

Ерма Кестнер
РОМАНИИ

за
ДЕЦА

*Ерма
и тримаата близнаци
Антон и Тодорца
Корпацата класна стая
Двојната Лотсен*

Frier

ЕРИХ КЕСТНЕР

РОМАНИ ЗА ДЕЦА

Превод: Владимир Мусаков

chitanka.info

ЕМИЛ И ТРИМАТА БЛИЗНАЦИ

ПРЕДГОВОР ЗА НЕСПЕЦИАЛИСТИТЕ

Има деца, които са чели „Емил и детективите“. А има и такива, които още не са чели тази книга. Занапред едните накъсо ще наричаме „специалисти“, а другите — „неспециалисти“. Такова разделение е нужно, защото за всяка от двете групи съм приготвил особен предговор.

— Трябва да има ред! — извика чичо Карл и запрати последната чиния към стената.

И тъй, нужни са два предговора. Иначе старият господин Хитрушков може да купи втората книга и да я занесе на децата си — т.е. на малките Хитрушковчета, и те, разтревожени, ще извикат: „Но ние още не сме чели първата част!“ И тогава господин Хитрушков-старши ще трябва да увие книгата внимателно, да я занесе обратно в книжарницата и да каже: „Съжалявам, господин книжарю, но не мога да купя книгата. Това е втората част!“

Многоуважаеми неспециалисти! Й оня, който не е чел първата част, може да прочете и да разбере втората. Оставете тази работа на мен. Аз съм най-олемият специалист в света по отношение историята на Емил Тишбайн.

Дойде ми наум, че мога да ви разкажа накъсо онова; което съдържа първият том. Да започна ли? Добре.

Но преди това трябва само да помоля господа специалистите да прелистят няколко страници и да започнат направо с втория предговор. Това, което ще разкажа сега, те отдавна го знаят.

Многоуважаеми специалисти! Извинявайте за малко. Довиждане до втория предговор! Парола Емил!

В първия том се разказваше за първото пътуване на гимназиста от Нойщат Емил Тишбайн до Берлин.

Емил трябваше да отнесе на баба си в столицата сто и четиридесет марки. Но докато спеше въз влака, някрий му открадна парите. Емил се усъмни в един човек, който се-казваше Грундайс и носеше бомбе. Но момчето, първо, не знаеше дали наистина този

господин Грундайс е крадецът. И, второ, когато Емил се събуди, господин Грундайс не беше вече в купето... Момчето, както можете да си представите, беше много отчаяно. Влакът спря на гара Зоологическа градина. Емил погледна през прозореца, видя един човек с твърда шапка и се втурна, въоръжен с куфара си и букет цветя, след черното бомбе. А трябваше да слезе едва на гара Фридрихщрасе!

Деца, деца! Човекът с бомбето беше наистина господин Грундайс! Емил го последва. Грундайс се качи в трамвая. Емил бързо скочи на задната платформа. И тъй, малкият гимназист от Нойщат пътува без стотинка в джоба си през грамадния, чужд Берлин. Той пътуваше след своите сто и четиридесет марки, и при това не знаеше дали господин Грундайс е истинският крадец!

А в това време баба му и братовчедката му Пони Хютхен го чакаха на гара Фридрихщрасе. Влакът от Нойщат пристигна. Но Емил не беше в него. Те не знаеха как да си обяснят това. Накрая си тръгнаха загрижени към къщи. Т.е. вървеше само бабата. Пони Хютхен се взеше на велосипеда си до нея. Господин Грундайс слезе от трамвая на ъгъла Кайзералее и Траутенаущрасе и се разположи на лятната тераса на кафене Йости. (Той, разбира се, ни най-малко не подозираше, че го преследват.)

Емил също слезе и се скри зад една будка. Там случайно го заговори едно берлинско момче. И той му разказа какво се бе случило. Момчето се казваше Густав Тромбата, защото носеше в джоба си автомобилна тромба.

Сега това момчето хукна из квартала, като свиреше високо с тромбата, за да вдигне на крак приятелите си. То се върна стях при Емил. Започна се военен съвет. Събраха всичките пари, които имаха, и основаха бойна команда, телефонна централа и други необходими подразделения.

И когато нищо неподозиращият господин Грундайс се нахрани до насита на терасата на кафенето и се качи на едно такси, Емил и „детективите“ го последваха с друго такси.

Господин Грундайс си нае стая в хотел „Крайд“ на Нелендорфплац. Емил и приятелите му установиха в двора на отсрещния театър своята главна квартира. Само Густав последва човека с бомбето и стана за един ден пиколо в хотела. Така

детективите научиха, че Грундайс ще стане на другата сутрин в осем часа.

Е, добре! Когато в осем часа на другата сутрин господин Грундайс погледна през прозореца, Нелендорфплац гъмжеше от деца.

Но повече няма да разказвам. Как продължи преследването, всяко истинско момче може да си представи само. Аз трябва само да прибавя, че господин Грундайс наистина беше крадецът и че той се казваше не само Грундайс, а имаше най-малко още половин дужина имена. При опитните престъпници винаги е така.

Да. И ако Емил нямаше със себе си във влака карфици, криминалният инспектор сигурно нямаше да му върне сто и четиридесетте марки. Дупките от карфицата бяха доказателството! Но повече нищо няма да издам. За наградата от хиляда марки например не ще кажа нито думица. Също и за паметника на великия херцог Карл Кривата буза и за това, как изведнъж му пораснаха мустаци и носът му стана червен. Нито за старшия Йешке, който гонеше Емил с влак, теглен от девет коня. И за това, че накрая майката на Емил отиде в Берлин, също ще премълча.

Истинският мъж е длъжен, когато трябва, да знае да мълчи.

Искам само още да ви кажа, че накрая бабата на Емил рече: „Пари се пращат само с пощенски запис!“ Тя беше, както виждате, много умна бабичка. Но не само „беше“; а е такава и досега. Вие ще се запознаете с нея. Сега обаче, трябва да дам да се отпечата предговорът за неспециалистите. Ах, да, щях да забравя специалистите.

ПРЕДГОВОР ЗА СПЕЦИАЛИСТИТЕ

Две години след приключението на Емил с господин Грундайс, на познатия ъгъл Кайзералее и Траутенауцрасе ми се случи нещо твърде странно.

Исках да отида с трамвай 177 до Щеглиц. Не че имах особена работа в Щеглиц: Но аз обичам да се разхождам из квартали, които не познавам и в които не ме познават. Така си представям, че съм някъде в чужбина. И когато се почувствувам напълно самотен и изоставен, връщам се в къщи и в приятно настроение си пия кафето.

Такъв съм си.

Но изглежда, че беше съдено да не излезе нищо от моето околосоветско пътешествие до Щеглиц. Защото тъкмо когато трамваят дойде и спря и аз поисках да се кача в първата кола, от нея слезе един странен човек. Той носеше черно бомбе и се озърташе, като че ли Съвестта му не беше много чиста. Изтича бързо покрай първата кола, прекоси улицата и влезе в кафене „Йости“.

Загледах се замислено след него.

— Ще се качвате ли? — запита кондукторът.

— Имам такова намерение — отговорих аз.

— Тогава побързайте! — каза кондукторът строго.

Аз обаче не побързах, а стоях като закован и гледах с втречени очи ремаркетото. Защото от това ремарке тъкмо слизаше едно момче. То носеше куфар и увит в тънка хартия букет и се оглеждаше на всички страни. После занесе куфара си зад вестникарската будка на ъгъла, остави го и се заглежда наоколо.

Кондукторът все още ме чакаше.

— Търпението ми се изчерпа — рече най-после той. — Щомне искате, добре!

Той дръпна шнура на звънеца и трамваят замина за Щеглиц без моята скъпоценна личност.

Господинът с бомбето беше заел едно място на терасата на кафенето и говореше с келнера. А момчето предпазливо надничаше

иззад будката и не го изпуцаше из очи.

Аз все още стоях на същото място и сигурно приличах на истукан. (Впрочем има ли някой представа как изглеждат истуканите? Аз не.)

Гледай ти! Преди две години Емил Тишбайн и господин Грундайс бяха слезли точно на същия ъгъл от същия трамвай. И сега същата история се повтаряше? Тук сигурно нещо не беше в ред.

Разтърках очи и отново погледнах към кафене „Йости“. Но човекът с бомбето беше все още там. А момчето зад будката седна уморено върху куфара си и лицето му придоби тъжен израз.

Рекох си: „Най-добре ще бъде да отида при момчето и да го запитам какво означава всичко това. И ако ми каже, че са му откраднали сто и четиридесет марки, ще се кача на най-близкото дърво.“

И така, отидох при момчето, което седеше на куфара си, и казах:
— Добър ден! Какво се е случило?

Изглежда обаче че то имаше памук в ушите си. Защото гледаше непрекъснато към терасата на кафенето, без да ми отговори нищо.

— Да не би случайно да са ви откраднали сто и четири десет марки) — запитах аз.

Тогава то ме погледна, кимна и каза:

— Да, а мерзавецът, който ми ги открадна, е там, на терасата.

Тъкмо се готвех да поклатя глава и след това да се покача на най-близкото дърво, както предварително бях решил, когато зад нас изсвири остро автомобилна сирена. Отскочихме уплашени. Но зад нас не бе спрял автомобил, а едно момче, което ни се присмя.

— Какво търсиш тук? — запитах аз.

А то натисна още веднаж тромбата и рече:

— Казвам се Густав.

Аз занемях. Такава луда работа! Сигурно ли беше, че не сънувам?

В този миг откъм Траутенауцрасе се зададе тичешком един човек, спря пред мене и като размахваше ръце, извика:

— Я, ако обичате, се махнете! Не се месете в чужди работи! Ще ни развалите всички външни снимки.

— Какви външни снимки? — запитах аз любопитно. — Вие май сте доста тъп — каза разгневеният човек.

— Това ми е дефект от рождение — отвърнах аз. Двете момчета се разсмяха. А Густав с тромбата каза:

— Човече, ние тук снимаме филм!

— Разбира се! — прибави и момчето с куфара. — Филмът „Емил“. И аз играя ролята на Емил.

— Хайде сега вървете си по пътя — ме помоли човекът. — Филмовата лента е скъпа.

— Извинете, че ви попречих — отвърнах аз. После поех пътя си. А човекът се втурна към един голям автомобил, върху който, беше монтирана филмова камера. До нея стоеше операторът, който отново започна да снима.

Разхождах се замислен към Николсбургерплац и седнах на една от пейките. Дълго стоях и гледах леко смутен пред себе си. Наистина аз знаех още отпреди, че историята за Емил и детективите ще се снима на филм. Но бях забравил. Пък и не е чудно очите на човек да изхвъркнат от орбитите от учудване, ако една история се повтори след две години пред него със същите куфари, букети, тромби и бомбета...

Внезапно до мен седна един много висок, слаб човек. Той беше по-възрастен от мен, носеше пенсне и ме гледаше усмихнат. След катсесе усмихва известно време, той каза:

— Хм, луда работа, нали? Човек си мисли, че преживява нещо истинско. А то всъщност е само подражание на действителността.

После, струва ми се, каза, че изкуството било фикция на реалността. Разбира се, не го каза с лошо намерение. Така си поприказвахме известно време разумно. А след като ни омръзна тази тема, той рече:

— След малко на тази чиста пейка ще се състои военният съвет на детективите.

— Откъде знаете? — запитах аз. — Да не би и вие да сте от филма?

Той се засмя.

— Не. Работата е друга. Чакам сина си тук. Той трябва да даде мнението си за снимките. Преди две години той беше един от истинските детективи.

Веселото ми настроение се възвърна и аз заоглеждах съседа си по-внимателно.

— Позволявате ли да се опитам да отгатна кой сте вие? — запитах аз.

— Позволявам — каза той със задоволство.

— Вие сте съдебният съветник Хаберланд, баща на Професора.

— Отгатнахте! — извика! той. — Но откъде знаете? Да не би да сте чели книгата „Емил и детективите“?

Поклатих отрицателно глава.

— Не съм я чел, а съм я написал.

Това изглежда, че зарадва извънредно много съдебния съветник. И след няколко минути ние вече разговаряхме, сякаш се познавахме от деца. В това време до пейката се приближи един гимназист и свали фуражката си.

— Ах, ето те и тебе, момчето ми — каза съдебният съветник Хаберланд.

Познах Професора от пръв поглед. Той беше пораснал. Не много, но все пак достатъчно. Подадох му ръка.

— О, това е господин Кестнер! — рече той.

— Да, той е! — извиках аз. — Как ти се харесват снимките от филмирането на вашата история?

Професора натъкми опилата си.

— Полагат всички усилия. Не може да се отрече. Но филм като този трябва, естествено, да бъде писан и сниман само от деца. Възрастни няма какво да търсят, в него.

Баща му, съдебният съветник, се засмя:

— Все още му викат Професора. Всъщност отдавна трябваше да го кръстят Таен съветник.

Професора седна между мен и баща си и ми зараказва за приятелите си. За Густав с тромбата, който вече имал моторетка към тромбата, И за малкия Динстаг^[1], чиито родители се преместили в Далем. Все пак той често идвал в града, защото не можел без старите си приятели. И за Блойер и Митенцвай, и Митендрай, и Траугот, и Церлет. Научих много новини. Лошият Пецолд бил все същият подъл и коварен дангалак, както преди две години. Сръдната им оттогава още продължавала.

— Ами какво ще кажете за това? — запита изведнъж Професора. — Аз имам собствена къща.

При тези думи той се изпъчи и изглеждаше страшно горд.

— Аз съм почти три пъти по-стар от тебе — казах аз — и все още нямам собствена къща. Как можа да се сдобиеш?

— Той я наследи от една наша леля, която почина — поясни съдебният съветник.

— Къщата се намира на брега на Балтийско море — разказваше Професора весело. — И това лято ще поканя там Емил и детективите. — След това помълча известно време и добави: — Разбира се, ако позволят родителите ми.

Съдебният съветник погледна сина си отстрани. Беше твърди интересно как двамата се наблюдават през стъклата на очилата си.

— Доколкото познавам уважаемите ти родители, те няма да се осмелят да ти противоречат — каза след това съдебният съветник. — Къщата е твоя. Аз съм ти само настойник.

— Решено! — каза Професора. — А когато един ден се ожена и имам деца, ще се отнасям с тях също тъй, както ти с мене.

— При условие, че имаш такива примерни деца, каквито има баща ти — рече съдебният съветник Хаберланд.

Момчето се притисна плътно до баща си и каза:

— Благодаря!

С това разговорът привърши. Ние станахме и тръгнахме тримата по Кайзералее. Артистът, който играеше ролята на Грундайс, все още стоеше на терасата на кафене „Йости“. Той беше свалил бомбето и си бършеше челото с носна кърпа. Пред него стояха режисьорът, фотографът и човекът, който ме бе нахокан при будката.

— Не мога да издържа повече — викаше сърдито артистът, който трябваше да играе господин Грундайс. — Ще ме заболи корем. Трябва да изям две яйца в чаша! Тъй е писано в сценария. Дре яйца! Не повече! А досега изгълтах осем и вие още не сте доволни от снимките.

— Всичко това не помага — каза режисьорът. — Снимките трябва да бъдат направени още веднъж, драги.

Артистът наложи бомбето си, погледна измъчен към небето, махна на келнера и каза тъжно:

— Моля, още две яйца!

Келнерът записа поръчката, поклати глава и рече:

— Този филм ще излезе доста скъп.

После изчезна.

[1] Динстаг (нем.) — вторник. ↑

А СЕГА ИДВАТ НАРЕД ДЕСЕТ КАРТИНИ

1. САМИЯТ ЕМИЛ — ЛИЧНО

Ето го пак! Откакто го видяхме за последен път, са изминали повече от две години. През това време той е пораснал. И има нов син празничен костюм. С дълги панталони, разбира се! Но ако момчето продължава да расте така, догодина ще може да ги носи вместо къси. Иначе малко се е променил. Той е все още онова примерно момче. И обича майка си също както по-рано. Понякога, когато седят заедно, казва нетърпеливо: „Надявам се, че скоро ще започна да печеля много пари. И ти няма вече да работиш!“ А тя се засмива и казва: „Добре, тогава ще ловя мухи!“

2. ФЕЛДФЕЛЪТ ЙЕШКЕ

Надписът е верен. Старшият Йешке в Нойцат стана фелдфебел. Историята с боядисания паметник отдавна е забравена. И дори когато е свободен, фелдфебелът Йешке се отбива понякога на кафе у Тишбайнови. Но преди това винаги купува от пекаря Вирт голям пакет със сладки. И госпожа Вирт, която е клиентка на фризьорката Тишбайн, неотдавна каза на мъжа си: „Е, Оскар, не забелязваш ли нищо?“ А когато той поклати глава, тя прибави: „Какво щастие, че барутът вече е изнамерен!“

3. НАСЛЕДСТВОТО НА ПРОФЕСОРА

Това значи е къщата, която Професора е наследил от леля си. Тя се намира в Корлсбютел на Балтийско море. Някъде между Траvemюнде и Циновиц. Починалата леля през живота си е била страдна градинарка. И градината, сред която се намира старата едноетажна къща, е нещо забележително. Плажът е съвсем наблизо. Дотам може да се отиде по бански костюм. Само три минути път през една здрачнозелена елхова горичка — и ето че сте горе на дюните.

Долу се разстила Балтийско море. А дървеният мост, при който спират крайбрежните параходи, стига почти до хоризонта.

4. ГУСТАВ С ТРОМБАТА

Знаете ли историята за човека, който намерил едно копче и си поръчал заради него цял костюм? Нещо подобно стана и с Густав. Най-напред той имаше само тромба. И после не остави баща си на мира дотогава, докато не му подари моторетка. Тя, разбира се, не е от най-тежките, за нея не се изисква шофьорска книжка. Но и без това шумът, който Густав прави с нея, е достатъчен за съседите. И когато Густав, облечен в анцуга си, се мята или завива с тракащата моторетка зад ъгъла, човек би помислил: задава се германският шампион по моторно дело. Разбира се, понякога домашните упражнения не са написани: „Ах — казва Густав, — и училището ще го избутам някак. Предпоследен съм в класа. И това ми стига.“

5. ГОСПОЖИЦА ХЮТХЕН

Когато едно момче е на четиринадесет години, то си е все още истинско момче, дори хлапак. Когато обаче едно момиче стане на тази възраст, то е млада дама. И горко ви, ако се присмеете на една такава госпожица! Или ако кажете: „Не се надувай толкова, момиченце!“ Тогава ще преживеете истинско чудо. Разбира се, в последните години Пони Хютхен не е станала някаква фукла. Не би било възможно, защото тя е чудесно момиче. По-рано беше половин момче. А сега е половин „госпожица“. Баба ѝ често, ѝ казва: „Не бързай, дете, не бързай. Има време да остарееш като мен!“

6. ФЕРИБООТЪТ

Виждали ли сте някога ферибоот? В Засниц? Или във Варнемюнде? Или в Щралзунд? Това са забележителни параходи! Те спират пред гарата, отварят устата си и внезапно в тях влиза влак. След това заминават с цял влак в корема си през Балтийско море. До Дания, Рюген или Швеция. Там спират, влакът излиза от парахода и продължава по сушата, сякаш нищо не е било. Как ви се струва това, а? Да пътуваш с влак е хубаво. Хубаво е и да пътуваш с параход. А колко ли е хубаво да пътуваш с ферибоот?

7. THE THREE BAYRONS

The three Bayrons, тримата Байроновци значи; играят в нашата история доста важна роля. Те са артисти и изпълняват разни номера по вариететата. А понякога в цирк или в кабаре. Единият Байрон е бащата, а другите двама са негови синове. Те се наричат Маки и Джеки. Близнаци са, но Джеки е по-едър от Маки. Това никак не се харесва на стария Байрон. Но какво да прави Джеки? Той расте. Другите малки момчета се радват, като растат. Джеки Байрон обаче е извън себе си от отчаяние.

8. ЕДИН СТАР ПОЗНАТ

Това, което виждате тук, е пиколо. Значи малък хотелиерски прислужник, който след време ще стане келнер. Или оберкелнер. Или портиер. Но засега той все още е пиколо и помага при слагането на масите и при носенето на чиниите. Работата на пиколото е уморителна. Наистина понякога има няколко свободни часа. И тогава той може бързо да изтича до плажа и да плува до пясъчното островче. Или да седне на голямата гумена туба, върху която е написана реклама за миене на зъбите. И тогава може, дори да види стари приятели от Берлин и да си спомни за отдавна миналите времена.

9. ГОСПОДИН КАПИТАН ШМАУХ

Че човекът на картинката е стар воден плъх, се познава от сто метра срещу вятъра. Той е капитан и притежава търговски параход, с който кръстосва Балтийско море. Понякога товари дърва. Понякога въглища. Понякога шведска стомана. А понякога сам се претоварва с повечко ром. Е, и това се случва. Морският вятър причинява жажда. Капитан Шмаух има малка къщица в Корлсбютел. А в пристанището се намира хубава платноходка — също негова. Аха, щях да забравя: пиколото е негов племенник. Изобщо на света има много повече роднини, отколкото може да се предположи.

10. ОСТРОВЪТ С ПАЛМАТА

Недалеч от брега на Балтийско море се намира посред водата малко, съвсем малко островче. Някога един рибар на шега занесъл на

него палма в саксия и я закопал в пясъка. Оттогава африканската палма стои в северния пясък сред сухите треви и е доста пораснала. Видът и би уплашил и куче, ако на острова имаше, кучета. Но той е напълно необитаем. Първо, защото е само от пясък, и, второ, защото е много малък. И ако човек, когато спи на него, се изтърколи от кревата си, ще падне сред Балтийско море.

Сега вече историята започва.

ПЪРВА ГЛАВА

МОЛБАТА НА ФЕЛДФЕБЕЛА ЙЕШКЕ

Този следобед фелдфебелът Йешке беше свободен. И той се беше появил у Тишбайнови със забележителен пакет сладкиши. Майката на Емил беше направила кафе. И ето че сега тримата седяха около кръглата маса в гостната и проверяваха апетита си. Неусетно голямата чиния със сладки се изпразни. Емил едва можеше да диша. А господин Йешке разказваше, че кметът на Нойщат възнамерявал да махне конния трамвай и да построи истински, електрически. Оставало да се уреди само финансовият въпрос.

Емил запитва:

— А защо не построят направо подземна железница? Като изчезнат конните трамваи, Нойщат ще загуби половината от хубостта си. Електрически трамваи има навсякъде.

Но майка му забеляза:

— Щом финансовият въпрос още не е уреден, Нойщат ще остане със старите си трамваи до второ пришествие.

Утешен от думите ѝ, Емил взе от чинията и последното парче ябълков сладкиш и му отдаде дължимото.

Фелдфебелът попита учтиво дали може да запуши. Госпожа Тишбайн каза: „Но, разбира се, господин Йешке!“ И гостът извади голяма черна пура от кожената си табакера, запали я и се обви в гъст сивосин облак.

После госпожа Тишбайн стана, събра чашите и чиниите, занесе ги в кухнята и като се върна, каза, че ще изтича до дрогерията за катранен сапун, защото след един чдс щяла да дойде госпожа Хомбург да си мие главата.

Емил стана и бързо преглътна последната си хапка.

— Не, момчето ми, ще отида аз — каза майка му. Емил я погледна учуден.

Господин Йешке също погледна госпожа Тишбайн, но глътна повече дим и се закашля. След това каза:

— Емиле, искам да поговоря с тебе. Тъй да се рече, между мъже.
Навън вратата на антрето хлопна. Госпожа Тишбайн беше излязла.

— Моля — каза Емил. — Както обичате. Но аз просто не разбирам защо майка ми изведнъж избяга. За покупките се грижа аз.

Фелдфебелът остави пурата си на пепелницата, кръстоса крака и почна да чисти с пръсти пепелта от куртката си. (Върху нея обаче нямаше пепел.) След това каза:

— Майка ти може би излезе, за да можем да разговаряме на спокойствие.

После той смутено загледа тавана. Емил също погледна нагоре. Но там нямаше нищо за гледане.

Фелдфебелът взе пурата си от масата и запита направо:

— Всъщност много ли съм ти несимпатичен?

Емил едва не падна от стола.

— Откъде-накъде? Това е смешен въпрос, господин Йешке.

А като помисли малко, прибави:

— Наистина, по-рано много се страхувах от вас.

Фелдфебелът се засмя.

— Заради паметника ли?

Момчето кимна.

— Такива глупости правехме и ние, когато бяхме ученици — рече Йешке.

— А вие? Лично? — запита Емил изненадан.

— Да, лично! — каза полицейският чиновник.

— Тогавата сте ми симпатичен — рече Емил.

Господин Йешке, изглежда, се зарадва. После каза:

— Трябва да те запитам нещо важно. С майка ти говорих по този въпрос още миналата неделя. Но тя каза, че трябва да питам и теб. Ако ти не се съгласиш, няма да стане нищо.

— Така, така — рече Емил. Известно време той стоя замислен. После каза: — Не ми се сърдете, но не разбирам нито дума.

Йешке гледаше пурата си. И понеже беше изгаснала, той бавно я запали отново и каза:

— Трудно е да се говори за такова нещо с голямо момче... Помниш ли баща си?

— Почти не. Бил съм петгодишен, когато е умрял.

Фелдфебелът кимна. После бързо каза:

— Бих искал да се оженя за майка ти!

След това се закашля. А когато се успокои, продължи:

— Аз мога да се преместя във вътрешната служба. И по-късно ще стана инспектор, Сигурен съм, че ще взема изпита. Макар да не съм учил в реално училище, не съм глупава глава. А като инспектор ще получавам добра заплата. И ако имаш желание, ти ще можеш да следваш.

Емил очисти няколко трохи от сладкиша, останали върху пъстрата покривка на масата. Фелдфебелът каза:

— А ако не искаш, тя няма да се омъжи за мен.

Момчето стана и се приближи до прозореца. Погледна към улицата. После се извърна и каза тихо:

— Най-напред трябва да свикна; с тази мисъл, господин Йешке.

— Разбира се — отговори мъжът.

Емил отново погледна през прозореца. „Всъщност аз си представлявах всичко съвсем, иначе — мислеше той, докато очите му следяха един камион. Аз исках сам да печеля пари. Толкова много, че да не трябва тя да работи повече. И исках да остана през целия си живот само с нея. Само ние двамата. И никой друг. А сега идва един полицай и иска да ѝ стане мъж!“

В този момент майка му се появи на ъгъла. Тя вървеше бързо и гледаше угрижено пред себе си.

Емил се закри с пердето. „Сега трябва да реша — рече си той. — И не бива да мисля само за себе си. Това би било подло. Тя винаги е мислила само за мен. И тя го обича. В никой случай не бива да покажа, че съм тъжен. Трябва дори да бъда весел. Иначе ще ѝ разваля цялата радост.“

После пое дълбоко дъх, обърна се и каза високо:

— Аз съм съгласен, господин Йешке!

Фелдфебелът стана, приближи се до него и му стисна ръката. В същия миг вратата се отвори. Майка му влезе бързо в стаята и погледна момчето си въпросително.

Емил още веднъж си каза: „А сега бъди весел!“ После застана до Йешке, засмя се и рече на майка си:

— Какво ще кажеш? Господин фелдфебелът Йешке току-що поиска от мен ръката ти!

Когато госпожа Хомбург дойде да си мие главата, годеникът Йешке си тръгна доволен. А вечерта се върна пак, с букет цветя. И четвърт кило вкусно мешано. И шише сладко вино. „За да се чукнем“ — каза той. След вечерята се чукнаха.

Емил държа тържествена реч, на която господин Йешке се смя много. Госпожа Тишбайн седеше доволна на софата и галеше ръката на сина си.

— Мое мило момче — рече господин Йешке, — благодаря ти за добрите пожелания. Безкрайно радостен съм за всичко и имам само още една молба. Не искам да ми казваш татко. Това ми се струва много необикновено. Аз наистина ще ти бъда като баща. Но то е друго. Само думата не ми допада.

Емил много се зарадва в себе си на това предложение и гласно каза:

— На заповедите ви, господин фелдфебел. Но как трябва да ви наричам? „Добър ден, господин Йешке“ с течение на времето ще звучи твърде смешно. Не намирате ли и вие, че е така?

Годеникът се изправи:

— Най-напред ще прием „за побратимяване“. Аз вече и без това ти говоря на „ти“. Отсега и ти трябва да правиш това.

Пиха „за побратимяването“.

— И ако за в бъдеще почувствуващ нужда да ме наричаш с някакво име — рече господин Йешке, — то трябва да ти съобщи, че се казвам Хайнрих. Ясно ли е?

— Тъй вярно, Хайнрих! — каза Емил.

И беше щастлив, като чу, че майка му се смее.

След като Хайнрих Йешке си тръгна към къщи, майката и синът се приготвиха да спят. Както винаги, те се целунаха за „лека нощ“. После всеки легна в леглото си. Но и двамата дълго още стояха будни, Емил си мислеше: „Тя не забеляза нищо и сигурно мисли, че никак не ми е мъчно. Сега може да се ожени за господин Йешке и да бъде толкова щастлива, колкото от сърце и желая. А и той е много мил човек!“

А майка му си мислеше: „Ах, колко се радвам, че момчето не забеляза нищо! То не бива никога да узнае, че аз бих предпочела да остана сама, само с него! Но не бива да мисля за себе си, а само за

момчето си. И за бъдещето му. Кой знае докога още ще мога да печеля пари. А и господин Йешке е мил човек.“

ВТОРА ГЛАВА

ПОЩА ОТ БЕРЛИН И ЗА БЕРЛИН

Когато на другия ден по обед Емил се върна от училище, майка му подаде едно писмо и каза:

— Писмо за тебе! От Берлин.

— От Пони Хютхен ли?

— Не. Почеркът е непознат.

— Какво пише вътре?

— Но, момчето ми! — извика госпожа Тишбайн изненадана: — Аз никога не отварям писмата ти.

Емил се засмя.

— Гледай ти! Откога между нас съществуват тайни?

После занесе чантата си в съседната стая, мислейки си: „От вчера. Откакто се намеси господин Йешке!“ А като се върна, седна на дивана отвори писмото и зачете:

„Драги Емиле!

Отдавна не сме си писали, нали! Но въпреки това, надявам се, че си добре. Аз, от моя страна, не мога да се оплача. Преди няколко седмици умря една моя баба. Аз почти не я познавах. И тогава не се натъжаваш много, ако някой умре. А ето че се приближавам до същинската цел на писмото ми. Баба ми или по-точно леля на родителите ми ми завеща къщата си. Тя се намира на Балтийско море. В Корлсбютел, ако си го чувал, курортно място е. Освен това къщата ми се намира в доста голяма и много хубава градина. Не се ли досещаш? Внимавай добре! Голямата ваканция е «пред вратата», както обикновено казват. А откакто съм домопритежател, имам една отлична идея. Бих искал да поканя теб и всички детективи да прекарате лятната ваканция в моето имение на Балтийско море.

Родителите ми позволиха и много ще се ргават. Наистина много! Те също ще живеят в моята къща, но това няма да ни пречи. Ти знаеш още оттогава колко добре се разбирам с тях. Освен трва къщата има и тавански етаж. Повече не може да се иска.

Густав вече обеща да дойде. Има и позволение на родителите си. Но не само той иска да дойде. Ще дойдат също, дръж се здраво, да не паднеш — братовчедката ти Пони Хаймболд, наречена Хютхен. Също и баба ти, която тогава толкова хареса на всички ни. Те всички ще дойдат, ако дойдеш и ти. А може би ще дойде и малкият Динстаг. Ако майка му не замине за баните в Наухайм. В такъв случай и той ще трябва да иде с нея. Зависи от лекаря. Дали ще ѝ позволи да отиде на море. Тя има болно сърце.

Както виждаш, ще бъде знаменито! Сега удари се в ребрата и кажи «да», стари разбойнически главатарю! Майка ти сигурно няма да има нищо против. Щом като с тебе ще бъдат баба ти и Пони. Какво ще кажеш за това, а? Ще те посрещнем в Берлин, когато пристигнеш. За да не слезеш пак на някоя друга гара. А после ще пътуваме заедно до Щетинската гара, и оттам към морето. В моята къща. Аха, щях да забравя! Няма нужда да носиш никакви пари. Ще вземем нашата слугиня Клотилда. Тя готви чудесно. Ще ни излиза евтино. А че щели да се хранят няколко души повече, това няма значение. Така поне казва майка ми.

Трябва да ти съобщя, че всички пътни разноски поема баща ми Не аз.

Пиши ми само ще дойдеш ли. Татко веднага ще ти изпрати пари за път. Много се радвам, че ще те видя най-после пак. И извинявай, че пиша за пари. Пр-рано ти беше казал, че ако някой има пари, не бива да говори за тях. Аз не забравих думите ти. Но в този случай трябва да говоря! Защото иначе може би не би, имал възможност да дойдеш. И тогава ваканцията няма да ме зарадва. И цялото Балтийско море ще пропадне, така да се каже.

Драги Емиле! Чакам отговора ти с нетърпение. Приеми много поздрави от родителите ми и мен.

Твой Теодор Хаберланд, наречен Професора П.П. Преди няколко месеца, малко след като получих наследството в Берлин, снимаха филма «Емил». Гледах го. Много странно е, когато една истинска история изведнъж се направи на филм. Много си прилича, но въпреки това е съвсем различна. Татко казва същото. Филмът скоро ще се прожектира. Очаквам го с нетърпение. Сигурно и ти. Още веднаж много, много поздрави! Отговори ми веднага!

Твоят Професор

Щях да забравя! Парола Емил.“

След като прочете писмото докрай, Емил го даде на майка си и изчезна в съседната стая, Изпразни чантата си, разтвори тетрадката по геометрия и се направи, че пише домашното си упражнение. Но всъщност той само гледаше втренчено пред себе си и мислейки напрегнато: „Наистина чудесно би било да отида на море. Но предпочитам да остана тук. А може би преча на фелдфебела Йешке, макар и съвсем мъничко. От вчера той е мамин годеник. И тя го обича. А аз, като син, трябва да бъда внимателен!“

Госпожа Тишбайн много се зарадва от поканата на Професора. Нейният Емил ще прекара чудесно ваканцията. „Наистина той много ще ми липсва, но не трябва да се издавам“ — помисли си тя и отиде в другата стая при сина си.

— Мамичко, аз мисля да приема поканата — каза Емил.

— Разбира се, че ще я приемеш — охвърна тя. — Писмото е толкова мило. Нали? Трябва само да ми обещаеш, че няма да плуваш навътре в морето. Може да попаднеш на голяма вълна или във водовъртеж. И аз не бих имала нито минута спокойствие!

Емил обеща тържествено. Тогава майка му рече:

— Само с едно никак не съм съгласна. Това, че съветникът иска да ти прати пари. За път ще изтеглим пари от спестовната каса. Няма да струва бог знае колко. — И тя помилва момчето, което се беше навело над тетрадката по геометрия. — Пак ли уроци? Я поизлез малко на чист въздух, докато приготвя обед!

— С удоволствие — каза Емил. — Трябвали да купя нещо, или да ти помогна в нещо?

Майка му го изпрати до вратата.

— Марш навън! Когато всичко е готово, ще те извикам.

Емил отиде в двора, седна на стълбата, която водеше надолу към пералнята, и замислен започна да къса тревата, подаваща се от пролуката между разкривените стъпала.

Неочаквано той скочи, втурна се в галоп към портата прекоси бързо улицата, зави по Шпоренгасе, измина тичешком Вебергасе и спря чак на горния пазар. Там се огледа.

Отсреща се редяха брезентовите дюкянчета на търговците на плодове и зеленчук, редиците глинени съдове на грънчарите, тезгяхите на градинарите и месарите. И между тези пъстри редове се разхождаше, сложил с достойнство ръцете на кръста си, господин фелдфебелът Йешке и следеше за реда.

Фелдфебелът спря пред една от търговките. Тя махаше развълнувано с ръце. Той извади бележника от вътрешния си джоб, написа в него някаква важна забележка и продължи бавно нататък. Купувачи и продавачки се събраха накуп и сизашушукаха нещо.

Момчето прекоси разкривения калдъръм на площада, за да настигне фелдфебела.

— Ало! — извика Йешке. — Да не търсиш мене?

— Тъй верно, господин Йешке... исках да кажа: да, Хайнрих — рече Емил... — Исках да те питам нещо. Един мой приятел от Берлин е наследил къща на брега на Балтийско море и ме кани там за лятната ваканция. А също и баба и Пони Хютхен.

Господин Йешке потупа Емил по рамото:

— Моите сърдечни благопожелания! Това е чудесно!

— Нали? — извика зарадван Емил.

Полицейският началник погледна с обич своя бъдещ син.

— Разрешаваш ли ми аз да платя пътните ти разноски? Емил поклати енергично глава.

— Не, аз имам мои собствени спестявания.

— Жалко.

— Хайнрих, аз идвам за съвсем друго нещо.

— За какво?

— Знаеш ли, заради майка ми! Ако ти тъкмо вчера... Искам да кажа... иначе по никакъв начин не бих я оставил сама. И ще замина само ако ми обещаеш, че всеки ден ще бъдеш най-малко един час при нея. Иначе тя... аз я познавам много добре и не искам през това време да се чувства самотна. — Емил спря за малко. — Понякога животът беше толкова тежък. Ти трябва да ми дадеш честната си дума, че ще се грижиш за нея. Иначе няма да замина.

— Обещавам ти. Без честна дума, с честна дума — както искаш, момчето ми!

— Тогава всичко е наред — каза Емил. — Значи всеки ден! Нали? Наистина аз ще ѝ пиша много писма. Но все пак писането не е достатъчно. При нея трябва винаги да има някой, когото да обича. Не искам да тъжи!

— Ще идвам всеки ден — обеща господин Йешке. — Най-малко за един час. И, ако имам повече време, ще оставам и за по-дълго.

— Много благодаря! — каза Емил. След това направи кръгом и се понесе в галоп по пътя, по който беше дошъл.

В двора отново седна на стъпалата и закъса трева от цепнатините, като че ли не беше ходил никъде.

След пет минути госпожа Тишбайн погледна от кухненския прозорец.

— Хей, млади господине! — извика тя високо. — Заемете мястото си на масата за обед.

Той вдигна глава усмихнат.

— Идвам, мамичко!

Главата ѝ отново се скри.

Тогава той бавно стана и влезе в къщи.

Следобед Емил поиска от майка си хартия за писма, седна на масата и написа следното писмо до гимназиста Теодор Хаберланд, живущ в Берлин.

„Мили ми Професоре!

Приеми сърдечните ми благодарности за писмото ти, на което страшно се зарадвах. Просто фантастично е, че имаш къща. И при това на Балтийско море. Моите поздравления! Аз не съм бил още там. Но по география

неотдавна учихме за Мекленбургските езера и за Балтийския бряг. Мога да си представя всичко. Дюнните, големите параходи, тухлените църкви, пристанищата, плажните кошове и т.н. Трябва да е много хубаво.

А още по-хубаво е, че ти ме покани да те посетя. Приемам поканата ти с благодарност и благодаря страшно много на теб и на родителите ти! Радвам се, че скоро ще видя теб, Густав и малкия Динстаг. Защото обичам всички, които ми помогнаха тогава. Това пък, че си поканил Пони и баба, намирам за чудесно.

Ако във вилата ти няма достатъчно място, ние, момчетата, ще си построим в градината палатка и ще живеем като бедуините в пустинята. От чаршафите ще си направим бурнуси. И всеки ще стои нощем по един час на стража. За да могат другите да спят спокойно. Но за това има време. Днес ще пиша на Пони и на баба. Това, че искате да ме посрещнете още на гарата, е хубаво. Но този път не ще се остава да ми откраднат парите дори ако трябва да ги скрия в обувката си!

Кажеш на баща си, че му благодаря за предложението относно пътните. Но аз бих искал да ги заплатя от моите спестявания. Знаеш ли? Имам още седемстотин марки оттогава. За другите триста марки купих на мама електрически сешоар, както бяхме уговорили, и топло зимно палто. То все още изглежда като ново. Мама пази извънредно много нещата си. Освен това мама моли учтиво да запиташ майка си дали трябва да нося завивки и чаршафи. И колко кърпи за лице? И после, дали на Балтийското море ще ми трябва бански костюм. Аз имам само червени бански гащета, а те понякога са забранени на по-хубавите плажове. Още нещо ще пътувате ли и вие в трета класа? Защото иначе не можем да пътуваме в едно купе. Втора класа е много по-скъпо, а пък и с трета се пристига също тъй бързо на желаното място, нали? Когато ще бъдем вече във вилата ти, ще трябва да ми разкажеш подробно какъв е филмът «Емил». Да се надяваме, че ще

можем да го видим скоро в някое кино. Може би дори
заедно!

Хиляди сърдечни поздрави от майка ми и от мен на
теб и твоите родители, на които още веднаж благодаря!

Радвам се. Парола Емил!

Винаги

твой верен Емил Тишбайн“

ТРЕТА ГЛАВА

ЕМИЛ ПОТЕГЛЯ НА ПЪТ

Лошите дни и часове в живота на човека идват със светкавична бързина. Те се приближават като черни дъждовни облаци, носени от бурята.

А веселите дни не бързат. За тях сякаш годината представлява лабиринт и те не намират откъде да излязат или пък ако излязат, не намират пътя към нас.

Все пак лятната ваканция най-после идва! Събуждаш се рано, както винаги, и поискваш да скочиш от леглото. Но се опомняш. Та днес няма училище! И се обръщаш лениво към стената, като затваряш очи.

Ваканция! Това звучи сладко, както две порции сладолед с бит каймак. На всичко отгоре лятна ваканция!

След това поглеждаш предпазливо към прозореца и забелязваш: слънцето грее; небето е синьо. Орехът пред прозореца не помръдва листата си. Той сякаш се е надигнал на пръсти и гледа в спалнята. Душата ти е пълна и ако не те мързеше, с удоволствие би се ухапал за носа.

Но внезапно скачаш като ужилен от пухеното легло. Гръм и мълния! Та нали днес ще заминаваш! А куфарът още не е стегнат.

Изскачаш бос от стаята и още от коридора викаш:

— Мамо, колко е часът?

Най-после Емил е на гарата. Майка му го държи за ръка. Фелдфебелът Йешке, който е взел един час извънредна отпусака, стои малко по-назад, за да не пречи е куфара и с пакета сандвичи.

— Пиши ми всеки втори ден — помоли госпожа Тйшбайн. — Вече ми обеща, че няма да плуваш много навътре. Но въпреки това ще съм неспокойна. Толкова много момчета заедно! Какво ли не може да се случи!

— Какво ти хрумна пак! — каза Емил. — Ти ме познаваш. Когато обещава нещо, държа на думата си. Но аз се безпокоя за теб и

това е много по-лошо. Какво ще правиш през всичкото това време без сина си?

— Но аз ще работя, момчето ми! А когато имам време, ще ходя на разходка. В неделните дни ще правим излети с господин Йешке из околностите. — Разбира се, когато е свободен. Ще си вземаме и храна. А когато не е свободен, ще изкърпвам бельото. Някои от чаршафите са се прокъсали. Или пък ще ти пиша дълги писма. Съгласен ли си?

— О, моля, по-често — каза Емил и стисна ръката ѝ. — А ако се случи нещо, телеграфирай ми! В такъв случай веднага ще се върна.

— Какво може да се случи? — запита госпожа Тишбайн.

— Никога не се знае предварително. Но щом ти потрябвам, ще се върна. Ако няма влак, ще тръгна пеш. Вече не съм малко момче. Не бива да забравяш това. Не искам да криеш повече грижите си и всичко друго от мен.

Госпожа Тишбайн погледна уплашено Емил.

— Но какво крия от тебе?

И двамата замълчаха и загледаха лъскавите релси.

— Не говоря за нещо определено! — каза момчето. — Още довечера, щом пристигнем на Балтийско море, ще ти напиша една картичка. Може би ще я получиш едва в други ден. Кой знае кога изпразват там по крайбрежието пощенските кутии.

— А аз ще ти пиша веднага, щом се прибера в къщи — каза майка му, — та скоро да получиш писмото ми. Иначе ще се чувствам много самотен.

В това време пристигна влакът за Берлин. Когато локомотивът с пухтене спря, фелдфебелът Йешке се втурна в едно третокласно купе, зае място до прозореца, настани внимателно куфара на Емил в мрежата за багаж и изчака, докато момчето се качи в купето.

— Хиляди благодарности! — каза Емил, като се качи. — Ти си страшно мил към мен.

Йешке махна с ръка:

— Не си струва да говорим за такива неща, момчето ми.

След това извади портмонето от джоба си, бръкна в него, пхна в ръката на Емил две банкноти от по пет марки и рече:

— Ето ти малко дребни пари! Може да ти потрябват. И всичко добро! Времето през следващите седмици ще бъде хубаво! Така поне пишеше във вестника. И, разбира се, държа, на думата си, за което

обещах на пазара. Всеки ден ще се отбивам при майка ти. Макар и само за един час.

Емил прибра грижливо банкнотите. След това стисна ръката на фелдфебела:

— Много ти благодаря за всичко, Хайнрих!

— Няма за какво, момчето ми! — Йешке се опита да тикне куфара още по-назад. — Иначе още при първия завой ще падне на главата ти. А сега аз си тръгвам.

Той слезе на перона и застана зад госпожа Тишбайн.

Майка му се приближи до прозореца и му поръча да поздрави баба си, Пони и всички останали.

— И не влизай разгорещен във водата. Иначе ще получиш сърцебиене.

— А от това няма полза! — извика Йешке и се засмя смутено.

— Не забравяй да си изядеш сандвичите! — прибави майка му. — Инак ще изсъхнат.

Началникът на гарата вдигна сигналния флаг. Влакът изригна пара и даде тласък.

— Обичай ме все така — каза момчето, но толкова тихо, че майка му не го разбра. В следния миг това много го зарадва.

Влакът потегли бавно.

— И не цапай паметници! — извика фелдфебелът Йешке със смях.

След това можеха само да си махат с ръце.

Този път пътуването мина без сънища и кражби.

Емил беше взел учебника си по география — част I, Германия, и се запозна още веднъж най-подробно със залива на Любек, с Мекленбургската езерна площ, с Померания, остров Рюген и Балтийското крайбрежие. Четеше внимателно, като че ли се готвеше за изпит.

Задълбоченото учене беше негов навик. (Има и по-лоши навици.)

След като прочете два пъти всичко, което пицеше в учебника, той го затвори и започна да се любува на спокойната местност, която влакът прекосяваше. И докато наблюдаваше зреещите ниви всички уроци в главата му се разбъркаха като дузина воденични камъни. Безцелната обсада на Щралзунд и Холщайнска Швейцария, готическият стил и родното място на фелдмаршал Блюхер, варовитите

скали на Рюген и Мекленбургското скотовъдство, възглищарството, хвойновата ракия и прочутите марципани в Любек, десантът на Густав Адолф Шведски и композитора Букстехуде, всичко това се смеси като във въртящ се калейдоскоп и за да се успокои, Емил изяде сандвичите до шушка. Хартията изхвърли през прозореца. Тя изшумя, хвъркна и накрая кацна в една леха с тикви пред къщичката на някакъв кантонер. Бариерата пред пътя беше спусната. Една кола зад нея чакаше влака да отmine. До коларя седеше момче и махаше на пътниците. Емил също му махна.

Хора слизаха. Другаде се качваха. Понякога в купето влизаше кондукторът и драскаше на гърба на билетите дебели черти с молив. Значи от липса на разнообразие не можеше да се оплаче.

А влакът се приближаваше много по-бързо, отколкото преди две години, към столицата на Германия.

И винаги е така. Безразлично дали се отнася за някоя малка разходка, или за пътуване с влак, втория път то ни се струва много по-късо, отколкото първия. (Впрочем това важи не само за разстояния, които се измерват в метри и сантиметри.)

Бабата на Емил и Пони се провряха през контролата на гара Фридрихщрасе.

— Не тичай така! — каза бабата. — Аз съм стара жена, а не съм бърз влак. — Черната ѝ шапчица с панделки се беше изкривила настрана.

— След една минута момчето ще пристигне — отвърна Пони нетърпеливо. — Можехме спокойно да дойдем малко по-точно.

Баба ѝ разтърси енергично глава, при което шапчицата ѝ се плъзна още по-настрана.

— По-точно от точното няма. Половин час по-рано е също тъй неточно, както и половин час по-късно.

Пони поиска да възрази нещо, но в това време към тях се запъти Професора, който ги беше забелязал. Той свали фуражката си и каза:

— Добър ден, госпожи!

После взе куфара от ръцете на Пони и започни да пробива път.

— Добър ден, господин едри земевладелецо — отвърна бабата.

Той се засмя и заведе гостите при родителите си. Съдебният Съветник Хаберланд се ръкува и с двете ѝ им представи съпругата си. Госпожа Хаберланд беше хубава ѝ елегантна жена, не по-висока от

сина си. Застанала до високия си слаб мъж, тя приличаше на малко момиченце.

Пони направи няколко поклона и предаде всички поздравии от родителите си до семейството на Професора. А баба й каза, че никога досега не е била на море и страшно се радвала.

След това всички замълчаха и зачакаха Емил. Това не продължи много. Скоро влакът се зададе и нахлу с трясък в гарата, където спря. Пътниците започнаха да слизат.

— Сигурно момчето пак е слязло на гара „Зоологическа градина“ — проплака Пони. Но ето че „момчето“ слезе от един от вагоните, смъкна и куфара си и се огледа. Когато забеляза другите, Емил се усмихна и се затича към тях. След като остави куфара, той целуна баба си, подаде ръка на родителите на Професора. Момчетата бяха официални и сдържани. Така е винаги между момчета, които отдавна не са се виждали. След десет минути, разбира се, всичко се променя.

— Густав още рано сутринта отпраши с моторетката си — каза Професора.

— Аха — рече Емил.

— Изпраща ти много поздравии.

— Благодаря.

— А малкият Динстаг замина още снощи.

— Значи не отиде в Наухайм?

— Не. Докторът позволи на майка му да иде на море.

— Великолепно! — възкликна Емил.

— И аз мисля така — каза Професора.

След това и двамата замълчаха смутено. Съдебният съветник спаси положението. Той удари три пъти с бастуна си по плочите.

— Слушайте всички! Сега отиваме на Щетинската гара. Аз ще наема две таксита. В едното ще пътуват възрастните, а в другото — децата.

— А аз? — запита Пони Хютхен.

Всички се засмяха. Разбира се, с изключение на Пони. Тя се почувствува докачена и каза:

— Не съм вече дете. А не съм още и възрастна. Какво съм всъщност?

— Едно глупаво момиче и нищо повече — каза баба й. — За наказание ще пътуваш при възрастните. Тогава ще ти стане ясно, че си

още дете.

Обядваха в бюфета на Щетинската гара. След това се настаниха във влака, който щеше да ги отведе до Балтийско море. И понеже бяха дошли навреме, успяха да си запазят цяло купе въпреки многото пътници, които отиваха на почивка. Влакът беше препълнен с деца, знаменца, кофички за пясък, топки, лопатки, кори от портокали, сгънати лежащи столове, кесии с череша, балончета, смехове и глъчка. Сега той се провираше бързо през боровите гори на провинция Бранденбург. Беше много весел влак. Глъчката се разнасяше през отворените прозорци и ечеше сред тихата околност. Боровете се полюшваха леко от тихия летен вятър и си шепнеха: „Голямата ваканция започна!“

— Да — промърмори един стар бук.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ВИЛА „МОРСКИ БРЯГ“

Корлсбютел не е от големите морски курорти. Преди десет години той дори нямаше още гара. Тогава, за да се стигне дотам, трябваше да се слезе на една малка станция, между Любек и Щралзунд, която, ако не се лъжа, се казваше Щубенхаген. И при особено голямо щастие там можеше да се намери някое старомодно превозно средство, впрегнато с тежък мекленбургски кон, който затътряше курортистите до Корлсбютел по песъчливия, разбит горски път. Вляво и вдясно се простираше степта. Хвойновите храсти приличаха на зелени джуджета между вековните дъбове и буки. Понякога през тихата гора се стрелваще стадо сърни. А от възлищарските кладии, които се намираха по горските поляни, се издигаше синкав лютив дим в летния въздух. Всичко беше както в приказките на Братя Грим.

Днес обаче не е така. Днес всеки пътува, без да сменя влака, до самия Корлсбютел, слиза важно на гарата, дава куфара си на носач и след три минути е в хотела, а след десет — край морето. Струва ми се, че по-рано беше по-хубаво. Тогава пристигането на море беше свързано с мъчнотии. А мъчнотиите, които препречват пътя към дадена цел, не бива да се подценяват. Те имат и своята добра страна.

Половината Корлсбютел се беше стекъл на гарата, за да посрещне летовниците. Площадът край гарата беше препълнен с коли, файтони, моторетки, тарги и двуколки. Очакваха се много гости и още повече багаж.

Госпожица Клотилда Зеленбиндер, старата домашна прислужница на Хаберландови, се беше облегла на решетката и когато забеляза съдебния съветник започна да маха с две ръце. Той надвишаваше с цяла глава хората, които слизаха от влака.

— Тук съм! — викаше тя. — Господин съветник! Господин съветник!

— Не викайте така, Клотилдо — каза Хаберланд, докато се ръкуваше с нея. — Не сме се виждали отдавна, а?

Клотилда се засмя:

— О, само два дни.

— Всичко в ред ли е?

— Мога да кажа. Добър ден, милостива госпожо! Как се чувствувате. Добре, че дойдох по-рано. В къщата имаше сума работа. Добър ден, Тео. Но ти си бледен, миличък! Какво ти е? А това сигурно е приятелят ти Емил. Нали? Добър ден, Емиле. Чувала съм много неща за теб. Леглата са застлани с чисти чаршафи. Тази вечер има бифтек със салата. Месото тук е по-евтино, отколкото в Берлин. Ах, а това е Пони Хютхен, братовчедката на Емил. Веднага се познава. Каква прилика! Донесе ли и колелото си? Не?

Бабата на Емил си запуши ушите.

— Спрете за малко! — помоли тя. — Спрете за малко, госпожице. Ще ми спукате тъпанчетата. Аз съм бабата на Емил. Добър ден, любезна моя.

— Но тази прилика! — повтори прислужницата на Хаберландови. След това се поклони и каза: — Клотилда Зеленбиндер.

— Това някаква нова професия ли е? — запита бабата.

— Не, така се казвам.

— Ах, горката! — извика бабата. — Идете при лекар. Може би ще ви предпише друго име.

— Сериозно ли говорите? — запита Клотилда.

— Не. — отговори старата жена. — Не, умнице. Аз почти никога не говоря сериозно. Много рядко си заслужава.

След това куфарите и чантите бяха натоварени в каруца, която Клотилда беше заела от коларя Крьогер. Теглеше я един слуга. Емил и Професора бутаха. Така изминаха Блюхерщрасе. Възрастните и Пони вървяха малко по-назад.

Неочаквано се чу силно изсвирване. От страничния път зави с пълна скорост една моторетка. И изведнъж спря. Слугата дръпна уплашено колата и се развика така, че околните прозорци задрънчаха. За щастие той ругаеше на диалект.

— Не се ядосвайте чак толкова! — извика мотоциклетистът. — Това не е толкова важно.

Емил и Професора погледнаха изненадани иззад куфарите и изреваха с въодушевление: „Густав!“ После заобиколиха тичешком колата и се втурнаха да поздравят стария си приятел. От уплаха той изпусна моторетката на шосето, вдигна спортните очила на челото си и каза:

— Само това ми липсваше, господа! Да прегазя най-добрите си приятели. Всъщност ние искахме да ви вземем от гарата.

— Никой не, може да отиде срещу съдбата си — обади се някакъв глас от уличния ров.

Густав погледна уплашено към моторетката си.

— Но къде е малкият Динстаг? — извика той. — Та той само преди миг още седеше зад мене.

Всички отправиха очи към рова. Там седеше Динстаг. Не му беше станало нищо. Той беше направил голяма дъга във въздуха и се беше намерил в тревата. А сега се засмя на приятелите си и каза:

— Ваканцията започва добре! — После скочи и извика: — Парола Емил!

— Парола Емил! — повториха четиримата и въодушевено продължиха заедно пътя си. Възрастните вървяха далеч зад тях. Те изобщо не бяха забелязали нищо.

— Ето там е вилата на Тео! — каза Клотилда Зеленбиндер гордо и посочи с ръка напред.

Беше чудесна старинна къща. Сред градина от цветя, лехи и дървета. На фронталната ѝ страна беше написано: „Вила «Морски бряг»“.

Клотилда продължи:

— Това, което виждате долу вляво, е голяма стъклена веранда, с плъзгащи се стъкла. А над нея се намира открит балкон за слънчеви бани. Съседната стая съм подредила за господин и госпожа Хаберланд. Нали сте съгласна, милостива госпожо?

— Съгласна съм с всичко, което правите — каза дружелюбно майката на Професора.

Прислужничката се изчерви.

— Съседната стая е определена за бабата на Емил и Пони Хютхен. Момчетата ще настаним в партера. В стаята до верандата. А в съседната стая има една софа. Ако дойде някой на гости, ще спи там. А ще можем да разтворим и едно походно, сгъваемо легло. Ще се яде на

верандата. При хубаво време, естествено, това може да става и в градината, макар навън яденето да изстива по-бързо. Разбира се, можем да го покриваме с нещо.

Тя се огледа.

— Ами къде са момчетата? Те трябваше да са пристигнали преди нас.

— Те са си легнали — каза бабата на Емил. — А ако продължавате да говорите така, сигурно ще се наспят и пак ще станат.

Прислужничката погледна несигурно към дребната стара жена.

— Човек никога не знае какво точно искате да кажете!

— Това е въпрос на упражнение, — поясни Пони. — Татко казва, че шегата на баба е в устата.

След това тя отвори градинската порта и се втурна към къщата. Възрастните я последваха бавно, като даваха наставления на слугата къде да занесе отделните куфари и чанти.

Зад къщата се намираще по-олямата част от градината. Там се лутаха четирите момчета и търсеха гараж. За моторетката на Густав. Професора седеше на една пейка, люлееше крака и разсъждаваше:

— Очевидно има две възможности. Да я оставим или в парника при доматиите, или в бараката със сечивата.

— В парника ще бъде много топло — предположи Динстаг.

А Емил обмисляше:

— В бараката сигурно има ножове и други остри предмети. Гумите лесно могат да пострадат.

Густав изтича до бараката, погледна вътре и сви рамене:

— Тук няма място дори за тротинетка, камо ли за моята тежка машина.

— Та ти това тежка машина ли го наричаш? — засмя се Професора.

— Без шофьорска книжка няма по-тежки — заяви обидено Густав. — За мен тя е достатъчно тежка. А ако преди малко не бях спрял така внезапно, сега щяхте да представлявате купчина кокали.

— Да изключим отоплението в парника — предложи Динстаг.

Професора поклати глава:

— Тогава доматиите ще останат зелени.

— Не мислиш ли, че на доматиите ще им е все едно дали ще бъдат зелени, или червени! — извика Густав. — Това не е толкова важно.

В този миг се зададе Пони Хютхен. Емил я повика и запитва:

— Не знаеш ли някакъв гараж за моторетката на Густав?

Момичето спря и затърси с очи. След това посочи към края на градината.

— Каква е онази постройка там?

— Това е тъй нареченият павилион — каза Професора.

— И за какво се използва? — запитва Пони.

— Нямам понятие! — отвърна момчето.

Упътиха се към павилиона. Густав вървеше последен и тикаше моторетката си.

Павилионът беше стъклена къщичка, в която имаше бяла лакирана маса и зелена лейка.

— Великолепно! — извика Професора. — Та това сякаш е строено за гараж.

— О, ако не бях аз! — промърмори Пони Хютхен надут.

После тя отвори вратата. В ключалката имаше ключ. Густав вкара моторетката в павилиона, заключи и прибра ключа в джоба си.

Другите момчета се упътиха към къщата. Те бяха гладни. Пони Хютхен се готвеше да ги последва, когато Густав я запитва:

— Как ти се вижда машината ми?

Тя пристъпи още веднъж до павилиона и огледа моторетката през стъклата.

— Е — запитва момчето, — харесва ли ти?

— Хм, средно хубава — рече Пони. После тя се отдалечи като кралица-майка.

Густав я погледа смаян. После кимна сияещ от щастие на малката си моторетка, погледна още веднаж обидено след Пони и каза на себе си: „Това не е толкова важно!“

След вечеря останаха още малко на верандата и гледаха пъстро нацъфтялата градина.

— Услади ли ви се вечерята? — запитва най-после любопитно Клотилда.

Имаше, разбира се, само едно мнение. А когато бабата на Емил каза, че от сребърната си сватба не е яла толкова вкусен бифтек, госпожица Зеленбиндер се почувствува наистина щастлива.

Докато тя и Пони разчистваха масата, Емил написа една картичка на майка си. Густав също реши да изпрати поздрав до къщи и

да съобщи за благополучното си пристигане. Дадоха картичките на малкия Динстаг, родителите на когото сигурно отдавна го очакваха в пансиона „Слънчев лъч“. Той обеща да мине край пощата.

— Но не само да минеш — рече Емил. — Ще трябва да ги пуснеш в кутията!

Динстаг се сбогува с всички и след като каза: „Гледайте да не закъснеете утре!“, бързо изчезна.

Съдебният съветник отиде до вратата на верандата и огледа небето:

— Слънцето вече е залязло, но преди да си легнем, трябва да кажем „добър вечер“ на морето! — каза той.

Тръгнаха през полянката, над която беше започнал вече да се спуща мрак. Само Клотилда остана в къщи, за да умие чиниите. Когато стигнаха до края на полянката и се намериха в полите на дюната, от върха на която се виждаше морето, съдебният съветник Хаберланд каза:

— Който не е виждал море, да излезе напред! Обадиха се само Емил, Пони и баба им.

— Ние ще вървим след вас — каза съдебният съветник.

Бабата се хвана за двете си внучета и тръгна с тях напред. След малко застанаха на върха на дюната. Вдясно се виждаше крайбрежният хотел. Пред тях от двете им страни се простираше брегът. С всичките му плажни кошове, баирчета и пясъчни кулички.

И там, където свършваше брегът, започваше морето! Докъдето погледът стигаше — необхватно, безкрайно. Приличаше на разлян живак. Някъде далеч на хоризонта, сред спущащия се мрак, се виждаше кораб. Няколко светлини блещукаха. А на небето, все още розово от отдавна залязлото слънце, се открояваше лунният диск. Той беше още съвсем бледен. Сякаш луната дълго време беше боледувала. По пастелно оцветения небесен свод се плъзгаха първите снопове светлина на далечни фарове. Някъде далеч изсвири параход.

Бабата и двете деца стояха възхитени. Те мълчаха и им се струваше, че никога в живота си вече няма да могат да проговорят.

Зад тях се чува стъпки. Хаберланд и Густав се приближаваха предпазливо.

Густав пристъпи до Емил.

— Великолепно, нали?

Емил само кимна. Стояха мълчаливо един до друг и не откъсваха очи от морето.

След малко бабата промълви:

— Сега зная защо остарях!

ПЕТА ГЛАВА

СРЕЩА В БАЛТИЙСКО МОРЕ

Когато на другата сутрин Клотилда поиска да потропа на вратата, където спяха момчетата, тя чу кискане.

— Будни ли сте вече? — запита тя и залепи ухо на вратата.

— Що за израз е това „будни“? — извика Професора и се изсмя.

— Кой говори? — запита Густав строго. — Кой говори с нас, без да ни се представи?

Прислужничката извика:

— Аз съм, Клотилда!

— Аха! — каза Емил. — Госпожица Зелбстбиндер.

— Зеленбиндер! — го поправи сърдито Клотилда.

— Не, не — рече Густав. — Зелбстбиндер ни харесва повече. Отсега нататък ще ви наричаме Зелбстбиндер. А ако не сте доволна, ще ви наричаме просто Шлипс! Разбрахте ли, госпожице Клотилда Шлипс?

— Отлично име — каза Професора. (Той все още имаше навик да слага оценки.) Клотилдо, от днес се казваш Шлипс.

— На мен можете да правите всичко — каза старата прислужница навъсено. — Хайде, но трябва да закусвате! Другите са в градината. А сега си отивам.

— Довиждане, Шлипс — изреваха тримата. След това потеглиха в гъша колона през вратата на верандата към градината зад къщата. По средата на поляната беше наредена голяма кръгла маса. Родителите на Професора, Пони Хютхен и баба й току-що бяха заели местата си. Съдебният съветник четеше вестник, Другите обаче гледаха смаяни момчетата.

Госпожа Хаберланд потупа леко мъжа си по рамото. „Какво има?“ — запита съдебният съветник и свали вестника си. След това и той се присъедини към общото учудване.

Професора и Густав бяха по бански костюми, а Емил с червените си гащета. Но това не беше най-забележителното.

Професора беше нахлупил панамената шапка на баща си и въртеше в ръка дебел бастун. Емил беше наметнал лятната пелерина на Пони, носеше жълтата ѝ сламена шапка с изкуствените черешки и беше разтворил пъстър чадър, който въртеше над тревата, с вирнат нос, като някоя малко побъркана дама. Густав изглеждаше най-чудноват. Той беше наложил шапчицата на бабата на Емил и я беше завързал под брадичката си толкова здраво с черните копринени панделки, че едва можеше да отваря устата си. Беше си сложил спортни очила. В едната си ръка поклащаше елегантно чантичката на Пони. В другата мъкнеше куфар.

Без да променят сериозния израз на лицата си и без да проговорят нито дума, трите момчета седнаха на плетените столове. След това Професора почука с чаената лъжичка върху чашата си и неочаквано тримата извикаха едновременно:

— Добър вечер, господа!

— Бедните деца! Откачили са! — каза съдебният съветник. —
Още на втория ден от ваканцията. Колко жалко!

След това той отново посегна към вестника си.

— Би трябвало да повикаме лекар — рече Пони. — И мислете му, ако изцапате чантичката ми!

Густав се обърна и извика:

— Келнер! Прислуга! Това кръчма ли е, или не е кръчма?

След това бързо развърза връзчиците на шапката. Те почти го бяха задушили.

— Вече няма да си купувам шапки от тази шапкарка — изръмжа той. — Тоя парцал не може никак да се закрепя на главата ми.

В това време откъм вилата се зададе Клотилда, която носеше топло кафе.

— Хм, ето — каза: Професора. — Разбира се, пак същата госпожица Клотилда Шлипс. Все същите, все същите!

Прислужничката наля кафе, остави каната на масата и каза почти разплакана:

— Трябва ли да приема да ме наричат Шлипс?

— Как така Шлипс? — попита госпожа Хаберланд.

— Под думата Зеленбиндер (Душевръзка) не можем да си представим нищо — каза Емил.

— Затова решихме да я наричаме Зелбстбиндер (Самовръзкова) — поясни Професора. — Но на нея не ѝ харесва.

Като дъвчеше, Густав изръмжа:

— И тогава я кръстихме Шлипс (Връзкова). Други хора биха се радвали да се наричат Шлипс. Учителят ми по физическо възпитание се казва Филип Оксе (Вол). Когато го поканят някъде и трябва да се представи с името си, иде му да потъне в земята. Всички се смеят.

— Как би се радвал един такъв Вол, ако се казваше Връзков — прибави Емил.

Клотилда Зеленбиндер не проговори нито дума повече, а се върна в къщи.

Пони погледна към баба си:

— Какво им е на момчетата? Да не е някоя лоша болест?

— Не дай боже! — отвърна баба ѝ. — Болестта е съвсем нормална. Наричат я луди години.

Съдебният съветник кимна:

— Знам тази болест от опит. И аз съм боледувал едно време от нея.

След закуска на сцената се появи Динстаг, за да ги заведе на плажа. Съдебният съветник и жена му останаха в къщи. Всички други, включително и бабата, се отправиха към брега. Момчетата решиха да се събуят боси. Това било полезно за здравето.

Спряха горе на дюната. Сега Балтийско море изглеждаше съвсем различно от миналата вечер. То блестеше със зеленикавосин цвят. А понякога, когато духнеше вятър, ставаше толкова ослепително златисто, че трябваше да си затварят очите. Бабата си сложи очилата за слънце, които ѝ беше заела Клотилда Зеленбиндер.

Долу брегът беше покрит с колибки, бели чадъри, знаменца, байрачета и хора.

Понякога по огледалната повърхност на морето се търкулваха вълни и Пони забеляза:

— Изглежда като че ли някакъв невидим продавач разгъва коприна, преливаща в различни оттенъци по безкрайна маса.

Четири момчета се спогледаха многозначително, без да кажат нещо. Само малкият Динстаг не се сдържа, и се изсмя високо.

— Глупави хлапета — каза Пони и се отдалечи по пътеката край брега. Емил и баба му я последваха усмихнати. След като повървяха

малко, Емил се извърна да види приятелите си. Те бяха спрели на известно разстояние и дори не даваха вид, че ще продължат.

— Какво правите там? — извика Емил.

Момчетата бавно потеглиха. Но още след първите няколко метра спряха отново. Густав подскочи на един крак и страшно изруга.

Бабата се засмя:

— Твоите берлинчани не са свикнали да ходят боси. Чакълът ги боде.

Емил се втурна назад. Лицето на Густав се изкриви от болка, когато промърмори: „И това било полезно за здравето!“

А Професора добави:

— Благодаря! Стъпалата ми не са от говежда кржа!

— Никога вече бос! — закле се Динстаг и се опита да направи още една крачка. Той стъпваше като петел на бунище.

Густав се отклони от пътя и поиска да продължи по тревата. Но това не беше трева, а остри стръкове, които така порязаха прасците му, че момчето изрева бясно „Ау!“ и отново се върна на чакъла.

— Пясъчният ечемик съдържа много силициева киселина — обясни Емил.

— Никога не предполагах, че силициевата киселина е толкова бодлива — каза Густав. — Като че ли стъпвах върху бръсначи!

Емил прибави още нещо за устройството на растителните клетки и за свойствата на пясъчните и крайбрежните растения по-специално. Но Професора каза:

— Всичко това е добре. Ти може да си отличен ботаник. Но аз ще изтичам до вилата и ще си обуя гуменките.

Така и направи. Густав и Динстаг се втурнаха след него.

Емил се приближи до баба си, Седнаха на една пейка и загледаха морето. До мостика тъкмо беше спрял малък, бял крайбрежен параход. Момчето потърси с поглед Пони. Тя беше вече далеч напред!

Бабата тикна взетите назаем очила към набръчканото си чело:

— Най-после двамата сме сами за една минута. Е, как си, момчето ми? Как е майка ти?

— Благодаря, благодаря! Отлично.

Старата жена наклони глава.

— Не си много разговорлив. Кажете нещо повече. Хайде, млади човече!

Емил гледаше към морето.

— Но, бабо ти знаеш вече всичко от писмата ни! Мамичка има много работа. Пък и без работа животът не би и правил удоволствие. А аз... все още съм пръв в класа.

— Тъй, тъй — каза старата жена. — Тъй, тъй. Драго ми е да чувам такива работи. — След това тя раздруса нежно рамото му. — Ще си развържеш ли езика, хлапако? Нещо не е в ред! Да, нещо не е в ред! Емиле, аз познавам лицето ти като ръчната си чанта.

— Но какво може да не е в ред, бабо? Всичко е по старому. Повярвай ми!

— Разправяй ги тия на баба си! — промърмори старата жена и стана.

Най-после всички стигнаха на плажа.

Бабата седна на пясъка, събу обувките и чорапите си, за да си пече краката на слънце. Освен това тя пазеше и хавлиите, които бяха донесли.

Момчетата заградиха Пони по средата, хванаха се за ръце и се спуснаха с рев срещу вълните. По този случай една дебела жена, която беше седнала в морето недалеч от брега и почти беше задрямала, глътна малко вода и започна да крещи, като че я колят.

Бабата запретна роклята си, навлезе малко във водата и запита учтиво:

— Били ли сте млада, драга госпожо?

— Разбира се! — гласеше отговорът.

— Е, добре — каза бабата; — Е, добре.

И без да дава повече обяснения, тя седна пак в топлия пясък и загледа радостно след ликуващите деца. Сега вече се виждаха само главите им. А след малко и те се скриха.

Густав плуваше най-бързо. Той пръв се покатери на голямата дъсчена платформа, която беше закотвена навътре в морето и на която плувците си почиваха. Пони и Емил плуваха с еднаква скорост и си помогнаха при изкачването. Динстаг и Професора пристигнаха значително по-късно.

— Какво правите — запита Динстаг, като седна до приятелите си върху платформата, — че плувате по-бързо от Тео и мен?

Професора се засмя:

— Не се ядосвай. Ние сме умствени работници.

А Густав каза:

— Тук главата играе роля дотолкова, че я държите много високо над водата. Трябва да се научите да плувате кроул.

И той се изтърколи в морето, за да им покаже как да се гмуркат.

— Колко взимаш на час? — запита го Пони.

Густав си пое дълбоко дъх, гмурна се и като изскочи отново на повърхността, извика:

— Шестдесет минути!

След това всички се отправиха към брега. Густав плуваше пръв. Неочаквано Професора удари главата си о някакъв господин, който се бе отпуснал по гръб и бавно плуваше към брега.

— Внимавай! — извика господинът. — Къде ти са очите?

— Под водата — отвърна момчето и продължи да загребва като корабно витло след приятелите си.

Бяха стигнали вече до мястото за тези, които не плуваха. Точно пред тях се намираше грамадна гумена туба. (Това, разбира се, беше реклама на паста за зъби.) Всички се опитваха да се покатерят върху нея. Но тубата веднага се обръщаше и плувците се премятаха във водата. Вдигаше се голяма олелия.

Приятелите погледнаха към брега. Там бяха подредени уреди за гимнастика. На лоста, се въртеше и люлееше един човек. Точно в този миг той провря краката между ръцете си и седна на лоста. След това се отпусна назад, разпери ръце, залюля се напред, отпусна изведнъж колената си, превъртя се във въздуха и скочи на пясъка, като завърши представлението с елегантен поклон.

— Гръм и мълния! — извика Густав. — Та дори аз не мога да направя това.

Когато гимнастикът отстъпи настрана, под лоста застанаха две малки момчета. Те скочиха, увиснаха на пръта и повториха едновременно целия мъчен номер, който човекът току-що беше изпълнил. И когато накрая се преметнаха във въздуха и завършиха упражнението с поклон, всички възторжено им изръкопляскаха.

— Побърквам се — заяви Густав. — Никога не съм виждал такова нещо. И при това от такива хлапета.

— Това са „тримата Байроновци“ — се обади тогава едно момче, което беше застанало до тях във водата. — Семейство артисти. Баща и двама близнаци. Вечер дават представления в Крайбрежния хотел.

— Трябва да ги видим — каза Пони Хютхен.

— Програмата започва в осем вечерта — добави момчето. — И останалите номера са световни. Мога да ви препоръчам горещо програмата.

— А дали ще намерим места? — запита Динстаг.

— Мога да ви запазя една маса — каза момчето.

— Да не би й ти да си акробат? — запита Емил.

Момчето поклати отрицателно глава.

— Не — отвърна то. — Наистина и аз играя добре гимнастика, но по занаят съм пиколо в Крайбрежния хотел.

— Пиколотата умират рано — засмя се Густав.

— Откъде-накъде? — запита Динстаг.

— Виждал ли си някога пиколо с брада?

— Остави сега глупавите си шеги — сбърчи носле Пони. А непознатото момче каза:

— Откак видях Густав за последен път, той се е изменил само с това, че е пораснал. Иначе си е пак същият. Приятелите се спогледаха изненадани.

— Откъде ме познаваш? — запита Густав смаян.

— Познавам всички ви — отговори пиколото. — Дори на времето си Густав зае от мен един костюм.

Густав остана със зинала уста.

— Празни приказки — каза най-после той. — Никога в живота си не съм обличал чужди дрехи!

— О, все пак! — възрази пиколото.

Останалите още гледаха слисани.

— Как се казваш? — запита изведнъж Пони.

— Ханс Шмаух.

— Нямам понятие — заяви Густав. — Не познавам никакви Щмауховци.

— Ти познаваш и баща ми — настоя Ханс Шмаух. — И Емил го познава.

— Става все по-загадъчно — рече Емил.

Тогава Густав, изгубил търпение, нагази във водата, хвана пиколото и рече:

— Казвай всичко наред, малчугане! Иначе ще те потопя във водата така, че никога няма да станеш келнер.

Ханс Шмаух се засмя:

— По-рано бях пиколо в Берлин, в хотел „Крайд“ на Нолендорфплац. Парола Емил!

Тези няколко думи като че ли направиха чудо. Приятелите започнаха да скачат като подлудели индианци около малкия Шмаух. Солената морска вода се разплиска на цял метър височина. След това те започнаха да стискат ръбете на пиколото тъй, че костите му запращяха.

— Много се радвам — каза Емил, — твоят баща, портиерът, тогава беше толкова любезен към мен. Зае ми цели десет марки. И ние с Густав дори пренощувахме при вас в една хотелска стаичка.

— Да — каза пиколото. — Вълнуваща история беше, нали? Цял живот ще си спомням за нея, дори и ако стана хотелиер. Когато съм свободен, може да се поразходим малко с платноходка из морето. Чичо ми живее тук, в Корлсбютел. Има голям търговски параход и ми позволява да взимам платноходката.

Всички се зарадваха на предложението, а след това излязоха на брега и представиха малкия Шмаух на бабата. И тя се зарадва.

Густав изгледа пиколото развеселен и като се триеше усърдно с хавлията, каза:

— Не разбирам само едно.

— Какво? — запита Ханс Шмаух, като изгледа грамадния Густав.

Младият мотоциклетист поклати глава и каза:

— Не разбирам само как по-рано са ми ставали дрехите ти.

ШЕСТА ГЛАВА

ГУСТАВ И ФИЗИКАТА

Заредиха се щастливи дни. Слънцето беше толкова жарко, като че ли грееше над Балтийско море с лупа. Професора и гостите му почервеняха като раци, а после станаха кафяви като мулати. Само Пони Хютхен си оставаше червена и се белеше като лук. Бабата постоянно мажеше гърба на младата госпожица с вазелин, орехово масло, ланолин и крем против изгаряне, но нищо не помагаше.

И на Пони и идваше да зареве с глас когато баба ѝ я будеше рано сутрин с думите: „Ставай, графиньо! Слънцето отдавна е изгряло!“

— Защо ли не завали? — питаше тя отчаяна.

А момчетата се радваха от сърце на хубавото време. Те непрекъснато бяха по брега или във водата. Или пък отиваха на пристанището, което се намираше вдясно от мостика, възхищаваха се от платноходката на капитан Щмаух, която се казваше „Кунигунде IV“, и с нетърпение очакваха свободния ден на пиколото, за да се разходят с нея по морето.

Понякога Густав взимаше някого на багажника на моторетката си, закарваше го в ловния дом или в Коленмайлер. После се връщаха в Корлсбютел, за да докара следващия. Той повтаряше рейса, докато се съберат всички. Веднъж закара дори и бабата в ловния дом. Когато слезе, тя каза:

— Беше чудесно. Сбъркала съм професията си. Трябваше да стана мотоциклетистка, а не баба.

От време на време момчетата пишеха писма до къщи. От време на време получаваха поща. Понякога съдебният съветник ги фотографираше и със следващото писмо те изпращаха снимките на домашните си.

Или пък отиваха в гората и донасяха големи букети цветя. Емил познаваше почти всички растения и назоваваше имената и особеностите им. Поради това съдебният съветник отиде в Роцок и купи от университетската книжарница един учебник по ботаника и

едно ръководство за определяне на растенията. Но от този ден нататък вече никой не се интересуваше от цветята, тревите и храстите. Никой освен Емил.

— Печатните работи ме нервират — поясни мотоциклетистът Густав.

Един ден баба получи дълго писмо от Нойцат. Тя го прочете два пъти, после го прибра в чантичката си и си рече „Аха“.

Но на Емил не каза нищо. Поне засега.

Веднъж, когато седяха на верандата и ядяха вкусния обяд, съдебният съветник каза:

— Ако на уважаемите присъстващи не е много неприятно, бих предложил да отидем довечера в Крайбрежния хотел и да си усладим душата с тамошните забави.

От радост момчетата за малко щяха да оставят десерта. Макар че беше гроздово желе. А гроздовото желе беше специалитет на Клотилда Щлипс.

Въпреки всичко изядоха десерта. А след това всички момчета се спуснаха „в надбягване“ към Крайбрежния хотел.

Докато се въртяха около вратата на хотела и се съветваха кой да влезе и да говори с пиколото, на сцената се появи и Пони Хютхен.

— Как се озова тук? — запита я Густав.

— На два крака — отвърна Пони. — Идвам да ангажирам маса за тази вечер. Имате ли нещо против?

Никой не възрази.

Пони влезе в хотела. Към нея веднага се запъти управителят.

— С какво мога да ви услужа, уважаема госпожице?

— Искам да говоря с пиколото.

— Шмаух е в ресторанта — каза господин управителят, след което ѝ обърна гръб и влезе в канцеларията.

Пони намери ресторанта и откри в него Ханс Шмаух. Той тъкмо носеше, пазейки равновесие, планина от чинии, затова каза:

— Един момент, Пони. Веднага ще бъда на услугите ти.

Пони зачака.

Пиколото се върна бързо и запита:

— Какво има?

— Бих искала да ангажирам маса за тази вечер.

— За колко души?

— Един момент — да ги пресметна. Съдебният съветник, жена му, баба, аз, Клотилда Шлипс и трите момчета, това, прави...

— Осем души — изпревари я пиколото. — Дадено. По възможност масата ще бъде по-напред... А може би и чичо ми, капитанът, също ще дойде. С него трябва да се запознаете.

Пони подаде ръка на Ханс Шмаух и каза:

— Значи маса за девет души. Пиколото се поклони.

— Представлението започва малко след осем часа.

— Няма значение — отвърна Пони. — Въпреки това ние ще дойдем.

След вечеря живеещите във вила „Морски бряг“ се облякоха колкото се може по-хубаво и се отправиха, тържествено към Крайбрежния хотел. Масата, която Ханс Шмаух беше запазил, се намираще на първия ред до самата сцена. Съдебният съветник поръча на възрастните вино. На децата донесоха оранжада.

Въпреки че беше осем часът, представлението още не бе започнало. Оркестърът свиреше една след друга познати мелодии и залата се пълнеше с весели курортисти, докато най-после не остана празна нито една маса.

Пред хотела се бяха събрали много от жителите на Корлсбютел. Те надзъртаха любопитно през прозорците и искаха да следят представлението безплатно. Но ето че един келнер и пиколото се приближиха и дръпнаха завесите. (Всъщност пиколото не правеше това много усърдно. Между завесите, които той спущаше, оставаха големи процепи.)

— Много мило от негова страна — каза Емил. — Все пак хората отвън ще могат да виждат нещо.

— Ханс Шмаух, приятелят на хората — каза дълбокоумно Професора.

Баща му, съдебният съветник, потупа Густав по рамото.

— Откога си станал толкова прилежен, та ходиш дори и във вариете с книга?

Густав се изчерви.

— Това е английски речник — каза той.

— Да не си решил да зубриш думи?

Густав поклати глава.

— През ваканцията ли? — извика той. — Само това ти липсваше.

Пони се засмя:

— Сигурно иска да разговаря с двамата близнаци, акробати — предположи тя.

— Разбира се — отвърна Густав. — Момчетата се казват Байрон. Значи са англичани. Е, добре, що кажат нещо, което не разбирам; чисто и просто ще потърся думата в речника.

— Горя от нетърпение да чуя този разговор — каза бабата. Тя беше облякла черна тафтена рокля и изглеждаше блестяща.

В това време се появи още един гост — едър и пълен мъж. Той носеше синя моряшка фуражка и син костюм. Спря се сред залата и се огледа. Неочаквано отнякъде дотърча пиколото, поговори с човека и го заведе до масата на Хаберландови, като каза:

— Мога ли да представя на господата моя чичо? Господин капитан Шмаух.

След това Ханс се отдалечи.

Момчетата станаха. Стана и съдебният съветник. Той поздрави чичото на пиколото и го помоли да седне. Капитанът подаде ръка на всички и каза:

— Само не толкова официално. Иначе ще си отида веднага.

Всички седнаха. Новият гост поръча на келнера грог от ром. След това каза:

— Толкова много млади хора на масата — чудесно. Разкажете нещо от училище, братлета. Откакто изхвъркнах от гимназията, има четиридесет години. Какво лудо време беше.

Момчетата се замислиха. Но никак не им идваше наум от какъто може да се интересува един стар капитан. Той ги изгледа: в очакване един след друг, после удари с ръка върху коляното си и рече:

— Възможно ли е? Ние бяхме други хлапаци! При нас всеки ден се случваше по някоя беля.

— Аха, такива работи ли искате да чуете? — извика Густав.

— А да не мислите, че ще ви карам да декламирам „Песента на камбаната“?.

Тогава Густав каза:

— През последната седмица, преди да ни разпуснат, бях забъркал една каша. Отначало искаха направо да ме вдигнат във въздуха. Но и

този път се размина.

Останалите го слушаха с интерес.

— Това стана така — започна Густав. — Преди часа по физика имаше голямо, междучасие и нашият първенец по успех Менерт отишъл в дирекцията и наклеветил одного от нас. Не мен. Но в класа минавам за голяма сила и когато стане нещо, аз съм съдията. Обаче славният Менерт, изглежда, се изплашил и през междучасието не се показва никакъв. Яви се едва когато всички, бяхме насядали в залата по физика, заедно с Джуджето, искам да кажа, с господин учителя Каул. В стаята беше и прислужникът. Той винаги помага на учителя Каул при опитите.

Трябваше да ни се показва нещо с електрически искри. Дължината на искрите или нещо подобно. Каул и прислужникът подредиха апаратите. След, това бяха спуснати черните пердета. За да виждаме в тъмното по-добре искрите. „Човече — прошепна ми тогава Жабата, моят съсед, — удава ти се изключителен случай. Ще се промъкнеш в тъмното до първата редица, ще цапнеш хубаво Менерт и преди Джуджето, т.е. Каул, да светне лампата, ще бъдеш на мястото си.“

Това предложение ми се хареса страшно. Защото, ако предател като Менерт получише пред всички такава плесница, че да отекне в залата, ѝ когато светне лампата, се окаже, че няма никого, а е самата справедливост — истинска сензация, свръхестествено.

Густав се огледа изпитателно. Останалите слушаха с жив интерес.

— Е, добре — каза той. — Беше, тъмно като в рог. Като в мазе за въглища. Джуджето т.е. учителят Каул, каза, че опитът скоро ще започне и ние трябвало да внимаваме в искрите. И докато всички внимаваха, аз се промъкнах до първата редица и замахнах здравата. За грешка не можеше да става и дума. Защото Менерт стои от години на първия чин на първата редица.

Както вече казах, замахнах свирепо и цапнах така издайника, че едва не си счупих ръката.

Капитан Шмаух удари с ръка коляното си:

— Отлично! А след това си седна на мястото. И никой не можа да разбере кой е бил.

Густав поклати тъжно глава:

— Не, не си седнах на мястото — отговори той. — Останах на първия чин, закован от страх.

— От страх ли? — запита Клотилда. — Как така от страх?

— Защото Менерт нямаше коси.

— Нямаше коси? — възкликна Емил.

— Той беше плешив. Прочее, това не беше Менерт, а Джуджето, т.е. господин Каул.

Слушаше дори и келнерът, който беше донесъл грога на капитана.

— Да — каза Густав. — Учителят Каул беше седнал в тъмнината на чина до Менерт, понеже искал също да наблюдава опита. Това е понятно. За един учител по физика физиката е нещо много интересно. Но в края на краищата аз не можех да предугадя, че в тъмното той е седнал на мястото на Менерт.

Капитан Шмаух се засмя така, че заглуши оркестъра, макар той в този момент да свиреше марш.

Госпожица Клотилда Зеленбиндер беше побледняла.

— Ужасно! — прошепна тя. — Чак кожата ми настръхва!

Съдебният съветник се наведе напред:

— Е, и как се разви историята по-нататък?

Густав се почеса зад ухото.

— Не е толкова важно — каза той. — Но все пак друг път не се бях чувствувал така зле. Изведнъж някой запали лампата. Джуджето седеше на мястото на Менерт и държеше голата си глава. Прочее не беше чудно, че го болеше. Бях го ударил с всичка сила. Класът седеше като гръмнат. Пред черната дъска стърчеше старият прислужник и лицето му беше придобило най-лупавия възможен израз. А електрическите искри продължаваха да се сипят. Но никой не се занимаваше с тях.

„Кой беше?“ — запита Джуджето, т.е. господин Каул, след дълго мълчание. „Аз — казах. — Моля за извинение, господин учителю. Заблудих се.“

„В това можеш да бъдеш сигурен“ — извика той. А после се спусна посред час навън. При това, държеше главата си с две ръце, като че ли се страхуваше, че ще се изтърколи от раменете му.

— Фантастично — каза Пони. — Значи ти си луда глава?

Густав помисли малко. После каза:

— Сега вече всичко ми беше безразлично. Докато другите седяха като ударени, хванах Менерт и го опердаших така, че дрехите вече като че ли не му бяха по мярка. После отсъствава цели три дни... След като натупах така благородния ни първенец, разсилният дойде и ме откара в дирекцията. Джуджето седеше на софата със студена кърпа на врата.

— Току-що се научих, че в тъмнината ти си нападнал един стар и заслужил учител на гимназията — започна директорът. — Разбира се, ние ще те изключим от училището. Но преди това искам да разбера подбудите на подлата ти постъпка!

Сега вече ми причерня! Никой още не ме беше обвинявал в подлост. Добре тогава! И започнах отначало. Казах, че ако някой е подъл, това е отличният ученик Менерт. И че ударът всъщност е бил предназначен за Менерт, защото през голямото междучасие е издал един от приятелите ни. И че могат да идат в залата по физика и да видят с умиление останките на любимеца си. Щом предпочитат „такива лоши характери“ пред мен, нямам нищо против. И тъй нататък.

Капитан Шмаух наблюдаваше с любов разгневения Густав.

— Е, и какво стана после? — запита той.

— После господин Каул направи нещо, което няма да забравя до края на живота си — каза Густав.

— Какво направи? — запита Емил.

— Започна да се смее — рече Густав. — И се смя така, че компресът падна от главата му.

Капитан Шмаух се удари за трети път по коляното. После се обърна към келнера, който все още седеше до масата, за да слуша, и извика:

— Келнер, грог номер две!

СЕДМА ГЛАВА

ВАРИЕТЕ В КОРЛСБЮТЕЛ

Оркестърът засвири приветствен марш. На сцената се появи елегантно облечен и доста наперчен господин, който поздрави многобройните посетители от името на дирекцията на хотела. Той им обеща приятна вечер и накрая им разказа няколко вица, на които само той се смя. Това му развали настроението и той побърза да оповести първия номер:

„Фердинанд Бадстюбнер, Карузо на лютнята“.

Карузо Бадстюбнер беше дебел сивокос човек с тамбура, с дебел глас и малка студентска фуражка. Тамбурата държеше в ръце, а пъстрата шапка беше наложена на главата му. Той посегна към струните и издрънка няколко песни, в които се разказваше най-вече за Хайделберг, за някаква красива любима, за хубави кръчмарски дъщери и за доста много бъчви с вино и халби бира. Гласът му не беше много свеж. Когато свърши, той размаха шапката си. После завесата падна.

— Изглежда, че по ваше време не ви е оставало изобщо време за учене, нали? — обърна се Професора към баща си.

— Песните преувеличават — поясни съдебният съветник. — Ако изобщо не бяхме чели, нямаше да научим нищо.

Клотилда също искаше да пита нещо:

— Но защо този стар човек, който току-що пя, е още студент? — запита тя. — И ако е студент, защо свири тук песни на лютня?

Останалите се спогледаха. Най-послед бабата каза:

— Навярно е студент, който си изкарва прехраната.

— Аха — каза Клотилда Зеленбиндер. — Сега ми е ясно!

И когато другите започнаха да се смеят високо, тя не проумяваше защо. Густав каза:

— Аз изобщо няма да следвам. Ще стана автомобилист, състезател или летец за фигурно летене.

После се обърна към Емил.

— А ти ще следваш ли?

Емил притвори очи за миг. Той си спомни за фелдфебела Йешке и за разговора си с него.

— Не — отговори той. — Няма да следвам. Ще гледам да почна да печеля колкото се може по-скоро и да стана самостоятелен.

Баба му го изгледа от страни, но не каза нищо.

Вторият номер беше изпълнен от танцорка акробатка. Тя се въртеше толкова бързо около собствената си ос, че понякога на човек се струваше, че очите и са на гърба, а тилът на лицето.

Капитанът ръкопляскаше с грамадните си ръце така, като, че ли спукваше с гръм напълнени с въздух кесии. Той се приведе над масата и запита Клотилда:

— Можете ли да танцувате и вие така?

Но забеляза веднага, че е сбъркал адреса.

— Бих се срамувала да се кривя така пред хората — отвърна готвачката.

— Е, но в къщи би могла да направиш опит — каза Професора. И всички момчета се ухилиха при мисълта, че госпожица Зеленбиндер, наречена още Шлипс, би тръгнала по верандата на ръце, вместо да готви обяда.

Оркестърът засвири танц. Някои от гостите започнаха да танцуват. Танцуваше и капитан Шмаух. С Клотилда. И съдебният съветник с жена си. А бабата на Емил клатеше главата си в такт с музиката и лицето ѝ показваше, че е в добро настроение.

Неочаквано един млад човек се поклони пред Пони Хютхен и запита:

— Мога ли да ви помоля за този танц, уважаема госпожице?

Емил погледна слисан младия човек и се изсмя:

— Но уважаемата госпожица още не знае да танцува — рече той. Пони стана.

— Хм, ти пък ако имаш понятие, драги — каза тя.

А после започна да танцува така с младия човек, като че ли цял живот не беше правила нищо друго.

— Я погледнете нашата уважаема госпожица! — извика Професора. — Та нали тя още не ходи на уроци по танц?

— На нас, младите момичета, танцуването ни е вродено — обясни бабата.

— Хлапачка — поклати Густав неодобрително глава. — Не е по-оляма на години от мене, а играе тук роля на уважаема госпожица.

Следващият танц беше валс.

— Това е нещо за нас, младите — каза капитанът на Пони. Той се понесе с нея така из залата, че никой друг не посмя да излезе да танцува. От време на време капитанът я издигаше във въздуха. Беше великолепно.

Всички гости, та дори и келнерите, им ръкопляскаха наоколо. Капитанът накара Пони да се поклони, а след това се поклони и той.

Малко след това наперченият господин се появи отново на сцената. Той каза, че на него се паднала голямата чест да представи един артист, който във всички кабарета на страната пожънал буря от успехи.

— Това раздразни любопитството ми — каза капитан Шмаух. — Щом е имал такъв успех, защо идва при нас, в Корлсбютел?

Зачакаха да се вдигне отново завесата. И когато това стана и артистът се появи, Емил не се сдържа и извика гласно:

— Гледай ти защо го хвалел толкова!

Защото „големият артист“ не беше никой друг освен същият, който съобщи номера. Само че сега се беше въоръжил с цилиндър, бастун и монокъл.

— Ето ме — каза той. — Най-напред ще ви изпея нещо сериозно. А именно, песента „Животът е такъв“. Теобалд, започвай! (Теобалд беше пианистът.)

Когато свърши, бабата каза:

— Ако този смахнат музикант е играл някога в големи кабарета, аз съм велика херцогиня.

След това артистът изпя още две весели песни, които звучаха също тъжно, както първата. После той обяви десетминутна почивка.

Мрмчетата излязоха на дюната пред хотела и се загледаха към морето. То се простираше гладко и беше придобило оловен цвят. Само отражението на луната блещукаше като тясна сребърна пътека над тъмната вода.

Вълните се удряха в брега равномерно. Очертанията на кошовете по плажа се открояваха на небето като кръстци нощем в нивите.

Беше някак страшно под обсипаното с блещукащи звезди небе.

— Студено ми е — прошепна Професора. Върнаха се в залата и седнаха отново при Пони и възрастните.

След паузата танцйорката акробатка излезе още веднъж. След това един илюзионист показва няколко фокуса с карти. И най-последно дойде ред на коронния номер на вечерта „The three Bayrons“.

Онова, което мистър Байрон изпълни заедно с близнаците си, беше наистина неописуемо. Посетителите седяха като вцепенени по местата си и не смееха да дишат. Най-интересно беше, когато мистър Байрон легна по гръб върху табуретката и издигна нагоре ръцете си. Джеки Байрон, по-едрият близък, се изправи на главата си върху дясната длан на баща си, а Маки — върху лявата. Отначало те се държаха за ръцете на мистър Байрон, но после пуснаха ръцете, си и ги прибраха по шевовете на панталоните си. Стояха така на глава като малки, обърнати с главата надолу войници. След това скочиха отноро на земята и се усмихнаха като че ли нищо не беше станало. Мистър Байрон остана легнал върху табуретката, после сви колене и вдигна нагоре краката си. Маки легна по корем върху стъпалата на баща си.

След това мистър Байрон започна да движи краката си като велосипедист и Маки се завъртя около собствената си надлъжна ос като вретено. Неочаквано той отхвъркна във въздуха, праметна се около себе си, падна отново върху краката на Байрон, който го отхвърли, и тогава, като се извъртя във въздуха на деветдесет градуса, падна — не падна, а застана на крака върху стъпалата на мистър Байрон.

С разтреперан глас Клотилда каза:

— Не мога да гледам повече.

Но Емил, Густав и Професора бяха очаровани.

— Жалко, че малкият Динстаг не е с нас — каза Густав.

След това Джеки Байрон, единият близък легна на табуретката, издигна ръце нагоре, хвана китките на баща този голям, и тежък атлет издигна тялото си върху ръцете на Джеки.

— Не мога да разбера как не се счупват костите на това момче — прошепна Емил.

Густав кимна.

— Това противоречи на всички физически закони — заяви той.

Когато тримата Байроновци завършиха номера си, избухнаха нечувани ръкопляскания. Жителите на Корлсбютел, които стояха пред

хотела и гледаха през пролуките между пердетата, ръкопляскаха, докато наоколо започнаха да прехвърчат изплашени прилепи.

Густав хвана здраво английския речник и твърдо решен, стана.

— Да вървим! — каза той и побягна. Професора и Емил го последваха бързо.

Причакаха близнаците в коридора зад сцената.

— Hallo boys! — извика Професора.

Близнаците се извърнаха.

— A moment please! (Момент, моля!) — помоли ги Густав.

По-дребният, Маки веднага побягна и изчезна в една от стаите. Джеки остана.

— You are wonderful (Чудесни сте.) — каза Емил. — Very nice, indeed. My compliments Bayrons! (Много сте мили, наистина. Моите поздравления, Байроновци).

Джеки Байрон пристъпи към тях. Тръй изглеждаше много изморен и изпотен.

Густав запрелиства речника.

— Hallo dear (Слушай, драги) — заекна той. — We have seen you. It is the greatest impression in all my life, by Jove. Do you understand? (Гледахме ви. Направихте ми изключително впечатление, кълна се. Разбирате ли?)

Джеки Байрон дълго гледа трите момчета. После каза тихо:

— Не си правете шеги. Аз не разбирам нито дума английски.

Лицата на тримата приятели придобиха глупав израз. Густав затвори речника.

— Аз съм крив — каза той. — Мислех, че си англичанин.

— О — отвърна Джеки. — Байрон е само нашето име като артисти. Чуждестранните имена привличат повече. Как мислите, че се казвам всъщност?

Момчетата сбърчиха чела и започнаха да мислят.

— По-добре кажи веднага — рече му Професора. — Иначе ще трябва да преровим цяла адресна книга.

Джеки постави пръст пред устата си.

— Разбира се, не бива да казвате никому. Името ми е... не, по-добре да не казвам.

Тогава се намеси Емил.

— Аз се казвам Тишбайн^[1] — рече той. — Сигурно името ти не е по-лошо от моето.

— О, все пак — каза Джеки. — Но добре. Казвам се Паул Пахулке и съм от Телтов.

— Паул Пахулке — прошепна Густав смаян. — Е, това не е толкова важно. Моето име е Густав. И искахме да ти кажем, че сме наистина възхитени. Вие сте първокласни акробати.

Джеки се зарадва на тази похвала.

— Много ми е приятно — каза той. — Ще дойдете ли и утре на плажа?

Те кимнаха.

— Тогава до утре — извика той и побягна в стаята, където преди малко беше изчезнал брат му.

Тримата приятели останаха в коридора, спогледаха се и накрая прихнаха да се смеят.

А Густав мушна презрително речника в джоба си, хвана подръка Емил и Професора и каза:

— Ето ти на. И за какво човек учи чужди езици!

[1] Тишбайн значи крак на маса. ↑

ОСМА ГЛАВА

ТРЕТИЯТ БЛИЗНАК СЕ ПОЯВЯВА

На другия ден, Заваля дъжд като из ведро. Момчетата стояха в къщи, пишеха писма и картички с изглед, играеха шах и халма, поглеждаха постоянно през прозореца и обикаляха барометъра. За щастие малкият Динстаг им дойде на гости. Той беше разтворил чадъра на баща си и стоеше като гъба сред градината.

Пуснаха го вътре и му разказаха за тримата Байроновци и техните номера, Докладваха му също, че към Пони Хютхен се обърнали с „уважаема госпожице“.

— Да, да — каза Динстаг. — Стареем. И понеже Пони беше в кухнята при Клотилда и се учеше да готви, всички се втурнаха през коридора, блъснаха вратата и извикаха:

— Уважаема госпожице, партньорът ви по танц чака навън.

Пони наистина погледна през прозореца.

Момчетата прихнаха да се смеят и се втурнаха обратно към верандата. Там Професора каза:

— Зададох ли ви за домашно да пишете за ваканцията?

— Разбира се — каза Густав. — Всяка година все същото: най-хубавите преживелици, най-знаменателните преживелици и най-интересните преживелици през ваканцията! Човек малко по малко изгубва желанието да преживява.

— При това лошо време можем да го напишем още днес — предложи Професора, — Така ще ни се махне от главата.

Емил беше съгласен. Но Густав и Динстаг се възпротивиха. Професора се опита да ги придума.

— Да започнем само предварителните проучвания — каза той, взе от масата една книга на баща си и започна да я прелиства. — Може да се намери нещо подходящо, пък макар и цитат.

— Нашият учител мрази цитатите — каза Густав. — Той е на мнение, че е по-добре да се сетим за нещо сами, отколкото да преписваме от книги. Това заслужавало толкова порицание, колкото

преписването от съседа по чин. — После той се засмя и прибави: — Прочее, аз винаги предпочитам да препиша от съседа си.

Емил запита Професора какво чете.

— Не казвам — отвърна той. — Трябва да отгатнете. Слушайте!

При тези думи той седна до масата и зачете:

— „...При нас пеенето е първото стъпало на образованието — всичко друго се включва към него и бива поднесено чрез него. Най-простото удоволствие, както и най-простото учение се оживява и запечатва чрез песента. Дори и онова, което предаваме от вярата и нравите, пак се проповядва с песни.“

Професора вдигна очи.

— Е; можете ли да познаете от кого е това?

— Навярно от диригента на някое певческо дружество — каза Густав. Професора се засмя.

— Ех, че се излагаш и ти! Това е от Гьоте.

Динстаг каза:

— Щом е от Гьоте, трябва да казваш „от фон Гьоте“, защото той е благородник.

— Това не е толкова важно — промърмори Густав.

Професора продължи да чете:

— „Като приучваме децата да записват със знаци на ченаца дъска тоновете, които произнасят, и после ги учим да пеят по тези знаци, а след това да прибавят и текста, то ние упражняваме едновременно ръката, ухото и окото и постигаме по-бързо задачите на правописа и краснописа. Затова именно ние избрахме между всичко друго музиката като елемент на възпитанието и от нея се разклоняват на всички страни пътищата на учението.“

— Да не би фон Гьоте да е бил директор на училище? — запила учудено Динстаг. — Струва ми се, че е бил министър.

— Всичко с пеене; — извика Густав извън себе си. — Представете си, че при смятането на лихвените правила и уравненията с едно неизвестно трябваше да пеем! Не мога да се съглася, че това е хубаво.

— Гьоте сигурно е препоръчвал това за първите учебни години — каза Емил. — Тогава всички предмети са свързани В този момент на верандата се появи съдебният съветник.

— Какво четете? — запита той.

Професора му обясни.

— Аха — каза съдебният съветник. — Четете „Странствованията на Вилхелм Майстер“?

— Аз съм решително против обучението чрез пеене — заяви Густав. — По пеене имам четири, защото съм свършено не музикален. И представете си, че по всички други предмети и часове трябваше да пея! По латински, математика, история и прочее... това е просто немислимо!

— Ти и без пеене не си цвете по латински и математика — извика Динстаг.

— Така е — призна си Густав. — Моля, ако желаете, можем отсега да започнем да спрягаме неправилните глаголи в хор от четири гласа.

Съдебният съветник Хаберланд се засмя.

— Педагогическата провинция, която Гьоте описва в „Странствованията“, е хуманистичният идеал на един много стар и голям поет. По-късно ще разберете тази книга по-добре — каза той.

— Но съвсем не е мъчно за разбиране — намеси се Професора. — Послушайте!

И той качете: „Благородните и здрави деца имат много нещо в себе си Природата е дала на всекиго всичко, от каквото има нужда за времето си. Наш дълг е да развием всичко това. А често пъти качествата се развиват по-добре от само себе си.“

Той затвори книгата и погледна своите приятели.

— Е, видяхте ли?

— Какво? — запита Густав. — Благородни и здрави деца сме всички, които седим тук. А после?

Професора почука книгата с показалец.

— Гьоте казва...

— Фон Гьоте казва — поправи го Динстаг.

— Гьоте казва, че ние по природа имаме скрито в себе си, тъй да се каже, всичко, от което се нуждаем за живота. Според Гьоте то може да се развие от само себе си. Няма защо някой постоянно да се върти около нас и да ни съветва, надзирава и оценява.

При тези думи той погледна баща си.

— Знаеш много добре, че не говоря за теб. Но много родители и учители постъпват по начало погрешно.

— Дяволски мъчно е — каза съдебният съветник — да не се възпитават децата прекалено, но и да не се оставят невъзпитани. И всяко дете е отделен случай. Едно развива вродените си качества без всякакви усилия. А на друго те трябва да се издърпват с клещи. Иначе никога няма да се появят. — Той седна. — Ще разберете това по-късно, когато сами станете бащи.

— Още отсега се радвам на това време — каза Емил.

— О — извика съдебният съветник. — Понякога от такива радости побеляват косите!

А като погледна сина си, добави:

— Знаеш много добре, че не става дума за теб, момчето ми.

— Това за „саморазвитието“ започва да ми става ясно — заяви Густав. — Сигурно е, че и без диктовки, домашни и класни мога да стана също така добър състезател по автомобилизъм. Не, дори по-добър. Защото тогава щях да имам повече време за тренировка.

— Многоуважаеми господа — каза съдебният Съветник усмихнат. — Искате ли да се проявявате няколко дни сами, без да ви пречи никой? Ще ви се даде възможност! Днес минах край пътническото бюро и прочетох че в други ден започва няколкодневно пътешествие до Копенхаген. Отдавна не съм бил там. Много искам да отида в Дания и предлагам жена ми и аз, бабата на Емил, нашата Клотилда и Пони Хютхен да отпътуваме в други ден с ферибота на север.

— А ние? — запитва Професора.

— Вие, момчетата, ще останете сами в Корлсбютел. Ще обядвате в ресторанта. Пари ще ви оставя, освен ако, не смятате това като голямо посегателство върху вашето развитие.

— Ние не сме дребнави каза Густав. — Ще вземем парите.

— Но за всичко друго трябва да се грижите сами — каза съдебният съветник. — Така ще имате пълна възможност да се формирате, както ви душа иска. Сами ще отговаряте за себе си и ще видите дали е удоволствие, или товар човек да се грижи сам за себе си. Разбрахме ли се?

Момчетата бяха въодушевени. Професора пристъпи до съдебния съветник и каза гордо:

— Има ли по-добър баща от моя?

— Не! — изреваха те.

А малкият Динстаг вдигна ръка, както в училище, и помоли:

— Господин съдебен съветник, не можете ли да вземете със себе си и моите родители?

Следобед все още валеше. Точно на закуска, когато си пиеха следобедното кафе, дойде капитан Шмаух. Клотилда трябваше да му свари силен грог. Тръй седна на люлеещия се стол, напълни лулата си, запуфка сини облачета към завесите и каза:

— Тук е приятно! Откакто снощи бях заедно с вас, вече се плаша от самотата в собствената си къща.

— Трябвало е да се ожените, когато сте били по-млад — отвърна бабата.

— Не — каза капитанът. — Никак нямаше да бъде хубаво мъжът да пътува продължително по океаните, а госпожа съпругата да стои дълго сама в къщи. Тази вечер отплавам пак за няколко дни до Южна Швеция. Ще товаря дърва. Тъй върви от десетки години. И все сам! Ех, ако поне Ханс останеш завинаги в Корлсбютел. Но щом годините му на пиколо изтекат, той ще отиде в Англия или Франция. Един добър келнер трябва да е ходил в чужбина. Той не може да остава тук заради някакъв чичо. И тъй, аз ще си остарявам й остарявам. Докато някой хубав ден престана изобщо да старея.

Той беше наистина развълнуван. И затова му поднесоха още един грог.

След това обаче капитанът трябваше да се върне на кораба. Той облече мушамата си и закрочи под дъжда. В посока към Швеция.

След вечеря децата пак седяха сами на верандата. Динстаг още беше при тях. Той имаше разрешение от родителите си да остане до девет часа. Дъждът барабанеше по покрива. Момчетата започнаха да се отегчават.

Неочаквано на прозореца на верандата се долепи едно лице. Някой потропа леко на стъклото.

Четиримата скочиха. Професора изтича до вратата и я отвори.

— Кой е?

В стаята влезе бързо една забулена фигура. Беше пиколото Ханс Шмаух.

— Извинявайте за безпокойството — каза той. — Но аз нуждая от съвета ви.

Той свали мократа си пелерина.

— Представете си, следното: към 8 часа мистър Байрон, поръча чай в стаята си. Занесох му го. Като поисках да си отида, спря ме и каза, че искал да ме пита нещо. Но никой не бивало да научи за това. Кимнах утвърдително. Пък и какво ли можех да направя? После той ми каза: „Ти си отличен спортист. Видях те на плажа. Имаш талант. Ако те изуча, ще станеш голям артист. И най-важното е, че си толкова дребен и лек! Чакай да те вдигна!“ След това ме вдигна с една ръка във въздуха и ме завъртя тъй, че ми причерня пред очите. Като ме свали отново на земята, казах: „Чаят ви ще изстине, мистър Байрон“ — и поисках да изляза от стаята. Но той препречи вратата и ме запита искам ли да стана артист и да играя с него. „Но вие си имате двама близнаци — рекох аз, — защо ви е трети?“ „Не ми трябва трети, а втори“ — обясни ми той. И знаете ли после какво каза?

Момчетата слушаха с интерес. Пиколото продължи разказа си:

— Толкова смешно и същевременно толкова страшно звучаха думите му: „Джеки вече е много тежък“.

— Много тежък ли? — запитва Динстаг.

— Да. Джеки расте. И колкото повече расте; толкова повече тежи, И понеже вече тежи много, баща му не може да прави с него някои упражнения А други не излизат както трябва. Или пък са вече много опасни. И ако Джеки продължава да расте така, мистър Байрон няма да може изобщо да играе с него.

Момчетата стояха и мълчаха.

Пиколото продължи:

— По тези причини аз трябвало да отпътувам заедно с мистър Байрон и Маки. Щял да избяга с нас през нощта незабелязано. А Джеки не бивало да узнае нито думичка. Мистър Байрон каза, че такъв заместник като мен едва ли щял да намери другаде.

Емил се хвана за главата.

— Но, за бога! — извика той. — Та нима този човек може да остави сина си някъде по Балтийското крайбрежие само защото момчето расте? Това е истинско безумие! Какво ще стане с Джеки?

— Нещастният Паул! — прошепна Густав.

Професора започна да се разхожда насам-нататък.

— Хубава работа. Няма да позволим това по никакъв начин. Чисто и просто да замени единия близнак! И да ангажира трети! Дума да не става.

— Какво щастие, че възрастните ще заминат за Дания — каза Густав. — Така поне те няма да ни пречат:

Емил удари по масата:

— Този атлет ще има да види. Ето ти пак работа за нас! — й той се обърна към пиколото. — Кога мислиш, че ще офейка?

— Мистър Байрон се съобразява напълно с мен. Аз съм бил случай, който никога не би му се удал втори път.

Професора каза:

— Ще почакаме, докато възрастните заминат. После, веднага ще се съберем на военен съвет. А дотогава — слушай добре Ханс, — дотогава ти ще залъгваш Байрон с приказки. Разбрано ли е?

Пиколото кимна.

— Този път аз не се залавям с телефона — предупреди ги Динстаг. — Да знаете!

— Сега изобщо няма да се разправяме с телефони. Този дът само ще действуваме — отвърна Густав.

Ханс Шмаух отново наметна мократа си пелерина.

— Значи ще ми се обадите — извика той, като се упъти към вратата. — Парола Емил!

След това изчезна.

— Парола Емил! — извикаха останалите след него.

Навън им отвърна само бученето на вятъра.

Неочаквано другата врата се отвори. Клотилда Зеленбиндер подаде главата си в стаята.

— Какво става тук? — запита тя.

— Няма нищо, Шлипс! — отвърна Професора убедително. — Какво може да стане?

ДЕВЕТА ГЛАВА

СЪВЕТЪТ НА ДЕТЕКТИВИТЕ

Сутринта на втория ден възрастните заедно с Пони заминаха за Варнемюнде, за да отплават оттам към Дания Жените, и особено ужасно развълнуваната Клотилда, искаха да изсипят на момчетата набързо хиляди домакински съвети. Но съдебният съветник ги накара да се приберат в купето даде на Професора двадесет марки и каза:

— На обед ще ядете в ресторанта: Друго, каквото ви трябва, ще вземате от бакалина Варкентийн. Освен това имате и неприкосновени запаси в килера на Клотилда. Заключвайте вечер добре къщата! Не правете глупости! И ако не знаете как да постъпите за нещо важно, телеграфирайте в Копенхаген.

Ще бъдем в хотел „Д’Англетер“.

— Няма да стане нужда от телеграми — заяви Професора.

— Толкова по-добре — отговори баща му. — Весело прекарване.

След това той бе качи във влака. Жените се бяха събрали на прозореца на купето и кимаха.

След няколко минути Емил, Густав и Професора бяха сами. И по пътя към самостоятелното им развитие нямаше никаква пречка.

Момчетата се завърнаха във вилата. Времето беше мрачно и вятърът студен. Не можеше и да се мисли за плаж.

Професора взе молив и хартия от писалището и натъкми очилата си.

— Най-напред — каза той — трябва да си направим план на работата. Всеки ден един от нас ще бъде дежурен. Днес аз утре Емил, другиден Густав. Дежурният трябва да буди останалите, да прави нужните покупки, да вари кафе, да приготвя вечеря, да пази ключовете от къщи, изобщо да прави всичко онова, което е нужно.

— Но зъбите всеки, ще си мие отделно, нали? — запита Густав и се изкикоти глупаво. После стана сериозен и каза, че не може да вари кафе.

— Ще се научиш — каза му Емил.

Веднага след това отидоха в килера и направиха подробна инвентаризация. Записаха точно колко яйца, консерви, салами, масло и всичко друго се намира на склад.

— Възрастните ще има да се чудят колко леко ни е било да бъдем самостоятелни — каза Професора. После, тъй като беше, дежурен, той взе мрежата и се запъти на пазар. Емил и Густав отидоха снего.

Оглеждаха дълго стоките в бакалницата на Варкентийн и търговецът се разсипа да им препоръчва едно или друго. Професора погледна смутено приятелите си. После каза:

— Извинявайте за безпокойството, господин Варкентийн Но в къщи имаме всичко, каквото виждам тук.

И тримата потеглиха назад с празна мрежа.

— Това е опит, без който не може — каза Професора.

— Аха — промърмори Густав, взе една ябълка и я ухапа. А Професора веднага отбеляза в списъка една ябълка по-малко.

— Безупречният ред е plus ultra — каза той.

— Не е толкова важно — отвърна Густав, като дъвчеше.

Когато на обед се приготвиха да отидат в ресторанта, Емил каза:

— Знаете ли какво? Бихме могли да спестим тези пари. Аз ще наготвя.

— Какво ще наготвиш? — осведоми се Густав.

— Ще пържа — обясни Емил и си запретна ръкавите — Яйра имаме, масло имаме. Наденици — също Ще направим яйца на очи с наденици. За десерт ягоди.

И той върза престилката на Клотилда, нареди пред себе си на масата яйцата, надениците, ножа и солта, сложи тигана на примуса, сипа в него масло, наряза надениците, после счупи две яйца в ръба на тигана, изля сръчно съдържанието им от черупките и ги посоли.

Приятелите му наблюдаваха тази изтощителна работа с интерес и удивление.

— Жълтъците останаха цели — установи Емил гордо. — Това е най-трудното.

Изведнъж през отворения прозорец на кухнята надникна малкият Динстаг. Той се покатери върху дъската на прозореца и се разположи там като у дома си. Погледа Емил и каза одобрително:

— Като истински готвач!

— Всичко е практика — отвърна Емил. — Ние нямам слугиня. А когато майка ми има работа по обед аз се грижа за яденето.

После Динстаг съобща, че през следващите дни му е позволено да спи при Професора. Приятелите му намериха това за великолепно.

— Но — каза момчето — за Копенхаген старците не искат да заминат по никакъв начин. Не им се искало! Като че ли това може да бъде причина?

— Такива дебелоглавци! — извика Густав сърдито. Динстаг сви рамене:

— Пък трябвало да се развиваме самостоятелно!

Емил намали пламъка на примуса.

— Не можем да ядем едновременно — заяви той. — Порцията, която сега е в тигана, ще получи Густав, защото е най-големият гладник.

Момчетата се засмяха. Само Густав не се засмя и каза:

— Ах вие, смахнати пакостници! (Този епитет той беше измислил самичък.)

След това Професора извади чиния и прибори от шкафа. Емил пресипа порцията и отрязва две филии хляб.

Густав седна до кухненската маса, надроби хляба върху яйцата и започна да яде.

Професора извади кърпа за ядене. Вързаха я около врата на Густав. Сега той приличаше на зъболекарски пациент.

Емил сложи втората порция наденици и яйца в тигана. Професора седна на пейката и каза:

— А сега идва най-важното. Докато Емил и аз ядем и измием приборите, Густав и Динстаг ще идат в Крайбрежния хотел и ще влязат във връзка с Ханс Шмаух. Преди всичко трябва да знаем дали мистър Байрон все още иска да избяга с него. Ако е така, нека пиколото уговори всичко с мистър Байрон кога ще бягат и дали с железница или с параход.

— Мога да им заема моторетката си — каза Густав иронично. — Но защо да пускаме този тип почти да избяга? Не разбирам! Можем да идем при него и да кажем: „Слушайте, драги мой, не правете дивотии! Стойте си тук, защото иначе ще имате работа с нас!“ Това е много по-просто, нали?

— Не — отвърна Емил. — Не е по-просто. Ако направим така, той ще остане още няколко дни и после ще избяга! Пък макар и без пиколото. А Джеки тогава пак ще бъде изигран.

— Така е — каза Професора. — Направете тъй, както ви казах отначало.

Емил прибави:

— И кажете на Ханс Шмаух да предложи колкото се може по-късен час за бягството.

— Защо? — запита Динстаг.

— Защото Джеки тогава ще спи и изобщо няма да забележи бягството на баща си. А когато на другата; сутрин се събуди, баща му и Маки отдавна ще са се върнали. По този начин ще му се спести разочарованието.

Густав стана.

— Това бяха най-вкусните яйца на очи, които някога съм ял — заяви той. — И не забравяйте да ми запазите една чиния ягоди, ей вие, двете слугинчета.

При тези думи той смъкна малкия Динстаг от перваза на прозореца и скочи след него в градината.

До ушите на двамата достигнаха стъпките на приятелите им по чакълена пътечка. После градинската порта хлопна.

Емил и Професора се бяха нахранили. Бяха отделили една чиния с ягоди за Густав и сега миеха съдовете. Емил ги изми, а Професора ги избърса и ги прибра отново в шкафа. Най-мъчно се почисти тиганът. Но накрая в него можеше да се огледаш.

Двамата си измиха ръцете. Докато окачваше кърпата на куката Емил каза:

— Изглежда, че с бащите не е лесно. На едно момче бащата иска да избяга. А друго трябва да получи нов баща, макар съвсем да не иска да има.

— Кое друго момче? — запита Професора. Понеже Емил му отговори, той погледна към него и неочаквано схвана връзката.

— Ах, тъй — промърмори той.

— Не съм говорил за това още с никого — каза Емил тихо. — Също и с майка си. С нея дори не смятам да говоря.

— И аз няма да казвам на никого — рече Професора.

Емил откачи тигана от една кука и го закачи на друга. После затвори чешмата по-здраво, затвори и прозореца.

— Трябва да поговоря с някого. Толкова ми е тежко, знаеш ли? Едвам си спомням баща си. Оттогава майка ми и аз сме сами. И никога не ми е идвало наум, че това положение ще се промени. И винаги си мислех: „Щом почна да печеля пари, ще стане по-добре. Тогава през ваканцията ще правим големи пътешествия. Или пък малки. И ще наемем по-голямо жилище. С хубави мебели и много книги. И два пъти седмично ще идва чистачка. И прането ще даваме навън. Ето така си рисувах всичко. А вместо туй идва един мъж и иска да се ожени за майка ми. Кой ще наеме сега по-олямо жилище? Той! Кой ще заминава с майка ми? Той! Кой ще плаща на чистачката? Той! Той печели пари. А дали аз печеля, съвсем няма да бъде важно. Казва, че съм можел дори да следвам. Винаги той! И изведнъж вече не можеш да разказваш всичко на майка си. Мислиш, че вече не я интересува. И вечер не можеш да заспиш. А когато тя влезе, започваш да дишаш дълбоко, за да я измамиш. А ти се иска да заревеш с глас като някой второкласник.“

Емил преглътна тежко. После той събра всички сили, за да дойде на себе си.

— Е, ще върви някак. Щом го обича, разбира се, че трябва да се ожени за него. Може би съвсем не е важно, че животът за мен вече не е така хубав.

— Възможно — отговори приятелят му. — Но обича ли го наистина тя?

— Защо иначе ще се жени за него? Положителен съм, че го обича. Той всъщност е много мил човек. Той и аз — ние се разбираме засега добре. — Емил погледна приятеля си. — Какво ще кажеш за тази работа?

— Струва ми се, че мислиш прекалено егоистично — каза Професора. — Не намираш ли? Майка ти не е само майка. Тя е и жена. Откакто баща ти е умрял, тя е забравила това заради теб. Защото си бил малък. Но сега си достатъчно голям. И ето че тя, след толкова години, помисля отново за себе си. Това е нейно право.

— И аз съм си повтарял това по сто пъти на ден. Но знаеш ли, то само ме натъжава повече. Страшно жалко е.

— За много неща в живота е страшно жалко — каза Професора. — Ние двамата не можем да променим нищо. Но по-добре е ти да преглътнеш горчивината, отколкото майка ти.

— Разбира се — каза Емил. — Но струва ми се, че в мен са се събрали двама души. Единият от тях вижда всичко правилно и кима с глава. А другият е затворил очите си и тихо плаче. Изпитвал ли си такова нещо?

— Чел съм — отвърна Професора. — Но самият аз не съм такъв. Онова, което съм разбрал вече, не ми причинява болка.

— Завиждам ти! — каза Емил замислено. — Всеки случай много се зарадвах, когато дойде поканата ти. Толкова ми е трудно да се преструвам. И може би тя щеше да забележи нещо. Представи си това! И веднага щеше да му заяви, че не иска да се ожени. Защото още от началото тя го предупреди: „Ще се ожения само ако момчето ми е съгласно!“ И той трябваше да пита най-напред мен.

— Страшно почтено от нейна страна! — каза Професора с уважение.

— Ех — отвърна Емил гордо. — Нима можеш да очакваш друго от майка ми?

Малко по-късно те облякоха палтата си, и се запътиха да посрещнат двамата си приятели. Срецнаха ги на поляната.

— Ще стане утре вечер — докладва Густав. — Защото пиколото има утре свободен ден. И вечерта благородният мъж възнамерява да офейка с по-малкия си близък и нашия Ханс Шмаух. Шмаух иска да знае какво трябва да прави. Мистър Байрон, този разбойник, иска да изчезне с последния, параход. Защото Джеки тогава ще спи. От Варнемюнде ще продължи с влак към Полша. Там имал роднини и там възнамерявал да тренира новия близък, преди да поеме нов ангажимент.

Динстаг каза:

— Имам много прост план. Ще отидем на пристанището. И щом пристигне, ще го върнем обратно в леглото му.

Професора поклати глава:

— Не, — каза той; — Планът е прекалено прост. Така може само да развалим всичко. Трябва да го хванем по пътя. Когато няма да може да се оправдае. Трябва да е изминал част от пътя. Иначе ще ни се

изсмее в очите. Трябва да се страхува, че можем да вдигнем накрак крайбрежната полиция.

Момчетата насядаха на една от пейките, поставени от дружеството за разкрасяване, и се съветваха близо половин час След това планът беше напълно готов.

Той беше следният: пиколото трябваше да убеди мистър Байрон, че не бива да се качва на парахода заедно с него и единия близък в Корлсбютел. Той, Ханс Шмаух, ще се качи едва на следващата спирка, значи в Хайдекруг.

— А как ще отиде пиколото до Хайдекруг? — запита Густав.

— Ама че въпрос задаващ! — каза Емил. — Разбира се, с теб и твоята моторетка.

— Аха — рече Густав.

— А детективите, от своя страна — каза Професора, — ще се качат на парахода не в Хайдекруг, както Ханс Шмаух, и не в Корлсбютел, както мистър Байрон и Маки, а още по-рано — в Граал. Ще влезем в каютата и в Корлсбютел ще можем да видим дали мистър Байрон наистина ще се качи на парахода. В Хайдекруг ще се качи и пиколото. А малко преди да стигнем Варнемюнде ще излезем на палубата и ще кажем: „Многоуважаеми Господин Пахулке, къде е синът ви Паул? И защо пътувате вместо с него с това пиколо? Ако не искате да ви предадем на полицията във Варнемюнде за изоставяне на син и кражба на дете, бъдете така добър и се върнете с нас в Корлсбютел. С влак или с такси, ваша работа, почитаеми. Ние много държим Джеки да не научи нищо!“ Е, мислите ли, че ще се противи?

— Трябва да се върне в Корлсбютел — извика Динстаг доволен. — Не му остава друг избор.

— Всичко това — хубаво — съгласи се Густав. — Но как ще отидат детективите до Граал?

Останалите го погледнаха с укор.

— Аха — сети се най-после той. — С мен и моторетката ми, нали?

— Да — каза Емил. — Ще трябва да откараш до Граал един по един всички детективи. А после сам ще пътуваш от Граал през Корлсбютел и Хайдекруг, чак до Варнемюнде и ще разузнаеш къде се намира най-близкият участък на крайбрежната полиция. Това ще бъдат мерки за всеки случай, ако Байрон се опъва. А когато параходът

пристигне, ще ни посрещнеш на пристанището заедно с нашия пленник. Ясно ли ти е?

— На мене — да — отвърна Густав. — Но на моторетката ми още не.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ПРИКЛЮЧЕНИЕ, ПО СУША И ВОДА

Другият ден беше вторник. И когато Емил, който беше дежурен, още рано сутринта отвори вратата, за да излезе да купи мляко и кифли, спря като вцепенен. Вън, сред тревата, седеше пиколото Ханс Шмаух и засмян му пожела „добро утро!“.

— Днес ми е свободният ден — каза той. — Той трябва да се използва както трябва.

— А защо не позвъни?

— Ей тъй! Като хотелиерски прислужник зная колко неприятно е да те измъкнат от леглото със звънец. А тук тревата, беше много хубава. Барометърът показва хубаво време.

Отидоха в кухнята и свариха кафе. През това време Емил посвети пиколото в плана, който детективите бяха изковали вечерта, и като завърши, прибави:

— Ще повтора още веднъж главните точки: ние, детективите, ще се качим на парахода още в Граал. Байрон и Маки тук, в Корлсбютел. А ти — в Хайдекруг. Във Варнемюнде Густав ще ни чака на пристанището с моторетката си. Ако Байрон се противи, Густав ще повика полицията. Дотогава ние ще го задържим.

Ханс Шмаух намери плана отличен. Двамата наредиха масата за закуска и събудиха приятелите си. И веднага прикачиха на малкия Динстаг прякора „Уважаедоат госпожица“, понеже беше спал в леглото на Пони.

Пиколото праметна една салфетка на ръката си и започна да им прислужва безукорно.

— Като истински келнер — каза Густав с уважение. — Моля, келнер, още една чаша мляко!

— Веднага, господине — каза Ханс Шмаух. Той се втурна в кухнята, донесе чаша мляко върху табличка, постави я пред Густав и запита:

— Ще остане ли господинът тук за по-дълго? Времето обещава да бъде хубаво. А нашият хотел е първокласен. При нас непременно ще се чувствувате добре.

— Съжалявам — отвърна Густав. — Трябва да се връщам веднага в Берлин. Заклучих вчера жената и децата си в гардероба и по погрешка съм взел ключа със себе си.

— Жалко — каза Ханс Шмаух. — Иначе в петък бихте могли да гледате в нашето кино филма „Емил и детективите“.

— Какво? — извикаха момчетата в един глас и скочиха.

Пиколото извади вестник от джоба си и го изопна върху рамката на една картина. На страницата за обявления имаше голяма реклама със следното съдържание:

ЕМИЛ И ДЕТЕКТИВИТЕ

Един филм с 200 деца
Един филм по истинска случка
Един интересен филм от всекидневието
Един филм, който се разиграва
в съвременния Берлин
Един филм за деца от осем до осемдесет години
От петък в киното при фара.

Момчетата препрочетоха обявлението няколко пъти. Густав започна да крачи гордо насам-нататък и да вика:

— Заповядайте, господа! Пред вас са най-прочутите момчета на днешното време! Влизайте! През първата половина на филма ще се разболеете от смях, а през втората ще оздравеете — пак от смях...

А Професора каза:

— Имам сценична треска. Макар че това е само филм. И макар че ние самите не играем в него.

— Никой няма да знае, че ние се намираме между публиката — утеши го Емил. — Или... Ханс, да не си раздрънкарал вече?

— Нито думичка! — увери го пиколото. — Вие сте в пълно инкогнито.

— Голямо щастие имаш — каза Густав. — Защото нямаме никакво желание да ни зяпат като волове на панаир.

— Дума да не става! — извика Динстаг възбудено. — Ние сме момчета, а не филмови фръцльовци!

Неочаквано Ханс Шмаух се удари с ръка по челото.

— Такъв забраван да бъда! Та аз дойдох да ви взема за лодката! И затова станах толкова рано. Знаете ли какво? Ще направим истинско увеселително пътешествие с гощавка по всички правила, на изкуството. А следобед ще бъдем пак тук.

— Аз, оставам тук — отвърна Емил. — Днес съм дежурен.

— Не дрънкай глупости — каза Густав. — Никой няма да отнесе вилата. Ела с нас, стари разбойнико!

— В лодката има достатъчно място — каза пиколото. — Тя е с каюта.

Но Емил остана твърд.

— Прочее, и аз не мога да дойда — обади се Динстаг. — Трябва да обядвам с родителите си. Иначе ще има скандал, ако не се върна за обед, съвсем сигурно е, че ще ми забранят да спя тук. И тогава няма да мога да участвам в гонитба на мистър Байрон. Веднъж вече изпуснах. Тогава когато трябваше да остана при телефона. Но сега искам на всяка цена да взема участие. Иначе светът ще пропадне.

Густав каза:

— Е, добре, тогава ще се разходят с лодка само трима от господата. Аз ще обслужвам мотора, ако потрябва. Но от въртене на платната нямам никакво понятие.

— Не се безпокойте за това — отвърна Ханс Шмаух. — Трябва само да изпълнявате нарежданията ми.

След това се втурнаха към кухнята, където Професора отпусна храна за угощението. Наслагаха всичко в една стара кошница за пазар: ябълки, консерви, хляб, масло, ножове, вилици, чинии и кърпи.

Дежурният Емил отбеляза всичко точно в списъка.

Густав пое пълната кошница.

— Аз ще я нося — заяви той. — С хранителните продукти трябва да се действа внимателно.

— Това не е толкова важно — подхвърли Емил и се засмя.

— Не бива да се говори тъй за хранителни продукти — отвърна Густав. — Отдавай чест на онзи, който заслужава.

След това се упъти към пристанището.

— Върнете се на време! — извика Емил, когато моторът затрака.
— Днес ни предстои още много работа.

— Ахой! — изрева Густав, докато сядаше до кормилото.

— Пак яде ябълка — каза Динстаг, като мушна Емил. После и той извика: — Ахой!

Лодката напусна пристанището. Ханс Шмаух стоеше до мачтата и разпъваше голямото платно.

Професора свали баретата си и я размаха. Лодката се плъзна покрай моста и навлезе в открито море. Появяваше лек ветрец.

— Спряха мотора — каза Динстаг.

Емил кимна, засенчи с ръка очите си и изпрати с поглед своите приятели.

Ханс Шмаух разпъна, платното пред мачтата. Лодката се плъзна в северозападна посока.

Точно по това време нашите датски туристи седяха на терасата на ресторант „Фраскати“ в Копенхаген. Те закусваха и се наслаждаваха на чудно хубавия камбанен звън от кулата на кметството. Освен това се учудваха и на апетита на съседите си.

— Колкото е по-малка една страна, толкова по-голям е апетитът на жителите ѝ — поясни съдебният съветник Хаберланд.

Бабата на Емил погледна съпружеската двойка, която седеше на съседната маса, и каза:

— Цяло чудо е. Като помисли човек какво изядоха тези двама души откакто седим тук, всъщност отдавна трябваше да се пръснат.

Но съпрузите не се смущаваха. Келнерът тъкмо сервираше следващото ястие.

— Тук готвачките сигурно са претрупани с работа — предположи Клотилда Зеленбиндер. — При вас съм по-добре, уважаема госпожо.

Госпожа Хаберланд се усмихна.

— По-добре е, че и двете сме доволни една от друга.

Клотилда се изчерви и замълча. Тя обожаваше госпожа Хаберланд.

Пони Хютхен се бе навела над един бележник, който предвидливо беше взела със себе си, и започна да отбелязва в него

онова, което беше преживяла от пристигането си в Копенхаген до този момент. Разбира се, бяха само ключови думи, като „Вивел — великолепна вечеря. Тиволи — огромен увеселителен парк. Амалиенборг — Кристиансборг. Старата борса — разкошен фонтан. Чуждестранни кораби — дори японски. Ланче линии — крайбрежната алея за разходка при пристанището. Музеят Торвалдсен.“

— Какво ли правят сега момчетата? — запита Клотилда.

— Радват се, че са се отървали от нас — отвърна съдебният съветник.

На Клотилда Шлипс не ѝ се вярваше. Но съдебният съветник каза:

— Зная това отлично, любезна моя. Нали и аз съм бил такъв хлапак.

Пони го погледна недоверчиво, което накара съдебн съветник да се засмее.

— Да, да, Пони! — каза той. — Наистина доста отдавна беше. Но понякога ми се струва като че ли е било вчера.

След това той повика келнера, плати и покани всички да излязат.

На Вестербрьогаде се качиха на междуградски автобус и потеглиха заедно с туристи — англичани, датчани и французи през острова Зееланд. Шосето водеше на север. Все покрай спретнати къщи и градини. И навсякъде цъфтяха виещи се рози. Едно особено красиво място беше Клампенборг. Пони бързо записа името в бележника си.

Понякога виждаха от дясната си страна морето. Но то не беше море, а тесен пролив, който се казваше Зунд. По него плаваха презокеански параходи. С малки оркестри.

И изведнъж Пони откри земя от другата страна на пролива. Развълнувана като Колумб, тя дръпна съдебния съветник за ръката и запита:

— Какво е това отгатък?

— Швеция — отвърна съдебният съветник Хаберланд.

— Аха — промърмори Пони. После тя разтвори бележника; си и записа:

„Видях шведския бряг. Съдебният съветник Хаберланд е страшно мил човек.“

Платноходката „Кунигунде IV“ се намираше вече от няколко часа в морето. Все още вееше лек бриз. Пиколото; беше показал на Густав и Професора как да манипулират с платната. Те бяха седнали откъм наветрената страна и се носеха доволни по Балтийско море. Угощението беше преминало. Всичко вървеше по реда си. Слънцето разливаше щедро лъчите си. Вятърът галеше обгорелите лица на момчетата, като че ли се радваше на младостта им. Густав се излегна на една от кушетките в малката каюта и засънува, че се носи бясно с моторетката си по водата.

Професора седеше до пиколото, който управляваше кормилото, и наблюдаваше морето. Понякога във водата край лодката минаваше пъстра медуза. Друг път риба.

Неочаквано Ханс Шмаух извика:

— Какво е това? — и посочи напред.

Пред тях се намираше остров. Отправиха лодката нататък.

— Трябва да го разгледаме отблизо — каза пиколото.

А Професора прибави:

— Изглежда, че това не е нищо друго освен купчина пясък. С малко трева отгоре.

Бяха вече съвсем близо.

— Палма! — извика Ханс Шмаух. — Палма сред Балтийско море. Човек би помислил това за невъзможно.

— Тя като че ли е леко грипозна — установи делово Професора.

— Това е ветрилообразна палма.

Неочаквано лодката се разтърси от силен удар! Ханс Шмаух и Професора паднаха от местата си.

Густав скочи изведнъж и чукна здраво главата си в тавана на каютата. Той изруга. След това се измъкна от каютата и запита:

— Да не би случайно да потъваме?

— Не — каза Шмаух. — Заседнахме. Густав се огледа.

— Ама че сте глупаци! Не можахте ли да заобиколите тази купчина пясък? Да беше поне остров Рюген! — той слезе от лодката. — Но посред Балтийско море да се блъснете в тази градинка за неделен отдих, е цяла лудост!

— Искях само да видя палмата — промърмори Ханс Шмаух съкрушен.

— Огледай я сега най-подробно! — викна Густав. И той пристъпи към необикновеното растение! — Голяма рядкост, господин природоизследовател! Палма в саксия! Това е за Емил, нашия ботаник.

Професора погледна часовника си.

— Не се туткайте, трябва да се връщаме в Корлсбютел! — прикани ги той.

Тримата натиснаха с общи усилия лодката, за да я изблъскат обратно в морето. Напъваха се, докато лицата им добиха морав цвят. Но лодката като че ли не искаше да плава. Тя не се помръдваше от мястото си нито сантиметър.

Густав свали обувката и чорапите си и навлезе във водата.

— Хайде! — изкомандува той. — Всички заедно; хооо-рук! Хооо-рук!

Неочаквано той се подхлъзна по тревата и мъха, които растяха под водата, и изчезна от повърхността на морето за доста дълго време.

Когато изплува отново, най-напред изплю един литър солена вода, а после изрева яростно:

— Такова свинство!

След което съблече свършено мокрите си дрехи и ги окачи разгневен да съхнат върху стъблото на палмата.

— Виждаш ли? — каза Професора. — Все пак и палмата послужи за нещо.

После те се хванаха отново за лодката и половин час се потиха като хамали, които пренасят пиано. Но платноходката не беше пиано. Тя оставаше неизменно на мястото, където бе.

— Такава грамада! — мърмореше малкият Шмаух. — Хайде, момчета! Хорук! Хооо-рук!

Напразно! Трудът на тримата приятели бе напразен. Те седнаха уморени на пясъка, за да си поемат дъх.

— Може да стане весело — каза Густав. — Какво ще правим, ако не успеем да измъкнем парахода си? Шмаух легна по гръб и затвори очи.

— Ще свием платната и ще станем островитяни. Какво щастие, че взехме консерви.

Густав стана да провери дали дрехите му са поизсъхнали. Той ги изцеди и каза:

— Сега вече нищо не пречи на самостоятелното ни развитие.
Няма дори телефон или пощенска кутия. Истински робинзовци!

Професора удари с юмрук по пясъка.

— Трябва да се върнем! — извика той. — Трябва! Иначе мистър Байрон ще ни се изплъзне.

Густав се огледа. Не се виждаше нищо освен море и облаци.

— Да тръгнем пеша, Професоре! — изсмя се той ядно.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПРОВЕРКА НА ПАСПОРТИТЕ

Беше привечер. Скоро щеше да се здрачи. Слънцето се скри зад един облак и окъпа останалите облаци и морето в безкрайно много розови багри.

Емил и малкият Динстаг стояха вече повече от час на пристанището на Корлсбютел и чакаха търпеливо приятелите си. Емил им беше приготвил сандвичи. Динстаг носеше пакета. Той беше извънредно весел и не можеше да се нарадва на предстоящите събития.

Платноходки от всякакви големини навлизаха в пристанището. Но лодката, която чакаха, не идваше и не идваше.

— Ето ги! — извика внезапно Динстаг. Но не бяха те.

— Дано не им се е случило нещо — каза Емил.

— Какво би могло да им се случи? Нямаше буря, нито каквото и да било друго. Сигурно са отишли много навътре. И връщането ще трае по-дълго, отколкото са предполагали.

Емил изрева към една от завръщащите се лодки:

— Видяхте ли „Кунигунде IV“?

Кормчията извика:

— Не, не сме срещали никакво момиче! Останалите в лодката избухнаха в смях.

— Ага че глупак! — каза Динстаг сърдито.

А Емил рече:

— Ще чакаме още половин час. Ако дотогава не се върнат, ще трябва да опъваме до Граал пеша вместо на моторетката на Густав.

Чакаха.

След това Емил извади едно листче от джоба си и написа:

„Отиваме без вас в Граал. Побързайте да се отзовете навреме в Хайдекруг и Варнемюнде!“

— Един момент, Динстаг — каза той и се втурна към кея. На мястото, където „Кунигунде IV“ спираше, той постави бележката така, че още с пристигането да бъде забелязана — забодете я с карфица на

един от коловете (след случката с човека с бомбето той винаги носеше със себе си карфици). След това изтича назад при малкия Динстаг.

— Няма ли ги още?

— Все още нищо.

— Такива скитници — каза Емил. — Но това няма да ни помогне. По-добре да си плюем на петите!

И така двамата потеглиха пеш към Граал. Понякога тичаха в надбягване. Понякога вървяха. Динстаг носеше пакета със сандвичите.

В гората беше глухо и мрачно. Наоколо се простираха тресавища. А комарите едва не изядоха двете момчета, които бързаха по горския път. Пред краката им скачаха жаби. В далечината кукаше кукувица.

След около половин час те стигнаха до една поляна, на която пасяха шарени крави. Една от кравите (може би беше и вол) де втурна с наведена глава към двете момчета. Те побягнаха с всички сили. Най-после, стигнаха до някаква ограда, хвърлиха се през нея и се намериха на един крайбрежен път. Кравата (или волът) ги погледна сериозно, извърна се и запрепуска назад към стадото.

— Такова говедо! — изруга малкият Динстаг, който в умората си не можа да намери друг епитет за кравата. — Да ни гони така! Едва не изпуснах сандвичите.

В същото време на острова в морето Професора погледна часовника си.

— В този момент отплава параходът от Граал — каза той. — Човек би могъл да полудее.

Очите на Ханс Щмаух, който седеше до палмата, бяха насълзени.

— Аз съм виновен за всичко — изхълца той. — Можете ли да ми простите?

— Не дрънкай глупости — прекъсна го Густав. — Господа, истинското величие проличава в беда! Освен това Емил ще се разправи с господин Пахулке и без нашето благородно съдействие. Емил и Динстаг не са без мозък.

— Те не могат да извършат преследването без нас — каза. Професора — Емил и Динстаг са твърде малко детективи. Пък и сигурно още седят на пристанището и ни чакат. Или може би точно алармират крайбрежната полиция, задето лодката ни не се е върнала още.

Густав беше на друго мнение.

— Защо ще алармира Емил полицията? Какво може да ни се случи тук? Ще спим в каютата. Имаме достатъчно храна. Е, а утре все някоя рибарска лодка Или някой параход ще мине край този глупав остров.

— Говориш, без да мислиш — отвърна Професора. — Откъде ще знае Емил, че се намираме на този глупав остров Той не може да отгатне.

Густав се слиса.

— Вярно! Разбира се, че не знае. Извинявайте, моля! Понякога съм ужасно глупав.

— Емил сигурно мисли, че сме се обърнали — каза пиколото тъжно. — И че се държим с мъка за кила на лодката. И че скоро ще се удавим. — Той се изсекна от умиление. — А утре сутрин чичо ми се връща от Швеция.

— Ама че шамари ще има, — каза Густав замислено. — Може би ще бъде по-добре да прекараме остатъка от живота си на този остров? Как? С рибрлов бихме могли горе-долу да се изхранваме. Не вярвате ли? От платната бихме могли да си построим палатка. А може би на този идиотски остров има и кремък. Тогава ще ловим плаващите дървета, които минават край острова, ще ги сушим, запалваме и ще печем риба. Сутрин, обед и вечер. Какво ще кажете за предложението ми?

— Достойно е за теб — каза Професора иронично. — Може би един ден палмата ще завърже кокосови орехи. В черупките им ще печем яйца от чайки. А млякото ще прием с утринното кафе.

— Имаме ли кафе? — запита Густав изненадан.

— Не, но на теб ти мръдна чивията! — извика Професора. — Ханс, за колко дни ще ни стигне водата?

— Ако бъдем пестеливи, за около един ден — отвърна пиколото.

— Ще бъдем още по-пестеливи! — отвърна Професора. — Водата трябва да стигне за два дни. Дано утре завали и дъжд. Тогава ще подложим консервени кутии и ще събираме дъждовна вода.

— Великолепно! — извика Густав. — Професоре, ти си все още старият стратег.

— Ще заключа и хранителните припаси — каза Професора. — С разпределението се заемам аз. Густав си запуши ушите.

— Моля ви се, не говорете за ядене — помоли ги той. — Иначе веднага огладнявам.

Професора пристъпи към брега и отправи поглед към морето. А Густав ръгна пиколото в ребрата и запита:

— Знаеш ли на кого ми прилича сега?

— Не.

— На Наполеон на остров Света Елена — прошепна Густав и се закиска.

Когато параходът пристигна в Корлсбютел, Емил и Динстаг погледнаха възбудени през прозореца на каютата, Динстаг притисна нос в стъклото.

— Ами ако Байрон не се качи?

— Тогава, преди да развият въжетото, ще излезем и ще скочим на брега — отвърна Емил. — Но ето че той идва!

Господин, Байрон и Маки, по-малкият близък, се качиха на парахода. Те носеха със себе си няколко големи куфара. Най-после всичко беше готово. Байрон пристъпи до корабната ограда. Маки седна на една пейка. Пазачът на моста отвърза въжетата и ги хвърли на един от моряците. Моторът загърмя.

Параходът потегли отново.

Двете момчета гледаха към брега. Осветените прозорци на къщите в Корлсбютел ставаха все по-малки и по-малки. Водата се плискаше върху кръглите прозорчета на кораба.

— Така мирише на масло — прошепна Динстаг. — Става ми лошо.

Емил отвори прозореца. Студен нощен въздух нахлу вътре. Солена вода пръсна в лицето им. Динстаг подаде главата си през прозореца навън и пое дълбоко дъх. После седна пак на пейката, усмихна се на Емил и каза:

— Ако знаеха всичко това родителите ми!

Емил се замисли един миг за майка си в Нойцат и за баба си в Копенхаген. Но после веднага се съвзе и потупа Динстаг по коляното.

— Всичко ще тръгне добре. Внимавай само, в Хайдекруг ще се качи и пиколото. Тогава ще знаем, че и останалите са на поста си. Всичко друго е дреболия.

Емил се беше измамил. В Хайдекруг Ханс Шмаух не се качи на парахода!

Но на това се учудваха не само Емил и Динстаг. Още поизненадан беше мистър Байрон. Той седна до Маки и се почеса по тила. Тъмната роцокска степ се плъзгаше край парахода в нощта.

Емил стана. Динстаг се изтърколи уплашен от пейката.

— Какво има? — прошепна той.

— Това значи — каза Емил, — че останалите не са дошли. Ние трябва да действуваме сами. Тръгвай!

Те се изкачиха нагоре по стълбите и се огледаха по палубата.

Зад димящия комин, заграден от куфари, седяха един човек и едно момче.

Емил се упъти към тях. Динстаг вървеше по стъпките, му. Той все още мъкнеше пакета със сандвичите, които двамата бяха взели за приятелите си.

— Мистър Байрон, трябва да говоря с вас! — каза внезапно Емил.

Човекът погледна изненадан:

— Какво има?

— Идвам по поръка на моите приятели — каза Емил. — Ние знаем, че вие чакахте пиколото Ханс Щмаух да се качи в Хайдекруг и че искахте да избягате с него.

Мистър Байрон ги погледна гневно.

— Значи затова той не дойде? Вие, гамени такива, сте го разубедили.

— Пордбирайте изразите си — пресече го Емил. — Аз също не ви наричам тъй както бих искал.

— Кажу ми, както заслужава — обади се Динстаг.

— Ха, тук имало още един — каза Байрон.

— Добър вечер, господин Пахулке — каза малкият Динстаг.

Артистът се засмя злобно.

— Ние идваме преди всичко заради Джеки — каза Емил. — Не се ли срамувате да изоставите бедното момче посред нощ?

— Не ми-е нужен повече — отвърна Байрон.

Динстаг пристъпи енергично напред:

— И защо? Защото е станал много тежък за вас. Ние знаем всичко, господине. Но няма това е причина да го изоставите?

— Разбира се, че е причина — отвърна артистът. — Не можех да работя повече с него. Репертоарът ми страдаше от това. Аз съм артист. Разбирате ли ме? Бих могъл да играя в „Колизеума“ в Лондон! Ах, ако преди две години знаех, че хлапакът ще порасне толкова бързо! По-добре бих се опекал в пещ!

Емил се разгневи:

— Направете това! Няма да ви попречим. Не разбирам как може човек да бъде толкова суров. Какво ще стане с Джеки?

— Нима той трябва да тръгне да проси? — обади се Динстаг. — Или пък да се хвърли в морето? Или да постъпи в сиропиталище? Не, ние няма да позволим това.

— Приятелите ми и аз — каза Емил — решихме единодушно, че вие трябва да се върнете с нас в Корлсбютел.

— Тъй, тъй! — промърмори мистър Байрон, като блещеше очи. — По-добре пъхайте носовете си в учебниците, пеленаци такива!

— Сега сме във ваканция, господин Пахулке — отвърна Динстаг.

— Няма да позволим по никакъв начин да изоставите на произвола на съдбата един от близнаците си само защото не остава мъничък, а расте — забеляза Емил. — Съветвам ви да се върнете с нас. След няколко минути пристигаме във Варнемюнде. Там ни очакват приятелите ни. И ако настоявате да продължите пътуването си, ще ви предам на полицията.

Споменаването на полицията, изглежда, не се хареса мистър Байрон.

— И така? — запита Емил след известно време. — Ще изпълните ли бащинския си дълг, или ще трябва да ви арестуваме?

Изведнъж мистър Байрдн им се видя много успокоен.

— Бащински дълг ли? — запита той.

— Разбира се, господин Пахулке! — извика Динстаг, разгневен. — Или тези думи са чужди за вас?

Мистър Байрон се усмихна мрачно:

— Значи затова този глупав хлапак постоянно ме нарича Пахулке? Но аз не се казвам Пахулке!

Двете момчета бяха слисани.

— Но как се казвате тогава? — запита Емил.

— Андерс^[1] — отвърна артистът.

— Е добре, но как?

— Андерс — повтори човекът. — Андерс се казвам.
— Но кажете ни най-после истинското си име! — извика Емил.
— Разбрахме вече, че се казвате иначе.

Маки, който досега беше мълчал, се намеси:

— Той не се казва иначе, а Андерс. Казва се Андерс, както други хора се казват Мюлер или Леман. Неговото име е господин Андерс.

— Аха! — извика най-после Емил.

— Имате ли у себе си лична карта? — запита Динстаг.

— Паспортът ми — отвърна мистър Андерс.

— Мога ли да видя паспорта ви? — каза Динстаг учтиво. И понеже артистът се възпротиви, момчето додаде: — Ако предпочитате, можете да го покажете и на полицията.

Човекът извади паспорта от джоба си. Динстаг го взе и го прегледа основно, като митничар от граничната контрола.

— Съответствува ли описанието? — запита Емил.

— Името е вярно — отвърна Динстаг. — Мистър Байрон наистина се казва Андерс.

След това той прочете:

— Занятие — артист. Фигура — очебийно едра и развита. Лице — обикновено. Коса — черна. Особени белези — татуировка на горната част на дясната ръка.

Той върна паспорта.

— В ред е. Благодаря.

Емил загуби и последна надежда.

Значи вие съвсем не сте баща на Джеки? — запита той.

— Не — изръмжа мистър Байрон. — Нито съм му баща, нито съм му майка. Джеки и Маки не са и никакви близнаци. Те дори не са братя. А аз и на Маки не съм баща. Маки всъщност се казва.

— Йозеф Кортейохан — допълни Маки. — Името Байрон и приказките, че сме семейство са само за да се създаде по-голям интерес у публиката. И на мен ми е мъчно за Джеки. Това е понятно. Но ние вече наистина не можем да играем с него. Нещастие е, че расте.

Фарът пред Варнемюйде обля вълните и небето със светлина. Осветените прозорци на хотела примигваха весело. Емил все още беше като че ли ударен в главата Най-после той се съвзе и каза:

— Въпреки това аз намирам, че е несправедливо да изоставяте така нещастното момче. Аз както и приятелите ми, се чувствуваме отговорни за бъдещето на Джеки. Затова трябва да ви помоля да ми дадете пари за него, поне за първите няколко седмици.

— Дори и не мисля да давам пари на непознати момчета — кипна мистър Андерс.

Емил извади от джоба си парче хартия.

— Разбира се, ще получите разписка с нашите подписи — отвърна той.

— Ами ако не дам нищо? — запита артистът подигравателно.

— Имате още време да обмислите — каза Емил. — Ако се възпротивите, ще наредим да ви арестуват.

— Но аз не съм баща на Джеки! — извика мистър Андерс. — Защо ще месите и полицията?

— Това ще ви обясни самата полиция — отвърна Динстаг меко. — Тя много по-добре от нас разбира тези истории. Емил седна под една лампа.

— Ще ви напища разписка за сто марки — каза той.

— Да не сте полудели! — извика артистът. — Сто марки. Човек би трябвало да ви извие вратовете!

— Я недейте — обади се Динстаг.

Сега се намеси и Маки.

— Много са — каза той. — Нямаме толкова излишни пари.

— Не лъжеш ли? — запита Динстаг.

— Не — отвърна Маки. — Честна дума.

— Тогава за петдесет марки — рече Емил.

Той направи разписката и я подписа. Подписа я и Динстаг. След това Емил я подаде на артиста. Но мистър Андерс не я взе.

Параходът се приближаваше към пристанището.

— Както искате — каза Емил сериозно.

Параходът спря и го завързаха с въжетата.

— Добре — каза Емил. — Сега ще повикам капитана.

Той се упъти към мостика и понечи да се качи по стълбите.

— Стой! — извика мистър Байрон.

Той извади нервно портмонето от палтото си и подаде на Емил една банкнота.

Емил я взе. Беше петдесет марки.

— Заповядайте разписката — каза той.

Артистът взе куфарите.

— Запазете си този парцал! И вървете по дяволите!

После той слезе на брега. Маки, който го последва, се обърна още веднъж.

— Много здраве на Джеки! — извика момчето.

След това то забърза след великана, който се наричаше Андерс, и изчезна. Емил прибра разписката в джоба си.

Малко след това той и Динстаг се озоваха на гарата. Прегледаха внимателно разписанието на влаковете. Емил сви рамене.

— Тази вечер няма вече никакъв влак, малкият — каза той. — А също така не заминава и параход. Въпреки всичко трябва да се върнем веднага в Корлсбютел. Трябва най-послед да разберем какво е станало с другите! Дано да са се върнали вече.

— Значи ще се върнем пеш? — запита малкият Динстаг.

Емил кимна:

Надявам се, че за три часа ще стигнем.

— Тогава надред! — отвърна Динстаг уморено. — Походът през нощната пустиня може да започне. Дори вече почвам сам да се мисля за войник от чуждестранния легион.

— А аз изобщо не мога да се мисля за нищо — отвърна Емил.

Докато Густав, Професора и пиколото спяха в заседналата платноходка, докато капитан Шмаух пиеше греяно вино в кабинета на търговския си параход, който плуваше по Балтийско море, и докато Емил и Динстаг бързаха по тъмното шосе към Корлсбютел, нашите туристи в Дания седяха в своя копенхагенски хотел срещу операта и доволни вечеряха. Те бяха изгладнели от пътуването с автобуса, разглеждането на Хамлетовия гроб и на крепостта Хелзингбор. Сега се хранеха, разговаряха и се смееха.

Само госпожа Хаберланд, майката на Професора, беше помълчалива от обикновено. Тя дори не се усмихваше както друг път.

— Какво ти е? — запита съдебният съветник. — Главобол ли?

— Не зная точно. Но страхувам се. Имам чувството, че в Корлсбютел не върви всичко както трябва.

Съдебният съветник обгърна с ръка раменете и.

— Е, и! Ти имаш фикс идеи, мила. Винаги, когато сме на път, ти се струва, че върху главата на момчето всеки миг пада някоя тухла. —

Той се усмихна, — Момчетата бълнуваха за самостоятелни прояви. Не бива да им се пречи. Инак ще станат твърдоглави. Хайде, мамичко, развесели се!

Госпожа Хаберланд се усмихна. Но само за да му направи удоволствие.

Беше един час по-късно. По тъмното шосе за Хайдекруг една млекарска каруца настигна две момчета, които бавно крачеха.

Коларят спря.

— Накъде сте тръгнали? — запита той.

— За Корлсбютел — извика по-голямото. — Не бихте ли ни качили за известно разстояние?

— Качете се отзад — отвърна коларят грубо. — И гледайте да не заспите, защото ще паднете от колата.

Емил помогна на Динстаг и след това се качи до него. Каруцата продължи пътя си. Само след минута малкия Динстаг заспа. Емил го хвана здраво и докато приятелят му спеше, той гледаше тъмната гора и звездното небе над себе си. Мислеше за изминалия ден. „Не сгреших ли в нещо? Какво ще стане сега с Джеки? И къде може да са Густав и Професора?“

В съня си Динстаг обви двете си ръце заедно с пакета със закуските около шията на Емил. Над върховете на дърветата прехвъркна безшумно кукумявка. Конят се изплаши. Коларят го успокои, а след това се извърна и поиска да запита нещо момчетата. Но когато видя Динстаг, който дълбоко спеше в ръцете на Емил, той замълча и се извърна отново към коня си.

Емил се чувствуваше много самотен.

[1] На немски „андерс“ значи „иначе“. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗАВРЪЩАНЕТО НА КАПИТАНА

Рано сутринта в сряда капитан Шмаух пристигна с парахода си в Корлрбютел, Пристанищните работници, които щяха да разтоварват стоката, чакаха вече на кея. Капитанът уреди обикновените формалности с митничарите, а след това слезе на брега. Беше му студено и той се отпрати към Крайбрежния хотел, за да изпие едно кафе.

Но веднага след като келнерът се отдалечи от масата, където беше седнал капитанът, пристигна съдържателят, по здрави бързо и запита:

— Имате ли представа къде се намира племенникът ви?

— На поста си, както винаги, а? Изпратете ми тук хлапака. Искам да му кажа добро утро.

— Но той не е тук! Вчера беше свободният му ден и оттогава не се е завръщал. Освен това от снощи са изчезнали безследно и мистър Байрон с един от неговите близнаци. Само неприятности има човек.

Капитанът скочи.

— Не ми носете кафето! — извика той. След това се втурна колкото бързо го носеха старите му моряшки крака към пристанището. Платноходката му я нямаше! Коленете му се разтрепераха. Той се огледа, търсейки помощ. И неочаквано видя на един от коловете бележка.

Наведе се, дръпна бележката и я прочете. Това беше записката на Емил от миналата вечер.

Капитанът с мъка се изправи и се втурна задъхан към градчето Най-послед той се намери пред вилата „Морски бряг“. Разтвори градинската порта и натисна бравата на къщната врата.

Тя беше заключена. Капитанът обиколи тичешком вилата и погледна през прозореца на верандата.

На един от столовете седеше Емил. Той беше положил ръцете и главата си на масата и спеше.

На софата до стената лежеше малкият Динстаг и също спеше. Той бе завит с одеяло от камилска вълна и над възглавницата се подаваше само един кичур от косата му.

Вратата на верандата също беше заключена. Капитанът почука с пръсти по стъклото. Най-напред леко. Но тмомчетата не се събуждаха и той започна да чука все по-силно и по-силно.

Най-после Емил вдигна глава. В първия момент съвсем сънено. Но изведнаж в очите му се появи живот. Той огледа изненадан верандата, като че ли си спомняше нещо, прекара ръка през разрошената си коса, скочи и отвори вратата.

— Къде е Ханс? — извика капитанът веднага.

Емил бързо разказа всичко, което знаеше. Накрая той каза:

— Ние се върнахме от Варнемюнде едва към полунощ. Динстаг изобщо не се събуди. Аз го свалих от колата донесох го на софата и го завих. Седнах на стола и реших да чакам до зазоряване. Искях след това да вдигна в тревога крайбрежната полиция. После щях да подготвя Джери случилото се и като първа утеха щях да му предам парите. И ако лодката не се намереше, щях да телеграфирам в Копенхаген, в хотел Д'Англетер... — Той сви рамене. — След това трябва да съм заспал неочаквано. Много извинявам господин капитан. Какво смятате да правите сега?

Старият капитан се отпрати към вратата.

— Ще изкарам всички моторни лодки, които са на разположение! Трябва да претърсим морето. Събуди приятеля си и слезте на пристанището.

След това бързо излезе.

Емил пристъпи до софата и разтърси Динстаг. Измиха бърже зъбите си, плиснаха си вода на очите, развърнаха пакета със сандвичите, които Динстаг през целия изминал ден беше носил със себе си, и още докато дъвчеха, се втурнаха навън.

На кръстопътя Емил спря.

— Бягай към пристанището, малкият! — извика той на Динстаг. — Може би ще бъдеш полезен на капитана. А аз ще събудя Джеки и ще го доведа.

После той се понесе към дюните.

След половин час двадесет и два рибарски катера, пет платноходки и седем моторни лодки напуснаха пристанището на Корлсбютел. Зад мостика те се пръснаха във форма на ветрило. Беше уговорено съседните лодки да не се изгубват от очи. По този начин се надяваха да не изпуснат нищо, което буди подозрение.

Капитан Шмаух стоеше при кормилото на моторната лодка „Аргус“. Притежателят и, един фабрикант, му беше услужил с нея. Емил, Динстаг и Джеки седяха на пейката и гледаха внимателно над вълните. Понякога лодката се наклоняваше така, че солената вода плискаше в лицата на момчетата.

— Аз май не ви благодарих — обади се Джеки. — Но това беше от голямото стресване. Благодаря ви горещо за всичко. Също и за парите. А сега искам да се погрижа за стария чичо. На него му е много по-мъчно, отколкото на мен.

Той пристъпи до капитана и му кимна ободрително.

— Не се тревожете, господин капитан — каза момчето. — Сигурно не им се е случило нищо лошо. Тъй предчувствувам. Имам шесто чувство.

Но капитанът продължаваше да гледа напред. Джеки хвърли поглед встрани. Вляво над вълните се носеше тъмен рибарски катер, а вдясно — снежнобяла яхта.

— Един въпрос, господин капитан. Няма ли тук някъде плитчини от пясъчни наноси? Или малки островчета, или нещр подобно?

Старият моряк пусна кормилото за секунда. Лодката се завъртя като въртележка сред вълните. След това капита хвана колелото по-здраво. Още по-здраво отпреди.

— Момче! — извика той извън себе си от радост. — Това е идея! Ах, ако наистина е така!

Повече нищо не каза. Но промени курса на моторницата.

Тримата робинзоновци се бяха събудили съвсем рано. Те бяха ковали клинци през цялата нощ и затова се измъкнаха от каютата и започнаха да правят гимнастика, докато слънцето се издигне по-високо.

След това пийнаха по глътка вода и закусиха от консервите. Изпразнените консервени кутии, оставени отворени на пясъка, чакаха

дъждовната вода. Но дъжд не валеше. Напротив. Небето беше още по-синьо, отколкото през последните няколко дни.

— Никога не съм предполагал, че толкова ще ме ядосва хубавото време — каза Густав. — Човек се учи докато е жив.

Професора каза сърдито.

— Ако нямахме консервени кутии, сигурно щеше да вали пороеен дъжд. Винаги е така.

— Всичко си има и добрата страна — отвърна Густав. — Представи си, че вече беше написал съчинението си за най-интересната преживелица през ваканцията! Невъзможно! И ето, сега би трябвало чисто и просто да хвърлиш тетрадката в огъня.

— Въпрос е още дали изобщо в живота си някога ще пишем съчинения — каза Професора замислено.

— Да беше само това, лесно щях да го прежаля — извика Густав. — Но като си представя, че няма да видя моторетката си, мога да се разрева.

И той подсвирна.

Ханс Шмаух съблече бялата си риза и я окачи на мачтата.

— Може би така ще ни намерят по-лесно — рече той.

След това се опитаха още веднъж да размърдат „Кунигунде“. Но тя не се поклащаше.

— Тая мърша през нощта като че ли е пуснала корени — каза пиколото. — Няма смисъл да се мъчим.

А когато насядаха отново на пясъка, рече:

— Сега слушайте какво ще ви кажа! Аз съм крив за всичко. Водата ще стигне едва до утре сутрин. Ако до днес следобед не ни намерят, ще сложа един от спасителните пояси, които се намират в лодката, и ще се опитам да доплувам до брега. Може би още по пътя ще срещна рибарска лодка или параход.

— Дума да не става! — извика Густав. — Ако някой от нас предприеме това, разбира се, ще бъда само аз!

— Аз забърках цялата каша и аз ще я оправя — отвърна пиколото.

— Не става дума за това — каза Густав. — Ще плува онзи, които плува най-добре. Разбрано ли е?

— Значи аз! — рече пиколото.

— Не, аз! — възпротиви се Густав.

— Аз ще плувам!

— Не, аз!

Двамата скочиха и щяха да се нахвърлят един върху друг.

Тогава Професора хвърли на всекиго по една шепа пясък в лицето. Двамата започнаха да плюят и да чистят очите си.

— Изглежда че съвсем сте подлудели! — каза Професора спокойно. — По-добре легнете и поспете няколко часа! Така ще забравите за ядене и пиене и запасите ни ще стигнат за по-дълго.

Двамата легнаха послушно на пясъка и затвориха очи.

Професора седна в лодката, облегна се на мачтата и започна да наблюдава.

Моторната лодка „Аргус“ си пробиваше смело път между вълните. Понякога, когато момчетата забравяха да се държат здраво, падаха и се премятаха от единия до другия край на лодката. На челото на Динстаг вече имаше подутина. Капитан Шмаух стоеше при кормилото неподвижно като паметник. Те ловяха погледа му, зареян над водната шир.

— Ето! — извика той неочаквано и посочи в далечината. Но момчетата не виждаха нищо.

— Бяло знаме! — извика той въодушевен. — Това са те!

И той кимна към Джеки:

— Въпросът ти струваше злато, момчето ми.

— Кой въпрос, господин капитан?

— Дали има наблизко острови — отвърна старият моряк. Хлапетата са заседнали до острова с палмата. Чакайте, ще ги науча аз!

Момчетата се събраха около него.

— Знаех си аз, че не се е случило нищо лошо — каза Джеки.

Капитанът се усмихна облекчен.

— Вярно е, ти имаш шесто чувство! — отвърна той. В това време Емил извика:

— Сега вече и аз виждам нещо бяло! И мачта.

— Аз също! — извика Джеки. Динстаг все още не забелязваше нищо. Когато поиска да му укаже посоката, Емил забеляза, че приятелят му плаче. По загорялото му лице се стичаха сълзи.

— Какво ти е, малкият? — запита той.

— Така страшно се радвам — прошепна Динстаг. — Но недей казва на Густав и Професора, че съм плакал заради тях! Ще си въобразят много, тези глупави пакостници!

И той се засмя през сълзи.

Емил-му обеща да мълчи.

— Трима души са! — извика капитанът. — А ето и моята „Кунигунде“. Чакайте, братлета! Само да ми паднете в ръцете!

Густав и пиколото скачаха като диваци по острова. Те махаха с ръце и крещяха.

Професора не се помръдваше от мястото си и чертаеше с пръст фигури по пясъка. След това стана, събра празните консервени кутии и бавно ги хвърли една след друга във водата.

Пиколото се покатери на мачтата, свали ризата си, която беше изпълнявала службата на бяло знаме, и бързо я облече.

Моторницата вече пореше разпенените вълни. Моторът изключи. Капитанът хвърли във въздуха едно въже. Ханс Шмаух го хвана сръчно и го завърза здраво за носа на платноходката. Двата плавателни съда се приближиха един до друг.

— Ура, разбойници такива! — извика Густав.

Капитан Шмаух скочи пръв от „Аргус“ на „Кунигунде IV“. Племенникът му застана пред него и каза:

— Чичо, аз съм виновен за всичко!

Капитанът го плесна леко по бузата и извика:

— Слава богу, че сте живи и здрави!

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

КАКВО СЕ СЛУЧИ ПО-НАТАТЪК

Завръщането на многобройната спасителна флотилия и пристигането на корабокрушенците се превърна в малко празненство. На мостика на кея на пристанището и дори на съседните, улици се бяха струпали жителите на града и курортистите и махаха. Беше по обяд. И в около двадесет кухни по този случай яденето загоря.

Капитан Щмаух изпрати Момчетата по странични улици в Крайбрежния хотел. Самият той отиде с рибарите и лодкарите, които му бяха помогнали при търсенето, в пристанищната кръчма. Там ги почерпи с две бъчви бира и по две ракии с кимион. След като отговори на наздравиците на своите гости и им поблагодари, той се упъти право към Крайбрежния хотел и поръча богат обед за себе си и момчетата.

За да бъдат сами, седмината се настаниха в отделна стая и започнаха да лапат като вълци. През време на обедата те си разказаха подробно какво са преживели, Ханс Шмаух, макар да беше пиколо в Същия хотел, седеше наред с другите и келнерът, който му беше пряк началник, сега му прислужваше най-учтиво.

Като десерт им поднесоха шоколаден пудинг с ванилен сос.

— Бих предложил — каза капитанът — всички да мълчим като риби за робинзоновското приключение, което се случи с някои от вас. Утре пристигат близките ви от Дания. Те няма защо да знаят за малкото произшествие. Но ако работата не може да се скрие, моля почитаемите присъстващи да припишат вината на мен. Аз ще уредя всичко.

Емил и Професора скочиха. Капитанът махна с ръка.

— Зная какво искате да кажете. Разбира се, вие сте горди и искате сами да понесете вината си. — Той поклати глава. — Достатъчно е, че аз получих болки в стомаха! Щадете възрастните. Ние, големите, имаме слаби нерви.

Емил и Професора седнаха отново на местата си.

— Така — каза капитанът усмихнат. — Така, а сега, чичо Шмаух ще отиде да си продаде стоката. Келнер, плаща!

Следобед момчетата се втурнаха към пристанището. Само Ханс Шмаух остана в хотела. Той облече пак униформата си и стана отново пиколо, като че ли нищо не е било. Другите извадиха от „Кунигунде IV“ кошницата за пазар с останалите съестни продукти и я занесоха тържествено в трапезарията, на вилата. Густав си придаваше важност.

— Днес най-послед съм дежурен аз! — извика той и като сложи описа върху кухненската маса, започна да нанася поправките, доколкото разбираше.

След това изпратиха Джеки Пахулке в хотела, за да си донесе куфара и партакешите. А през това време те разтвориха в стаята си неизползуваното походно легло, за което Клотилда бе говорила на времето. Защото Джеки не можеше да остане повече в хотела.

Когато и този въпрос бе уреден, Професора каза:

— Всъщност сега би трябвало най-напред да поспим порядъчно. — На острова въпреки южната палма той се беше простудил и говореше през нос. — Но трябва на първо време да се откажем от съня и да обмислим преди всичко какво можем да направим за Джеки. Това, че мистър Андерс се е изръсил с петдесет марки, е много хубаво. Но момчето не ще изкара дълго с тях. То няма родители, нито братя и сестри. А бог знае дали ще получи скоро ангажимент. Какво предлагате?

Малкият Динстаг вдигна ръка:

— Да излезем в градината. Ние сме четирима детективи и градината има четири ъгли. Всеки детектив ще седне в един от ъглите и ще мисли съсредоточено. А след пет минути ще се съберем при масата. Там всеки ще съобщи какво му е дошло наум.

Предложението му беше прието. Изтичаха в градината. Всеки зае своя ъгъл и започна да мисли.

Времето беше обезпокоително хубаво. Щурците, свиреха с гъдулките си. Скакалците скачаха от стръкче на стръкче. Откъм поляната се чуваше чурулкане на авлига.

Подир пет минути момчетата се събраха, както бяха уговорили, при голямата кръгла градинска маса и заеха местата си сериозно като съдии. Емил се огледа и каза:

— Имам смътното чувство, че един от нас липсва.

— Густав — установи Динстаг.

Втурнаха се към ъгъла на Густав. Там шампионът по мотоциклетизъм се беше проснал с цялата си дължина в тревата и спеше.

Професора го раздруса здравата.

— Хей, млади момко!

Густав отвори с мъка очи.

— Какво има? — запита той.

— Нали трябваше да мислиш? — каза малкият Динстаг строго.

Густав се надигна и седна.

— А как мога да мисля, когато ме смущавате?

— Аха, тъй ли! — извика Емил. — Значи ти си мислил? Е, какво ти дойде наум?

— Нищо, разбойници такива!

Всички се засмяха. После го вдигнаха и се отправиха обратно към масата.

— Заседанието е открито — каза Професора. — Има думата Емил.

Емил стана.

— Многоуважаеми слушатели! — започна той. — В петък, значи в други ден, тук в Корлсбютел, в киното при фара, ще бъде игран филмът „Емил и детективите“. Бяхме решили да, не се издаваме кои сме и да гледаме филма като обикновени зрители. Но мисля, че бихме могли да помогнем на Джери, ако разкрием тайната и съобщим на кинопритежателя кои сме. Наистина това противоречи на нашите принципи и не е приятно. Но гладно куче и гол кокал гризе. Кинопритежателя би могъл например да даде обявление във вестника. Или пък да разлепи на афишите съобщение, че на няколко от представленията ще присъствуват лично и самите детективи. Тогава може би в киното му ще дойдат повече деца, отколкото иначе. И тъй като чрез нас ще спечели повече, може да подари на Джеки прихода от първото представление.

Емил седна. Останалите кимнаха замислено:

— Има ли някой да възрази нещо? — запита Професора. — Предложението на Емил е великолепно. Трябва да разкрием кои сме, за да помогнем на Джеки. — Той замълча за малко. — Предложението на

Емил се приема единодушно. Не ни остава нищо друго. Така. А сега аз вземам думата. Предлагам един от нас да отиде в редакцията на „Курортен вестник“ и да поговори с редактора. Той трябва веднага да отпечата една статия, написана от един от нас, в която подробно ще бъде разказано как Джеки е бил напуснат от своя мистър Андерс и че, дълг е на всички деца от Корлсбютел и съседните курорти да помогнат на Джеки и да съберат пари. И че след няколко дни ще бъде съобщено колко пари са събрани.

Той седна.

— Чудесно! — извика Густав. — Няма ли някой да възрази нещо? Не. Предложението на Професора се приема. Давам думата на Динстаг.

Малкият Динстаг стана.

— Исках да предложа — започна той колебливо — Густав и някой от нас още следобед да отпрашат с моторетката и да съобщят на всички деца от курортите какво се е случило и че на Джеки трябва бърже да се помогне. Може би на всеки плаж ще може да се постави табела, на която да се пише всичко. Тогава децата ще могат да четат и да разказват и на други.

— Много добре! — извикаха останалите.

А Густав каза:

— Какво щастие че аз не измислих нищо! Нямах просто да знаем какво да правим с толкова идеи.

Разговаряха още известно време. После отидоха на верандата и написаха осем плаката с разноцветни тебешери: за Корлсбютел, за Граал, за Мюритц, за Хайдекруг, за Варнемюнде, за Хайлигендам, за Ареншоп и един за Брунсхауптен.

След това Густав изкара моторетката си от павилиона и излезе, с нея на улицата. Динстаг се настани на багажника с осемте плаката. Моторът загърмя. Емил и Професора махаха след двамата си приятели.

Когато Джеки пристигна с багажа си, двамата го натовариха да пази вилата и се втурнаха към селото. Разбира се, те не му казаха защо бързат толкова.

Когато Емил влезе в канцеларията на киното, собственикът, господин Бартелман, каза:

— Нямам време! Елате друг път!

След пет минути той отново вдигна глава от бюрото си. Момчето все още не си беше отишло.

— Д, още ли си тук? Кажи, за какво се отнася?

— Аз съм Емил Тишбайн.

Господин Бартелман се облегна назад в креслото си:

— Как тъй?

— Аз съм Емил Тишбайн, според чиито приключения е сниман филмът, който в други ден ще давате.

— Много се радвам — каза собственикът на киното. — Радвам се наистина. И?

Емил изложи плана на детективите.

Господин Бартелман присви очи. Иначе той не можеше да мисли. След това цъкна с език. Като търговец на коне, когато в двора въведат нов кон. Господин Бартелман подушваше добрата сделка.

— Ще получите прихода от първото представление за вашето протеже само при едно условие. — каза той. — Ако поемете задължението в продължение на една седмица излизате след всяко представление на сцената.

— Цяла седмица? — извика Емил. — И след всяко представление? Та на нас ще ни е неприятно да излезем дори веднъж. Ние не сме клоуни!

— Иначе не може — отвърна кинопритежателят. — Нищо е безплатно.

Момчето размисляше.

— Добре — каза то най-после. — Нямаме друг изход. Но ако поемем това задължение, ще, искаме прихода от целия пръв ден. Значи за първите три представления.

Господин Бартелман присви отново очи.

— Хм добър търговец си! — рече той и после кимна. — Съгласен!

След това той натрака един договор на пишещата машина. С копие. Подписаха двата екземпляра и всеки получи по един.

— Отлично — каза Бартелман. — И в петък бъдете тук на навреме.

Емил си тръгна. Договорът шумолеше в джоба му.

А собственикът на киното веднага грабна телефона поиска връзка с редакцията на „Курортен вестник“. Там даде ново, голямо

обявление. След това господин Бартелман телефонира и в дружеството „Плакат Г.м.б.Х.“. Той поръча над всеки афиш, окачен в Корлсбютел и съседните курорти, да се залепи по една червена лента. На нея трябваше да пише големи букви: „За една седмица Емил и детективите ще присъствуват лично на всяко представление!“

В това време Професора седеше в една от стаите на „Курортен вестник“ и пишеше, както беше уговорил с редактора, „Възвание до всички деца в курортите“. То описваше нещастията и бедственото положение на Джеки и приканваше всички с малки парични помощи да осигурят донякъде най-близкото бъдеще на малкия артист. А отдолу се подписа: „Упълномощен от Емил и детективите, Теодор Хаберланд, наречен Професора“.

После занесе ръкописа на редактора в съседната стая. Редакторът го прочете бавно, след това извика куриера и му каза:

— Идете в печатницата. Тази статия трябва да се даде веднга за набор и да се изтегли на първа страница. След малко и аз ще намина нагам.

Куриерът изчезна. В същото време телефонът иззвъня.

Редакторът вдигна слушалката.

— Разговор с Граал ли? — каза той. — Кой е на телефона? Динстаг ли? Аха, тъй! Да, тъкмо е при мен.

— И той подаде слушалката на госта си.

— Какво ново? — запита Професора. — Така, така. Много добре. Да, текстът на плакатите може да остане такъв. Възванието ни ще излезе утре във вестника. Уморен ли си? Аз също. Бъди здрав! Парола Емил!

И той окачи слушалката.

— За какви плакати ставаше дума? — запита редакторът.

Професора му, разказа.

— Та това е образцов пример за организирана любов към ближния — възкликна господинът одобрително. — Освен това и текстът, който ти написа, е отличен. Какъв искаш да станеш, като пораснеш?

— Не зная — отговори Професора. — Като бях малък, исках да стана строител. Но сега вече не. Сега се интересувам най-много от разпадането на елементите от атомната теория и от положителните и

отрицателните електрони. Не разбирам още много добре всичко това. Но то положително е великолепно призвание. Така, а сега трябва да се върна при приятелите си!

Той стана и благодари.

— Няма защо — отвърна редакторът и изпроводи госта си до вратата.

В същото време Густав и Динстаг се намираха на плажа в Граал. Моторетката и седем от плакатите бяха облепени на мостика. Осмия плакат Густав тъкмо прикрепяше с габърчета на черната дъска, върху която окачваха общенията на курортната управа.

Няколко любопитни деца се спряха. Густав натисна тромбата на моторетката си.

Числото на децата растеше. Започнаха да се спират възрастни. Всички искаха да видят плаката.

— Трябва да кажем няколко подходящи думи, нали? — обърна се Динстаг към Густав. — Я ме вдигни на раменете си!

Густав се наведе. Динстаг се покатери на раменете на приятеля си. След това той вдигна ръка.

Настана пълна тишина.

— Многоуважаеми присъстващи! — извика Динстаг. — Дошли сме тук, за да ви помолим за помощ. Разбира се, не за самите нас, а за едно момче, на което се случи голяма беда. Някои от подробностите сме написали на плаката, който е окачен тук на дъската. Повече подробности ще намерите утре в „Курортен вестник“. Онзи, който още не може да чете, да накара някой да му го прочете. Днес следобед ще обиколим осем курортни селища и се надяваме, че децата няма да ни изоставят. Моите приятели и аз сме „Емил и детективите“. Казвам ви го само за да не помислите, че искаме да ви излъжем. Може би сте чували вече за нас. Момчето, на чийто гръб седя, е Густав с тромбата.

Густав се поклони и при това Динстаг едва не се преметна.

— А ти сигурно си малкият Динстаг — извика едно момче. — Нали?

— Да. Но всичко това не е толкова важно. Най-важното е да съберете пари! А сега ние ще продължаваме. Густав, пусни ме да сляза!

— Един миг! — промърмори Густав. — Имам една идея, напълно обратно на навика ми... Слушайте! — извика той. — Можете да вложите парите, които съберете, в спестовна книжка!

След това той свали Динстаг. Двамата детективи се качиха на моторетката със седемте плаката.

— Довиждане до петък! — извика Динстаг. — В киното при фара! Парола Емил!

— Парола Емил! — извикаха децата от Граал.

Моторетката се понесе по горския път, който водеше към селището. Густав натисна тромбата. Пропагандното пътуване за тъй наречения Джеки Байрон или Паулхен Пахулке продължи.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЕДИН СЕРИОЗЕН РАЗГОВОР

В четвъртък копенхагенските туристи пристигнаха отново в Корлсбютел. Те идваха от датския остров Борнхолм и лицето на госпожица Клотилда Зеленбиндер беше още порядъчно зелено. На парахода я бедше хванала морска болест и сега тя твърдеше, че земята все още се клатушкала по краката ѝ.

Съдебният съветник извади от домашната аптечка валерианови капки. След като ги изпи, Клотилда каза:

— Скандално е човек да се остави да падне толкова! — и се отправи към кухнята. Там провери списъка на момчетата и наличността от продукти в килера. Всичко беше в безукорен ред. Отначало тя дори не можеше да повярва. А след това като все още се олюляваше, тръгна на пазар, за да купи продукти за обета.

На останалите пътници не беше прилошало. Те разказваха много неща за Копенхаген, Зееланд и Борнхолм. Пони Хютхен прочете част от бележките си. Но по начало всички бяха радостни, че са се върнали отново в къщи. Бабата на Емил каза:

— Хотелските легла са си хотелски. Аз ще си легна в моята Хралупа, докато дойде време за ядене.

И тя се отправи нагоре заедно с Пони. Съдебният съветник запита момчетата дали през това време се е случило нещо сериозно или съмнително.

Мислите на четиримата приятели веднага литнаха към острова с палмата, но те се сетиха също така и за запитана и неговия съвет и затова смутени поклатиха отрицателно глави.

— Така и очаквах — каза съдебният съветник. И той им разказа за страха, който беше преживяла жена му във вторник. След това се усмихна спокойно:

— Жените винаги са така страхливи! Майка ти имаше истински кошмар, смяташе, че се намирате в голяма опасност. Това показва още

веднъж ясно колко глупаво е да се слуша предчувствието, от което страдат чувствителните жени. Депресия на фантазията и нищо повече.

Детективите се спогледаха и благоразумно мълчаха, Динстаг използва случая да се оттегли от вила „Морски бряг“. Той взе пижамата и четката си за зъби, благодари за оказаното му гостоприемство и се отправи към пансиона, в който живееха родителите му.

След това Професора разказа накратко на баща си за неуспешното преследване на мистър Байрон и за плановете и опитите да помогнат на Джеки.

— Освен това — добави той — миналата нощ Джеки спа у нас на, походното легло. Сега е на гости при Ханс Шмаух. Ако нямате нищо против, той ще остане за известно време тук.

Господин Хаберланд се съгласи.

— Добре сте използвали самостоятелността си — каза той. — Ние, големите, бихме могли да заминем пак!

Момчетата си спомниха за робинзоновските си приключения на малкия остров и изведнъж почувствуваха угризения. Густав, разбира се, не можа да се сдържи и каза:

— Въпреки всичко понякога е много удобно да има възрастни.

Мрмчетата се уплашиха. Емил енергично настъпи по крака Густав. Лицето на мотоциклетиста се изкриви в гримаса.

— Какво ти е? — запита го съдебният съветник Хаберланд.

— Заболя ме стомах — отвърна Густав; като се намери натясно.

Съдебният съветник веднага стана и донесе валерианови капки. И макар че Густав беше съвършено здрав, ще не ще, трябваше да пие.

Приятелите му се ухилиха злорадо и лицата им заприличаха на пълни месечини.

— Ако не ти стане по-добре, след десет минути ще получиш още една пълна лъжица — каза съдебният съветник.

— О, няма нужда! — извика Густав, уплашен от тази перспектива. — Вече съм напълно здрав!

Съдебният съветник се зарадва.

— Да, да — каза той със задоволство. — Няма по-добро нещо от валериановите капки.

След обяда дойде капитанът. Всички бяха още на масата. Той поздрави туристите от Дания, след това извади вестника, който току-що беше излязъл, и каза:

— Та вие здравата сте подхванали тая работа, момчета. Мобилизирали сте половината Балтийско крайбрежие за този Джеки. Прочее, къде е той?

— При пиколото — отвърна Емил, — при вашия племенник.

Капитанът подаде вестника на възрастните. Момчета застанаха зад тях и всички заедно зачетоха възванието на Професора. Само авторът остана на мястото си, макар да умираше от нетърпение да види как изглежда напечатана творбата му.

Веднага след това капитанът посочи голямата обява на киното, в която се съобщаваше, че Емил и детективите ще присъствуват една седмица на представленията и че прърходът от първия ден е определен за Джеки Байрон.

Пони беше въодушевена.

— Кой рокля да си облека за представлението? — запита тя развълнувана. — Дали да пиша да ми пратят новата от Берлин?

— Гледай ти как на някои това излизане прави удоволствие! — извика въвн от себе си Густав.

— Ужасно! — рече Професора. — А аз, щом помисля за това, ми се струва, че съм станал палячо.

— Няма друг изход — каза Емил, — Целта оправдава средствата. Пони стана.

— Къде отиваш? — запита баба й.

— Ще пиша в къщи за новата рокля.

— Сядай веднага на мястото си — заповяда баба й. — Не щурей!
— И тя поклати неодобрително глава; — Понякога жените са много глупави.

— Така е — каза Густав. — Тя вече се мисли за Грета Гарбо.

— Дръвник! — промърмори Пони.

Густав се направи че не я чува; и каза:

— Ако бях момиче, щях да отида в манастир.

— А ако аз бях момче — отвърна Пони, — щях да ти цапна сега няколко шамара.

Капитанът се отправи към хотела, за да говори с Джеки. Но Джеки не беше в хотела, а на игрището за тенис. И тъй, капитанът продължи нататък. Той намери малкия артист да събира топките, от игрищата и да ги подава на играчите. Когато забеляза капитана, Джеки извика весело:

— Здравейте, господин капитан!

— Здравей! — отвърна старият господин Шмаух. — Може ли да поговоря малко с теб?

Джеки хвърли на един от играчите на тенис две топки, вдигна три, които бяха паднали при мрежата, и каза:

— За съжаление точно сега е изключено, господин капитан. Както виждате, аз работя тук. На час получавам по петдесет пфенинга. Трябва някак да се живее, нали? Не мога да понасям безделието.

— Аха — каз капитанът. — А кога ще свършиш работата?

— След един час. Ако, разбира се, след това не съм нужен още тук.

— Тогава ела при мен след еди нас. Ако, разбира се, не си нужен още тук.

— Дадено, господин капитан! — извика Джеки. — Ахой!

И пак хвърли на един от играчите две топки.

— Ахой, момчето ми — отвърна му капитанът и се отправи към къщи.

През това време бабата излезе на разходка в гората с Емил и Пони. Гората беше наистина чудесна. Между дърветата растяха папрати, малини, къпини, горски ягоди, боровинки, диви теменуги. А орловият нокът пълзеше до най-високите върхове на дърветата.

Пони беше изостанала далеч назад и береше цветя.

— Пишеш ли редовно на майка си? — запита бабата.

— Разбира се! А и тя ми се обажда всеки втори ден.

Двамата седнаха на тревата. На клона на една бреза се люлееше синигер. А по пътеката шетаха, сякаш заети с бърза работа, стърчиопашки.

— Прочее, и аз писах на майка ти — каза бабата. — От Копенхаген. — Тя се вгледа в една пеперуда, която тъкмо размахваше крилата си и отлиташе от едно стръкче трева. — Как ти се харесва всъщност фелдфебелът Йещке, момчето ми?

Емил я погледна уплашено:

— Нима и ти знаеш за това?

— Имаш ли нещо против дъщеря ми да ме попита дали трябва да се ожени?

— Но отдавна е решено, че тя ще се ожени.

— Нищо не е решено — каза бабата. — Нищо не е решено.

В този миг долетя Пони Хютхен. Тя показа букета си и извика:

— Струва ми се, че най-много искам да стана градинарка.

— Щом искаш — каза баба и, — стани градинарка! Миналата седмица щеше да ставаш милосърдна сестра. А преди две седмици аптекарка. Продължавай така, госпожице. Не ти позволявам да станеш само пожарникар!

— Мъчно е човек да си намери призванието — каза Пони. — Ако бях богата, щях да стана пилотка.

— Ако баба ти имаше колело, щеше да бъде омнибус — отвърна старата жена. — А сега върви да подредиш букета си в някоя ваза във вилата! Хайде, хубава градинарко!

Пони искаше да остане в гората.

— Потеглай! — извика баба й. — Емил и аз имаме сериозен разговор.

— Много обичам сериозни разговори — каза Пони.

Бабата погледна строго внучката си.

Пони сви рамене.

— „Йохана си отива — издекламира тя — и няма да се върне вече“. — След това се отдалечи.

Емил остана мълчалив още доста време. Чуваше се отдалеч, че Пони пее. Най-после той запита:

— Защо да не е решено още?

— Не зная точно. И тъй, как ти се харесва полицаят!

— Не мога да се оплача — рече Емил. — Добре се погаждаме. Малкото му име е Хайнрих. А най-важното е, че мама го обича.

— Така — отвърна баба му. — Аз обаче мисля, че точно това на теб не ти се харесва. Недей да ми противоречиш! При такъв чудесен предан син като теб няма нужда от мъж. Тъй мислиш, нали?

— Има нещо вярно в това — каза Емил. — Само че ти го изразяваш много грубо.

— Тъй трябва, момчето ми. Тъй трябва! Щом единият не иска да проговори, другият трябва да го принуди някак.

— Мама никога няма да узнае — каза той. — Но аз си представлявах съвсем иначе. Мислех, че ще си останем цял живот заедно. Само ние двамата. Но тя го обича. И това решава всичко. Аз няма да допусна тя да забележи нещо.

— Наистина ли? — запита баба му. — Би трябвало от време на време да се поглеждаш в огледалото. Онзи, който принася жертва, не бива да изглежда като жертвена овца. Наистина аз съм стара и късогледа. Но няма нужда от очила, за да се види какво е изписано на лицето ти. И един ден майка ти ще отгатне. Тогава обаче ще бъде много късно.

Бабата порови малко в чантичката си и извади оттам едно писмо и очилата си.

— Това е писмото ѝ до мен. Ще ти прочета една част от него, макар че нямам право да правя това. Все пак трябва да, ти покажа колко малко познаваш майка си. — И като си сложи грижливо очилата, тя зачете:

„Йешке наистина е мил, солиден и добър човек. Не зная никой друг освен него, за когото бих могла да се оженя. Мила мамо, само на теб ще кажа, че хиляди пъти бих предпочела да остана сама с Емил. Той, разбира се, дори и не предполага това и никога няма да го научи. Какво да правя? Един ден може да ми се случи това, което става с всички смъртни. И какво ще стане тогава с Емил? Или приходите ми може да намалееят. Прочее, това вече започва да става. На пазара един фризьор отвори нов магазин. И всички продавачки трябва да ходят при него, защото жена му купува от тях. Трябва да мисля за бъдещето на момчето си. За мен няма нищо по-важно. И аз ще бъда добра жена на Йешке. Обещала съм вече това в себе си. Той заслужава. Но истински обичам само моето-единствено, добро момче, моя Емил...“

Бабата отпусна писмото. Тя гледаше сериозно пред себе си и свади бавно очилата.

Емил беше обхванал колената си с ръце Той изглеждаше бледен и бе стиснал зъби. Но неочаквано отпусна, глава върху коленете си и заплака.

— Да, да, момчето ми — пробъбра старата жена. — Да, да, момчето ми.

После тя замълча и го остави да се наплаче. След известно време бабата каза:

— Ти обичаш само нея и тя само теб. И всеки от вас е мамил другия от любов и се е излъгал в него въпреки всичката тази любов. Случват се такива работи в живота. Да, случват се.

Над върховете на дърветата прелетя с грачене една сойка. Емил избърса очите си и погледна старата жена:

— Не зная вече какво да правя, бабо. Да позволя ли тя да се ожени само за да помогне на мен? Когато ние и двамата бихме предпочели да си останем сами? Какво да правя?

— Едно от двете, момчето ми. Или ще я помолиш, когато се върнеш, да не се омъжва. Тогава и двамата ще се прегърнете щастливи. И работата на първо време ще бъде уредена.

— Или?

— Или пък няма да ѝ казваш нищо! И ще мълчиш до гроб. Но тогава ще трябва да бъдеш весел! Не с тая погребална физиономия. Сам трябва да решиш кое ще избереш. Ще ти кажа само толкова: ти ще растеш и майка ти ще старее. Това звучи по-просто, отколкото е всъщност. Ще можеш ли ти след няколко години да печелиш достатъчно пари за двама ви? И ако можеш, къде ще ги печелиш? В Нойщат ли? Не, момчето ми. Един ден ще трябва да се отделиш от къщи. Това става с всеки мъж! И тя ще остане сама. Без син. Без мъж. Съвсем самичка. А има и друго: какво ще стане, ако след десет-дванадесет години се ожениш? Една майка и една млада жена не бива да бъдат под един и същ покрив. Зная това добре. Един път като младоженка. И втори път като майка.

Бабата като че ли не гледаше втората, а в миналото.

— А ако тя се ожени, всеки от вас двамата ще принесе жертва за другия. Но тя никога няма да узнае, че чрез мен ти си научил за жертвата ѝ. И никога няма да узнае, че и ти си направил жертва заради нея! Така товарът, който тя поема на плещите си заради теб, ще бъде по-лек от оня, който поемаш ти. Разбираш ли ме, момчето ми?

Той кимна.

— Не е лесно — продължи тя — да приемеш с благодарност една жертва, докато ти сам, с усмивка на уста, скришом от другия, принасяш друга, по-голяма жертва. Това е постъпка, която никой няма да види и никой няма да похвали. Но един ден тази жертва ще донесе щастие на другия. Това е единствената награда.

Старата жена се изправи.

— Избери каквото искаш! Едното или другото. И размисли хубаво! А сега ще те оставя сам.

Емил скочи:

— И аз ще си тръгна с теб, бабо! Зная какво да правя! Ще мълча! Ще мълча до гроб!

Баба му го погледна в очите.

— Моите уважения! — каза тя. — Моето уважение. Днес ти стана истински мъж. А онзи, който стане мъж по-рано от другите, той остава и по-дълго такъв... Тъй, а сега ми помогни, ако обичаш, да прескоча тази трапчинка!

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

КРАЙ НА ПРЕДСТАВЛЕНИЕТО

В петък сутринта детективите проведоха в Корлсбютел оповестеното от тях събиране на пари за Джеки. Динстаг и Професора поеха крайбрежието и пристанището, Густав се зае със смесения плаж, Емил взе улиците в селището и Пони — гарата.

— Толкова се вълнувам — каза тя, — като си представя, че сега навсякъде, по цялото крайбрежие, много по-надалеч, отколкото погледът стига, деца с тефтерчета и моливи събират пари за Джеки. Дайте ми бързо лист и молив. Не мога да гледам спокойно всичко това.

Когато по обяд се върнаха и се събраха на верандата, за да преброят парите, насреща им се втурна Клотилда. Тя беше извън себе си.

— Тук човек не може да готви! — викаше тя. — Знаете ли колко пъти се звъни днес? Двадесет и три пъти! И винаги навън имаше деца, които питаха за вае и носеха пари!

— Но, Шлйпс — каза Професора, — та това е чудесно.

— За вас може би — отвърна готвачката раздразнено. — Но в никой случай не за обяда. Най-напред изкипя млякото. След това се развали зеленчукът. И накрая загоря печеното. Аз съм готвачка, а не банков касиер.

— При една такава благородна цел — каза Густав — съгласен съм да ям дори прегоряло печено, госпожице Зелбстбиндер.

Готвачката промърмори нещо под носа си, после извади цял куп дребни монети от джоба на престилката и ги сложи на масата.

— Ето! Три марки и деветдесет пфенига. Нямах време за двойно счетоводство...

Тя вдигна нос и започна да души:

— Ужасно! Ето че пак нещо загаря!

И тя хукна към кухнята (Клотилда нарочно премълча, че към сумата беше прибавила петдесет пфенига от своите собствени пари. Тя беше готвачка с благороден характер).

Децата вадеха пари от всичките си джобове, изсипваха ги на масата и ги разделяха на три купа: медни, никелови и сребърни. После събраха равностойните монети. Бяха четиридесет и три марки. Провериха записаното в тефтерчетата си. Сметката беше вярна. Подсмиввайки се, малкият Динстаг прибави към тях една банкнота от двадесет марки и каза:

— Това е от баща ми. От големия Динстаг.

Професора веднага се втурна в градината, намери баща си в парника при доматиите и се върна с банкнота от десет марки. След това всички се разтършуваха в джобовете си за собствените си пари и не се успокоиха, докато на масата не бяха събрани седемдесет и пет марки. Момчетата сияеха от въодушевление. Динстаг извади от джоба си чиста носна кърпа и прибра в нея парите. След това завърза здраво краищата на кърпата.

— Да не искаш да ни показваш фокуси? — запита Емил. — Да броиш до три и седемдесет и петте марки да изчезнат?

— Ще взема парите със себе си — отвърна Динстаг.

— Но как така? — запита Професора.

— Те могат да останат и тук! — извика Пони.

Тогава се намеси Густав:

— Оставете малкия да прави каквото е намислил. Ние имаме известни съображения. Това е моя идея.

— Гледай ти! — извика Пони. — Значи и ти вече имаш идеи? Да не си болен?

— Какво? — изрева Густав, като запретна ръкавите си. — Ела само по-наблизо! Утре ще те посетим в болницата.

И той се приближи заплашително към нея. Пони ведна избяга в кухнята при Клотилда.

— Гледай ти каква глупачка — изръмжа Густав. — Човек най-после се сеща нещо хубаво, а една жена да развали всичко.

— Карат се само онези, които се обичат — каза Динстаг След това взе вързопа с парите и потегли към дома си.

По обяд се появи и Джеки. Печеното, въпреки искрените съжаления на Клотилда, че е изгоряло, беше много вкусно. Всички ядоха с благоговение. Бабата отвори дума за парите и запита Джеки какво мисли за тях.

— Много се радвам, госпожо бабо — каза той. — Преди всичко радвам се на приятелския жест на момчетата. Но също и за парите. Пари винаги трябват. И капитанът е на моето мнение... Виждате ли, днес преди обед аз събирах цели три часа топки за тенис. Това е също така един вид събиране на пари. Заедно с бакшиша спечелих една марка и осемдесет. Следобед ще работя още два часа. Това прави още една марка. А ако си направите труда и сметнете дохода за един месец, ще видите, че чудесно бих могъл да си наема мобилирана стая с пълен пансион. А може би дори и с балкон.

Всички се засмяха.

— Е — каза той. — Не съм ли прав? Вчера само от радост направих на игрището за тенис няколко скока така, без да се засилвам. Играчите толкова се изненадаха, че един от тях от възхищение ми подари старата си ракета. Ако този спорт ми хареса, може след време да стана учител по тенис. Тогава ще наема няколко игрища, ще давам уроци и може би ще стана германски шампион. После ще замина за Париж или Америка. И може би ще стана световен шампион. Или най-малко ще спечеля второ място. Е добре, а после ще взема пари отнякъде и ще отворя фабрика за ракети за тенис и изобщо за принадлежностите към тази игра. И понеже името ми ще бъде прочуто, много хора ще купуват от тях. Разбира се, няма да се наричам Пахулке. С такова име не може да се стане световен първенец. Но аз съм се казвал, вече и Байрон. Едно име повече или по-малко не играе роля.

Той се наведе над чинията си и започна да яде усърдно.

— За този не ме е страх — каза бабата.

— Мен също — каза Джеки. — Има сума занаяти за един артист, който е порасъл на ръст много бързо!

Същия следобед в пристанището пристигнаха един след друг два парахода. Единият идваше от курортните селища, разположени на запад. А другият идваше от изток. От тези два парахода се изсипаха стотици деца и заляха Корлсбютел с вълни от викове и смях. Но най-олямо беше гъмжилото и блъсканицата пред киното при фара. (Цели два дни след това касиерката трябваше да лежи болна.)

Точно в четири часа започна първото представление, в което беше показан филмът „Емил и детективите“. Директорът на киното,

господин Бартелман, погледна в препълненото помещение. А пред киното чакаха грамадни тълпи деца за представлението в шест часа. Господин Бартелман го заболя сърцето, че се беше отказал от прихода за първия ден. Ех, сега вече нищо не можеше да се промени! И той отиде при детективите, които се бяха събрали в канцеларията му, за да им даде наставления.

— Бррр! — каза Емил. — Сега вече става сериозно.

А Густав прибави:

— Смей се, палячо! Макар сърцето ти да се разбива! Когато кинопрегледът свърши, завесите пред екрана паднаха. Лампите светнаха. След това завесите бяха дръпнати отново.

На сцената стояха четири момчета и едно момиче! Децата в залата замръзнаха по местата си. Малко по малко всичко утихна.

Емил пристъпи напред и каза високо:

— Моите приятели, братовчедка ми и аз ви благодарим, че сте дошли тук. Благодарим ви също така, че събрахте пари за Джеки. Той е чудо момче. Иначе ние нямаше да ви молим за помощ. След представлението самият той лично ще ви благодари. А сега нека видим заедно филма. Надявам се, че е хубав.

Едно съвсем малко момче, което седеше в скута на майка си, извика с писклив гласец:

— Ти ли си Емил?

Децата се засмяха.

— Да — каза Емил, — аз съм Емил Тишбайн.

Пони пристъпи до него и се поклони:

— аз съм Пони Хютхен, братовчедката на Емил. След това Професора направи крачка напред:

— аз съм Професора — каза той с леко разтреперан глас.

Динстаг направи дълбок поклон:

— аз съм малкият Динстаг.

Накрая дойде ред и на Густав.

— аз съм Густав с тромбата — каза той. — Но сега имам моторетка! — После помълча малко и извика: — Всички ли сте тук, пакостници такива?

— Да. — изреваха децата.

Густав се засмя:

— А каква е паролата?

Ревът на децата, които отговориха, сигурно отекна до гарата:

— Парола Емил.

Един кон се подплаши пред киното. Толкова гръмко изреваха децата.

След това лампите изгаснаха и киноапаратът забръмча.

Когато филмът свърши, зрителите дълго време ръкопляскаха. След това лампите светнаха. Едно момиче, което седеше до Пони, каза:

— Оттогава си се променила много!

— Но аз не съм момичето от филма — отвърна Пони. — То само играе вместо мен.

— Аха. Значи Емил от филма и истинският Емил, който седи до теб, също са различни?

— Да — каза Пони. — Истинският Емил е мой братовчед. А Емил от филма аз изобщо не познавам. А сега мълчи! Представлението, продължава.

На сцената се Появи Джеки. Той пристъпи напред и каза:

— Вие събрахте пари за едно момче. Това момче съм аз. Благодаря сърдечно на всички. От ваша страна е чудесно. Ако след години забогатея и на някой от вас провърви зле, нека ми се обади. Не забравяйте!

След това на сцената излезе и Густав. Той каза на Джеки:

— От името на приятелите ми и на другите деца от Корлсбютел аз ти поднасям резултата от акцията в това селище. Една спестовна книжка със седемдесет и пет марки.

Джеки раздруса ръката на приятеля си. А долу в залата Професора каза на Динстаг:

— Значи това беше идеята на Густав!

— Лоша ли я намираш? — запита Динстаг.

— Отлична е! — отвърна Професора. — Наистина отлична.

— А сега — извика Густав от сцената, — моля да дойдат и представителите на другите селища.

Долу настана страшна блъсканица.

Най-после на сцената се качиха още седем момчета. И всяко от тях предаде по една спестовна книжка на Джеки. Очите на малкия артист се насълзиха, макар той иначе да не беше толкова сантиментален.

Густав прелистваше нетърпелив спестовните книжки. И когато седмината представители напуснаха сцената, той извика:

— Общата сума възлиза на шестстотин и петнадесет марки. Освен това Джеки ще получи и днешния приход от киното. Дано чрез него станеш още по-богат!

След това той бързо изчезна зад сцената.

— Не очаквах такова нещо! — каза Джеки. — Та сега аз имам нужда от банкер! — Той съблече дрехата си. — Старият ми приятел, капитан Шмаух, ме посъветва да ви покажа няколко номера. Така да се каже, от признателност. Наистина аз съм свикнал да играя с партньор. Но все пак мога нещо и сам.

Той захвърли дрехата си зад сцената и тръгна на ръце. След това сви ръцете си, докато се опря на лакти. После се изправи отново на длани и се заразхожда от единия до другия край на сцената. Все на ръце. Зрителите ръкопляскаха възторжено.

Джеки скочи отново на крака и започна да се премята.

После направи шпагат. След това мост. После с помощта на ръцете — прескок напред. И още един. И още един. След той само с едната ръка. И още. И още напъряко през цялата сцена. Накрая той показа въздушен скок. Веднаж, два, три пъти, все по-бързо и по-бързо, ту краката му бяха горе, ту главата. Той се въртеше като въртележка във въздуха.

Децата викаха, ликуваха и пляскаха, докато ръцете им се зачервиха. Увлекли се бяха дори и възрастните.

След това завесата изшумоля и се затвори. В залата вече напиреха децата, които щяха да гледат второто представление. Настана страхотна блъсканица и врява.

— Скокът ми се хареса много. — каза бабата на Емил. — Утре ще трябва да се опитам и аз.

Вечерта двата крайбрежни парахода спряха отново на мостика. Децата от седемте съседни селища се втурнаха към палубите им. Родителите и гувернантките бяха повлечени като от водовъртеж.

Параходите дадоха сигнал за тръгване. Няколко изостанали пътници дотичаха с викове и побързаха да се изкачат на палубите. След това пристанищният пазач развърза въжетата. Параходите се залюляха. Витлата разпениха вълните. Моторите заработиха, Стотици

кърпички се размахваха във въздуха. (Някои от тях не бяха съвсем чисти, но вече беше доста тъмно.)

— Парола Емил! — ревяха децата от кораба, който отплуваше на запад.

— Парола Емил! — крещяха децата от парахода, който се отправяше на изток.

И „Парола Емил!“ викаха децата от Корлсбютел, които стояха на пристанището.

— Това беше най-хубавият ден през живота ми! — каза госпожица Клотилда Зеленбиндер.

На параходите запалиха цветни фенерчета. — Единият плуваше надясно. Другият — наляво. Емил и детективите стояха на края на мостика и гледаха мълчаливо след тях.

Густав се окашля. После той обгърна с ръце трите момчета, които стояха пред него, и каза:

— Ние ще останем приятели завинаги. Докато ни пораснат дълги бели бради...

Останалите не казаха нищо. Но и те бяха на същото мнение.

В това време дотърча Джеки.

— Тук ли сте? — рече той доволен. — Търсих ви навсякъде. — Той се приближи до тях. — Ще има да помня този ден. Толкова пари накуп никога не съм виждал.

— Ами къде са осемте ти спестовни книжки? — запита Динстаг.

— Дадох ги на съхранение при Бартелман! Той има в канцеларията си огнеупорна каса. Какво ще кажете? Той ми направи предложение. Да излизам с артистични номера в киното му. На първо време за една седмица.

— Колко ще ти плаща? — запита Професора веднага.

— Пет марки дневно. Без удръжки.

Детективите се зарадваха.

— А днешният приход, който вие ми изкарахте, възлиза на около двеста и петдесет марки. Той не знае още точно. — Джеки се усмихна. — Още не мога да повярвам. Ако продължава да ми върви така, идущата седмица ще си купя вила с лъчисто отопление.

Далеч в Балтийско море плуваха два малки, осветени парахода. Морето шумеше. Вълните се гонеха към брега. Бялата пяна блестеше в тъмнината.

— Господа — каза капитан Шмаух. — Аз обещах на нашето пиколо, че ще отидем в хотела. През целия ден той беше много зает. Не е гледал дори и филма.

Решиха да отидат за малко в хотела.

— Ваканция е — каза госпожа Хаберланд и хвана подръка мъжа си.

Капитанът и Джеки вървяха най-напред.

— Бих искал да ти направя едно предложение — каза капитан Шмаух.

— За какво се отнася, господин капитан?

— Къщата ми наистина е малка — каза морякът. — Но за мен тя е доста голяма.

— И давате стая под наем! — отгатна Джеки.

— Да — каза капитанът. — Докога ще останеш в Корлсбютел?

— Докато затворят игрищата за тенис. А когато сезонът премине, треньорът ще ме обучава всеки ден по един час. Много евтино. А може би и безплатно.

— Ако искаш, можеш да се пренесеш при мен — каза капитанът.

— Дадено, господин капитан! Какъв наем искате?

Господин Шмаух бутна Джеки:

— Не прави глупави шеги. Твоето присъствие само ще ме радва.

— Добре — каза момчето. — Благодаря, господин капитан. А вечер ще играем на верандата на „Черен Петър“.

Капитанът много се зарадва.

След това Джеки запита:

— Прочее, не ви ли трябват пари? Сега аз съм истински богаташ. Ако спестявам още една седмица, бих могъл да вложа хиляда марки в търговията ви. Защо да стоят парите в спестовната каса, нали?

— Добре — каза капитанът. — Може да направим това. Ти ще бъдеш тайният ми съдружник. Но при едно условие: всяко лято ще прекарваш при мен в Корлсбютел.

— Дадено! — извика Джеки. — А ако нямам талант за тенис, ще постъпя при вас като корабен юнга!

— Това се казва приказка! — рече капитан Шмаух. — Дано да нямаш талант за тенис.

Двамата се засмяха и влязоха в хотела.

Емил и баба му вървяха последни. Те спряха пред хотела и погледнаха към морето. Единият от параходите беше вече изчезнал. Другият все още плуваше на хоризонта, като светеца орехова черупка.

— Струва ми се, че Джеки изобщо не се нуждаеше от нашата помощ — каза Емил.

— Всяко добро дело си има своя смисъл, момчето ми — отвърна баба му. Тя пристъпи към стълбата. — А сега да пратим на майка ти една картичка.

— Не може ли да напишем две картички?

— За кого още?

— За фелдфебела Йешке — каза Емил.

Тогава старата жена се наведе и го целуна.

АНТОН И ТОЧИЦА

ПРЕДГОВОРЪТ Е КОЛКОТО МОЖЕ ПО- КРАТЪК

Какво исках да кажа? А, да, сетих се вече.

Историята, която ще ви разправа сега, е извънредно забележителна: Забележителна е, първо, защото е забележителна, и второ, защото наистина се е случила. Беше описана във вестника преди около половин година. „Аха — мислите вие и си подсвирвате леко. — Аха, Кестнер е извършил литературна кражба!“

Съвсем не.

Описаната във вестника история беше най-много двадесет реда. Съвсем малко хора ще са я прочели — толкова къса беше. Тя беше просто една бележка и в нея се казваше само, че на тази и тази дата в Берлин станало това и това. Веднага извадих ножица, отрязах бележката и внимателно я поставих в кутийката за забележителности. Кутийката за забележителности ми облепи Рут. На капака ѝ се вижда влак с яркочервени колела, до него две тъмнозелени дървета, а отгоре се носят три бели облака, кръгли като снежни топки — всичко от истинска гланцова хартия, великолепно! Неколцината възрастни, които освен мен може би са прочели тази история, положително не са ѝ обърнали внимание. За тях тая бележка е била все едно от дърво. Как така от дърво? Ето какво искам да кажа:

Когато някое момченце извади изпод печката цепеница и ѝ извика: „Дий!“, тогава дървото се превръща в кон, в истински кон. И ако големият брат погледне цепеницата, поклати глава и каже на момченцето: „Та това съвсем не е кон, ами ти си магаре“, думите му ни най-малко не променят нещата. Горедолу такава беше работата и с моята бележка от вестника. Другите хора са си помислили: „Това е бележка от двадесет реда“, аз обаче промърморих: „Фокус-бокус“ — и тя се превърна в цяла книга.

Разказвам ви това по съвсем определена причина. Когато пишеш книги, много често те питат: „Ехей, наистина ли се е случило това, което пишете?“. Особено децата винаги искат да знаят това съвсем

точно. И човек стои, недоумява и си подръпва козята брадичка. Разбира се, някои неща в романите наистина са се случили, но всичко? Човек не е тичал винаги след хората с бележник в ръка, за да стенографира подробно всяко нещо, което са казали или са сторили! Нито пък е знаел, когато им се е случило това или онова, че за неща някога ще се пише! Ясно, нали?

Ала сега много читатели — малки и големи — ще се изпъчат, ще разкратчат крака и ще заявят: „Многоуважаеми господине, щом като описаното от вас не се е случило в действителност, то ни най-малко не може да ни развълнува“. А аз бих желал да им отговоря: Дали наистина се е случило или не, това няма значение. Главното за историята е да бъде правдива. А една история е правдива тогава, когато би могла да се случи точно тъй, както е разказана. Разбрахте ли? Ако сте разбрали, схванали сте един от най-важните закони на изкуството. Пък и да не сте разбрали, не е чак толкова страшно. И с това предговорът вече свърши, ура!

Знам от опит, че някои деца много обичат да четат размишления като тия за цепеницата и коня и за действителността и правдата. А други биха предпочели три дни поред да ядат само овесени ядки, отколкото да се доближат до такива заплетени неща. Страхуват се, че малкият им и гладичък мозък може да се понабръчка. Какво да правим тогава?

Знам изход. Ще събера на малки откъси всичко, което в тая книга е свързано с размишления, и ще помоля човека, който ще издава тази книга, да напечата „Размишленията“ ми малко по-иначе, отколкото самата история. Ще го помоля да напечата размишленията с по-различни букви. Така че, щом видите нещо, напечатано с разредени редове, можете да го прескочите, като че ли изобщо не съществува. Ясно ли е?

Надявам се, че кимвате утвърдително.

Какво още исках да кажа? А, да, сетих се. Исках да кажа: сега вече историята може да започне.

ПЪРВА ГЛАВА

ТОЧИЦА ИГРАЕ НА ТЕАТЪР

Когато се върна на обед у дома си, господин директорът Поге остана като втрещен и изумено впери поглед във всекидневната стая. Там, с лице към стената, стоеше Точица, неговата дъщеря, правеше непрекъснато реверанси и жално хленчеше.

„Дали не я боли стомах?“ — помисли си той. Но се въздържа и не се помръдна от мястото си.

Точица протегна двете си ръце към стената, която бе облепена със сребристи тапети, направи наново поклон и с разтреперан глас каза:

— Кибрит, купете си кибрит, господа!

До детето клечеше Пифке, мъничкият кафяв дакел на Точица, извиваше силно глава, чудеше се и при това тактуваше с опашката си. Точица каза плачливо:

— Смилете се над нас, бедните хора! Само десет пфенига кутийката!

Кучето Пифке започна да се чеше зад ухото. Навярно намираше цената прекалено висока или пък съжаляваше, че няма пари у себе си.

Точица издигна още по-високо ръце, поклони се и занарежда:

— Мама е напълно ослепяла, а пък е още толкова млада. Три кутийки за двайсет и пет! Господ да ви благослови, госпожо!

Явно стената беше купила от нея три кутийки кибрит.

Господин Поге се изсмя гласно. Никога още не му се беше случвало подобно нещо. Застанала във всекидневната стая, която му струваше три хиляди марки, дъщеря му просеше от тапетите.

Като чу, че някой се смее, Точица се уплаши, извърна се, зърна баща си и побягна. Пифке заподскача безучастно след нея.

— Да не ви хлопа дъската? — запита бащата, но не получи отговор.

Той се обърна и отиде в работната си стая. На бюрото имаше писма и вестници. Господин Поге се настани в дълбокото кожено

кресло, запали пура и зачете.

Всъщност Точица се казваше Луиза. Но понеже през първите години никак не растеше, нарекоха я Точица. Така ѝ казваха и сега, макар отдавна да беше тръгнала на училище и съвсем да не беше малка.

Баща ѝ, господин Поге, беше директор на фабрика за бастуни. Той печелеше много пари, но имаше и много работа.

Обаче жена му, майката на Точица, беше на друго мнение. Според нея той печелеше прекалено малко пари, а работеше прекалено много. В такива случаи той винаги казваше „Жените не разбират от тия неща!“. Ала тя не му хващаш вяра.

Обитаваха голямо жилище недалеч от „Райхстагсуфер“. Домът им се състоеше от десет стаи и беше толкова голям, че докато стигнеше след ядене до детската стая, Точица обикновено огладняваше отново. Толкова дълъг беше пътят!

Понеже заговорихме за ядене, трябва да ви обадя: господин Поге беше гладен. Той позвъни. Влезе дебелата прислужница Берта.

— Нима трябва да умра от глад? — запита той сърдито.

— Съвсем не — каза Берта, — но уважаемата госпожа е още в града и аз си мислех...

Господин Поге стана.

— Ако продължавате още да мислите, утре няма да ви пусна на разходка — заяви той. — Хайде! Слагайте да ядем! Повикайте госпожицата и детето.

Дебелата Берта се понесе в тръс и се изтъркала като топка през вратата.

Пръв влезе в трапезарията господин Поге. Той взе една таблетка, изкриви лице и пи след това вода. Господин Поге гълташе хапове винаги щом се удадеше случай. Преди ядене, след ядене, преди лягане, след ставане. Понякога тия таблетки бяха плоски и кръгли, понякога топчести, понякога квадратни. Човек би си казал, че това нещо му прави удоволствие. Но работата беше там, че той не беше добре със стомаха.

След него се яви госпожица Андахт. Госпожица Андахт беше гувернантката. Тя беше много висока, много слаба и много заваяна.

„Като дете са я къпали в прекалено гореща вода“ — разправяше винаги за нея дебелата Берта; но двете изобщо се търпяха. По-рано, когато Погеви още не бяха наели гувернантката и у тях живееше бавачката Кете, Точица по цял ден седеше в кухнята при Берта и Кете. Тогава те чистеха заедно грах, а Берта ходеше на пазар заедно с Точица и ѝ разказваше за своя брат в Америка. Тогава Точица беше винаги здрава и бодра и не изглеждаше бледа като сега, откак побърканата Андахт бе дошла в тоя дом.

— Дъщеря ми изглежда бледа — каза загрижено господин Поге, — не намирате ли и вие?

— Не — отвърна госпожица Андахт.

След това Берта донесе супата и се засмя. Госпожица Андахт погледна изкриво прислужницата.

— Какво се, смеете тъй глупаво? — запита главата на семейството и започна да гребе усилено с лъжицата, сякаш някой му плащаше за това.

Но внезапно той изпусна лъжицата си в супата, притисна салфетката до устата си, задави се, закашля се страшно и посочи към вратата.

Там бе застанала Точица. Но, мила майчице, как само изглеждаше тя!

Беше облякла червеното домашно сако на баща си и под него беше натъпкала една възглавница, така че бе заприличала на закръглен, издут чайник. Тъничките ѝ голи крака, които се подаваха под сакото, напомняха барабанени палки. На главата и се клатушкаше празничната шапка на Берта — някаква измишльотина от пъстра слама. В едната си ръка Точица държеше точилката и разтворен дъждобран, в другата — конец. За конца беше вързан тиган, а в тигана, който се влачеше с тропот след детето, седеше кучето Пифке и бърчете чело. Впрочем то не бърчеше чело от недоволство, а просто защото имаше прекалено много кожа на главата си. И понеже кожата не знаеше къде да се дене, се диплеше на вълни по челото му.

Точица обиколи бавно масата, сетне спря пред баща си, погледна го изпитателно и запита сериозно:

— Може ли да видя билетите ви?

— Не! — отвърна баща ѝ. — Нима не ме познавате? Та аз съм министър на железниците.

— Аха! — каза тя.

Госпожица Андахт стана, хвана Точица за яката и смъкна от нея всичко, което бе навлякла, докато заприлича отново на нормално дете.

Дебелата Берта взе костюма, точилката и чадъра и ги изнесе. В кухнята дори тя още продължаваше да се смее. Това можеше да се чуе съвсем ясно.

— Как мина в училище? — запита баща ѝ.

И понеже Точица не отговори, а започна да бърка с лъжицата в супата си, той веднага ѝ зададе втори въпрос:

— Колко е три по осем?

— Три по осем? Три по осем е сто и дваисет, делено на пет — каза момиченцето.

Господин директорът Поге не се учудваше вече от нищо. Той пресметна на ум и понеже резултатът се оказа верен, продължи да яде.

Пифке се беше покачил на един празен стол, сложи предните си лапи на масата и с набърчено чело следеше зорко дали всички ще изядат супата си. Изглеждаше, като че ли се готви да държи реч.

Берта донесе пиле с ориз и плесна Пифке. Но дакелът разбра погрешно жеста ѝ и се покачи изцяло на масата. Точица го смъкна на земята и каза:

— Много ми се иска да съм близък!

Баща ѝ сви рамене със съжаление.

— Би било великолепно — каза детето, — тогава и двете щяхме да ходим еднакво облечени, косите ни щяха да са еднакви на цвят, щяхме да носим един и същ номер обувки и едни и същи дрехи и щяхме да имаме съвсем, съвсем еднакви лица.

— Е, и? — запита госпожица Андахт.

Точица ахкаше от удоволствие, докато си представяше тази близнашка история.

— Никой нямаше да знае коя съм аз и коя е тя. И когато биха си мислили, че съм аз, щеше да бъде тя. А пък когато си помислят, че е тя, щях да съм аз. Ах, би било приказно!

— Непоносимо! — рече баща ѝ.

— И когато учителката извика „Луиза!“, щях да стана аз да кажа: „Не, аз съм другата“. И тогава учителката ще каже „Седни си!“, и ще вдигне другата и ще ѝ викне: „Защо не ставаш, Луиза?“. А тя ще каже: „Но аз съм Карлинхен!“. И след три дни учителката ще получи

припадъци и отпуск по болест, за да иде в санаториум, и ще имаме ваканция.

— Обикновено близнаците никак не си приличат — заяви госпожица Андахт.

— Но не и ние с Карлинхен — възрази Точица. — Вие не сте сънували досега такава прилика. Дори директорът нямаше да може да ни различи.

Директорът беше баща ѝ.

— Ти и сама ми стигаш — каза директорът. И той си сипа втора порция пилешко.

— Какво имаш против Карлинхен? — запита Точица.

— Луиза! — извика баща ѝ силно.

Когато кажеше „Луиза“, това значеше: „Сега ще слушаш или ще има бой!“. Затова Точица млъкна, започна да яде, пилешкото с ориз и тайно да прави гримаси на Пифке, който беше клекнал до нея, докато кучето се разтреसे от ужас и побягна стремглаво към кухнята.

Когато ядяха десерта — днес имаха сливи — дойде най-сетне и госпожа Поге. Вярно е, че тя беше много хубава, но между нас казано, беше и доста непоносима. Веднъж прислужницата Берта бе казала за нея на една своя колежка: „Би трябвало да пребият с мокър парцал моята господарка. Такова едно миличко и весело дете си има и такъв очарователен съпруг, но да не мислиш, че се е загрижила за тях? Нищо подобно! По цял ден скитосва из града, купува, разменя, ходи по чайове и по модни ревюта, а пък вечер и клетият ѝ мъж трябва да се мъкне заедно с нея. Театър, кино, балове, по цял ден беснее! Вече изобщо не се прибира вкъщи. Ех, и това си има добрите страни“.

И тъй, госпожа Поге пристигна и седна, явно засегната. Всъщност би следвало да се извини, загдето беше закъсняла. Но вместо това тя се престори на обидена, че не са я дочакали за обед.

Господин Поге отново глътна някакви хапове — този път четвъртити, — изкриви лице и пи след тях вода.

— Да не забравиш, че тази вечер сме канени у генералния консул Олерих — каза жена му.

— Няма — каза господин Поге.

— Пилето е съвсем изстинало — рече тя.

— Да — отвърна дебелията Берта.

— Има ли Точица домашни упражнения? — запита тя.

— Не — каза госпожица Андахт.

— Клати ти се един зъб, дете! — извика майка ѝ.

— Да — отговори Точица.

Господин Поге стана от масата.

— Вече забравих какво е да си стоиш вечер вкъщи.

— Та нали снощи не излязохме дори до вратата — отвърна жена му.

— Но Брюкманови бяха тук — рече той. — И Шрамови, и Дитрихови, цялата къща беше пълна.

— Бяхме ли снощи вкъщи, или не бяхме? — запита енергично тя и го погледна изпитателно.

От предпазливост господин директорът Поге не отговори и отиде в работната си стая. Точица го последва и се настани до него в голямото кожено кресло, защото там имаше място и за двамата.

— Значи зъб ти се клати? — запита той. — Боли ли?

— Ами! — рече тя. — Ще го извадя, щом ми падне случай. Може би, още днес.

В това време пред дома им изсвири автомобилен клаксон.

Точица изпрати баща си до къщната врата. Шофьорът, господин Холак, ѝ отдаде чест и тя отвърна на поздрава му. Стори го също като него, вдигна ръка до фуражката, макар нямаше на главата си фуражка; баща ѝ се качи, колата потегли, баща ѝ махна с ръка. Замаха с ръка и Точица.

Когато Точица поиска да влезе обратно вкъщи, пред вратата застана Готфрид Клепербайн. Това беше синът на портиера — истински нехранимайко.

— Слушай! — рече ѝ той. — Ако ми дадеш десет марки няма да те издам. Иначе ще кажа на баща ти.

— Какво? — запита невинно Точица.

Готфрид Клепербайн Препречи заплашително пътя ѝ.

— Знаеш много добре, не се прави на глупава, душичке!

Точица изпитваше силно желание да се прибере вкъщи, но той не я пускаше. Тогава тя застана до него, сложи ръце на гърба си и смаяно впери поглед в небето, като че ли там летеше цепелин или пък майски бръмбар на кънки, или нещо подобно. Разбира се, момчето също загледа нагоре и тогава тя се стрелна като светкавица, край него, а Готфрид Клепербайн остана, както се казва, с пръст в уста.

Всъщност още в първата глава се появиха доста хора нали? Да видим дали сме ги запомнили! И тъй, имаме господин директора Поге, уважаемата му госпожа съпруга, Точица, мършавата госпожица Андахт, дебелията Берта, Готфрид Клепербайн и мъничкия дакел Пифке. Впрочем трябва да оставим Пифке настрана, кучетата всъщност не са хора, жалко!

А сега искам да ви запитам следното: Кои от тия хора ви харесаха и кои не? Ако ми позволите, ще кажа какво мисля аз: Точица ми се харесва много, дебелията Берта също. За господин Поге още не мога да си съставя мнение. Но майката на Точица просто не мога да понасям. Нещо ме дразни у тая жена. Тя не се грижи за мъжа си. Тогава защо се е омъжила за него? Не се грижи и за детето си: Защо го е създала тогава? Тая жена пренебрегва своя дълг, прав ли съм? Никой не би имал нищо против, гдето тя обича да ходи на театър или на кино, или, ако щете, и на шестдневните надбягвания. Но преди всичко тя е майка на Точица и съпруга на господин Поге. А щом забравя това, има много здраве от нас. Така ли е?

ВТОРА ГЛАВА

АНТОН УМЕЕ ДОРИ ДА ГОТВИ

След обяда госпожа Поге получи мигрена. Мигрената — това е главоболие дори когато не те боли глава. На дебелата Берта бе наредено да спусне жалузите в спалнята, за да стане съвсем тъмно, също както нощем. Госпожа Поге легна в леглото си и каза на госпожица Андахт:

— Идете с детето на разходка и вземете със себе си и кучето! Имам нужда от спокойствие. И внимавайте да не се случи нещо!

Госпожица Андахт отиде в детската стая, за да вземе Точица и кучето. Там тя попадна на театрално представление. Пифке лежеше в детското креватче и навън се подаваше само муцуната му. Той тъкмо играеше ролята на вълка, който е изял бабата на Червената шапчица. Наистина Пифке не знаеше приказката, но не играеше ролята си зле. Точица стоеше пред леглото с червена баретка на главата и с пазарската кошница на Берта в ръка.

— Но, бабо — каза смаяна тя, — защо ти е толкова голяма устата?

След това преправи гласа си и изръмжа ужасно дебело:

— За да мога да те изям!

Тя остави кошницата на пода и прошепна като суфльор на малкия Пифке:

— Сега трябва да ме изядеш.

Както споменахме вече, Пифке не знаеше приказката за Червената шапчица. Той се търкулна на едната си страна и не изпълни заповедта.

— Изяж ме! — заповяда Точица. — Ще ме изядеш ли веднага?

След това тропна с крак и извика:

— Дявол да го вземе! Глух ли си? Трябва да ме изядеш!

Пифке се разсърди, измъкна се изпод завивката, застана върху възглавницата и залая с всички сили.

— Тоя чешит няма понятие! — заяви Точица. — Жалък кучешки артист!

Госпожица Андахт върза гerdана и каишката на нищо неподозиращия вълк, нахлузи на момиченцето синьото палто със златните копчета и каза:

— Вземи си лепената шапка. Ще излезем на разходка.

Всъщност на Точица ѝ се искаше да остане с баретата, но Андахт каза:

— Тогава няма да отидем при Антон.

Това подейства.

Излязоха. Пифке седна на тротоара и застави госпожица Андахт да го влачи.

— Пак започна да се пързая — каза гувернантката и вдигна кучето. То увисна от ръката ѝ като пострадала ръчна чанта и недоволно запримига.

— На коя улица живее Антон? Запомни ли?

— Улица „Артилерийска“, четвърти етаж, дясно — каза Точица.

— Кой номер?

— Сто и осемдесет делено на пет.

— Защо не запомниш направо тридесет и шест? — запита госпожица Андахт.

— Така се помни по-лесно — каза детето. — Впрочем Берта започва да подушва нещо... казва, че някой просто ядъл кибрита ѝ. Все купувала кибрит и кутийките постоянно изчезвали. Дано тая работа не излезе наяве. А и Клепербайн ме заплаши. Искан десет марки, инак щял да ни издаде. Ако каже на директора, загазих!

Госпожица Андахт не отговори нищо. Първо, тя по природа беше неприказлива и, второ, този разговор никак не ѝ изнасяше. Тръгнаха покрай река Шпрее, минаха по малък железен мост, изкачиха се по улица „Шифбауердам“, свиха наляво по „Фридрихщрасе“, след това надясно ѝ излязоха на улица „Артилерийска“.

— Каква стара, грозна сграда — рече гувернантката. — Внимавай да не паднеш, може да има и тайни врати по пода!

Точица се разсмя, взе на ръце Пифке и запита:

— А къде ще се срещне после?

— Точно в шест ще ме вземеш от „Зомерлате“.

— Пак ли ще танцувате с годеника си? Поздравете го от мен. И приятни танци!

След това се разделиха. Госпожица Андахт отиде да танцува, а Точица влезе в непознатия дом. Пифке започна да вие — явно бе, че къщата не му допаднаше.

Антон живееше на четвъртия етаж.

— Колко хубаво, че ми идеш на гости — каза той.

Здрависаха се и постояха доста време на вратата. Момчето беше препасало голяма синя престилка.

— Това е Пифке — поясни Точица.

— Драго ми е да се запознаем! — рече Антон и погали малкия дакел.

Децата отново застанаха мълчаливи едно до друго.

— Хайде сега да влезем в гостната — рече най-сетне Точица.

Разсмяха се и Антон тръгна напред. Заведе я в кухнята.

— Тъкмо готвя — каза той.

— Готвиш ли? — запита момичето и от изненада не успя да затвори устата си.

— Е, да — каза той, — какво да се прави? Майка ми вече от дълго време е болна и затова, като се върна от училище, готвя. Няма да мрем от глад, я!

— Моля ти се, не се смущавай — заяви Точица, остави Пифке на пода, съблече палтото и свали шапката си. — Продължавай спокойно да готвиш! Аз ще те гледам. Какво готвиш днес?

— Варени картофи — каза той, взе един кухненски парцал и пристъпи към печката.

На нея имаше тенджерата; Антон вдигна капака, започна да бодне с вилица картофите, кимна доволен с глава и каза:

— Но сега вече тя е много по-добре!

— Коя? — запита Точица.

— Майка ми. Каза, че утре щяла да стане за няколко часа. А от идната седмица може би отново ще тръгне на работа. Тя е прислужница, знаеш ли?

— Аха — каза Точица, — а пък моята майка нищо не прави. В момента има мигрена.

Антон взе две яйца, счупи ги о ръба на една тенджерата, изля съдържанието, хвърли черупките в сандъка с въглища, наля в

тенджерата малко вода, взе една кесия, сипа след яйцата водата нещо бяло и после започна да бърка с малка бъркачка.

— Какъв ужас! — извика той. — Става на бучки.

Пифке се отправи към сандъка с въглищата и „посети“ черупките от яйцата.

— Защо сипа вътре захар? — запита момичето.

— Но това беше брашно — отвърна Антон, — правя бъркани яйца, а пък като се сипе брашно и вода, порциите стават по-големи.

Точица кимна.

— Ами колко сол се слага на солените картофи? — осведоми се тя. — Половин кило или само четвърт?

Антон се засмя високо.

— Много, много по-малко! — каза той. — Ех, че гозба би станало то тогава! Само две-три щипки, разбира се.

— Разбира се — повтори Точица и продължи да го гледа.

Той взе един тиган, сложи в него мазнина и постави тигана над втория газов пламък, сетне изсипа в тигана бърканите яйца и те зацвъртяха.

— Не забравяй солта, Антоне! — заповяда би той сам, взе щипка сол и посипа с нея жълтата каша, която плуваше в тигана. Когато тя започна да се запича, Антон я разбърка с лъжица. Цвъртеше приятно.

— Значи затова се казват бъркани яйца? — рече момичето.

— Поразбъркай ги малко! — помоли момчето и тикна лъжицата в ръката ѝ.

Точица продължи да бърка яйцата вместо него.

Антон взе тенджерата с картофите, хвана я за дръжките с два вълнени парцала и изля врялата вода в мивката. Сетне раздели картофите в две чинии.

— С варените картофи трябва да се внимава много, иначе стават на каша — рече той.

Но Точица не го слушаше. Тя бъркаше толкова усърдно, че чак ръката я заболя. В това време Пифке играеше футбол с яйчените черупки.

Антон затвори газовия кран, раздели справедливо бърканите яйца в двете чинии, изми си ръцете и развърза голямата си престилка.

— Снощи не можахме да дойдем — рече Точица, — родителите ми имаха гости и останаха вкъщи.

— Така си и помислих — каза момчето. — Почакай за миг, ей сега ще се върна.

То взе двете чинии и се измъкна през вратата. Точица остана сама. Опита се да закрепил една яйчена черупка на главата на Пифке.

— Ако научиш това — прошепна тя, — ще те допуснат да играеш в цирк.

Но изглежда, че кучето имаше нещо против цирковете. То постоянно събаряше черупката.

— Недей така, стари глупчо! — каза Точица и се огледа.

Гледай, гледай, каква малка кухня! Още от първия миг тя си беше помислила, че Антон е бедно момче. Но това, че имаше толкова малка кухня, я смайваше. От прозореца се виждаше сив заден двор.

— А пък нашата кухня, а? — запита тя кучето.

Пифке размаха опашка. В това време Антон се върна и запита:

— Искате ли да дойдете при нас в спалнята, докато ядем?

Точица кимна и улови Пифке.

— Тя изглежда още доста болна — каза момчето. — Но направи ми удоволствието и не показвай, че забелязваш това!

Антон направи добре, че подготви момичето да щадил майка му. Майката на Антон седеше в леглото и изглеждаше много бледа и измъчена. Тя кимна любезно с глава на Точица и каза:

— Добре си направила, че си дошла!

Точица се поклони и каза:

— Да ви е сладко, госпожа Антонова! Изглеждате превъзходно. Как е драгоценното ви здраве?

Момчето се изсмя, сложи още една възглавница зад гърба на майка си и каза:

— Майка ми не се казва Антонова. Антон се казвам само аз.

— Ах, тия мъже, тия мъже! — възкликна съвсем отчаяна Точица и превъртя очи. — Колко ядове си има човек с тях, нали, милостива госпожо?

— Аз не съм милостива госпожа — обясни й усмихната майката на Антон, — аз съм госпожа Гаст.

— Гаст — повтори Точица, — вярно, така пише и вѐн на вратата. Впрочем хубаво име!

Тя беше решила предварително да намира за хубаво всичко, което виждаше тук, за да не засегне Антон и майка му.

— Услажда ли ти се, мамо? — запита той.

— Великолепно е, момчето ми! — отвърна болната жена, като гребеше с апетит от чинията. — Е, от утре пак аз ще готвя. Ти вече не излизаш да играеш. А и уроците ти страдат... Вчера той успя да сготви дори немски бифтек — заразказва тя на момиченцето.

А Антон се приведе ниско над чинията си, за да не покаже, че тази похвала го радва.

— Нищичко не разбирам от готвене — призна си Точица. — У нас с това се занимава дебелията Берта; тя тежи цели сто кила. Но затова пък аз мога да играя тенис.

— И баща й има автомобил и шофьор — докладва Антон.

— Ако искаш, някога ще вземем и теб. Директорът е мил човек — каза Точица. — Директорът, това е баща ми — дообясни тя.

— Колата им е мерцедес, голям модел, лимузина — допълни Антон, — а освен това имат десет стаи.

— Но и вие живеете много хубаво, госпожо Гаст! — каза момичето и постави Пифке на леглото.

— Всъщност откъде се познавате вие? — запита госпожа Гаст.

Антон настъпи Точица по крака и каза:

— Ах, знаеш ли, веднъж се заговорихме на улицата и веднага си станяхме много симпатични.

Точица кимна утвърдително, погледна отстрани кучето и рече:

— Господа, струва ми се, че Пифке трябва да поизлезе вън.

Госпожа Гаст каза:

— Изобщо можете да се разходите малко. А пък аз ще подремна още няколко часа.

Антон отнесе чиниите в кухнята и взе фуражката си. Когато влезе отново в стаята, майка му каза:

— Антоне, трябва да се подстрижеш!

— Ами! — извика той. — Като те подстригват под яката ти се събират малки косъмчета и ужасно те гъделичкат!

— Дай ми портмонето. Върви да се подстрижеш! — заповяда майка му.

— Щом като толкова настояваш — каза той, — добре. Но пари си имам.

И понеже майка му го погледна особено добави:

— Помогнах на гарата, пренесох няколко куфара.

Той целуна майка си по бузата и я посъветва да спи дълбоко и да не става, и да се завие хубаво, и тъй нататък.

— Слушам, господин докторе — каза майка му и подаде ръка на Точица.

— Всичко хубаво! — каза на сбогуване Точица. — Но сега да тръгваме, Пифке не може да чака повече.

Кучето седеше пред вратата и гледаше неотклонно нагоре към дръжката, сякаш искаше да я хипнотизира. Тримата не можаха да сдържат смеха си.

После децата весело излязоха.

ВТОРОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ГОРДОСТТА

Не знам как мислите вие. Смятате ли, че е правилно едно момче да готви? Да препаше престилката на майка си, да бели картофи, да ги слага в тенджерата, да ги посипва отгоре със сол и какво ли не още?

Паул, с когото говорих по този въпрос, каза:

— Аз не бих готвил. Дори и през ума не ми минава.

— Хм — рекох аз, — ами ако майка ти е на легло и е болна, и лекарят е наредил тя да яде повече и редовно, защото иначе би могла да умре...

— Е добре — отвърна бързо Паул, — тогава и аз бих готвил, точно като вашия Антон. От мен да мине, но въпреки това бих се срамувал. Готвенето не е работа за момчета.

— Ако си играеше с кухня за кукли, може би щеше да имаш причини да се срамуваш! — казах му аз. — Но ако полагаш грижи болната ти майка да се нахрани навреме, по-скоро можеш да се гордееш. С това би могъл да се гордееш много повече, отколкото, че скачаш четири метра.

— Четири метра и двадесет — каза Паул.

— Виждаш ли! — извиках аз. — И ти си въобразяваш вече какво ли не!

— Размислих! — рече след малко Паул. — Може би не бих се срамувал дори ако ме заварят да готвя. Но бих предпочел никой да не идва. Мисля, че бих залостил кухненската врата. Освен това майка ми съвсем не е болна. А ако се разболе, ще викаме жена. И тогава тя би могла и да готви!

Какъв твърдоглавец, а?

ТРЕТА ГЛАВА

КАК ИЗБРЪСНАХА ЕДНО КУЧЕ

Пифке спря още до първия електрически стълб. Когато децата поискаха да продължат той не тръгна с тях. Точица трябваше да го влачи.

— Пак започна, да се пързая! — каза тя.

— Я го дай насам! — рече Антон. — Ей сега ще го оправя. Той хвана каишката на кучето и извади носната кърпичка от джоба си така, че навън се подаде само единият бял ъгъл.

След това извика:

— Пифке!

Кучето вдигна глава, погледни любопитно ъгълчето на кърпата и си помисли: „Това ще е нещо за ядене“. И когато Антон тръгна, кучето бързо се заклатушка след него, като непрекъснато гледаше носната кърпичка и душеше.

— Великолепно! — възкликна Точица. — Прекрасна идея. Трябва да я запомня!

— Всъщност как ти се струва нашата къща? — запита той. — Доста страшна, а?

— Изглежда малко занемарена — рече тя.

— Как? — запита той.

— Занемарена! — повтори Точица. — Харесва ли ти тази дума? Аз я измислих. Понякога откривам нови думи. Топлометър е мое откритие.

— Топлометър вместо термометър? — извика той. — Не си го измислила лошо.

— И още как! — рече тя. — Искаш ли сега да поиграем на смехории?

Тя не изчака да види иска ли Антон или не, а го хвана за ръката и замърмори:

— Ох, ох, никак не ми е смешно, аз съм дълбоко, дълбоко опечалена!

Антон я погледна смаян. Тя ококори очи и на челото ѝ се изписа бръчка.

— Ох, ох, никак не ми е смешно, аз съм дълбоко, дълбоко опечалена! — повтори тя. След това го сръга и прошепна:

— Ти също!

Антон и направи удоволствието.

— Ох, ох! — измърмори той. — Никак не ми е смешно. Дълбоко, дълбоко съм опечален.

— А сега пък аз — промълви покъртена Точица. — Ох, ох, никак не ми е смешно! Дълбоко, дълбоко съм опечалена.

И понеже двамата се спогледаха, и понеже и двамата бяха направили такива погребално жални физиономии, започнаха да се смеят с цяло гърло.

— Ох, ох, никак не ми е смешно — подхвана пак Антон и това ги разсмя още повече. Накрая изобщо вече не можеха да се погледнат. Смееха се, хихикаха, без да могат да спрат, и едва успяваха да си поемат дъх. Хората започнаха да се спират. А Пифке седна на земята. „Сега вече се побъркаха напълно“ — помисли кучето.

Точица го вдигна. И децата продължиха пътя си. Но всяко от тях гледаше в друга посока. Точица се изкиска тихичко още няколко пъти, после мина и това.

— Дявол да го вземе! — каза Антон. — Ама че напрежение беше. Умрях от смях!

Той избърса от очите си сълзите от смеха. После отидоха у бръснаря. Бръснарят имаше съвсем мъничко дюкянче, трябваше да се изкачат няколко стъпала нагоре.

— Добър ден, господин Хабекус! — каза Антон. — Трябва да се подстрижа.

— Хубаво. Сядай, синко! — каза господин Хабекус. — Как е майка ти?

— Благодаря, по-добре е. Но с плащането още не сме добре.

— Пак като миналия път — каза господин Хабекус, — двадесет пфенига капаро, остатъка на части. Отзад късо, отпред малко по-дълго, знам вече. Ами малката госпожица?

— Аз съм просто публика — каза Точица. — Не се смущавайте от мен!

Господин Хабекус върза на Антон голяма бяла кърпа и зачатка с ножицата около главата му.

— Гъделичка ли те вече? — запита силно заинтересувана Точица. Тя просто не можеше да дочака.

И понеже Антон не отговори, а остана на мястото си, без да гъкне, тя, веднага измисли нещо друго. Сложи Пифке на втория стол, върза му носната си кърпичка около шията и намаза със сапунена пяна муцуната му. В първия миг Пифке сметна пяната за каймак от мляко, но понеже това бяло нещо не се оказа вкусно, прибра обратно езика си и поклати глава.

Точица започна уж да го бръсне. Тя постепенно остърга с показалец сапунената пяна от кожата му, като подскачаше около него и при това водеше разговор, както беше забелязвала да правят бръснарите.

— Да, да, господине — говореше тя на кучето. — В какви времена живеем! Достатъчно остър ли е показалецът ми? Такива времена! Просто да... знаете вече какво искам да кажа. Представете си... моля, дайте си сега другата страна... представете си като се връщам вчера вкъщи, и жена ми родила тризнаци — три целулоидни куклички, все момичета. И на главите им расте червена, трева. Как да не подлудееш? А пък като отварям тая сутрин дюкяна, съдебният изпълнител стои вече вътре и казва, че трябвало да вземе огледалата. „Защо? — питам го аз. — Да не искате да ме разсипете?“ „Съжалявам — казва, — изпраща ме министърът на финансите.“ Да взема ли контра, господин Пифке? Откъде сте хванал впрочем такъв хубав кафяв тен? А-а, облъчвате се с кварцова лампа? Половин час по-късно пристигна лично министърът на финансите. Споразумяхме се в продължение на седмица да го бръсна безплатно по десет пъти на ден. Да, брадата му расте, не се шегува! Искате ли одеколон? Наскоро ще заминавам. Граф Цепелин търси за пътешествието си до Северния полюс болен от морска болест бръснар, който да подстригва белите мечки. Ако нямате нищо против, ще ви донеса армаган една мечка кожа. Пудра?

Точица нацапа с бяла пудра муцуната на кучето и Пифке ужасен вторачи поглед в огледалото. Господин бръснарят Хабекус се улиса така, че престана да подстригва косите на Антон, а Антон се тресеше на стола от удоволствие. Точица беше свършено сериозна и сега за

разнообразие започна да чете гласно всичко, което пишеше на плакатите, окачени в дюкяна. От време на време примесваше различните текстове:

— Употребявайте новата фризура „Драл“, в моя магазин ще, получите всички съответни цени срещу оригинални артикули, ако сте доволен, кажете го другиму, тук се пробиват дупки на ушите, ако не сте доволен, кажете го на мен, край на плешивите глави, голямата мода, в неделя отворено от осем до десет часа, умоляват се господата да оставят подстригването си за през седмицата, мазолите се дезинфекцират преди употреба, бръсначите са ненужно зло, пазете се от зъбен камък.

Тя прочете всичко това с толкова скучно напевен глас сякаш декламираше стихотворение. Това измори съвсем Пифке, той се сви на стола и легна да поспи.

— Знаменита е, нали? — запита Антон господин Хабе.

— Не съм по тая част! — отвърна бръснарят. — Два дни да имам край себе си такова чудо и ще почна да виждам и нас бели мишки.

След това се опомни и затрака с ножиците. Искаше да свърши бързо, за да махне час по-скоро момичето от дюкяна си. Имаше слаби нерви.

После влезе един клиент — дебел човек с бяла месарска престилка.

— Ей сега, господин Булрих — каза бръснарят.

Антон гледаше напрегнато в огледалото, за да не изпусне нищо. Едва седнал, месарят заключома. Точица се изпъчи пред него.

— Драги господин Булрих — каза тя на дебелия човек. — Можете ли да пеете?

Месарят се стресна, повъртя смутено насам-нататък дебелите си червени пръсти, които приличаха на суджучета, и поклати отрицателно глава.

— О, колко жалко! — каза Точица. — Иначе двамата можехме да изпеем нещо хубаво на четири гласа. Можете ли поне да издекламирате някое стихотворение? Например „Кому принадлежиш ти, дивен лес?“ или „Здраво възидана в земята“?

Господин Булрих отново поклати глави и скришом погледна към вестника. Но не посмя да посегне към него.

— Сега последният въпрос — заяви Точица. — Можете ли да се изправяте на ръце?

— Не — каза съвсем решително господин Булрих.

— Не ли? — запита загрижено Точица. — Не ми се сърдете, но цял живот не съм срещала подобна бездарност!

Сетне му обърна гръб и пристъпи към Антон, който скришом се кискаше.

— Ето на, такива са възрастните — каза тя на своя приятел. — Ние трябва да можем всичко: да смятаме, да пеем, да си лягаме навреме и да се премятаме презглава, а те самите нямат капка понятие от нищо. Впрочем клати ми се един зъб, гледай!

Тя разтвори широко уста и започна да блъска с език малкото бяло зъбче, така че то силно се разклати.

— Трябва да го извадиш — каза Антон. — Ще вземеш един конец, ще направиш примка около зъба, ще вържеш другия край на бравата и после изведнъж ще побегнеш от вратата. Докато усетиш, зъбът ще изскочи!

— Практично момче си ти, Антоне — каза Точица и почтително го потупа по рамото. — Бял или черен?

— Какво? — запита той.

— Конец — отвърна тя.

— Бял — каза Антон.

— Добре, ще преспя и ще реша — рече Точица. — Скоро ли ще свършите, господин Хабекус?

— Да — отвърна бръснарят.

Сетне той се извърна и каза на господин Булрих:

— Трудно ще възпиташ такова дете, а?

На улицата Точица хвана Антон за ръката и запита:

— Много лошо ли беше?

— Е, горе-долу — каза той. — Следния път няма да те взема със себе си.

— Това няма да го бъде — отговори тя и пусна ръката му.

Бяха стигнали вече до Вайдендамския мост. Точица се разговаряше с кучето, но не можа да издържи дълго мълчанието на Антон.

— От какво боледува всъщност майка ти? — запита тя.

— Имаше някакъв израстък в корема. Закараха я в болницата и там ѝ изрязаха този израстък. Всеки ден ходех да я видя. Боже мой, колко зле изглеждаше тя тогава, съвсем отслабнала и жълта като дюля. А сега от четиринайсет дни лежи вкъщи. Вече е много по-добре. Сестрите винаги много мили към мен. Струва ми се, мислеха, че мама ще умре.

— Какъв израстък имаше майка ти? — запита Точица. — С цветове и листа и в саксия ли? Да не би да го е глътнала по невнимание?

— Положително не — каза той. — Би трябвало да зная, ако имаше такова нещо. Не, той ѝ беше израснал вътрешно.

— Мушката или кактус? — запита любопитно Точица.

— Не, не; тези, които растат вътре в тялото, трябва да са от плът и кожа. И ако не се извадят, човек умира.

След малко Точица се спря, притисна ръце на корема се завайка:

— Антоне, мили Антоне, нещо ме притиска ей тук, отвътре. Внимавай, и аз, имам израстък. Сигурно е някоя малка елха. Толкова обичам елхи.

— Не — каза той. — Не е дърво, а дъска. Просто ти хлопа дъската.

ТРЕТОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ФАНТАЗИЯТА

Сигурно ви е направило вече впечатление, че Точица е, момиче с доста разнородни прояви. Тя се кланя пред стената и продава кибрит, преоблича се и влачи след себе си кучето в тиган, сетне го слага в леглото си и си въобразява, че то е вълк и трябва да я изяде. Моли месаря Булрих да пее с нея на четири гласа. И накрая дори си въобразява, че има израстък. Тя си представя неща, каквито изобщо не съществуват или пък в действителност са съвършено различни от онова, което си представя.

Чел бях някога за един човек, който имал извънредно развита фантазия и затова сънищата му били извънредно живи. Веднъж например сънувал, че скача от прозореца. Събудил се и видял, че действително лежи на улицата. За щастие той живеел на партера. Но представете си, че нещастният човек живееше на четвъртия етаж! Тогава фантазията му щеше да стане опасна за живота. Фантазията е чудесно качество, но трябва да се обуздава.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

НЯКОИ РАЗНОГЛАСИЯ

В това време госпожица Андахт седеше с годеника си в „Зомерлате“ и от време на време двамата танцуваха. Между масите се издигаха красиво нацъфтели ябълкови дръвчета — те бяха от картон и хартия, но изглеждаха съвсем естествени. Освен книжните цветове по картонените клони бяха накачени пъстри балони и дълги гирлянди.

В локала беше весело, оркестърът свиреше забавни танци. Понеже бе много висока и слаба, госпожица Андахт всъщност беше изгубила вече надежда, че ще си намери годеник, но ето че от четиринадесет дни насам беше сгодена. Само да не беше толкова строг! Той непрекъснато току се разпореждаше и не послушаше ли тя веднага, поглеждаше я толкова страшно, че ушите ѝ щръкваха от уплаха.

— Загря ли? — запита той, приведе се ниско напред и злобно я стрелна с очи.

— Наистина ли искаш да направиш това, Роберт? — запита страхливо тя. — Имам в спестовната каса двеста марки, ще ти ги дам.

— Дръж си твоите няколко гроша, глупава коза такава! — рече той, от което се вижда, че съвсем не беше изискан кавалер. — До утре трябва да имам плана.

Госпожица Андахт кимна покорно. После прошепна:

— Тихо, децата идат!

Антон и Точица се приближиха до масата.

— Това е Роберт Дявола — каза Точица и посочи годеника.

— Ама, Точице! — извика ужасена госпожица Андахт.

— Остави я де! — намеси се годеникът и престорено се усмихна. — Малката принцеса се шегува! Ай, какво симпатично кутре — каза после той и посегна да погали кучето.

Но Пифке разтвори муцуна, изръмжа и направи опит да хапе.

След това трябваше да седнат. Годеникът изяви желание да им поръча горещ шоколад, но Антон каза:

— Не, господине, не правете заради нас излишни разходи.

Тъй като оркестърът отново засвири, госпожица Андахт отиде да танцува с годеника си. Децата останаха до масата.

— Да танцуваме ли и ние? — запита Точица.

Антон рязко отклони:

— В края на краищата аз съм още малък. Впрочем този Роберт никак не ми харесва.

— Нали? — каза Точица. — Има един поглед също като подострен молив. И Пифке има нещо против него. Но иначе тук е разкрасно.

— Разкрасно ли? — запита Антон. — А, да, пак твое изобретение.

Точица кимна.

— Антоне, още един не ми харесва. Момчето на нашия портиер казва, че ако не му дам десет марки, ще издаде работата на баща ми. Нарича се Готфрид Клепербайн.

Антон каза:

— Аха, зная го. Той ходи в нашето училище, един клас по-горе е. Чакай само, ще го науча аз него!

— Ай, екстра! — извика момчето. — Само че той е по-голям от теб.

— Нищо от това — каза момчето. — Ще го разкъсам във въздуха.

А през това време госпожица Андахт и годеникът ѝ танцуваха. Танцуваха и много други хора. Роберт ядосано погледна към децата и зашепна:

— Махай от очите ми тия хлапетии! Утре следобед ще се срещнем пак тук. Какво трябва да донесеш?

— Плана — каза госпожица Андахт.

Гласът ѝ прозвуча тъй, сякаш си беше навехнала крака.

На улицата госпожица Андахт каза:

— Отвратително дете! Да ядосаш така годеника ми!

Точица не отговори, а извъртя очи, за да разсмее Антон.

Госпожица Андахт беше обидена. Тя забърза напред с Пифке, сякаш някой я гонеше. Докато усетят, озоваха се пред къщата на Поге.

— И тъй, довечера ще се срещнем пак — каза Точица.

Антон кимна.

Докато стояха така, Готфрид Клепербайн случайно излезе от вратата и поиска да мине край тях.

— Чакай малко! — извика Антон. — Имам да ти кажа нещо важно.

Готфрид Клепербайн се спря.

— Марш вкъщи! — каза Антон на Точица.

— Сега ли ще го разкъсаш във въздуха? — запита Точица.

— То не е женска работа — отговори той.

Госпожица Андахт и Точица влязоха вкъщи. Вътре Точица веднага се спря и занаднича през стъклото на вратата. Но Антон не знаеше нищо.

— Слушай добре! — каза той на Клепербайн. — Ако обезпокоиш още веднъж малката, ще има да се разправяш с мен. Тя е под моя закрила. Разбра ли?

— Ти и твоята нежна годеница! — изсмя се Клепербайн. — Пощурял си напълно!

В този миг той изяде такава плесница, че седна на паважа.

— Чакай само! — извика той и скочила крака.

Но тогава изяде втора плесница, този път от другата страна и отново седна.

— Чакай само! — каза той, но от предпазливост направо си остана седнал.

Антон пристъпи още една крачка към него.

— Казах ти го днес с добро — му рече той. — Но ако чуя отново нещо, ще те напердаша както трябва.

С тия думи той мина покрай Готфрид Клепербайн и повече не го погледна.

— Брей! — си каза Точица зад вратата. — Бивало си го това момче!

Госпожица Андахт беше влязла вече в жилището. Когато мина покрай кухнята, дебалата Берта, която седеше на един стол и белеше картофи, и извика:

— Я елате малко насам!

На Андахт никак не ѝ се щеше, но се подчини, защото се страхуваше от Берта.

— Слушайте! — каза Берта. — Вярно е, че моята стая е три етажа по-високо, под покрива. Но въпреки това забелязвам, че тук става нещо нередно. Ще ми обясните ли защо в последно време детето изглежда тъй бледо и има такива сенки под очите си? И защо не иска да става рано?

— Точица расте — отговори Андахт — би трябвало да взема рибено масло или желязо.

— Отдавна сте ми трън в очите! — каза Берта. — Ако ви пипна само, че криете нещо от мен тогава вие ще изгълтате рибеното масло, и то направо, заедно с шишето!

— Много сте проста, за да можете да ме обидите — заяви гувернантката и сбърчи нос.

— Не мога да ви обидя ли? — запита дебелата Берта и изправи. — Ще видим! Овча муцуна, подла върлина такава! Вие можете да пиете кафе направо от капчуците, нахален призрак такъв!

Госпожица Андахт затисна двете си уши, примижа от яд и се повлече като жираф през коридора.

ЧЕТВЪРТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО СМЕЛОСТТА

На това място искам да поговоря малко за смелостта. Антон току-що удари две плесници на едно момче, което е по-голямо от него. И човек би могъл да си каже, че Антон е проявил смелост. Но това съвсем не беше смелост, а ярост. А пък между тия две думи има малка разлика, макар че окончанията са еднакви.

Смелост може да има човек само когато е хладнокръвен. Когато един лекар, за да изпита дали е на прав път, впръска в тялото си опасни за живота бактерии и накрая се ваксинира с някакъв противодействащ серум, който е открил, той показва смелост. Когато един полярен изследовател отпътува за Северния полюс с няколко шейни, запрегнати с кучета, за да прави своите изследвания, той доказва смелостта си. Когато професор Пикар се издига в стратосферата с балон, въпреки че никой преди него не е бил там горе, тогава той е смел.

Известен ли ви е случаят с професор Пикар? Интересно беше. Той искаше да се издигне на няколко пъти, но все се отказваше, понеже времето било неблагоприятно. Вестниците вече се шегуваха с него. Хората се смееха, като видеха снимката му. Но той изчакваше подходящия момент. Беше толкова смел, че предпочиташе да му се

присмиват, отколкото да постъпи глупаво. Той не беше безумно смел, не беше побъркан, беше просто смел. Искаше да изследва нещо, а, не да гони слава.

Смелостта не се доказва само с юмрук, за нея трябва и ум.

ПЕТА ГЛАВА

ВСЕКИ САМ СИ Е ЗЪБОЛЕКАР

Директорът Поге беше още в своята фабрика за бастуни. Уважаемата госпожа все още лежеше в спалнята и запълваше времето си с мигрена. Госпожица Андахт седеше в стаята си.

До вечеря Точица и Пифке щяха да бъдат сами. Точица взе бял конец от дебелата Берта и каза на кучето, което, малко поизморено, беше клекнало в кошничката си:

— А сега внимавай, малчо!

Пифке внимаваше. Когато беше изморен, той бе послушно куче.

Детето откъсна от макаратата малко конец, завърза единия му край на възел около разклатения си зъб, а другия край върза за дръжката на вратата.

— Сега вече положението става сериозно! — каза Точица. — Бррррр!

След това постепенно се заотдръпва от вратата, докато конецът се опъна съвсем. Подръпна малко, изстена жално и отчаяно изкриви лице. Сетне отиде отново към вратата и конецът пак се разхлаби.

— Пифке, Пифке! — каза тя. — Не ме бива за тоя занаят!

След това се дръпна отново от вратата, ала изхленчи още преди конецът да се беше опънал.

— Изключено! — каза тя. — Ако момчето беше тук, може би щях да рискувам.

Облегна се на вратата и започна усилено да размишлява. След това развърза конца от дръжката.

— Дай лапичка! — заповяда тя.

Но Пифке още не можеше да прави това. Точица се наведе, вдигна кучето и го сложи на малкото си писалище. Свободния край на конца завърза за левия заден крак на Пифке.

— Скачай сега долу! — помоли тя.

Вместо това Пифке се сви и намисли да изкара на писалището дълъг сън.

— Скачай! — измърмори заканително Точица и покорна на съдбата, затвори очи.

Малкият дакел наостри уши — доколкото бе възможно да стори това със своите лопати. Но и сега, както и преди нямаше никакво намерение да скочи. Точица отново отвори очи. Предварително изпитаният страх беше излязъл напразен.

Тогава тя блъсна Пифке и сега вече не му оставаше друго: той скочи на пода.

— Извади ли се зъбът? — запита го тя.

Кучето също не знаеше. Точица бръкна в устата си.

— Не — каза тя, — много е дълъг конецът, миличък.

Сетне взе Пифке под мишница и се покатери на столче пред писалището, наведе се и сложи отново кучето на писалището.

— Ако и това не помогне — промърмори тя, — ще дам да ми направят упойка с хлороформ.

Тя бутна леко Пифке и той се плъзна по писалището. Точица се изправи като свещ. Кучето политна от ръба писалището и се намери на пода.

— Ау! — извика детето.

Усети вкус на кръв. Пифке се заклати към кошницата. Беше доволен, че не е завързан вече. Точица избърса няколко сълзи от очите си.

— Виж ти! — възкликна тя и затърси носна кърпа. Най-сетне намери, пхна я в устата си и я захапа. Конецът висеше от края на кошничката. Посред стаята лежеше малък бял зъб.

Точица освободи кучето от конца, вдигна зъба и затанцува из стаята. След това се спусна към госпожица Андахт.

— Извадих си зъба, извадих си зъба!

Госпожица Андахт бързо покри някакъв лист хартия. В дясната си ръка държеше молив.

— Така ли? — рече тя.

Нищо повече.

— Какво става с вас? — запита Точица. — От няколко дни сте станала много смешна. Не забелязвате ли сама? Какво ви е?

Тя се изправи до гувернантката, хвърли скритом поглед към хартията и каза като някой дядо:

— Е, хайде, разкрийте си сърцето!

Но госпожица Андахт нямаше желание да се изповядва.

— Кога всъщност е ред на Берта да излиза? — запита тя.

— Утре — отвърна Точица. — А защо искате да знаете това?

— Ей тъй само! — каза госпожицата.

— Само тъй ли? — извика ядосано Точица. — Много обичам такива отговори!

Но от госпожицата днес не можеше да се изкопчи нищо. Всяка нейна дума струваше жълтица. Тогава Точица се престори, че се препъва и падна върху ръката на гувернантката. Сега вече можа да види листчето. По него имаше много четириъгълници, начертани с молив. Сред единия четириъгълник беше написано „дневна“, сред другия, — „кабинет“. Но в следния миг отгоре легнаха отново едрите мършави ръце на госпожицата.

Точица не знаеше как да си обясни това и си помисли: „Довечера трябва да разкажа на Антон. Може би той ще разбере каква е работата“.

След час и половина детето лежеше в леглото си. Седнала до него, Андахт четеше приказката за Ежко Бежко и жена му.

— Ето на, виждате ли? — каза Точица. — Двата таралежа изглеждат като близнаци. Днес на обед значи бях права: ако бях близначка и другата близначка се казваше Карлинхен, тогава можехме да печелим всяко надбягване в часа по физкултура.

В детската стая дойдоха родителите. Майката носеше хубава копринена вечерна рокля и златни обувки, а бащата — смокинг. Всеки от тях целуна детето за „лека нощ“ и госпожа Поге каза:

— Спи спокойно, сладка моя!

— Слушам! — заяви Точица.

Баща и седна на ръба на леглото, но жена му настоя:

— Тръгвай, защото генералният консул обича точността!

Малкото момиченце кимна на баща си и каза:

— Директоре, не правете глупости!

Миг след като излязоха родителите ѝ, Точица скокна от леглото и извика:

— Хайде!

Госпожица Андахт изтича в стаята си и извади от скрина стара, скъсана рокля. Занесе я на детето. Самата тя облече дълга рокля, цялата покрита с кръпки и страхотно избелял зелен жакет.

— Готова ли си? — запита тя.

— Да — извика весело Точица, макар че в тая скъсана рокля беше наистина за окайване. — Не сте си сложила още забрадката — каза тя.

— Къде ли я тикнах завчера? — запита госпожица Андахт, но после я намери, върза си я, сложи и сини очила, извади изпод канапето пазарската чанта и преоблечени така, двете се измъкнаха на пръсти от къщата.

Десет минути след като те бяха напуснали дома, Берта; слезе тихичко по стълбата, която водеше към нейната таванска стая — толкова тихо, колкото изобщо можеше да ходи дебелината Берта. Тя почука лекичко на вратата на Точица, но никой не отговори.

— Дали мъничкото раче е заспало вече? — запита се тя. — Или пък може би просто се преструва? Тогава ще му пъкна в устата едно парченце от пресния сладкиш. Но откакто е тук тая глупава овца Андахт, човек не смее вече да влезе. Неотдавна само откряхнах вратата, а тя веднага ме наклевети на госпожата. Сънят преди полунощ бил най-здрав и не бивало да бъде смущаван. Такава дивотия, сън преди полунощ! А напоследък Точица изглежда понякога тъй, сякаш изобщо не спи нощем. И непрестанно се вършат разни неща и се шушука. Не знам, но напоследък всичко тук ми изглежда много странно. Да не бяха директорът и Точица, отдавна бих духнала.

— Сус! — закани се тя на Пифке, който се беше изправил в кошничката си до вратата на Точица и подскачаше към сладкиша.

— Лягай скоро, глупчо, и нито гък! Ето ти едно парченце и мирувай! Ти си единственият вкъщи, който от никого нищо не крие.

ПЕТОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ЛЮБОПИТСТВОТО

Когато четете роман, майка ми прави така: прочита отначало първите двадесет страници, сетне края, после прелиства в средата и едва тогава се залавя истински с книгата и я прочита от начало до край. Защо прави това? Преди да прочете на спокойствие романа, тя трябва да знае как свършва. Инак той не ѝ дава спокойствие. Не свиквайте така! А ако вече го правите, отучете се!

Все едно че сте разровили гардероба на майка си две седмици преди Нова година, за да разберете предварително какъв подарък ще получите. И когато ви повикат после за подаръците, знаете вече всичко. Нима това не е ужасно? Тогава трябва да се преструвате на изненадани, а пък всъщност вече отдавна знаете какво ще получите. И родителите ви се чудят защо не се радвате, както трябва. За вас новогодишният празник е провален, за тях — също.

Пък и когато сте търсвали скришом в гардероба и сте намерили подаръците си две седмици по-рано, пак не сте изпитали истинска радост, защото ви е било страх да не ви хванат. Човек трябва да се научи да изчаква. Любопитството убива радостта.

ШЕСТА ГЛАВА

ДЕЦАТА РАБОТЯТ НОЩНА СМЯНА

Знаете ли моста Вайдендам? Виждали сте го вечер, когато навсякъде под тъмното небе блещукат светлинни реклами? Фасадите на „Комическа опера“ и на, „Адмиралпалас“ са осеяни със светли витрини и пъстри неоновии надписи. Върху друг покрив на отвъдната страна зад Шпрее трепти с хиляди лампи рекламната на един известен прах за пране — вижда се огромен казан, парата от прането се извива, снежнобяла блуза се издига като приятно видение над всичко това; изрежда се цяла пъстра сергия от картини. А в дъното над къщите на „Шифбауердам“ блести островърхият покрив на голямата сграда на театъра.

По моста минават колони от автобуси. На заден план се издига гара „Фридрихщрасе“. Влаковете на надземната железница пътуват над града, прозорците им са осветени и вагоните се плъзгат в нощта като светещи змии. Понякога небето порозовява от отражението на изобилната светлина, блеснала под него.

Хубав е Берлин, особено тук на този мост и главно вечер. Колите се носят нагоре по „Фридрихщрасе“. Лампите и прожекторите святкат, а хората се бутат по тротоарите. Влаковете пищят, автобусите боботят, автомобилите свирят с клаксоните си, хората говорят и се смеят. Ех, че живо е това, деца!

На моста стоеше суха бедна жена с тъмни очила. Тя държеше в ръката си чанта и няколко кутии кибрит. До нея мъничко момиченце със скъсана рокличка се кланяше на минувачите.

— Кибрит, купете си кибрит, господо! — викаше с разтреперан глас малкото момиченце.

Много хора идваха много хора отминаваха.

— Съжалете се над нас, бедните хора! — викаше детето. — Само десет пфенига кутийката!

Пълен мъж се приближи до тях и бръкна в джоба си.

— Майка ми съвсем ослепя, а е още толкова млада! Три кутийки за двацет и пет — пелтечеше момиченцето.

Дебелият мъж ѝ даде двадесет пфенига и отмина.

— Господ да ви благослови, мила госпожо! — извика детето.

Тогава сухата жена го смушка.

— Та това не беше дама, а мъж, глупачке! — промърмори гневно жената.

— Вие сляпа ли сте или не? — запита обидено малкото момиче. След това обаче пак направи реверанс и завика: — Кибрит, купете си кибрит, господа!

Сега някаква възрастна дама и даде един грош и кимна любезно.

— Търговията върви отлично! — пошепна детето. — Спечелихме вече две марки и тридесет, а сме продали само пет кутии кибрит.

След това отново завика жално:

— Смилете се над нас, бедните хора! Само десет пфенига кутията!

Изведнъж тя весело подскочи ѝ махна с ръка:

— Антон е от другата страна — съобщи тя.

Ала веднага след това се сви отново, направи реверанс и занарежда тъй жалостиво, че тръпки побиха минувачите.

— Много благодарим! — казваше тя.

Капиталът растеше. Тя пускаше парите в пазарската чанта. Там те падаха върху други монети и звънтяха приятно.

— Значи ще подарите всички тия пари на годеника си? — запита тя. — Ех, има да се радва!

— Дръж си устата! — заповяда жената.

— Е, че то си е истина — отвърна Точица. — Инак защо стоим ѝ се блещим тук всяка вечер?

— Нито дума повече! — промърмори сърдито жената.

— Кибрит, купете си кибрит, господа! — захленчи отново Точица, тъй като към тях се зададоха хора. — Би трябвало да дадем малко на Антон. До събота той ще стои на другата страна на моста, а там не изкарва почти нищо.

Изведнъж тя изпищя, сякаш някой я беше настъпил.

— Иде онзи въшльо Клепербайн!

Антон стоеше от другата страна на моста, от лошата страна, където минаваха малко хора. Държеше пред себе си малък затворен ръчен куфар и казваше, когато някой минаваше покрай него:

— Кафяви или черни връзки за обувки желаете! От кибрит винаги има нужда, моля!

Той нямаше търговски талант. Не умееше да хленчи на хората, макар че по-скоро му беше до плач, отколкото до смях. Беше обещал на хазяина да плати вдругиден пет марки срещу наема, а и домакинските пари отново се бяха привършили. Утре трябваше да набави маргарин, възнамеряваше да вземе дори сто грама лебервурст.

— Мястото ти по-скоро е в кревата, отколкото тук — каза някакъв господин Антон го изгледа учудено.

— Да, но просията ми доставя такова удоволствие! — промърмори той.

Господинът се засрами малко.

— Е добре де — каза той, — не бързай да се сърдиш! И след това му подаде една монета — цели петдесет пфенига!

— Много ви благодаря! — каза Антон и му подаде два чифта връзки за обувки.

— Нося ботуши — обясни господинът, свали шапка пред момчето и бързо отмина.

Антон се зарадва и погледна към своята приятелка на другия край на моста. Я, онзи там не беше ли Клепербайн? Той затвори куфарчето си и прекоси тичешком улицата.

Готфрид Клепербайн се беше изправил пред Точица и госпожица Андахт и ги гледаше нахално. Наистина Точица беше изплезила език на сина на портиера, но гувернантката трепереше от вълнение.

Антон ритна Клепербайн в задника. Момчето яростно се извърна, но като видя пред себе си Антон Гаст, спомни си за следобедните плесници и побягна в галоп.

— Отървахме се вече от него — каза Точица и подаде ръка на Антон.

— Елате — рече госпожица Андахт, — елате да отидем в ресторанта с автоматите. Искам да почерпя Антон!

— Браво! — каза Точица, хвана момчето за ръка и забърза напред с него.

Госпожица Андахт извика момичето.

— Няма ли да ме водиш? Какво ще си кажат хората, ако се втурна сама въпреки очилата си?

Тогавя Точица хвана гувернантката за ръка и я помъкна след себе си надолу по моста, по „Фридрихщрасе“ към Ораниенбургската порта.

— Колко спечели? — запита тя.

— Деветдесет и пет пфенига — каза умърлушено момчето. — Един господин ми даде петдесет пфенига, инак изобщо нямаше смисъл да стоя.

Точица пъкна нещо в ръката му.

— Скрый го! — пошепна тайнствено тя.

— Какво има? — запита подозрително госпожица Андахт.

— Ах, вие, любопитна сврако! — каза Точица. — Ами аз питам ли ви какви са тия странни неща, които рисувате.

И госпожица Андахт мъкна, сякаш я беше ударил гръм.

Улицата бе доста безлюдна. Гувернантката свали тъмните си очила и пусна ръката на Точица. На няколко пъти завиваха по други улици. Най-сетне стигнаха до целта.

ШЕСТОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО БЕДНОСТТА

Веднък преди около сто и петдесет години най-бедните хора от населението на Париж потеглили за Версай, дето живеели френският крал и жена му. Направили демонстрация — нали знаете какво значи това? Бедните хора се изправили пред двореца и завикали:

— Нямаме хляб! Нямаме хляб!

Толкова зле били.

Кралица Мария Антоанета стояла на прозореца и запитала едного от висшите офицери:

— Какво искат тия хора?

— Хляб искат, Ваше Величество! — отговорил офицерът. — Не им стига хлябът, много са гладни.

Кралицата поклатила учудено глава:

— Не им стига хлябът ли? — запитала тя. — Ами че да ядат тогава сладкиши!

Може би вие мислите, че е казала това, за да се пошегува с бедните хора? Не, тя просто не е знаела какво е бедност! Мислела, че щом като случайно не достига хляб, тогава може да се ядат сладкиши.

Тя не познавала народа, не познавала бедността и една година по-късно я гилотинирали.

Ето докъде я докарало това.

СЕДМА ГЛАВА

ГОСПОЖИЦА АНДАХТ СЕ НАПИВА

Странни хора седяха или стояха понякога в локала и затова Точица много обичаше да идва тук. Намираще го за много интересно. Понякога имаше дори пияни.

Антон се прозина и присви очи от умора.

— Ужасно! — каза той. — Днес в часа по смятане направо заспах. Господин Бремзер тъй ме сгази, че просто щях да падна от чина си. Трябвало да се засрамя, викна ми той, а пък домашните ми упражнения напоследък хич не ги бивало. Ако продължавало тъй, щял да пише на майка ми.

— Гледай го ти! — забеляза Точица. — Само това липсваше! Та не знае ли, че майка ти е болна и че ти трябва да готвиш и да печелиш пари?

— Че откъде ще знае? — запита любопитно Антон.

— От тебе, разбира се — каза Точица.

— Бих предпочел да си отхапя езика! — каза Антон.

Точица не можеше да разбере това. Тя сви рамене. Сетне се обърна към госпожица Андахт, която седеше в ъгъла и гледаше втренчено пред себе си.

— Струва ми се, че ни поканихте?

Госпожица Андахт се стресна и бавно дойде на себе си.

— Какво ще си поръчате?

— Портокали с каймак — предложи Точица и Антон кимна в знак на съгласие.

Госпожицата стана и се запъти към бюфета.

— Откъде взе парите, които пяхна преди малко в ръката ми? — запита момчето.

— Нали знаеш, че Андахт дава всичките пари само на годеника си. Скрих малко от тях. Шт, без възражения! — извика строго тя. — Гледай само, тя положително ще пие пак ракия. Много пие, добричката. Слушай, днес тя седеше в стаята си и рисуваше с молив

някакви четириъгълници; на единия беше написано „дневна“, а на другия — „кабин“. Повече не можах да видя.

— Това е било жилищен план — установи Антон.

Точица се удари по челото.

— Ама че съм гъска — каза тя. — Как не се досетих! Защо ли рисува жилищни планове?

И Антон не знаеше. В това време госпожица Андахт се върна и донесе на децата портокали, разделени на резенчета. Самата тя пи коняк.

— По моя сметка трябва да сме изкарали поне три марки каза тя, — а пък в чантата има само марка и осемдесет. Как ще си обясниш това?

— Може би чантата е пробита? — запита Точица.

Госпожица Андахт веднага провери.

— Не — каза тя, — няма дупка.

— Интересно — рече Точица. — Човек може да помисли, че някой краде. — После въздъхна и промърмори: — В какви времена живеем!

Госпожица Андахт не каза нищо, изпи чашата си, стана и отиде да си донесе още една ракия.

— Седим по цели часове на моста, а после тя пропива целия приход — изруга след нея Точица.

— За теб изобщо би било по-добре да си стоиш вкъщи — каза Антон. — Ако узнаят родителите ти, ще има големи разправии!

— Да става каквото ще! — каза Точица. — Аз не съм си избрала гувернантката.

Антон взе от съседната маса една салфетка, сви я на фунийка и сложи вътре шест резенчета портокал. След това затвори фунийката в ръчното си куфарче и понеже Точица го погледна въпросително, каза:

— За майка ми.

— Сетих се още нещо — извика Точица и забърника в джоба си. — Виж!

Тя държеше нещо в ръката си.

Антон се наведе да го види.

— Зъб — рече той. — Извади ли го?

— Какъв глупав въпрос! — отвърна обидено Точица. — Искаш ли го?

Момчето не се интересуваше много от зъби и затова тя отново го прибра в джоба си. После госпожица Андахт дойде вече полупияна и ги подкани да тръгнат. Вървяха заедно до Вайдендамския мост и там се разделиха.

— Бремзер ли се казваше класният ти наставник? — запита Точица.

Антон кимна.

— Утре следобед ще ти дойда пак на гости — обеща тя.

Той ѝ стисна радостно ръка, поклони се на госпожица Андахт, побягна и скоро, изчезна от погледа им.

Точица и госпожица Андахт стигнаха до къщи без премеждия. Родителите все още бяха у генералния консул Олерих. Детето легна в кревата си и веднага заспа. Пифке тихо изръмжа, понеже го разбудиха. Гувернантката отиде в стаята си, заключи в скрина просяшките дрехи и след това също си легна.

Антон още не можеше да си легне. Той се промъкна през коридора покрай стаята на майка си, светна в кухнята, скри ръчното си куфарче, седна на масата, подпря глава на ръцете си и се прозина тъй силно, че едва не си разчекна устата. След това извади от джоба си молив и синя тетрадка и я разтвори.

„Разходи“ пишеше от едната страна на листа, „Приходи“ — от другата. Той бръкна в джоба на панталона си, сложи на масата купчина монети и започна да ги брои. Бяха две марки и петнадесет.

„Ако не бяха Точица и симпатичният господин, сега щях да имам само четиридесет и пет пфенига“ — помисли той и вписа в тетрадката вечерния приход.

Заедно с остатъка, който той пазеше тайно в кутията за водни бои, сега имаше пет марки и шестдесет пфенига. А само хазяинът искаше пет марки за наема! Следователно за ядене оставаха шестдесет пфенига.

Антон надникна в малкия килер. Имаше още картофи. На дъската за рязане беше останало само едно малко парченце сланина. Ако утре намажеше с него тигана, може би щяха да станат пържени картофи. Но от стоте грама лебервурст пак не излезе нищо. А тъй му се ядеше лебервурст!

Той събу обувките си, сложи парченцата портокал на една чинийка, изгаси светлината, и се измъкна от кухнята. На вратата на спалнята се спря и долепи ухо до дъската. Майка му спеше. Момчето долови спокойното ѝ дишане. От време на време тя дори изхъркваше леко. Антон прокара галъвно ръка по вратата и се усмихна, понеже майка му изхърка пак. След това се промъкна в дневната. Съблече се на тъмно, метна дрехите си на стола, остави парите в кутията с водни бои, пропълзя до канапето и се зави.

Заклучи ли вратата на коридора? Затворен ли беше кранът на светилния газ? Антон се замята неспокойно в леглото си, след това стана още веднъж и провери дали всичко бе в ред.

Всичко бе в ред. Той легна пак. Беше решил задачите. Беше се подготвил и за диктовката. Дано господин Бремзер не изпрати писмо на мама! Тогава щеше да излезе наяве, че вечер стои на Вайдендамския мост и продава връзки за обувки. Имаше ли още достатъчно връзки за обувки? Кафявите като че ли нямаше да стигнат още за дълго. Хората, изглежда, носеха повече кафяви, отколкото черни обувки. Или пък кафявите връзки се късаха по-бързо.

Антон се обърна на страната, на която обикновено заспиваше. Дано майка му оздравее напълно! Най-сетне той заспа.

СЕДМОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО СЕРИОЗНОСТТА НА ЖИВОТА

Неотдавна бях на панаира в град Роцок. Улиците, които се спущаха стръмно надолу към Варнов, бяха пълни с бараки, а долу на брега имаше въртележки. Понеже всичко беше тъй приятно, шумно, развеселих се и аз. Изправих се до една сергия за захарни изделия и поисках халва за десет пфенига. Беше много вкусна.

Тогава покрай мен мина едно момче с майка си, задърпа жената за ръкава и каза:

— Искам още медени бисквити!

А при това носеше вече под мишницата си пет пакета с медени бисквити. Майка му се престори на глуха. Тогава то се спря, тропна с крак и изграчи:

— Искам медени бисквити!

— Нали имаш вече пет пакета! — каза майка му. — Помисли си само, на бедните деца изобщо не купуват медени бисквити!

Знаете ли какво отговори момчето? То извика ядосано:

— Какво ме интересуват бедните деца?

Тъй се изплаших, че насмалко щях да глътна халвата наведнъж заедно с хартията. Деца, деца! Как е възможно такова нещо?

ОСМА ГЛАВА

ГОСПОДИН БРЕМЗЕР РАЗБИРА КАК СТОИ РАБОТАТА

Всеки петък Точица излизаше от училище един час по-рано. Директорът Поге знаеше това и изпращаше шофьора с автомобила, за да откара момичето вкъщи. По това време той не се нуждаеше още от колата, а Точица толкова много обичаше да се вози на автомобил!

Когато тя излезе от училищната порта, шофьорът дигна ръка до фуражката си и отвори вратичката. Точица изтича към него и въодушевено му подаде ръка.

— Добър ден, господин Холак! — каза тя.

Другите малки момиченца вече се радваха. Защото винаги, когато взимаха Точица с колата, заедно с нея можеха пътуват толкова от тях, колкото се побираха вътре. Ала днес Точица се обърна на стъпалото, изгледа натъжено всички каза:

— Дечица, не ми се сърдете, но ще пътувам сама.

И другите останаха пред автомобила умърлушени като мокри кокошки.

— Наумила съм си да свърша нещо важно — поясни Точица — и вие само бихте ми пречили.

После седна съвсем сама в голямата кола, каза на шофьора някакъв адрес, той също се качи и потеглиха; двадесет малки момиченца загледаха тъжно подир хубавия автомобил.

След няколко минути колата спря пред голяма сграда и това беше пак училище!

— Драги господин Холак — каза Точица. — Почакайте ме мъничко, ако обичате!

Господин Холак кимна и Точица бързо затича нагоре, по стълбите. Беше още междучасие. Тя се изкачи на първия етаж и запита едно момче къде е учителската стая. То я заведе.

Точица почука. Тъй като, никой не отвори тя почука още веднъж, и то доста силно.

Вратата се отвори. Пред Точица застана едър млад господин, който дъвчеше сандвич.

— Вкусен ли е? — запита Точица.

Той се засмя.

— Какво още искаш да знаеш?

— Имам намерение да говоря с господин Бремзер — обясни тя, — името ми е Поге.

Учителят преглътна залька си и после каза:

— Ела тогава вътре.

Тя го последва и влязоха в голяма стая с много столове. На всеки от тия столове седеше по един учител и при тази страшно хубава гледка Точица получи сърцебиене. Нейният спътник я заведе до прозореца. Там се беше облегал възрастен дебел учител с безбрежно голо теме.

— Бремзер — каза водачът на Точица, — позволи ми да ти представя госпожица Поге. Тя иска да говори с теб.

После той остави двамата сами.

— С мене ли искаш да говориш? — запита господин у Бремзер.

— Да — каза Точица, — познавате ли Антон Гаст?

— От моя клас е, — заяви господин Бремзер и погледна през прозореца.

— Именно, именно — рече със задоволство Точица. — Виждам вече, че се разбираме.

Господин Бремзер постепенно започна да става любопитен.

— И тъй, какво се е случило с Антон?

— Той е заспал в часа по смятане — заразказва Точица, — а за съжаление и домашните му работи не ви харесват вече.

Господин Бремзер кимна и каза:

— Точно така.

В това време към тях се бяха приближили и някои други учители — и те искаха да чуят какво се беше случило.

— Извинявайте, господа — каза Точица, — моля, бихте ли отишли пак по местата си? Трябва да говоря на четири очи с господин Бремзер.

Учителите се разсмяха и отново насядаха по столовете. Но те вече почти не разговаряха помежду си, а наостриха уши.

— Аз съм приятелка на Антон — каза Точица. — Той ми разправи, че ако продължавало тъй, щял сте да пишете на майка му писмо.

— Точно така. А пък днес в час по география беше извадил дори от джоба си една тетрадка и пресмяташе нещо. Писмото за майка му ще замине още днес.

Точица на драго сърце би опитала дали човек може да се огледа в голото теме на господин Бремзер, но сега нямаше време за това.

— Е добре, тогава слушайте внимателно! — каза тя. — Майката на Антон е много болна. Тя беше в болница, там и изрязаха някакво растение, не, някакъв израстък, и сега вече от седмици лежи вкъщи и не може да работи.

— Не знаех това — каза господин Бремзер.

— И тъй, тя сега е на легло и не може да готви. Но нали все пак някой трябва да готви? И знаете ли кой готви? Антон готви. Мога да ви кажа: варени картофи, бъркани яйца и тям подобни работи. Просто великолепно!

— Не знаех — отговори господин Бремзер.

— Освен това тя от седмици насам не може да печели пари. Но нали все пак някой трябва да печели пари? И знаете ли кой печели парите? Печели ги Антон. Вие, разбира се, не знаехте и това! — Точица се ядоса. — Какво знаете вие всъщност?

Другите учители се разсмяха. Господин Бремзер се изчерви, изчерви се дори голото му теме!

— А как печели пари? — запита той.

— Това не мога да издам — отвърна Точица, — мога да ви кажа само толкова: горкото момче се съсипва денем и нощем. То обича майка си и се труди, готви, печели пари, плаща храната, плаща наема, а когато се подстригва, изплаща на части. Чудя се изобщо, че не спи през време на всичките ви уроци!

Господин Бремзер мълчеше. Другите учители слушаха внимателно. Точица продължаваше с пълна пара.

— А ето вие седате и пишете на майка му писмо, че момчето било мързеливо. Това вече на нищо не прилича. Ако изпратите писмо, горката жена от уплаха веднага ще се разболее пак! Може би заради

вас ще ѝ пораснат още няколко израстъка и отново ще трябва да отиде в болница. Но тогава вече и момчето ще се разболе. Гарантирам ви! Няма да издържи още дълго тоя живот.

Господин Бремзер каза:

— Само не се карай толкова! А защо самият той не ми е разправил това?

— Тук сте прав! — рече Точица. — И аз го запитах, а знаете, ли какво ми каза той?

— Какво? — запита учителят, а колегите му, които отново бяха станали от столовете си, образуваха полукръг около малкото момиче.

— „Предпочитам да си отхапя езика“, тъй ми каза осведоми го Точица. — Може би е много горд.

Господин Бремзер се дръпна от прозоречната дъска.

— Е добре — каза той, — няма да пиша писмото.

— Правилно — рече Точица. — Вие сте мил човек! Веднага си го помислих и много благодаря!

Учителят я изпрати до вратата.

— И аз ти благодаря, детето ми!

— И още нещо — каза Точица, — докато не съм го, забравила: да не вземете да кажете на Антон, че съм идвала; при вас!

— Нито думичка — отвърна господин Бремзер и погали, ръката ѝ.

В този миг удари звънецът, занятията започнаха отново.

Точица префуча надолу по стълбите. Качи се в колата при господин Холак и потегли за дома. През целия път тя се друсаше на седалката и тихичко си тананикаше.

ОСМОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ПРИЯТЕЛСТВОТО

Не зная дали ми вярвате или не, но завиждам на Точица. Рядко се представя на човек подобен случай да бъде полезен на приятеля си. И колко рядко може да се изпълни толкова тайно една приятелска услуга! Господин Бремзер няма да пише писмо на майката на Антон. Господин Бремзер няма да хока вече момчето. Отначало Антон ще се учуди, после ще се зарадва, а Точица тайно ще потрива ръце. Нали тя знае как се е стигнало до това! Ако не беше тя, работите щяха да се объркат.

Но Антон няма да узнае нищо. Точица не се нуждае от благодарност. Награда за нея е самата постъпка. Всичко останало не би

увеличило, а по-скоро би намалило радостта и. Пожелавам на всекиго от вас такъв добър приятел! И ви пожелавам също така случай да му окажете приятелски услуги, без той да узнае. Помъчете се да разберете колко щастлив е човек, когато прави другите щастливи.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ГОСПОЖА ГАСТ ИЗЖИВЯВА ЕДНО РАЗОЧАРОВАНИЕ

Когато Антон с училищната чанта на гръб затърси ключа от жилището, за да си отключи, вратата се отвори сама и пред него застана майка му.

— Добър ден, моето момче! — каза тя и се усмихна.

— Добър ден! — отговори смаяно той.

Едва тогава той се реши да подскочи от радост, прегърна я и каза:

— Как се радвам, че отново си здрава!

Отидоха в дневната стая. Седнал на канапето, Антон се възхищаваше на всяка крачка, която правеше майка му.

— Все още е малко мъчно — обясни тя и уморено седна до него.

— Как мина училището?

— Рихард Науман каза в час по география, че в Индия живеели индианци. Ама че глупаво дете! А пък Шмиц ощипа Праман и Праман изхвъркна от чина, и господин Бремзер запита какво става, и Праман каза, че сигурно има бълха, а може би дори две. И тогава Шмиц скочи и извика, че не бивало да седи до момчета, които имат бълхи. Родителите му не позволявали; изпопукахме от смях!

И Антон се изсмя повторно — също като преживните животни, които се сецат да дъвчат дълго време след като са погълнали храната.

После запита:

— Не ти ли се слушат шеги днес?

— Продължавай спокойно да разказваш! — каза майка му.

Той опря глава върху облегалката на канапето и изпружи краката си.

— През последния час господин Бремзер беше много любезен с мен и поръча да съм му отидел на гости някой път, когато имам време.

Изведнъж той се сепна.

— Ама че съм заваян! Та нали трябва да готвя!

Майка му го задържа и посочи към масата. Там вече бяха наредени чинии и голям супник, от който се вдигаше пара.

— Леща с наденички ли? — запита той.

Тя кимна. После седнаха и започнаха да се хранят. Антон нагъваше здравата. Когато изяде всичко в чинията, госпожа Гаст му досипа. Той й кимна възхитен. И тогава забеляза, че нейната порция бе още непокътната. Сега и на него не му се услаждаше вече. Той забърника тъжно с вилицата си из лещата и ловеше резенчета от наденичката. Мълчанието надвисна като буреносен облак над стаята.

Накрая момчето не издържа.

— Мамичко, не съм ли слушал? Понякога човек сам не знае? Или е заради парите? Всъщност наденичките съвсем не бяха необходими.

Той нежно сложи ръката си върху нейната. Но майка му бързо изнесе съдовете в кухнята. После се върна и каза:

— Започни да си пишеш домашните. Ей сега ще се върна.

Антон седеше на стола и клатеше глава. Какво ли беше сторил? Отвън вратата на коридора хлопна. Той отвори прозореца, седна на дъската му и се наведе надолу. Доста време мина, докато майка му излезе от къщата. Тя крачеше ситно. Ходенето я изморяваше. Слезе надолу по улица „Артилерийска“ и после сви зад ъгъла.

Той седна натъжен до масата, извади чантата и мастилото и започна да гризе перодръжката.

Най-сетне майка му се върна. Беше купила малък букет, донесе вода и постави цветята във вазата със сините точки, пооправи листата, затвори прозореца, остана пред него с гръб към Антон и замълча.

— Хубави цветя! — каза той. Беше скръстил ръце и едва дишаше. — Иглики ли са?

Майка му стоеше в стаята, сякаш бе чужд човек. Гледаше през прозореца и раменете й потръпваха. Антон изпитваше силно желание да изтича при нея, ала само се понадигна от стола и помоли:

— Кажу една думичка!

Гласът му прозвуча дрезгаво и може би тя изобщо не го чу.

Сетне, без да се обръща, тя запита:

— Коя дата сме днес?

Това го учуди, но за да не я ядоса повече, той отиде до календара на стената и прочете гласно:

— Девети април.

— Девети април! — повтори тя и притисна носната кърпичка върху устата си.

Изведнъж Антон разбра какво се беше случило. Днес беше рожденият ден на майка му. И той го беше забравил!

Той се отпусна безсилно на стола си и затрепери. Затвори очи и единственото му страстно желание беше да умре на място... Значи затова беше станала днес тя, затова беше сготвила леща с наденички. И трябваше самичка да си купи букет! А ето сега стоеше до прозореца, напълно изоставена от цял свят. И той не можеше дори да я погали. Защото тя не можеше да му прости. Да би могъл поне да узнае как може човек да се разболее съвсем набързо! Тогава, разбира се, тя би дошла до леглото му и щеше пак да бъде добра към него. Той стана и отиде до вратата. Там се извърна още веднъж и запита умолително:

— Повика ли ме, мамичко?

Но тя мълчеше, облегната неподвижно на прозореца. Тогава Антон излезе, отиде в кухнята, седна до печката и зачака да се разплаче. Ала сълзите не идваха. Само от време на време се поразтърсваше, сякаш някой го дърпаше за яката.

Тогава измъкна кутията за водни бои и извади оттам една марка. Всичко това нямаше вече смисъл. Антон пхна марката в джоба си. Дали все пак да изтича до долу и да вземе нещо? После можеше да го хвърли в пощенската кутия и да избяга. И никога вече да не се връща! През отвора на пощенската кутия лесно можеше да се пхне шоколад. А ще прибави към него и една поздравителна картичка. Отдолу ще пише „От дълбоко нещастния ти син“. Тъй майка му ще може да запази поне хубав спомен от него.

Той се измъкна на пръсти от кухнята, прекоси коридора, отключи внимателно входната врата, излезе вън и затвори вратата като крадец.

Майка му още дълго стоя до прозореца и гледаше през стъклата, сякаш там вън лежеше разстлан нейният нещастен, тъжен живот. Само мъки беше имала тя, само болести и грижи. Струваше й се, че някакво тайнствено предзнаменование се крие в това, дете нейното момче беше забравило рождения й ден. Тя постепенно изгубваше и него също,

както всичко друго преди това. Тъй животът ѝ губеше последен смисъл. Когато я оперираха, беше си мислила: „Трябва да живея! Какво ще стане с Антон, ако умра?“. А сега той забрави рождения ѝ ден!

Най-сетне у нея се събуди съжаление към малкото момче.

Къде ли се е дянало? То отдавна се е разкаляло за разсеяността си. „Повика ли ме, мамичко?“ — беше запитало то, преди да напусне обезсърчено стаята. Не биваше да бъде жестока. То толкова се беше изплашило. Не биваше да бъде строга. През последните седмици детето понесе много нещо заради нея. Отначало идваше всеки ден да я види в болницата. Принудено бе да се храни в народната кухня. Денем и нощем бе оставало свършено самичко в жилището. А след това я докараха вкъщи. И от две седмици тя бе на легло, а то готвеше, пазаруваше, няколко пъти дори избърса пода в стаите с мокър парцал.

Тя почна да го търси. Влезе в спалнята, отиде в кухнята, надзърна дори в тоалетната, светна в коридора и погледна зад гардеробите.

— Антоне! — извика тя. — Ела, моето момче! Не ти се сърдя вече, Антоне!

Тя викаше ту силно, ту тихо и нежно. Но Антон не беше в жилището. Беше избягал. Тя се разтревожи много. Викаше умолително името му. Нямаше го.

Нямаше го! Тогава тя бързо разтвори вратата на апартамента и тичешком се спусна надолу по стълбите, за да търси момчето си.

ДЕВЕТОТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО САМООБЛАДАНИЕТО

Харесва ли ви Антон? Аз много го обичам. Но да избяга ей така и да остави майка си, откровено казано, това не ми се нрави много. Докъде щяхме да стигнем, ако всеки, който сгрешеше нещо, вземеше да бяга! Мъчно можем да си го представим. Човек не бива да губи ума си, трябва да го държи на мястото му.

И с други работи става така. Например някое момче получило слаби бележки или пък учителят писал на родителите писмо, или пък някое дете счупило, без да иска, в къщи скъпа ваза. И колко често след това четем във вестниците: „Избягал от страх да не бъде наказан. Никъде не може да се намери. Родителите се опасяват от най-лошото“.

Не, не бива така! Когато е направил нещо, човек трябва да се овладее и да не бяга от отговорност. Ако толкова се страхува от

наказание, по-добре би било предварително да премисли.

Самообладанието е важна, ценна черта. И най-важното: човек може да се приучи към самообладание. За да не се впуска в небмислени постъпки, Александър Велики всеки път броял до тридесет. Великолепна рецепта! Използвайте я винаги, когато стане необходимо.

А още по-добре е да броите до шестдесет!

ДЕСЕТА ГЛАВА

МОЖЕШЕ ДА ИМА ЛОШ КРАЙ

— Добър ден, госпожо Гаст! — каза някой, когато майката на Антон излезе от къщата. — Имате чудесен вид!

Беше Точица с Пифке.

Всъщност майката на Антон се стори на детето много бледа и развълнувана. Но нали момчето я беше помолило да казва на майка му, че изглежда великолепно! А пък тя бе момиче, което държеше на думата си.

Госпожица Андахт беше отишла с годеника си в „Зомерлате“ — поръчала ѝ беше да я вземе точно в шест часа.

Госпожа Гаст разтревожено се оглеждаше наоколо и подаде ръка на Точица, без да продума нещо.

— Къде е Антон? — запита детето.

— Няма го! — прошепна госпожа Гаст. — Представи си, избяга! Аз му се разсърдих, защото беше забравил рождения ми ден.

— Честитя ви от сърце! — каза Точица. — Искам да кажа, понеже имате рожден ден.

— Благодаря ти! — отвърна жената. — Но къде ли може да е той?

— Само не си изгубвайте ума! — започна да я утешава Точица. — Ще намерим момчето. Черен гологан не се губи! Какво ще кажете да обиколим магазините и да питаме навсякъде?

И понеже жената изглежда не чуваше нищо, а само въртеше глава на всички страни, Точица хвана за ръка майката на Антон и я поведе към млекарницата в съседната сграда.

Тя сложи дакела на тротоара и каза:

— Мило куче, потърси Антон!

Ала Пифке и той път не разбра езика ѝ.

В това време Антон купуваше шоколад. Продавачката — стара дама с огромна гуша — недоверчиво го погледна, когато той с

погребално тъжно изражение на лицето поиска един от най-хубавите млечни шоколади.

— За рожден, ден е — добави той съкрушено.

Тогава продавачката стана малко по-любезна, уви хубаво шоколада в тънка хартия, като за подарък, и го завърза със светлосиня копринена панделка.

— Много благодаря! — каза сериозно момчето, сложи внимателно шоколада в джоба си и плати.

Тя му върна разликата и Антон отиде в една книжарница. В книжарницата избра една поздравителна картичка от албума за рождени дни. Картичката, която избра, беше великолепна. На нея се виждаше дебел, весело усмихнат хоп, а във всяка ръка хопът държеше по една голяма саксия. Под краката му пишеше със златни букви: „Най-сърдечни пожелания за щастие и благополучие по случай рождения ден!“.

Антон гледаше с болка хубавата картинка. След това застана до масичката за писане и с голямо старание изрисува краснописно на гърба: „От твоя дълбоко нещастен, син Антон. И не ми се сърди, мила мамо, не го направих нарочно!“. После пъкна картичката под синята панделка, която красеше пакетчето с шоколада, и изтича бързо на улицата. Сега вече тъжната му съдба го затрогна дълбоко. Страхуваше се да не заплаче, преглъщаше храбро сълзите си и продължаваше да върви с наведена глава.

На входа на къщата го обхвана силен страх.

Промъкна се безшумно до четвъртия етаж като индианец в боен набег. Изкачи се на пръсти чак до вратата, отвори капака на пощенската кутия и пъкна подаръка през отвора. Шоколадът падна шумно в кутията и сърцето на Антон се разтуптя.

Но в жилището не се чуваше никакъв шум.

Всъщност той би трябвало да избяга някъде и набързо да умре. Но вместо да пристъпи направо към това, момчето колебливо натисна звънеца. След това изтича до долната площадка на стълбището. Там зачака със затаен дъх. В къщата всичко си беше спокойно.

Тогава Антон се осмели да отиде още веднъж чак до вратата и позвъни отново. И отново изтича надолу по стълбите.

И пак не се чу нищо. Какво ставаше с майка му? Да не се е случило нещо? Дали не се е разболяла отново, понеже се ядоса толкова

заради него? Дали сега не лежи в леглото и не може да се помръдне?

Той беше забравил да пхне ключовете в джоба си. А може би тя е завъртяла крана на светилния газ, за да се отрови от скръб?

Антон се втурна към вратата и заудря по пощенската кутия, която силно затрака. Удряше с двата юмука... Завика през ключалката:

— Мамо! Мамо! Аз съм, отвори ми!

В жилището не се помръдваше нищо.

Тогава той се разхълца и се отпусна на колене върху сламената изтривалка. Всичко беше свършено.

Госпожа Гаст и Точица бяха питали вече във всички магазини, дето познаваха Антон: млекарят, хлебарят, месарят, зарзаватчията, общарят, техникът — никой не знаеше нищо.

Точица изтича до полицая, който стоеше на кръстопътя, и също го запита. Но полицаят само поклати глава и продължи да маха с две ръце на превозните средства. Пифке се ядоса на това махане и заквича.

В същото време госпожа Гаст чакаше на тротоара и се озърташе наоколо със страхлив, блуждаещ поглед.

— И той не знае нищо — каза Точица. — Знаете ли какво? Най-добре ще бъде да отидем вкъщи.

Но госпожа Гаст не мръдна от мястото си.

— Може да е в избата — каза детето.

— В избата ли? — запита майката на Антон.

— Да, или на тавана — предположи Точица.

Прекошиха колкото може по-бързо улицата и влязоха в къщата. Тъкмо когато госпожа Гаст се готвеше да отвори вратата, чуха, че някой горе плаче.

— Ето го! — извика Точица.

Засмяна и разплакана едновременно, майката на Антон се втурна толкова бързо нагоре по стълбите, че Точица едва смогваше да я следва.

— Антоне! — викаше майката.

А, отгоре се чуваше:

— Мамо! Мамо!

И след това започна славно надбягване от долу на горе и от горе на долу. Точица спря още на първия етаж. Не искаше да пречи и

затискаше с ръка муцуната на Пифке.

Майка и син се срещнаха на половината път и се хвърлиха в обятията си. Те се галеха безспирно, сякаш не можеха да повярват, че отново са заедно. Седяха на стъпалата, хванати за ръце, и се усмихваха. Бяха много изморени и знаеха само едно: че са щастливи.

Най-сетне майка му каза:

— Хайде, моето момче. Не можем да останем вечно тук. Ако ни види някой!

— Да, не може така — съгласи се Антон, — никой не би ни разбрал!

И те се заизкачваха нагоре по стълбите, хванати ръка за ръка. Когато майка му отвори вратата и влезе с него в дневната стая, той прошепна на ухото ѝ:

— Я погледни в пощенската кутия! — Тя го послуша, плесна с ръце и извика:

— Ай, вече е идвал някой да ми честити!

— Тъй ли? — запита той. И после се хвърли на шията ѝ, за да ѝ пожелае страшно много щастие и всичко най-хубаво.

След това, докато вареше кафето, тя прочете тайно гърба на хубавата честитка. Поплака си малко, но сега вече плачът просто ѝ правеше удоволствие.

След малко се позвъни. Госпожа Гаст отвори.

— Ах, аз съвсем те забравих!

— Още веднъж най-сърдечни пожелания по случай рождения ден! — каза Точица. — Мога ли да вляза?

Тогава дойде Антон и се здрависа с нея и с кучето.

— Човек може да пощурее заради тебе! — каза с упрек момичето. — Търсихме те под дърво и камък.

И му изплезил език. Сетне майка му донесе кафето и тримата пиха заедно по случай рождения ден. Наистина към кафето нямаше кейк, но при все това и тримата бяха доволни. А Пифке изляя една серенада на рожденичката.

След като побъбриха малко, майката на Антон каза:

— Тъй, а сега вървете пак да се поразходите. Аз ще си легна, за първия ден това ми дойде množко. Но ще спя великолепно.

По стълбите Антон каза на Точица.

— Има да помня тоя ден!

Възрастните си имат свои грижи. И децата си имат свои грижи. Но понякога грижите са по-големи и от децата, и от възрастните, и понеже са толкова големи и широки, хвърлят голяма сянка. Попаднат ли под тая сянка, родителите и децата почват да зъзнат. И когато детето отиде при баща си, за да го пита нещо, той само изръмжава:

— Я ме остави на мира! Главата ми се е надула!

Тогава детето се завира някъде, а бащата се скрива зад вестника си. И когато майката влезе в стаята и запитва: „Какво се е случило?“, двамата отговарят: „А, нищо особено!“. И с това семейното щастие отива по дяволите.

Други родители пък се карат или като родителите на Точица никога не са вкъщи и поверяват децата си на чужди хора, например на някаква си госпожица Андахт. Или на някой друг. И тогава...

Докато пиша това размишление, идва ми изведнъж наум, че всъщност то трябва да се прочете от възрастните. И тъй, задими ли някой път вкъщи пак, отворете тая страница и я подайте на родителите си да я прочетат. Нали? От това няма да има вреда.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ГОСПОДИН ПОГЕ СЕ УЧИ ДА ШПИОНИРА

Готфрид Клепербайн настигна господин директора Поге пред вратата тъкмо когато той се прибираще привечер у дома си.

— Изцапали сте се отзад, господин директоре! — каза той. — Един момент!

Бащата на Точица спря и момчето на портиера изчисти палтото му, макар че, то съвсем не беше изцапано. Това беше стар, изпитан трик и момчето бе спечелило вече цял фишек пари с него.

— Готово! — рече то и подложи длан.

Господин Поге му даде двадесет пфенига и се нахрани да влезе къщи. Ала Готфрид Клепербайн се изпречи пред вратата.

— Бих могъл да ви кажа нещичко, което си струва десетте марки — рече той.

Господин директорът Поге каза:

— Остави ме на мира!

— Отнася се до госпожица дъщеря ви — прошепна Готфрид Клепербайн и намигна.

— Е хайде, казвай какво има!

— Десет марчици, иначе нито дума! — заяви момчето и отново протегна ръка.

— Плащам само след доставка на стоката — отвърна бащата на Точица.

— Мъжка дума? — запита момчето.

— Какво?... А, тъй ли? Е, добре: мъжка дума!

— Ще излизате ли пак тази вечер?

— Отиваме на опера — каза господин Поге.

— Тогава само се престорете, че отивате на театър — посъветва го Готфрид Клепербайн. — А след това застанете пред къщата и ако до четвърт час не преживеете чудо невидяно, да ми викат вече Щурчо.

— Ще видим! — каза господин Поге, бутна момче настрана и влезе в дома си.

Преди да тръгнат на театър, родителите, както обикновено отидоха в детската стая на Точица. Точица лежеше вече в леглото и госпожица Андахт ѝ четеше приказката за Аладин и вълшебната лампа.

Майка ѝ поклати глава.

— Толкова голямо момиче, а пък още иска да му четат приказки!

— Ах, приказките са тъй вълнуващи и тъй вълшебни, и изобщо тъй странни — заобяснява Точица. — Просто удоволствие е да ги слушаш!

— Да — каза баща ѝ, — но преди лягане вечер те не са твърде подходящо четиво.

— Директоре, знаеш ли, аз имам здрави нерви! — увери го детето.

— Приятни сънища, сладка моя! — каза майка ѝ.

Днес тя носеше сребристи обувки и сребриста шапчица, и синя рокля, цялата в дантели.

Точица каза:

— Лек ви дъжд!

— Какво, какво? — запита майка ѝ.

— Ще вали — отвърна детето, — познавам, защото имам ревматизъм в нощницата.

— Та то вече вали! — рече майка ѝ.

— Ето ти на! — рече Точица. — Да, да, моят ревматизъм никога не ме лъже!

Господин Поге запита госпожица Андахт смята ли да излиза покъсно.

— Как можете да помислите такова нещо, господин директоре! — гласеше отговорът.

Когато жена му седна в колата, той каза:

— Дай ми билета! Забравил съм си пурите. Вие тръгвайте, Холак! Аз ще дойда след вас с такси.

Госпожа Поге погледна озадачено мъжа си и му подаде единия билет. Той махна на шофьора. Автомобилът потегли. Разбира се, господин Поге не се върна къщи. Не беше от тия мъже, които забравят пурите си. Той отиде на тротоара срещу къщата, застана зад

едно дърво и зачака. Много глупаво беше, дето позволи на оня хъшлак да му пусне тая муха. Сега се срамуваше. От друга страна, от дни насам изпитваше едно такова особено чувство под лъжичката.

И тъй, господин Поге чакаше. Ръмеше ситен дъжд. Улицата беше пуста. Само от време на време профучаваше някой автомобил.

Господин директорът Поге не можеше да си спомни да е стоял някога като днес на дъжда, за да дебне нещо тайнствено. Той извади една пура от табакерата си. Ала след това му хрумна, че в мрака запалените пури са особено издайнически, и я ухапа незапалена. Ех, ако го срещнеш сега някой познат! Очарователен скандал можеше да стане. Щяха да почнат да разправят, че директорът Поге стои вечер пред собствения си дом и шпионира.

Той погледна към прозорците отсреща. В детската стая светеше. Значи всичко беше в ред.

Но изведнъж светлината угасна!

Защо ли се вълнуваше всъщност? Точица навярно беше заспала и госпожицата беше отишла в стаята си. Въпреки това сърцето му се разтуптя по-силно. Той впи поглед в здрача към къщната врата.

И ето че тя се отвори! Господин Поге прехапа устни. Насмалко не глътна пурата си. През полуотворената врата се измъкна женска фигура, която повлече след себе си някакво дете. Двете се движеха в мрака като привидения. Къщната врата се затвори. Жената се озърна загрижено наоколо.

Господин Поге се притисна плътно до дървото. После двете сенки се отпавиха с бързи крачки към центъра.

Може би това бяха свършено непознати хора? Господин Поге бързо закрачи след тях от другата страна на улицата. Беше сложил ръка пред запъхтяната си уста. Стъпваше в локви, блъскаше се в електрически стълбове, почти не забеляза, че му се скъса един жартуер.

Двете не подозираха ни най-малко, че ги преследват. Детето се препъна в нещо и високата мършава фигура продължи да го влачи. Внезапно те спряха малко преди тихата улица да се влее в кипежа на големия град.

Господин Поге пристъпи на пръсти още няколко метра. Какво ли ставаше там отсреща? Не можеше да се различи нищо. Страхуваше се, че ще му се изплъзнат. Беше разтворил широко очи и не мигваше,

сякаш се опасяваше, че ако спусне клепки, макар и за секунда, двете може да изчезнат от лицето на земята.

Но не, ето че двата силуета — на жената и на детето — излязоха от сянката на тихите къщи и закрачиха към ослепително светлите глобуси на другата улица. Жената беше вързала на главата си забрадка. Пристъпваха съвсем бавно и малкото момиче водеше след себе си жената, сякаш тя внезапно се беше разболяла. Господин Поге спокойно можеше да ги следи въпреки човешкия поток, който се носеше буйно по улицата.

Те се отправиха покрай гара „Фридрихщрасе“ към Вайдендамския мост, спряха на моста и се облегнаха на перилата.

Продължаваше да вали.

ЕДИНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ЛЪЖАТА

Точица мами своите родители, в това няма никакво съмнение. И колкото да е симпатична инак, отвратително е, че лъже. Ако сега беше тук и я запитахме: „Слушай, не те ли е срам? Защо лъжеш родителите си?“, какво щеше да ни отговори тя? Впрочем тъкмо сега тя стои на Вайдендамския мост и не бива да я безпокоим там. Но какво ли би ни казала, ако седеше при нас?

— Виновна е госпожица Андахт! — би отвърнала тя.

Ала това би било празно извинение.

Защото, щом човек не иска да лъже, никаква сила на света не е в състояние да го застави. Но може би Точица се страхува от гувернантката си? Може би госпожица Андахт е заплашила детето?

Тогава достатъчно е Точица да отиде при баща си и да каже:

— Директоре, госпожицата ме накара да ви лъжа!

И той веднага би уволнил госпожица Андахт и нейната заплаха би отишла напразно.

Но едно си остава — че Точица лъже, а това е нещо много неприлично. Дано, поучена от преживяното, тя се поправи и престане да лъже!

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

КЛЕПЕРБАЙН СПЕЧЕЛВА ДЕСЕТ МАРКИ И ИЗЯЖДА ЕДНА ПЛЕСНИЦА

Застанал насред улицата до Комическата опера, господин Поге напрегнато се взираше към Вайдендамския мост. Той видя как детето простира ръце към минувачите и им се кланя. Понякога хората се спираха и му даваха пари. Тогава малката се покланяше наново и изглежда им благодареше.

Господин Поге си спомни вчерашната сцена у дома. Застанала в дневната стая, Точица хленчеше пред стената и казваше: „Кибрит, купете си кибрит, господа!“. Значи тя репетираше! Нямаше място за съмнение: та насреща стоеше собственото му дете и просеше! Тръпки го побиха.

Погледна сухата, висока особа до Точица. Разбира се, това беше госпожица Андахт. Тя носеше на главата си забрадка, а на очите си беше поставила тъмни очила. Въпреки това той я позна.

Детето му стоеше на моста по една тънка стара рокля, без шапка, къдриците му бяха увиснали на кичури от дъжда.

Той вдигна яката на палтото си. При това забеляза, че все още държеше незапалената пура между пръстите си. Пурата, се беше разцъфнала съвсем и той яростно я хвърли в една локва, сякаш тя беше виновна за всичко.

След това дойде един полицаи и му даде знак да се качи на тротоара.

— Господин вахмистър — каза господин Поге, — няма е позволено вечер тук да се навъртат невръстни деца и да просят?

Стражарят сви рамене.

— Сигурно говорите за онези двете на моста? А какво бихте сторили вие? Кой ще доведе иначе дотук оная сляпа жена?

— Наистина ли е сляпа?

— Да, разбира се. А при това още доста млада. Почти всяка вечер стоят там отсреща. Тия хора също искат да живеят.

Полицаят се учуди, когато непознатият стисна доста болезнено ръката над китката му. Сетне каза:

— Ех, човешко тегло!

— Колко време обикновено стоят там?

— Най-малко два часа, докъм десет вечерта.

Господин Поге слезе отново от тротоара. Имаше вид, сякаш иска да се втурне нататък, но след това се опомни и благодари на държавния служител. Стражарят козирува и продължи обиколката си.

Внезапно до Поге застана Готфрид Клепербайн, ухили се широко и го подръпна за палтото.

— Е, какво ви казах, господин директоре? — прошепна той. — Преувеличих ли нещо?

Господин Поге замълча и втренчи поглед към отсрещната страна на улицата.

— От другата страна на моста е приятелят на госпожица дъщеря ви — каза злорадо Клепербайн; — И той проси. Но истински. Казва се Антон Гаст. Отдавна би трябвало да го приберат в някой приют.

Господин Поге мълчеше и оглеждаше Антон. Значи Тоцица дружеше с някакво просяче? Но защо всъщност дъщеря му и гувернантката ѝ продаваха кибрит? Какво се криеше зад това? Защо им трябваша тайно пари? Господин Поге не знаеше какво да мисли.

— Тъй, сега трябва да получа възнаграждението — заяви Готфрид Клепербайн и потупа господин Поге по балтона.

Директорът извади портфейла си, измъкна банкнота от десет марки и я подаде на момчето.

— Не прибирайте портфейла! — каза Клепербайн. — Ако ми прибавите още десет марки, няма да разправам никому това, което видяхте тук. Иначе ще го раздрънкам така, че утре ще го пишат във вестниците. А пък сигурно това не би ви било приятно.

Сега вече търпението на господин Поге се изчерпа. Той залепи на хлапака такава плесница, че тя изплющя пронизително. Неколцина минавачи се спряха и понечиха да се намесят. Но тъй като момчето веднага побягна, те си казаха, че сигурно си е получило заслуженото.

Готфрид Клепербайн бягаше с все сила. Ужасно много плесници му беше донесла тази история. Това беше вече третата и той реши да

се задоволи с десетте марки. Десет марки и три плесници — засега това му беше достатъчно.

Господин Поге не можеше да издържи да гледа повече как детето му стои на моста под дъжда. Дали да изтича отсреща и да отведе веднага Точица вкъщи? Но ето че му хрумна нещо, което му се стори още по-добро. Той махна с ръка на едно такси.

— Карайте колкото може по-бързо до операта на „Унтер ден Линден“! — извика той, седна в колата и замина.

Какво ли възнамеряваше да прави?

Търговията на Антон не вървеше. Първо, той пак стоеше откъм другата страна на моста, и второ — валеше дъжд. Когато валеше, хората по улицата се разбързваха още повече, отколкото обикновено. Тогава те съвсем нямаха желание да се спират и да вадят портмонетата от джобовете си.

Търговията на Антон не вървеше, ала той бе в добро в настроение. Толкова се радваше на подобряването с майка си!

Внезапно той леко изтръпна. Този не беше ли годеникът на госпожица Андахт Роберт Дявола?

Облечен с шлифер и с каскет, нахлупен над лицето, човекът мина покрай момчето, без да го забележи Антон затвори куфарчето си и тръгна на почетно разстояние подир него. Човекът стигна края на моста, там прекоси и бавно тръгна в обратна посока по отсрещната страна. Антон разтвори широко очи. Човекът трябваше ей сега да стигне до госпожица Андахт. Той се движеше съвсем бавно покрай перилата на моста.

Сега тоя тип даде някакъв знак на гувернантката и тя се уплаши. Точица не забелязваше нищо. Тя се кланяше, нареждаше жалостиво и искаше непременно да продава на минувачите кибрит.

Спрял само на няколко метра от тримата, Антон се притисна към перилата на моста и заследи какво ще стане. Човекът сръга госпожица Андахт в ребрата, тя поклати глава, след това той я хвана здраво за лакътя, бръкна в чантата, която висеше на ръката ѝ, порови малко в нея и извади оттам нещо лъскаво. Антон се вгледа съвсем внимателно: бяха ключове.

Ключове? Защо ли тоя тип вземаше ключове от госпожица Андахт?

Той се обърна. За да не привлече вниманието му, Антон се наведе над оградата на моста и плю в реката. Човекът мина покрай него и изведнъж се разбърза. Спусна се бегом надолу по „Шифбауердам“.

Антон не умува много. Втурна се в най-близкия ресторант, поиска телефонната книга и затърси по буква.

След това извади двадесет пфенига от джоба си и изтича до телефонната кабина.

ДВНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО НЕГОДНИЦИТЕ

Готфрид Клепербайн е негодник. Представители на този човешко-животински вид се срещат вече и между децата и това е особено тъжно.

Негодникът се познава по редица признаци. Щом някой е мързелив, а на това отгоре злорад, коварен и лаком, алчен за пари и лъжлив, човек може да се обзаложи сто на сто, че това е негодник. Да направиш порядъчен човек от такъв негодник — това е може би най-трудната задача, която може да се измисли. Истинска дреболия в сравнение с нея е да напълниш сито с вода. Защо е така? Нима ако обясниш някому колко хубаво и благотворно е да бъдеш почтен, той не би трябвало да положи всички усилия, за да стане порядъчен.

Не е ли тъй?

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ДЕБЕЛАТА БЕРТА ВЪРТИ БУХАЛКА

Дебелата Берта седеше в кухнята, ядеше филия, намазана с лебервурст, и пиеше кафе. Понеже днес бе почивният ѝ ден, тя беше ходила с приятелката си на разходка; но тъй като дъждът не беше престанал, тя се бе прибрала по-рано от обикновено. И сега задушаваше с лебервурст яда си от дъждовната разходка и четеше романа в „Илюстрирано списание“.

Внезапно телефонът иззвъня.

— На всичко отгоре и това — промърмори Берта и се запъти лениво към апарата.

— Тук дом директор Поге — каза тя.

— Мога ли да говоря с господин директора? — запита детски глас.

— Не — каза Берта, — господарите са на опера.

— Ужасно! — каза детето.

— За какво се отнася, моля, ако може да попитам? — каза Берта.

— Кой е насреща?

— Прислужницата у Погеви.

— Ах, да, дебелата Берта! — извика детето.

— От къде на къде пък дебела? — каза обидено тя. — Но Берта е вярно. А с кого имам удоволствието да говоря?

— Аз съм приятелят на Точица — заяви детският глас.

— Тъй — рече Берта, — и сигурно ще кажеш сега да отида в стаята ѝ и да я питам дали иска посред нощ да играе с тебе футбол.

— Глупости! — каза момчето. — У вас ей сега ще дойде годеникът на госпожица Андахт.

— Става още по-весело! — рече Берта. — Та гувернантката отдавна спи!

— Нищо подобно — отвърна детският глас. — Освен вас в жилището няма жива душа.

Дебелата Берта надникна в телефонната слушалка, сякаш искаше да провери дали и там всичко е в ред.

— Какво? — запита тя след това. — Какво? Мигар Андахт и Точица не спят?

— Не! — извика детето. — Друг път ще ви обясня това. Вие сте съвсем сама вкъщи. Повярвайте ми най-сетне! А след малко ще дойде годеникът, за да краде. Ключовете са вече у него. Жилищният план също. Ей сега ще пристигне.

— Великолепно! — каза Берта. — А какво да правя аз?

— Викайте бързо полицията. И след това потърсете някоя лопата... за въглища или нещо подобно. А като дойде годеникът, цапардосайте го по главата.

— Лесно ти е на теб да говориш, сине — рече Берта.

— На добър час! — извика детето. — Дано да свършите успешно работата си! Не забравяйте да повикате по телефона полицията! Довиждане!

От недоумение и тракане на зъбите Берта едва успя да помръдне. Силно развълнувана, тя потропа на вратата на Точица и на тази на госпожица Андахт. В къщата няма жива душа. Не се обаждаше никой. Само Пифке поизляя малко. Той скокна от кошничката си, оставена пред вратата на Точица, и се завтече след Берта. Най-сетне тя се съвзе и извика по телефона дежурната полицейска група.

— Тъй! — каза някакъв чиновник. — Добре, ей сега ще изпратим някого.

Берта започна да си търси оръжие.

— Как ли си представя момчето тая работа с лопатата за въглища — каза тя на Пифке, — когато имаме централно отопление.

Най-сетне тя намери в детската стая две дървени бухалки, с които Точица понякога играеше гимнастика. Взе едната от тях, настани се зад вратата на коридора и изгаси лампата.

— Но кухненската лампа ще оставим да свети — каза тя на Пифке. — Инак може да не улуча.

Пифке легна до нея и търпеливо зачака. Той не беше разбрал още точно какво става и докато лежеше, заръмжа срещу опашката си.

— Затваряй си муцуната! — прошепна Берта.

Пифке не можеше да понася тоя тон, но се подчини. Берта си донесе стол и седна, защото почувства, че коленете и треперят. Днес всичко вървеше с главата надолу! Къде се бяха дянали Точица и Андахт? Дявол да го вземе, защо ли не беше обадила по-рано опасенията си на господин Поге?

В този миг някой се заизкачва по стълбите. Тя стана, грабна бухалката и затаи дъх. Непознатият застана пред вратата. Пифке се надигна и направи гърбица, сякаш беше котарак. Козината му бе настръхнала.

Непознатият пъкна ключа в бравата и го превъртя. След това пъкна секретния ключ в секретната брава и превъртя и него. После натисна ръчката. Вратата щракна и се отвори. Непознатият влезе в коридора, който бе слабо осветен от кухненската лампа. Берта вдигна бухалката си и цапна човека по кратуната. Крадецът се олюля и се строполи като чувал на пода.

— Пипнахме го! — каза Берта на Пифке и светна.

На пода лежеше мъж с шлифер и каскет, нахлупен ниско над лицето. Пифке подуши годеника на госпожица Андахт и изведнъж — макар и с голямо закъснение — доби необикновена смелост и го ухапа за прасеца. Но мъжът лежеше върху папурената пътека и не се помръдваше.

— Дано само полицията да пристигне по-скоро — каза Берта, седна на своя стол, взе в ръка бухалката и зачака нащрек.

— Би трябвало да го вържем — рече тя на Пифке. — Я тичай да донесеш от кухнята вѐжето за пране!

Пифке се окашля неразбрано насреща ѝ. Двамата седяха пред разбойника и се страхуваха, че може да се свести.

Ето! Човекът разтвори очи и се надигна. Погледът му постепенно започна да се избистря.

— Ужасно съжалявам! — заяви развълнувано дебелината Берта и го цапна за втори път по главата.

Непознатият изпъшка и падна отново на пода.

— Къде се губи полицията? — изруга Берта.

Но ето че пазителите на закона пристигнаха. Те бяха трима полицаи и не можаха да сдържат смеха си при гледката, която се откри пред очите им.

— Не мога да разбера какво смешно има в това! — извика — дебелията Берта. — Я по-добре вържете тоя тип! Иначе ей сега пак ще се свести.

Полицаяте сложиха белезници на ръцете на престъпника и след това го претърсиха. Намериха ключовете, жилищния план, връзка шперцове и един револвер. Старшията прибра предметите, Берта покани господарката в кухнята, свари им кафе и ги помоли да почакаат, докато се върнат Погеви. Каза им още, че детето и гувернантката са изчезнали. Кой знае какво още щеше да се случи през тоя ден!

— Добре, но само няколко минути — каза старшията.

Скоро завързаха разговор. А през това време Пифке пазеше вързания негодник и тайно опитваше вкуса на подметките му.

ТРИНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО СЛУЧАЙНОСТТА

Ако тая вечер не беше валяло, дебелията Берта щеше да се прибере по-късно вкъщи. Ако дебелията Берта се беше прибрала по-късно, крадецът щеше да краде на спокойствие. Истинска случайност бе, че тя се оказа вкъщи и кражбата се осуети.

Ако Галвани не беше видял случайно, че няколко жабешки бутчета, които бе окачил, потръпват, животинското електричество нямаше да бъде открито или пък щеше да бъде открито много по-късно.

Редица неща, които оказват влияние върху живота ни, стават понякога неочаквано и случайно. И точно затова по-добре е да не разчитаме на тях.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЕДНА ВЕЧЕРНА РОКЛЯ СЕ ИЗЦАПВА

Директорът Поге скочи от таксито пред операта на „Унтер ден Линден“, плати на шофьора и се втурна в театъра.

Жена му седеше в една ложа и с притворени очи слушаше музика. Даваха „Бохеми“ — една много хубава опера и нейната музика звучеше тъй, сякаш от небето ваят сладки бонбони. Някакъв много прочут тенор пееше партията на Рудолф и местата в ложите бяха ужасно скъпи. С парите, заплатени за тия две места, Антон и майка му биха могли преживеят цели две седмици.

Господин Поге влезе в ложата. Жена му смаяно разтвори очи и го погледна сърдито. Той застана зад нея, хвана я за раменете и каза:

— Тръгвай с мене!

Тя намери това грубо докосване непоносимо и възмутено извърна лице към него. Той стоеше в полумрака, измокрен до кости от дъжда, с вдигната яка на балтона, й гледаше някъде встрани от нея.

Тя никога не беше уважавала много своя мъж, защото той бе прекалено добър към нея. Ала сега уважението й към него се появи едновременно със страха.

— Какво значи това? — попита тя.

— Излизай веднага! — заповяда той. И понеже тя продължаваше да се колебае, той я издърпа от мекия стол и я повлече подире си. Всичко това й се струваше невероятно. Ала госпожа Поге не смееше вече да му противоречи. Следвана от него, тя се спусна надолу по стълбите. Той поиска от гардероба дрехата й, наметна я с нея, тропна яростно с крак, когато тя застана пред огледалото и започна да нагласява насам-нататък сребрилата си шапчица. След това я извлече от сградата на театъра.

Естествено, шофьорът господин Холак не беше там. Той трябваше да дойде да ги вземе с колата едва след края на представлението. Господин Поге не изпускате ръката на жена си. Той

се запрепъва заедно с нея през уличните локви. На госпожа Поге ѝ идеше да зареве на глас.

На ъгъла имаше таксита. Той я тикна в първото, каза някакъв адрес на шофьора и се качи след жена си. Седна върху копринения ѝ шал, ала тя не посмя да му каже.

Автомобилът се движеше много бързо. Господин Поге гледаше разсеяно и нервно местеше краката си.

— Свърши се със сребристите ми обувки — промърмори жена му. — Забравих в гардероба шушоните си.

Той не отговори нищо, а гледаше вторачено право пред себе си. Как си бе позволила тая особа да ходи нощем по прося заедно с детето и увита в парцали, да се преструва на сляпа? Нима тая госпожица Андахт беше съвсем ненормална?

— Мърша такава! — каза той.

— Коя? — запита жена му.

Той замълча.

— Какво значи всичко това? — попита жена му. — Седя в театъра, а ти ме извличаш въвн на дъжда. Представлението беше великолепно. И тия скъпи билети!

— Мълчи! — отвърна той и впери поглед през прозореца.

Автомобилът спря пред Комическата опера. Слязоха.

Госпожа Поге огледа отчаяно нагизналите си обувки. Как можа да си забрави шушоните в гардероба! Още рано на другата сутрин трябваше да прати госпожица Андахт да ги вземе.

— Гледай! — прошепна мъжът и посочи отсреща към Вайдендамския мост.

Тя видя автомобили, колоездаци, един стражар, някаква просякиня с дете, вестникопродавец с чадър, мина и автобусът по линия 5. Сви рамене.

Той я хвана за ръка и внимателно я поведе към моста.

— Огледай хубаво просякинята и детето! — прошепна заповеднически той.

Тя заследи как малкото момиченце се кланяше, държеше във вдигнатите си ръце кутийки кибрит и получаваше пари от минувачите. Внезапно тя се стресна, погледна мъжа си и каза:

— Точица!

Пристъпиха още по-наблизо.

— Точица! — прошепна госпожа Поге, без да може разбере онова, което виждаше със собствените си очи.

— Мама е съвсем сляпа, а е още толкова млада! Три кутийки за двайсет и пет. Господ да ви благослови, мила госпожо! — казваше в това време момиченцето.

Беше Точица!

Тогава госпожа Поге се спусна към детето, което зъзнеше и се кланяше в дъжда, коленичи пред него, без да обръща внимание на това, че улицата беше мокра и кална, и го прегърна.

— Детето ми! — изкрещя извън себе си тя.

Точица се изплаши до смърт. Такъв лош късмет! Дрехите на майка ѝ изглеждаха безобразно.

Минувачите спряха и помислиха, че се снима филм.

Директорът Поге дръпна с рязко движение очилата от очите на сляпата.

— Госпожица Андахт! — извика ужасена госпожа Поге.

Бледа като смъртник, Андахт вдигна отбранително ръце пред лицето си и не знаеше какво да стори. Появи се и един полицай.

— Господин вахмистър — извика господин Поге. — Арестувайте тая особа! Тя е нашата гувернантка и когато не сме у дома, ходи да проси с детето ни.

Полицаят извади бележника си. Вестникопродавецът разтвори чадъра си и се разсмя.

— Не ме затваряйте! — извика госпожица Андахт. — Не ме затваряйте!

С един скок тя проби кръга хора и побягна презглава.

Господин Поге понечи да се втурне след нея; но хората го задържаха.

— Оставете момичето да си върви! — каза един възрастен човек.

Госпожа Поге бе станала и чистеше с една дантелена кърпичка копринената си рокля. Беше ужасно окаляна.

После откъм другата страна на улицата дойде Антон и сложи ръка на рамото на Точица.

— Какво става тук? — запита той.

— Родителите ми ме спипаха — каза тихо Точица. — А пък Андахт току-що офейка. Хубава каша се забърка.

— Ще те накажат ли? — попита загрижено той.

— Още не може да се разбере — рече Точица и сви рамене.

— Мога ли да ти помогна с нещо? — попита той.

— А, да — каза тя, — остани тук, това ме успокоява.

Господин Поге разговаряше със стражаря. Госпожа Поге още продължаваше да чисти скъпата си рокля. Хората, които се бяха насъбрали, продължиха пътя си. Тогава госпожа Поге вдигна поглед, видя, че дъщеря ѝ разговаря с някакво непознато момче, и дръпна детето си.

— Тръгвай веднага с мен! — извика тя. — Какво си застанала тук с това просяче?

— Това е малко прекалено! — каза Антон. — Все струвам горедолу колкото вас, да го знаете! И ако не бяхте случайно майка на приятелката ми, изобщо нямаше да говоря с вас. Разбрахте ли?

Тези думи привлякоха вниманието на господин Поге и той се приближи.

— Той е най-добрият ми приятел! — каза Точица и хвана момчето за ръка. — Казва се Антон и е чудесен момък.

— Така ли? — попита развеселен баща ѝ.

— Чудесен момък е силно казано — рече скромно Антон, — но не позволявам да ме ругаят.

— Жена ми не е искала да ви обиди — обясни господни Поге.

— И ние се надяваме твърдо, че е така — каза гордо Точица и се усмихна на приятеля си. — Тъй, а сега да вървим вкъщи. Какво ще кажете? Антоне, ще дойдеш ли и ти?

Антон отклони поканата. Нали трябваше да се върне при майка си.

— Тогава намини утре след училище.

— Добре — каза Антон и стисна ръката ѝ. — Стига родителите ти да нямат нищо против.

— Дадено — каза бащата на Точица и му кимна с глава.

Антон се поклони леко и затича.

— Той е наистина момче на място — каза Точица и се загледа след него.

После взеха такси и потеглиха към дома. Детето седеше между родителите си ѝ си играеше с монетите и кибритените кутии.

— Как можа да стане всичко това? — запита строго баща ѝ.

— Госпожица Андахт има годеник — заразказва Точица. — И понеже на него постоянно му трябваха пари, тя постоянно идваше с мене тук. И печелехме добре. Това може да се каже без преувеличение.

— Ужасно, сладка моя! — извика майка ѝ.

— Защо пък ужасно? — запита Точица. — Беше безкрайно интересно.

Госпожа Поге погледна мъжа си, поклати глава и каза:

— Ах, тия прислужници!

ЧЕТИРИНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО УВАЖЕНИЕТО

В предишната глава има едно изречение, което заслужава да се спрем още веднъж на него. Там се казваше за госпожа Поге така: „Тя никога не бе уважавала много мъжа си, защото той беше прекалено добър към нея“. Може ли изобщо човек да бъде прекалено добър към някого? Смятам, че да. Там, гдето съм роден аз, казват: „Добър до глупост“. От много любезност и добрина човек може да стане чак глупав. А не бива така. Децата първи подушват, когато някой е прекалено добър към тях. Когато са направили някоя пакост, заради която самите те смятат, че заслужават наказание, и наказанието не последва, те се чудят. А повтори ли се това, те малко по малко изгубват всяко уважение към съответния човек.

Уважението е нещо много важно. Някои деца от само себе си постъпват почти винаги правилно, но повечето трябва най-напред да се научат. И затова им трябва барометър. Трябва винаги да чувстват: „Олеле, това, което току-що сторих, не беше правилно. Заслужавам наказание!“.

Но ако не последва наказание или урок, ако децата получат шоколад заради това, че са били лоши, може би ще си кажат: „Ще бъда лош и занапред — нали ми дават шоколад!“.

Уважението е необходимо. Необходими са и достойни за уважение личности дотогава, докато децата, пък изобщо и ние, хората, сме несъвършени.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЕДИН ПОЛИЦАЙ ТАНЦУВА ТАНГО

Когато се изкачваха по стълбите у дома си, чуха, че на първия етаж свири грамофон.

— Охо! — каза господин Поге и отключи.

В следния миг той се вкамени на мястото си; жена му направи същото. Само Точица не се изненада много, а поведе разговор с Пифке, който се втурна насреща и.

В коридора дебелата Берта танцуваше танго с единия полицай. Друг полицай стоеше до портативния грамофон и го навиваше.

— Берта! — извика с негодувание госпожа Поге.

Точица пристъпи към полицая, който стоеше до грамофона, поклони се пред него и каза:

— Дами канят, господин вахмистър!

Полицаят я хвана през кръста и потанцува с нея толкова, колкото налагаше учтивостта.

— Сега обаче край! — извика директорът — Берта, какво значи това? Да не сте се сгодили за цяла рота полицаи?

— Уви, не — каза дебелата Берта.

В този миг от кухнята излезе трети полицай и госпожа Поге промърмори:

— Ще си загубя ума!

Точица застана пред нея и каза умолително:

— Хайде, мамичко, загуби го!

— Не е необходимо вече — извика Берта. Всъщност това беше доста нахално от нейна страна, но госпожа Поге не разбра забележката, а пък мъжът ѝ беше зает изцяло с друго — да клати учудено глава.

Най-сетне Берта заведе всички в кухнята. Там седеше един човек, облечен в шлифер и на ръцете с белезници.

— Тоя господин искаше да краде у нас, а аз го чукнах по кратуната и съобщих на дежурната полицейска група; и понеже ви

нямаше, завъртяхме се на бърза ръка по паркета.

Човекът с белезниците тъкмо отваряше очи. Погледът му беше съвсем изцъклен.

— Та този е Роберт Дявола! — извика Точица.

Родителите ѝ я погледнаха смаяно.

— Кой?

— Годеникът на госпожица Андахт! Аха, значи затова ме разпитваше тя кога ще излиза Берта на разходка.

— И затова е трябвало да ходите да просите! — добави баща ѝ.

— И затова тя рисуваше жилищния план! — извика Точица.

— Намерихме плана у него — каза полицаят и подаде листчето на смаяния домакин.

— Как успяхте да надвиете този тип? — запита госпожа Поге.

Дебелата Берта измъкна физкултурната бухалка и застана до вратата.

— Аз заставах тук и когато той отвори вратата и подаде главата си, пухнах го. После той рече да се свести, но аз го хлопнах още веднъж по главичката. Да, а след това пристигнаха тия трима кавалери.

Берта посочи тримата полицаи и те се почувстваха много поласкани.

Бащата на Точица отново заклати глава.

— Никак не мога да разбера тая работа — заяви той. — Откъде пък знаехте, че в жилището ще влезе крадец? Ами ако това бях аз?

— Тогава ти щеше да бъдеш сега с омекнала тиква! — извика весело Точица.

Берта започна да обяснява, макар и малко по-подробно, отколкото беше необходимо:

— Когато се върнах вкъщи... валеше така отвратително, че си рекох: какво ще скитам по дъжда... та както значи си седях в кухнята, телефонът позвъни. „Ей сега ще дойде един крадец — казва някой на другия край на жицата. — Бухнете го по главата с лопатата за въглища и викайте дежурната полиция.“ Само че нали ние си нямаме лопата за въглища? Ето така стана.

— Но кой може да е знаел, че този тип ще краде у нас? Кой ви се обади по телефона? — запита госпожа Поге.

— Та то е ясно като бял ден — каза Точица, — разбира се, е бил моят приятел Антон.

— Точно така — рече Берта, — не си каза името, но обади, че е приятел на Точица.

— Видяхте ли? — заяви Точица, кръстоса ръце на гърба си и се заразхожда важно нагоре-надолу из коридора. — Нали ви казах още в самото начало, че това момче цена няма!

— И на мен ми се струва така! — каза татко Поге и си запали една пура. — Но откъде е узнал той това?

— Може би е видял, когато госпожица Андахт е дала ключовете на тоя разбойник, — рече Точица.

Роберт Дявола се въртеше яростно насам-нататък на стола.

— А, тъй ли било? — рече той. — Чакай, въшльо такъв, все ще те сбарам някъде!

— Поотложете тая работа! — каза вахмистърът. — Най-напред ще ви пъхнем в затвора.

Точица пристъпи към човека.

— Най-настойтелно ви съветвам да не се опитвате! — каза тя. — Инак Антон ще ви разкъса във въздуха. Готфрид Клепербайн изяде от него няколко такива плесници, че направо седна на земята.

— Така ли? — запита зарадван баща й. — Твоят Антон наистина е чудесен момък.

Пифке седеше пред крадеца и развързваше връзките на обувките му.

Госпожа Поге пак я хвана мигрена. Тя изкриви страдалчески лице.

— Толкова много вълнения! — оплака се тя. — Господа, няма ли да отведете престъпника? Тоя човек ми действа ужасно на нервите.

— И вие на моите — промърмори Роберт Дявола.

След това полицаите го откъгнаха.

— Мила Берта — каза госпожа Поге, — сложете детето в леглото. Аз ще легна да спя. Ще дойдеш ли скоро и ти, Фриц? Лека нощ, сладка моя! И никога вече да не вършиш такива лудории!

Тя целуна очарователно Точица и се оттегли в стаята си. Господин Поге изведнъж доби крайно сломен вид.

— Аз сам ще сложа детето да спи, Берта — каза той, — идете да си легнете. Вие сте се дължали храбро!

След това той ѝ подаде, първо ръка и, второ — една банкнота от двадесет марки.

— И аз благодаря! — каза дебелията Берта. — Знаете ли, стига да ме уведомяват предварително, нямам нищичко против крадците!

Сетне и тя се прибра в стаята си.

Господин Поге помогна на Точица да се измие и преоблече, а след това тя легна и Пифке се качи в леглото при нея. Баща и седна на ръба на креватчето.

— Луиза — каза сериозно той, — слушай сега добре, детето ми.

Тя хвана неговата голяма ръка между малките си ръчички и го погледна в очите.

— Знаеш ли, че много те обичам? — запита той тихо. — Само че не мога да се грижа много за тебе. Трябва да печеля пари. Защо правиш такива истории? Защо ни лъжеш? Няма да имам вече нито минутка спокойна, като знам, че не мога да ти вярвам.

Точица погали ръката му.

— Знам, че ти нямаш време, защото трябва да печелиш пари — каза тя, — но мама не трябва да печели пари и пак не намира време за мене. Вие и двамата нямате време за мене. Сега пак ще ми вземете някоя гувернантка, а какво ще излезе от нея, никой не може да знае предварително.

— Да, да — каза той, — имаш право. Но ще ми обещаеш ли за в бъдеще винаги да казваш истината? Това ще ме успокои извънредно много.

Детето му се усмихна.

— Добре, щом като ще те успокои много!

Той я целуна за лека нощ. Когато се обърна до вратата, за да изгаси лампата, Точица каза:

— Директоре, все пак много интересно беше!

Въпреки многото хапове, които глътна, тая нощ господин Поге не можа да мигне.

ПЕТНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО БЛАГОДАРНОСТТА

Дебелията Берта прояви смелост, нали? В трудовия ѝ договор не пише, че трябва да удря по главата крадци, но все пак тя го стори. Това заслужава благодарност. А какво прави госпожа Поге? Ляга си да спи!

Обаче господин Поге подава на Берта първо ръка, и второ — една двадесетмаркова банкнота. Може би някой би подал само ръка, въпреки че разполага с пари. А пък друг ще даде може би само двадесет марки, въпреки че има ръка. Господин Поге има двете и прави двете неща. Той стисва най-напред ръката на дебелата госпожица и след това ѝ дава пари. Намирам, че последователността е правилна! Той можеше да ѝ подаде най-напред банкнотата, после да стисне ръката ѝ и да каже: „Освен това благодаря Ви!“.

Не, той прави всичко точно както трябва, държи се безупречно.

Колкото повече опознавам господин Поге, толкова повече ми се нрави. От глава на глава ми става все по-симпатичен. И особено в последната глава, която непосредствено следва.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

КРАЯТ УВЕНЧАВА ДЕЛОТО

Когато на следния ден Точица излезе от училище, автомобилът — съвсем необичайно — пак беше пред вратата и този път освен господин Холак вътре седеше и баща ѝ. Той ѝ махна с ръка.

Другите момиченца се пукнаха от яд. И този път нищо не излезе от возенето в автомобил!

Точица поздрави шофьора и се качи в колата.

— Да не се е случило нещо? — запита тя боязливо.

— Не — каза баща и, — но имам малко свободно време!

— Какво имаш? — запита тя и го погледна тъй, сякаш изведнъж му бе пораснала брада. — Свободно време ли?

Господин Поге истински се смути пред малката си дъщеря:

— Е, да — каза той. — Не питай така глупаво! Може някой път да се случи на човек да има свободно време.

— Великолепно! — извика тя. — Да идем тогава в Шарлотенхоф и да ядем сладки с крем!

— Мислех, че е по-добре да вземем от училище и твоя Антон.

Тогава тя се хвърли на врата на баща си и му залепи една целувка, която прозвуча като оръдеен изстрел.

След това бързо се отправиха с колата към училището на Антон. Пристигнаха тъкмо навреме. Антон едва не припадна, когато видя, че Точица и баща ѝ го чакат с хубавата кола. Точица му даде знак да се приближи, баща ѝ му стисна ръката и каза, че бил славно момче. Чудесно наредил Роберт Дявола!

— Но това беше толкова просто, уважаеми господин Поге — каза Антон.

Сетне го пуснаха да се качи отпред до господин Холак и от време на време той му позволяваше да натиска с крак газовия педал и да включва мигача, с който шофьорът указваше накъде иска да завие. Беше просто чудесно. Точица подръпна баща си за ухото и му прошепна:

— Директоре, момчето умее дори да готви!

— Какво всъщност не умее да прави? — запитва господин Поге.

— Антон ли? Антон умее всичко! — заяви тя гордо.

И понеже Антон умееше всичко, отидоха в Шарлотенхоф и ядоха сладки с крем. Дори господин Поге яде, макар че лекарят строго му беше забранил изрично именно сладки с крем.

После тримата играха на криеница, за да поотслабне бащата на Точица. Защото беше почнал да пуска шкембе.

Сетне Антон искаше да си върви вкъщи, но директорът каза, че ще съобщи на майка му.

— Хока ли те още господин Бремзер? — запитва Точица.

— Не — каза Антон, — напоследък е много мил с мен име покани да ида някога у тях на кафе.

— Ето на, виждаш ли? — каза съвсем спокойно Точица.

Но под масата — от голямо задоволство — тя сама се оципа по прасеца.

Закъсняха здравата за обед. Госпожа Поге беше дълбоко засегната. Но другите трима бяха толкова доволни, че дори не забелязаха това. Тогава госпожа Поге се засегна още повече и изобщо не хапна нищо, защото инак щеше да се пръсне.

— Къде ли може да е сега госпожица Андахт? — запитва Антон, защото беше добър по сърце.

Госпожа Поге не се интересуваше от такива въпроси. Тя само измърмори:

— Къде ще намерим сега гувернантка, на която бихме могли да се доверим?

На господин Поге му беше хрумнало нещо. Той дръпна настрана Точица, пошушука си нещо с нея и после каза:

— Ей сега ще се върна.

Сетне изчезна.

Другите привършиха обед, без да говорят много. След това двете деца изтичаха в стаята на Точица, където Пифке ги очакваше вече с голямо нетърпение.

Накараха Антон да седне на един стол и му представиха приказката за Червената шапчица. Пифке беше научил вече много

добре ролята си. Но и този път отказа да изяде Точица.

— Може би след някоя и друга година, като порасне, ще се научи — каза момиченцето.

Антон заяви, че при все това представлението било великолепно. Той изръкопляска като в театър.

Точица се поклони десет пъти и изпрати към публиката въздушни целувки, а Пифке не престана да лае, докато не получи бучка захар.

— А на какво ще играем сега? — запита Точица. — Днес бих могла да бъда гърбавият шивач и неговият син. Или да играем на майка и дете и Пифке да бъде бебето? Не, ще играем на крадци! Ти си Роберт Дявола, аз съм дебелията Берта и когато влезеш през вратата, ще те бухна по главата с бухалката.

— А кой ще играе ролята на тримата полицаи? — запита той.

— Аз съм Берта и тримата полицаи — обясни тя.

— Но ти не можеш да танцуваш сама със себе си — възрази Антон.

Тъй и от това не излезе нищо.

— Сетих се! — каза той. — Ще играем на откриването на Америка. Аз съм Колумб.

— Добре! — извика Точица. — Аз съм Америка, а Пифке е яйцето.

— Какво е той?

— Яйцето — рече тя, — яйцето на Колумб.

Антон не знаеше тая история, не я бяха учили още в училище.

— Сега вече намислих! — извика той. — Ще играем на следното: „С платноходка през океана“.

Разтребиха масата и я обърнаха с краката нагоре. Това беше лодката. И докато Антон правеше от покривката платно, Точица отиде в трапезарията и донесе припаси за парахода: един буркан с мармалад, кутията с масло, няколко ножа и вилници, кило картофи, една паница с компот от круши и половин шпеков салам.

— Шпековият салам е подходящ — каза тя. — Може да изтрае няколко месеца.

Натовариха припасите в лодката и в нея остана точно толкова място, колкото да се поберат децата и кучето. До масата имаше леген с

вода. Докато пътуваха през океана, Точица плискаше в него и накрая каза:

— Морето е страшно студено.

Антон слезе посред океана, донесе сол и я сипа в легена.

— Морската вода трябва да бъде солена — заяви той.

Последва безветрие. То продължи цели три седмици.

Наистина Антон гребеше с два бастуна, но почти не мърдаха.

Точица, той и Пифке изядоха шпековия салам и Точица изхленчи:

— Капитане, припасите са на привършване.

— Трябва да издържим! — извика Антон. — Хей там отвъд е Рио де Жанейро!

И той посочи леглото.

— Слава богу! — каза Точица. — Инак просто щях да умра от глад.

При това тя беше така сита от обедата и от салама, че дори ѝ прилошаваше.

— А сега наставка страшна буря! — каза Антон, слезе и започна да клати масата.

— Помощ! — извика отчаяно Точица. — Потъваме!

След това изхвърлиха през борда кило то картофи, за да облекчат лодката. Ала Антон и бурята не спираха. Точица се хвана за корема и заяви:

— Разболявам се от морска болест.

И понеже ги връхлитаха вълни, високи колкото къщи, Пифке падна ваницата с компота от круши и го изплиска на всички страни. Антон беше вятърът и виеше.

Най-сетне бурята премина. Момчето изтика масата до леглото и слязоха на сушата в Рио де Жанейро. Местното население приветства сърдечно презокеанските пътешественици. Направиха обща снимка на тримата. Свит на кълбо, Пифке въодушевено ближеше лепкавата си козина. Тя имаше вкус на компот от круши.

— Много благодарим за сърдечния прием! — каза Точица. — Прекарахме дни на лишения, ала с удоволствие ще си спомняме за тях. За съжаление роклята ми пострада и на връщане ще пътувам с влака. За всеки случай... и по-сигурно е.

— Аз съм Антонио Гастилионе, главният кмет на Рио де Жанейро — каза с дебел глас момчето. — Приветствам ви с „добре дошли“ и обявявам вас и кучето за световни майстори по презокеанско плаване.

— Много благодарим, любезни господине! — каза Точица. — Винаги ще ценим високо вашата купа.

Тя взе от лодката кутията с масло и с изражение на познавач каза:

— Чисто сребро, най-малко десет хиляди карата.

В този миг вратата се отвори и влезе майката на Антон.

Радостта беше голяма.

— Господин Поге ме взе с автомобила — разказа им тя. — Но на какво прилича тук?

— Току-що преплавахме океана — съобщи Точица.

После разтребиха стаята. Пифке поиска доброволно да седне още веднъж в компота, но майката на Антон му пресече пътя.

В това време господин Поге водеше сериозен разговор с жена си.

— Искам Точица да стане свестен човек — каза той. — В моя дом няма да влезе вече втора госпожица Андахт. Детето ми не бива да стане надута гъска. Трябва да осъзнае сериозността на живота. Точица сама е избрала приятелите си. Аз одобрявам този избор. Ако ти се грижеше за детето си малко повече, щеше да бъде по-друго. Но при това положение ще остане каквото съм решил аз. Без възражения! Достатъчно казвах все „добре“ и „да“ за всичко. Отсега нататък ще бъде вече друго.

Очите на госпожа Поге се наляха със сълзи.

— Е, добре, Фриц! Щом непременно искаш така — рече тя и прекара по лицето си носната кърпичка. — Съгласна съм, но не бива да се сърдиш повече.

Той я целуна. А след това доведе в стаята майката на Антон и я запита как намира неговия план. Госпожа Гаст беше трогната и каза, че ако жена му няма нищо против, тя на драго сърце би се съгласила. Беше много щастлива.

— Слушайте сега, деца! — извика господин Поге. — Внимание! Внимание! Майката на Антон още днес ще се премести в стаята на госпожица Андахт. За момчето ще нагласим стаята със зелените тапети и отсега нататък всички ще живеем заедно. Съгласни ли сте?

Антон не можеше да проговори нито дума. Той стисна ръцете на господин Поге и на жена му. След това прегърна майка си и ѝ прошепна.

— Сега вече не ще имаме толкова много грижи, нали?

— Не, доброто ми момче! — каза тя.

После Антон седна отново до Точица и тя от радост му издърпа ушите. Пифке подскачаше весело из стаята. Имаше вид, като че ли тихичко се смее.

— Е, дъще, добре ли е така? — запита баща ѝ и погали Точица по косата. — А през лятната ваканция ще отидем с госпожа Гаст и с Антон на Балтийско море.

Тогава Точица побягна нанякъде и когато се върна, държеше в едната ръка кутия с пури, а в другата — кибрит.

— За награда — рече тя.

Баща ѝ запали една пура, изпъшка доволно, когато пусна първото облаче дим, и каза:

— Заслужих си я!

ШЕСТНАДЕСЕТТО РАЗМИШЛЕНИЕ СЕ ОТНАСЯ ДО ЩАСТЛИВИЯ КРАЙ

С това дойде краят на тая история. И този край е правдив и щастлив. Всеки попадна там, където му е мястото, и доверявайки се на бъдещето, можем да предоставим всички герои на тяхната понататъшна съдба. Годеникът на госпожица Андахт влезе в затвора, Антон и майка му плуват в щастие, Точица седи до своя Антон, а госпожица Андахт загази здравата. Всеки е намерил съответно място за задните си части.

Възможно е сега вие да заключите, че и в живота винаги всичко става и завършва тъй справедливо, както в нашата книга. Ала това би било съдбоносна грешка! Би трябвало да става така и всички разумни хора полагат усилия да става така. Но не е така. Все още не е така.

На времето имахме един съученик, който редовно преписваше от съседа си. И да не мислите, че го наказаха? Не, наказаха съседа му, от когото той преписваше. Затова не се учудвайте много, ако животът някога ви накаже, макар други да са виновни. Гледайте, когато пораснете, тия работи да се оправят. Ние не успяхме напълно. Бъдете по-почтени, по-честни, по-справедливи и по-разумни, отколкото бяха повечето от нас!

Казват, че някога земята била рай. Няма нищо невъзможно.
Земята би могла пак да се превърне в рай! Нищо невъзможно
няма!

КРАТЪК ПОСЛЕСЛОВ

Макар че историята за Точица, Антон и Пифке вече свърши, много ми се иска да добавя още нещо.

Ето какво е то: някои деца, които са чели другата ми книга, „Емил и детективите“, може да кажат: „Слушайте какво, вашият Антон прилича досущ на Емил! Не беше ли по-добре да опишете в новата си книга някое съвсем друго момче?“.

И понеже имат известно право да зададат подобен въпрос, бих желал да отговоря на него, преди да сложа последната точка. Разказах ви за Антон, макар че прилича на Емил Тишбайн, защото смятам, че винаги ще има нужда да се разказва за такива момчета и никога няма да имаме достатъчно Емиловци и Антоновци!

Може би и вие ще решите да станете като тях? Може би, понеже ги обикнахте, и вие ще станете прилежни, почтени, смели и честни като тия образцови момчета.

За мен това би било най-голямата награда. Защото Емил, Антон и всички, които приличат на тях, един ден ще станат много способни мъже. Такива, каквито ще ни трябват.

ХВЪРЧАЩАТА КЛАСНА СТАЯ

ПЪРВОТО ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДГОВОРА

Съдържа разисквания между госпожа Кестнер и нейния син, един поглед към върха Цугшпице, една пеперуда на име Гертруда; една котка на бели и черни петна; малко вечен сняг; една приятна вечер след усилен труд и основателното твърдение, че понякога телетата стават волове.

Този път ще стане истински коледен роман. Всъщност канех се да го напиша още преди две години; а сетне, вече съвсем сигурно, миналата година. Но, както става винаги, все нещо ми попречваше. Докато напоследък майка ми каза: „Не го ли напишеш тая година, няма да получиш нищо за Коледа!“

Това реши всичко. Бързо стегнах куфара си, сложих в него ракетата за тенис, банския костюм, зеления молив и страшно много хартия и когато, запотени и запъхтени, от бързане се намерихме в чакалнята на гарата, запитах: О — А сега накъде?

Защото — съвсем понятно е — да, съчиняваш коледен роман сред най-голямата лятна жега е много мъчно нещо. Не можеш просто да седнеш и да пишеш: „Беше лют мраз, снегът се сипеше на провала и когато господин доктор Айзенмайер подаде глава през прозореца, двете му уши замръзнаха...“ Искам да кажа, че и при най-добра воля не можеш да пишеш подобно нещо през август, докато лежиш отпуснат като задушено месо на смесения плаж и чакаш всеки миг да получиш слънчев удар! Или не сте съгласни?

Жените са практични. Майка ми намери изход. Пристъпи към гишетото за билети, кимна приветливо на чиновника и запита:

— Извинете, къде има сняг през август?

„На Северния полюс“ — се беше приготвил вече да каже чиновникът, но като позна майка ми, преглътна дръзката забележка и учтиво рече:

— На връх Цугшпице, госпожо Кестнер.

И така, наложи се незабавно да си купя билет за Горна Бавария. Майка ми каза още:

— Да не ми се връщаш у дома без коледния роман! Като ти стане много горещо, ще поглеждаш към снега на Цугшпице Ясно ли е?

В този миг влакът потегли.

— Не забравяй да пращаш дрехите си за пране! — извика в допълнение майка ми.

За да я поразядосам малко, изревах:

— И поливай цветята!

Сете си махахме с кърпички, докато всеки изчезна от погледа на другия.

И тъй, от две седмици живея в полите на Цугшпице, край голямо тъмнозелено езеро, и ако не плувам или не играя гимнастика или тенис, или пък Карлинхен не ме вози с лодката си, седя на малка дървена пейка сред една просторна ливада, а пред мен има маса, която непрестанно се клати, и на нея пиша моя коледен роман.

Околовърст цветята цъфтят във всевъзможни; багри. Тревичките почтително се прекланят пред вятъра. Пеперудите излитат на разходка. А една от тях, едно голямо пауново око, дори ме спохожда понякога. Кръстих я Гертруда и с нея се погаждахме много добре. Едва ли минава ден, без Гертруда да пристигне, пърхайки с крилца, и доверчиво да кацне върху моите листове.

— Е, как е, Гертруда? — питам аз тогава? Харесва ли ти се още животът?

В отговор тя лекичко вдига и спуща крилца и сетне доволна литва по своя път.

Отвъд, в края на тъмната елхова гора, са струпани голям куп дърва. Върху него се е сгушила котка на бели и черни петна и втренчено ме гледа. Подозирам и почти съм убеден, че е омагьосана. И че ако иска, би могла да говори. Само че не иска. Винаги, когато си паля цигара, тя прави гърбица.

Следобед офейква оттам, защото ѝ става много горещо. И на мене; само че аз оставам. Все пак съвсем не е дребна работа да седиш така — да изгаряш от жега — и да описваш, да речем, бой със Снежни топки.

Облягам се тогава хубавичко на моята дървена пейка, поглеждам нагоре към Цугшпице, в чиито огромни скалисти бездни блести хладният вечен сняг, и ето че мога да продължа писането! Случват се наистина дни, когато откъм онзи край на езерото, отдето обикновено идват бури, се надигат облаци, преплуват небосвода право към Цугшпице и се трупат пре върха, докато от него вече нищичко не се виждал.

Тогава, разбира се, е свършено с описанието на битките със снежни топки и с другите подчертано зимни събития. Но това не е беда. През такива дни чисто и просто описвам сцени, които се разиграват в стая. Човек трябва да умее да се справя с всичко.

Вечер редовно идва да ме вземе Едуард. Едуард е едно кафяво теленце с мънички рогца, хубавичко като на картинка. Чува се още отдалеч, защото на шията му е окачен хлопатар. Отначало хлопатарът звъни съвсем слабо, понеже теленцето пасе горе на една планинска ливада. Сетне звънът се приближава все повече и повече. И накрая на сцената излиза и Едуард. Измъква се измежду високите тъмнозелени елхи, от устата му се подават няколко жълти маргаритки, сякаш ги е набрал нарочно за мен, и с тромави, бавни крачки прекосява поляната. Идва до моята пейка.

— Какво, Едуард, време ли е вече за почивка? — питам го аз.

Той ме гледа учудено и кима, и хлопатарът му звъни. Но пасе още мъничко, защото тук има великолепни глухарчета и анемони.

И аз написвам още няколко реда. А високо над нас кръжи орел ѝ с все по-тесни серпантини се издига към небето.

Накрая прибирам зеления си молив и погалвам Едуард по топлата гладка кожа. А той ме мушва леко с рогца, за да стана най-сетне. И после двамата тръгваме бавно през хубавата пъстра ливада към дома.

Пред хотела се разделяме. Защото Едуард не живее в хотел, а у един селянин зад съседния ъгъл.

Неотдавна разпитах селянина. И той ми каза; че един ден Едуард сигурно щял да стане голям вол.

ВТОРОТО ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДГОВОРА

съдържа загубата на един зелен молив; забележка във връзка с големината на детските сълзи; презокеанското пътешествие на малкия Йонатан Троц, причината, поради която баба му и дядо му не дошли да го посрещнат; ода на човешкото дебелокожие и настойчив призив към смелите да проявяват разум и към разумните да проявяват смелост.

Всъщност снощи, когато седях лениво в общия салон на хотела, след като се бях нахранил, имах намерение веднага да продължа да пиша. Вечерното сияние по алпийските върхове беше вече изгаснало. Цугшпице и Рифелвенде се изгубиха сред сенките на настъпващата нощ. А от другия бряг на езерото, над потъналата в мрак гора, надничаше усмихнато пълната луна.

Тогава забелязах, че съм изгубил зеления си молив. Сигурно беше изпаднал от джоба ми, когато се прибирах. А може и Едуард — хубавото като на картинка теленце — да го бе взел за стрък трева и да го бе глътнал. Тъй или иначе, седях без работа в салона и не можех да пиша. Защото из целия хотел, при все че е много луксозен, нямаше зелен молив, който бих могъл да поискам назаем! Глупава работа, а? В края на краищата взех една детска книга, която авторът ѝ ми беше изпратил, и я зачетох. Но скоро я оставих. Ужасно се ядосах! И ще ви кажа защо. Господинът направо иска да втълпи на децата, които четат книгата му, че те непрекъснато са весели и че просто не знаят какво да правят от щастие! Онзи неискрен господин твърди, че детството било изпечено от първокачествено козуначено тесто.

Как може един възрастен човек да забрави до такава степен детството си, че един ден изобщо да не знае колко тъжни и нещастни могат да бъдат понякога децата? (Използвам случая от все сърце да ви замоля: никога не забравяйте детството си! Обещавате ли ми? Честна дума?)

Защото всъщност няма значение дали плачеш заради счупената си кукла, или пък след години заради изгубения си приятел. В живота никога не е важно защо скърбиш, а само колко скърбиш. Детските сълзи съвсем не са по-дребни и често пъти са доста по-тежки от сълзите на възрастните. Но да не се разберем криво, драги приятели. Не е необходимо да се разнежваме без нужда. Искам да кажа само, че човек трябва да бъде честен дори когато това му причинява болка. Честен до мозъка на костите си.

В коледната история, която ще ви опиша от следната глава нататък, се среща едно момче на име Йонатан Троц; другарите му го наричат Джони. Този малък осмокласник не е главен герой в книгата. Но тук му е мястото, да ви разкажа нещо за живота му. Роден е в Ню Йорк. Баща му бил германец. Майка му — американка. Двамата живеели като куче и котка. Накрая майка му избягала. И когато Джони станал четиригодишен, баща му го завел на нюйоркското пристанище, до един параход, който заминавал за Германия. Купил на момчето билет за парахода, тикнал една десетдоларова банкнота в детското му портмоне и окачил на шията му картонена табелка, върху която било написано името на Джони. Сетне отишли при капитана. И бащата казал:

— Моля ви се, приемоте със себе си детето ми! В Хамбург баба му и дядо му ще го вземат от парахода.

— Дадено, господине — отвърнал капитанът.

И докато го казал, бащата на Джони бил вече изчезнал.

Тъй момченцето пътувало само през целия океан. Пътниците били страшно мили към него, подарявали му шоколад, четели написаното на картонената табелка и казвали:

— Ех, късметлия си ти — още като малко дете да преплаваш голямото море!

След като пътували цяла седмица, пристигнали в Хамбург. И капитанът зачакал край стълбичката за слизане от парахода дядото и бабата на Джони. Всички пътници слезли и потупали момчето още веднъж по бузата. Един учител по латински развълнувано казал: „Дано бъде за твое добро всичко това, мое дете!“ А моряците, които слизали на сушата, му извикали: „Не провесвай нос, Джони!“

И после на борда дошли хората, които трябвало да боядисват пак кораба, та при следния рейс до Америка да изглежда нов-новеничък.

Капитанът стоял на кея, държал момченцето за ръка, поглеждал от време на време ръчния си часовник и чакал. Но не идвали нито бабата, нито дядото на Джони. Пък и не можели да дойдат. Те били умрели още преди много години! Бащата чисто и просто искал да се отърве от момчето и го изпратил в Германия, без да си блъска повече главата какво ще става после.

По онова време Йонатан Троц не разбирал още какво зло са му сторили. Ала той поотраснал и тогава се заредили много ноци, през които лежал буден и плачел. И цял живот не ще смогне да преодолее мъката, която му причинили на четири години, при все че, повярвайте ми, той е храбро момче.

Все пак работата се наредила някак. Капитанът имал една омъжена сестра; оставил момчето при нея, ходел му на гости през време на престоите си в Германия, а когато навършило десет години дал го в интерната при гимназията „Йохан Сигизмунд“ в Кирхберг. (Този интернат впрочем е мястото, където се разиграва нашата коледна история). Понякога Йонатан Троц все още заминава през ваканциите при сестрата на капитана. Хората наистина са много мили към него. Но по-често си остава и през ваканциите в училището. Много чете. И тайно пише разкази.

Може би един ден ще стане писател. Но това не се знае още. Той прекарва цели сутрини или следобеди в просторния училищен парк и разговаря със синигерчетата. Те кацат по ръцете му и го гледат въпросително с бчичките си, докато им говори. Понякога им показва едно кафяво малко детско портмоне и десетдоларова банкнота в него.

Описах ви историята на Джони само защото неискреният господин, чиято детска книга четох снощи в общия салон на хотела твърди, че децата винаги били весели и че от блаженство просто им се завивал свят: Нищо не разбира той човек!

Тежката страна на живота съвсем не почва, с изкарването на прехраната. Нито почва, нито пък свършва с това. Но аз не подчертавам тия общоизвестни истини, за да си въобразите сега, че сте кой знае колко важни, ами! И още по-малко, за да ви плаша. Не, не. Бъдете колкото можете по-щастливи! И толкова весели, че от смях да ви заболят тумбачетата! Но запомнете едно: не се самозалъгвайте и

никога не допускате да ви залъгват. Научете се да гледате неуспехите право в очите.

Не се плашете, ако не сполучите в нещо. Не се разкисвайте, ако нямате късмет. Не провесвайте нос! Кожата ви трябва да загрубее, та да издържа на всичко!

Трябва да се научите твърдо да преглъщате ударите, както се изразяват боксьорите. Трябва да се научите да ги преглъщате и да ги смилате. Инак още при първата плесница, която ви залепи животът, ще бъдете „гроги“. Защото боксьорските ръкавици на живота са дяволски големи, момчета. Ако изядеш една такава плесница, без да си подготвен за нея, достатъчно е след това само някоя от малките стайни мушици да кихне, за да се проснеш с цялата си дължина.

И тъй, не провесвайте нос! Старайте се кожата ви да загрубее! Ясно ли е? Който е проумял първото, вече наполовина е спечелил. Защото въпреки плесниците, които ще изяде, той ще запази достатъчно самообладание, за да използва двете качества, важни в случая — смелостта и разума. И запишете си на челото това, което ще ви кажа сега: смелост без разум е беля; а пък разум без смелост е направо дивотия! Световната история познава много епохи, когато глупави хора са били смели, или пък умни хора — страхливи. Това не е било както трябва.

Едва когато смелите станат разумни и разумните — смели, наистина ще се почувствува онова, което в миналото често пъти по погрешка е било установявано: напредъкът на човечеството.

Впрочем, докато пиша тия едва ли не философски редове, аз пак седя на дървената си пейка сред пъстрата просторна ливада и масата пред мен продължава да се клати. Още преди обед си набавих от бакалницата един зелен молив. И сега пак е късен следобед. На Цугшпице блести току-що падналият сняг. Върху купчината дърва отсреща се е сгушила котката на бели и черни петна и втренчено ме гледа. Тя положително е омагьосана! А откъм планината звънти хлопатарът, окачен на шията на моя приятел Едуард. Скоро той ще дойде да ме вземе и да ме бодне с рогцата си. Пеперудата Гертруда днес не е идвала. Дано не й се е случило нещо!

Да, и утре най-сетне започвам с коледния роман. В него ще става дума за смелчаци и за страхливци, за умници и за глупаци. Нали в един интернат има най-различни деца?

А добре, че се сетих... Знаете ли всички какво е интернат? Интернат, това е един вид училище, гдето учениците живеят. Би могло да се каже също: казарма за ученици. Момчетата живеят там. Ядат в голяма трапезария на дълги маси, които трябва да подреждат сами. Спят в големи спални; сутрин идва домакинът и почва да бие една камбана, която звъни, та се къса. А неколцина дванадесетокласници са инспектори по спалните. Те следят зорко като ловджийски кучета другите да наскочат мигновено от леглата. Някои от момчетата никога не могат да се научат да оправят леглата си както трябва и затова в събота и неделя, когато на другите се разрешава да излязат в града, те остават в занималните и за наказание пишат упражнения. (Чрез това обаче пак не се научават да си оправят добре леглата.)

Родителите на учениците живеят в далечни градове или пък на село, където няма гимназиални училища. И децата отиват при тях на гости само през ваканциите. На някои деца много се иска и след изтичането на ваканцията да си останат в къщи. Други пък, стига родителите им да позволяваха, са готови да останат в училището дори и през ваканцията.

Има освен тях и тъй наречените приходящи ученици. Те са от същия град, в който се намира гимназията, и не живеят в училището, а по домовете си.

Но ето, моят приятел Едуард, хубавичкото като на картинка теленце, вече излиза от тъмнозелената елхова гора.

Втурва се и тромаво препуска напреко през ливадата към мен и към дървената ми пейка. Иде да ме вземе. Трябва да преустановя работата.

Сега то стои до мен и мило ме гледа. И така, извинете ме, че прекъсвам! Утре ще стана рано и най-сетне ще почна да пиша коледния роман. Вчера получих писмо от майка си и тя пита докъде съм стигнал.

ПЪРВАТА ГЛАВА

съдържа едно придвижване по, корниза на училищната фасада, няколко младежи, които вземат уроци па танц, първенецът на ласа, който е в състояние понякога да се разгневи ужасно, една голяма бяла изкуствена брада, доклад за приключенията на „Хвърчащата класна стая“ една театрална репетиция със стихове и неочакваното ѝ прекъсване.

Двеста ниски столчета се разместиха шумно. Двеста гимназисти се изправиха с глъчка на крака и се стълпиха към портала на трапезарията. Обедът в Кирхбергския интернат бе завършил.

— Дяволска работа! — каза на своя сътрапезник осмокласникът Матиас Зелбман. — Ама че ми стърже под лъжичката! На всяка цена ми трябват дващест пфенига за една кесия вчерашни кифли. Имаш ли пари!

Ули фон Зимерман, дребно русокосо момче, измъкна портмонето от джоба си, даде на вечно гладния си приятел две монети по десет пфенига и прошепна:

— Ето, Мац! Само гледай да не те пипнат. В градината е дежурен Хубавия Теодор; Ако, те види да бягаш през портата, спукана ти е работата.

— Я се махай с твоите глупави дванайсетокласници, трепетливо такава! — рече тържествено Матиас и прибра парите.

— И не забравяй да дойдеш в гимнастическия салон! Пак имаме репетиция.

— Вързано е в кърпа! — рече Мац, кимна и изчезна, за да си купи час по-скоро вчерашни кифлички от пекаря Шерф на „Нордщрасе“.

Навън валеше сняг. Коледа се усещаше във въздуха. Човек можеше вече буквално да я подуши. Повечето от учениците тичаха из парка, замеряха се със снежни топки или дебнеха някой да се зададе замислен по алеята и разтърсваха с всички сили дърветата така, че

снегът се свличаше тежко от клоните. Стогласен смях изпълваше градината. Неколцина горнокласници, запалили цигари и вдигнали яките на палтата си, крачеха с достойнство нагоре към Олимп. (Олимп от десетилетия насам наричаха един самотен тайнствен хълм, до който биваше да отиват само ученици от горните класове и на който според един слух имало древни германски жертвеници там всяка пролет се извършваха призрачни церемонии по приемане и посвещаване. Бррр!)

Други ученици останаха в училищната сграда, качиха се в занималните, за да четат, да пишат писма, да подремнат малко след обяда или пък да работят. Откъм стаите ехтеше гръмко свирене на пиано.

На гимнастическото игрище, заледено преди седмица от домакина, се пързалиха с кьнки. Сетне внезапно почна страхотна тупаница. Отборът хокеисти на лед искаше да тренира; Но кьнкьорите отказваха да опразнят заледената площадка. Неколцина петокласници и шестокласници въоръжени със снегориначки и метли, трябваше да почистят леда, пръстите им мръзнеха и те мръщеха яростно лица.

Пред училището се беше струпала възбудена тълпа деца и гледаше нагоре. Защото на третия етаж, пазейки с мъка равновесие, по тесните корнизи на фасадата се придвижваше шестокласникът Геблер, за да се прехвърли в съседната стая.

Беше се залепил до стената като муха и местеше бавно крака встрани, стъпка по стъпка.

Момчетата го гледаха, затаили дъх.

Най-сетне Геблер достигна целта и с един скок се прехвърли през широко разтворения прозорец!

— Браво! — развикаха се зрителите и въодушевено заръкопляскаха.

— Какво става тук? — запита един горнокласник, който дойде с известно закъснение.

— О, нищо особено! — отвърна Себастиан Франк. — Само помолихме Шрайфогел да се подаде на прозореца. Защото Хари не искаше да повярва, че Шрайфогел е кривоглед.

Другите прихнаха да се смеят.

— Ти май си решил да ме поднасяш, а? — запита горнокласникът.

— Ама не, как ще реша такава нещо! — скромно отвърна Себастиан. — Че нали да ви нося, при вашата големина би значело направо да си изкълча ръката.

Горнокласникът предпочете да отmine с бързи крачки.

В този миг дотича Ули.

— Себастиан, трябва да дойдеш на репетиция! — викна му той.

— „Кралят рече, пажът се завтече!“ — издекламира присмехулно Себастиан и бавно препусна нататък.

Пред гимнастическия салон вече стояха три момчета. Джони Троц, авторът на коледната пиеска с вълнуващото заглавие „Хвърчащата класна стая“; Мартин Талер, обединил в личността си първенеца на класа и художника на декорите, и Матиас Зелбман, който винаги беше гладен, особено след обедите, и който искаше един ден да стане боксьор. Той дъвчеше още когато подаде няколко от вчерашните кифлички на малкия Ули, дошъл заедно със Себастиан.

— На! — промърмори той. — Хапни си и ти нещичко, че да станеш голям и силен.

— Ако не беше толкова глупав — каза Себастиан на Мац, — щях да извикам сега: „Как може един разумен човек да плюска толкова много!“

Матиас добродушно сви рамене и продължи да дъвче. Себастиан се повдигна на пръсти, погледна през прозореца и поклати глава.

— Полубоговете пак подскачат танго.

— Напред! — заповяда Мартин и петте момчета влязоха в гимнастическия салон.

Гледката, която се представи пред очите им, явно не им хареса. Десетина горнокласници танцуваха на двойки по паркета. Упражняваха се за часа по танц. Дългият Тирбах беше взел навярно от готвачката една женска шапка назаем и я бе накривил на главата; си. Сега, прегърнат с прекалена елегантност от ръката на своя патнър, той танцуваше като млада дама.

Мартин отиде до пианото, пред което седеше Хубавия Теодор и блъскаше клавишите колкото може по-фалшиво.

— Тия празноглавци! — изръмжа презрително Мати. Ули се скри зад него.

— Принуден съм да ви помоля да преустановите — каза учтиво Мартин. — Искаме да за продължим репетицията на пиесата от Джони

Троц.

Танцьорите се спряха. Хубавия Теодор вдигна ръце от клавишите и високомерно каза:

— Бъдете така добри да почакате, докато престанем да се нуждаем от салона!

Сетне продължи да свири. И дванадесетокласниците отново затанцуваха.

Главата на Мартин Талер, първенеца на осмокласниците, почервения до ушите — с това той бе известен надлъж и шир.

— Престанете, моля! — каза високо той. — Доктор Бьок е разрешил да репетираме в гимнастическия салон от два три часа следобед. Знаете много добре, че е така!

Хубавия Теодор се извъртя върху стола пред пианото.

— Значи тъй говориш на твоя старши по стая, а?

Ули понечи да офейка. Парливите положения не бяха по вкуса му. Но Матиас го държеше здраво за ръкава, гледащ яростно към горнокласниците и мърмореше под носа си:

— Дяволска работа! Дали да ударя един по нагръдника на тоя дангалак.

— Спокойствие! — каза Джони. — Мартин ще уреди въпроса.

Дванадесетокласниците бяха обкръжили малкия Талер сякаш искаха да го изядат. А Хубавия Теодор започна отново да свири своето танго. Тогава Мартин разблъска настрани ония, които го заобикаляха, пристъпи до самото пиано и затръшна капака! От смайване устата на горнокласниците пресъхнаха. Матиас и Джони побързаха да се притекат на помощ. Ала Мартин се справи и без тях.

— Вие трябва да спазвате точно като нас съществуващите разпоредби! — извика възмутено той. — Не си въобразявайте кой знае какво, като по една случайност сте с няколко години по-големи от нас! Оплачете се от мен на доктор Бьок! Но настоявам веднага да напуснете гимнастическия салон!

Капакът на пианото беше паднал върху пръстите на Хубавия Теодор. Прелестното му фотогенично лице се изкриви от яд.

— Почакай само, момченце! — каза заплашително той.

Сетне напусна бойното поле.

Себастиан отвори вратата и с изискана учтивост се поклони пред оттеглящите се горнокласници.

— Тия господа танцьори — каза пренебрежително той, когато дванадесетокласниците бяха вече въвн, — през часа си по танц се въртят в кръг с разни изписани госпожици и се смятат за ос на Земята. По-добре щеше да бъде да прочетат някога какво пише за жените Артур Шопенхауер.

— Аз намирам, че момичетата са много мили — каза Джони Троц.

— А пък аз имам една леля, дето умее да се боксира — забеляза гордо Матиас.

— Хайде, хайде! — извика Мартин. — Йонатан! Репетицията може да започва.

— Дадено — рече Джони. — И тъй, днес ще минем още веднъж последната картина. Тя още никак не е улегнала. Мац, научил си ролята си безобразно!

— Ако старецът ми знаеше, че играя тук театър, веднага щеше да ме прибере от школото — рече Матиас. — Правя го само заради вас. Пък и кой ли друг освен мене, би могъл да играе ролята на свети Петър, а?

Сетне извади от джоба на панталоните си голяма бяла брада и я окачи под носа си.

Пиесата, която Джони бе написал и която момчетата искаха да представят по Коледа в гимнастическия салон, бе озаглавена, както вече споменахме, „Хвърчащата класна стая“. Състоеше се от пет действия и до известна степен би могла да се нарече почти пророческо произведение. В нея се описваше учебно-образователната система такава, каквато може би щеше да бъде наистина в бъдеще.

В първото действие един гимназиален учител — когото Себастиан Франк трябваше да представи съвсем правдоподобно с помощта на залепени мустаци — заминаваше заедно с целия си клас със самолет, за да преподава уроците по география на самото място. „Обучението се превръща в оглед“ се казваше в един стих от първото действие. Този стих обаче не беше от Джони, а от ужасно остроумния Себастиан, който се канеше да го каже и да разсмее с него учителите. Тъй като рисуваше добре, Мартин, първенецът на класа, беше направил декорите. На една гимнастическа паралелка бе закрепен самолет, изрисуван върху бял картон. Той беше с три перки, три мотора и врата, която се отваряше, така че през нея можеше да се влезе в

самолета (с други думи, в паралелката). Ули Зимерн играеше ролята на сестрата на един от „пътуващите ученици“. Бе измолил от братовчедката си Урзел да му прати една рокличка. А от фризьора Крюгер щяха да заемат руса перука, също като на Гретхен. Перука с дълги плитки. Когато миналата събота излизаха в града, ходиха там и пробваха перуката върху главата на Ули. С нея той бе просто неузнаваем. Човек направо можеше да го помисли за момиче! Наемът за перуката беше пет марки. Но фризьорът Крюгер бе казал, че ако покъсно, когато му дойде времето, всички се бръснат при него, ще им даде перуката под наем на половин цена. И те, разбира се, твърдо обещаха.

Та така. В първото действие класът отлиташе. Във второто действие самолетът кацаше до самия кратер на Везувий. Мартин бе нарисувал толкова хубаво върху един голям картон бълващата огън планина, че тръпки те побиваха. Достатъчно бе само да поставят картоната пред гимнастическия лост, за да не падне Везувий, и тогава вече Себастиан, господин гимназиалният учител, можеше да изнесе своята римувана лекция за същността на вулканите и да изпита учениците си за Херкулан и Помпей, двата римски града, залени от лава. Накрая той си запалваше цигара от пламъка, който Мартин бе нарисувал да излиза от кратера и продължаваше с учениците си пътуването.

В третото действие кацаха при пирамидите край Гиза, разхождаха се пред следващия рисуван картон и Себастиан им обясняваше как са били изградени тия огромни царски гробници. Сетне из една от пирамидите излизаше Джони, гримиран като бледна мумия, в ролята на Рамзес II. При появата си обаче той трябваше да се наведе, защото картонът бе много нисък. Отначало Рамзес произнася възхвала за плодородните води на Нил и за богатата на водата изобщо. После се осведомява как е протекло загиването на света, предречено от неговия звездоброец. Възмущава се много, когато му казват, че Земята все още съществува. И се заканва да уволни звездоброеча без предупреждение.

Ули, който играеше ролята на момичето, трябва да се изсмее на стария египетски фараон и да му каже, че звездоброецът отдавна е умрял. Тогава Рамзес II прави някакъв тайнствен знак и Ули, напълно омагьосан, трябва да го последва в пирамидата, която бавно се затваря.

Останалите отначало трябва да бъдат опечалени, след това обаче да продължат пътешествието си.

В четвъртото действие „Хвърчащата класна стая“ каца на Северния полюс. Там виждат как земната о се подава из снега и могат да се убедят със собствените си очи, че при полюсите земното кълбо е сплескано. Изпращат снимка по радиото от полюса до кирхбергския ежедневник, чуват от една бяла мечка, представяна от Матиас, увит в кожа, покъртителен химн за самотата сред ледовете и снега, стискат на раздяла мечешката лапа и отлитат.

По недоглеждане на гимназиалния учител, а и поради повреда в лоста за изкачване през петото и последно действие те се озовават на небето. И то право при свети Петър, който седи пред една елха, чете кирхбергския ежедневник и празнува Коледа. Той им разказва, че познава добре техния директор, професор доктор Грюнкерн. Пита ги как е той. И им обяснява, че тук, горе, няма много неща за гледане. Защото нали небето е невидимо. И не е разрешено да се правят никакви снимки.

Гимназиалният учител пита дали Петър не би могъл да им достави обратно момиченцето, което Рамзес II е отвлякъл в пирамидата. Петър кимва утвърдително, произнася едно заклинание и ето че Ули тутакси слиза от един нарисован облак! Всички страшно се радват и пеят: „Тиха нощ, свята Нощ“.

Артистите очакваха към тяхната песен да се присъединят и всички зрители — учители и ученици. Тъй представлението във всички случаи щеше да завърши добре.

И така, днес те репетираха последното действие. Свети Петър, тоест Матиас, седеше на един стол пред нарисована елха и останалите — с изключение на Ули, нали той беше още в пирамидата — страхопочтително го заобикаляха.

Матиас почеса бялата си изкуствена брада и каза с колкото може по-дебел глас:

*— За вас и вашите събратья
привидно само небесата
са достижими. И макар
че вий летите с апарати*

*дори в простори непознати
и гледате през окуляр,
небето е далеч от вас и видим съм едничък аз.*

*Мартин:
Печална орис! В дваисти век
все още сляп да е човек!*

*Себастиан:
Но нека не тъжиме много —
такава днес ни е съдбата...*

*Петър:
Еднички мъртъвците могат
да виждат в цялост небесата!*

*Джони:
А може ли поне да снимам?*

*Петър:
Забрана строга тука има!
Не ни се нравят фотографии.
Изследвай всичко ти, което
съзираш ясно на небето,
но непрозримата...*

При последната дума Матиас заекна. Тя му бе твърде трудна, и при това той забрави текста. Впери поглед в поетическото величие Джони с няма молба да бъде извинен. Джони пристъпи към него и тихо му подсказа.

— Точно така! Имаш пълни право! — рече Мац. — Но знаеш ли как ми стърже под лъжичката! А нък това винаги се отразява ужасно на паметта ми.

Ала след това се съсредоточи, изкашля се и продължи:

Изследвай всичко ти, което

съзираш ясно на небето,
но непрозримата му слава
не се мъчи да разгадаваш!
О, зная как сте възмутени,
щом нещо ви се забрани!
А всъщност колко заблудени
сте в знанията си... Помни:
когато сложното прозреш,
и простото ще разбереш...

Джони:

Пресвети старче, мисля, бъркаш тука.
Съвсем не сме тъй жадни за наука —
и на мнозина не сече умът.

Мартин:

И глупостта към щастие е път!

Себастиан:

Дочухме, че за тебе няма тайни,
и може би видял си от звездите,
че тръгнали по пътища незнайни,
изгубихме едно дете в Египет.
Последва то Рамзес и навсегда
се лута из безкрайни коридори
на мрачна пирамида

Петър:

О, беда!

Но не тъжете, аз ще изговоря
вълшебно заклинание във рими,
затворничето клето да спасиме.
Едно обаче нека помни всеки:
прекъсне ли ме някой — то навеки
ще си остане пленниче, където
го е прибрал Рамзес... И тъй, мълчете!

*Миналото не загива,
стъпките остават вечни,
буквите не се изтриват.
О, ела, излез...*

В този миг вратата на гимнастическия салон се разтвори с трясък! Стихът заседна в гърлото на Матиас. Останалите, изплашени, се извърнаха, а Ули любопитно надникна над изрисувания облак, зад който изчакваше момента да се появи. В рамката на вратата стоеше едно момче. Лицето и едната му ръка бяха окървавени. Дрехите му бяха раздрани. Момчето яростно захвърли на пода ученическата си фуражка и изрева:

— Знаете ли какво се случи?

— Че откъде ще знаем, Фридолин? — запита дружелюбно Матиас.

— Когато един от външните ученици се връща след часовете в училище, и при това са му смачкали фасона както на теб — каза Себастиан — то...

Ала Фридолин го сряза.

— Остави сега настрана дрънканиците! — викна той. — Учениците от реалката ме нападнаха по пътя към къщи, мен и Кройцкам. Задигнаха и тетрадките по диктовка, които трябваше да занесем за преглед на неговия старец!

(Бащата на Кройцкам беше учител по немски в гимназията „Йохан Сйгизмунд“.)

— Дяволска работа! Значи задигнаха и тетрадките по диктовка? — запита Матиас. — Чудесно!

Мартин погледна приятеля си Джони.

— Достатъчно ли сме?

Джбни кимна утвърдително.

— Тогава напред! — извика първенецът на класа. — През плета в градинките. Но без никакво протакане! Ще се съберем при Непушача!

Втурнаха се бързо навън. Ули тичаше до Матиас.

— Ако ни пипне сега Хубавия Теодор, свършено е с нас! — прошепна задъхан той.

— Че тогава остани си тук — рече Матиас.

— Да не си луд? — запита обидено малкият.

— Шестте момчета бяха стигнали до края на парка, покатериха се по оградата и се прехвърлиха от другата ѝ страна.

Матиас още не беше свалил дългата изкуствена брада от лицето си.

ВТОРАТА ГЛАВА

съдържа някои подробности за Непушача; три правописни грешки; страхът на Ули от страха: военен съвет в железопътния вагон; изпращането на разузнавача Фридолин; причината, поради която бе нападнат Кройцкам; и едно бягство на дълго разстояние, в което участвуват петима души.

Непушача — тъй наричаха те един човек, чието истинско име изобщо не знаеха. Но не му викаха Непушача, защото не пушеше; той пушеше дори твърде много. Често му ходеха на гости. Ходеха му на гости тайно и го обичаха. Обичаха го почти толкова, колкото училищния си възпитател доктор Йохан Бьок. А това значи много.

И го наричаха Непушача, защото в малката му градина имаше бракуван железопътен вагон, в който той живееше зиме и лете; а този вагон се състоеше само от второкласни купета за непушачи. Когато преди година се беше заселил в градинския квартал, той го бе купил за сто и осемдесет марки от Германските държавни железници, бе го преустроил малко и сега живееше в него. Не беше откачил от вагона малките бели табелки, на които пишеше: „За непушачи“.

През лятото и есента в градинката му цъфтяха великолепни цветя. Като привършеше с пресаждането, поливането и плевенето им, той сядаше сред зелената трева и зачиташе някоя от многото си книги. През зимата, то се знае, живееше най-вече във вагона. Отопляваше чудноватата си къща с малко желязно кюмбе, чийто синкавочерен кюнец се подаваше от покрива, и понякога ужасно димеше.

Подаръците за Коледа трябваше да му поднесе Джони. (Този път Джони оставаше в училището и през ваканцията, защото капитанът бе на път към Ню Йорк). Бяха събрали пари и бяха направили вече някои от подаръците: топли чорапи, тютюн, цигари и един черен пуловер. Надяваха се че той ще му бъде по мярка. Във всеки случай бяха уговорили с продавача да го сменят, ако стане нужно.

Мартин, който разполагаше с много малко пари, защото родителите му бяха бедни и плащаше в интерната прловин такса, бе нарисувал за Непушача една картина. Тя се наричаше „Заселникът“ и на нея можеше да се види един мък, седнал сред пъстри цветя в градинката си. Край плета стояха и му махаха с ръка три момчета, към които той гледаше приветливо и все пак тъжно. По раменете и ръцете му бяха накацали малки доверчиви синигерчета и червеношийки; а на главата му виеха хоро пъстри пеперуди.

Много хубава беше картината. Мартин бе работил над нея най-малко четири часа.

С тия неща Джони трябваше да изненада Непушача вечерта срещу Коледа. Знаеха, че ще бъде сам-самичък. И им беше мъчно.

Вечер той винаги обличаше най-хубавия си костюм и слизаше в града. Беше им казал, че дава уроци по пиано. Но при все че не му възразяваха, те не вярваха. Руди Кройцкам, който бе външен ученик и много обикаляше из града, твърдеше, че вечер, до късно през нощта, Непушача свири на пиано в кръчмата „Последният кокал“ в предградието и че за свиренето си получава марка и половина и топла вечеря.

Наистина това не беше доказано, но колкото за възможно — беше. Пък и на тях им бе безразлично. Едно бе сигурно: че той е великолепен, Умен мъж и че навярно през живота му го бяха сполетели много нещастия. Не приличаше на човек, който още от самото начало си е поставил за цел да дрънка на пиано шлагери в задцмени кръчми.

Често се бяха обръщали тайно към него за съвет. Най-вече тогава, когато не им се щеше да питат своя училищен възпитател. Прякорът на доктор Бкок беше Юстус. На латински това значи Справедливецът! Защото Бкок беше справедлив. И точно затова момчетата го почитаха толкова.

Но понякога те се нуждаеха от съвет в случаи, когато правдата и неправдата трудно можеха да се разграничат. Тогава не се доверяваха на Юстуса, а бързо прескачаха през оградата, за да питат Непушача.

Мартин, Джони, Себастиан и раненият външен ученик Фридолин влязоха в опустялата заснежена градина. Мартин почука. Сетне и четиримата изчезнаха в железопътния вагон.

Матиас и Ули останаха пред градинската порта.

— Май че пак ще падне славна тупаница! — отбеляза със задоволство Матиас.

А Ули каза:

— Трябва да гледаме преди всичко да си приберем обратно тетрадките.

— Не думай! — възрази Матиас. — Имам смътното чувство, че пак съм надраскал страхотни дивотии. Слушай, малкият, провинция с „а“ ли се пише накрая?

— Не — отговори Ули, — с „я“.

— Аха! — рече Матиас. — Значи това съм го сбъркал. Ами профизии? С „ф“?

— Не, с „в“.

— А накрая?

— С две „и“.

— Дяволска работа! — рече Матиас. — В две думи три грешки. Истински рекорд! Гласувам реалистите да ни върнат Кройцкам, а тетрадките по диктовка да задържат.

Помълчаха малко. Ули зъзнеше и пристъпваше от крак на крак. Накрая каза:

— Въпреки това съм готов още сега да се сменя с тебе, Мац. Вярно е, че не правя толкова грешки по диктовка. А също и по смятане. Но ужасно бих се радвал да имам слабите ти бележки, ако освен тях имам и смелостта ти.

— Това са дивотии на квадрат! — заяви Матиас. — Моята глупост е несъкрусима. Старецът може да ми взима частни учители колкото си ще. Не ги разбирам тия бърканици и толкова! Пък и, откровено казано, не ща и да знам как се пише провинция, профизии или пък въртелешка. Един ден ще стана световен шампион по бокс и няма да ми трябва никакъв правопис. Но ти, стига да искаш, можеш да не бъдеш такъв бълзливек!

— Нямам представа! — рече угнегено Ули и разтърка премръзналите си пръсти. — Какво ли не съм правил, да се отърва от тази страхопъзльовщина — с думи не мога ти го описа! И все се заричам да не бягам и да не се оставям да ме унижават. Заричам се, и то твърдо! Но щом работата стане сериозна, побягвам! Ах, отвратително е да чувствуваш, че другите ти нямат капка доверие!

— Е, чисто и просто трябва да сториш някога нещо, с което да им спечелиш уважението — каза Матиас. — Нещо съвсем диво. Ей такава, че да си кажат: „Дявол да го вземе, та тоя Ули бил мъж и половина! Колко сме се заблуждавали с него!“ Не мислиш ли и ти така?

Ули кимна утвърдително, сведе глава и зарита с върховете на обувките си една от летвите на оградата.

— Мръзна като циганин! — заяви най-сетне той.

— И нищо чудно — рече Матиас строго. — Прекалено малко ядеш! Просто е срамота. На човек му е жал да те гледа. А на всичко отгоре сигурно ти е мъчно и за дома, а?

— Е, не чак толкова — отвърна тихо Ули. — Само понякога вечер, горе в спалнята, когато отгатак, в пехотните казарми, свирят за вечерна проверка.

Той се засрами.

— А пък аз пак умирам от глад! — извика Матиас, възмутен сам от себе си. — Същото беше и днес сутринта през време на диктовката. Ужасно ми се искаше да запитам стария Кройцкам не може ли да ми пробута назаем един сандвич. А пък вместо това трябваше да си напъвам мозъкадали разни глупави думи се пишат с „а“ или с „я“!

Ули се засмя и каза:

— Мац, смъкни най-сетне бялата брада от лицето си.

— Олеле, още ли виси на физиономията ми той дюшек? — запита Матиас. — Всъщност друго от мен човек не може и да очаква!

Пъхна брадата в джоба си, направи куп снежни топки и почна с всички сили да ги праща към комина на Непушача. Две от тях попаднаха в целта.

Във вътрешността на железопътния вагон останалите четири момчета седнаха неспокойно на протритите плюшени пейки. Техният приятел, Непушача, съвсем не бе стар. Може би тридесет и пет годишен. Носеше анцуг, закопчан догоре и се беше облегал на плъзгащата се врата на едно от купетата. Пушеше с малка английска лула и усмихнат слушаше подробния доклад на Фридолин за нападението. Най-сетне момчето свърши.

Себастиан каза:

— Най-умното ще бъде Фридолин веднага да си плюе на петите и да разузнае незабелязано у Кройцкамови дали междуременно Руди

не се е върнал и донесъл ли е тетрадките по диктовка.

Фридолин скочи на крака и погледна Непушача. Той кимна утвърдително.

А Мартин извика:

— Ако се окаже, че Руди не се е прибрал още, ще трябва да посветиш в тайната и домашната прислужница, та учителят да не разбере какво е станало.

— А сетне — рече Себастиан — ще дойдеш пред дома на Егерланд. Ще те чакаме там. И ако дотогава оная банда не е върнала още Руди и тетрадките, ще свием сърмите на Егерланд. Той е ръководил нападението. Него трябва да държим. Може да го вземем като заложник, а после да преговаряме с останалите реалисти и да го разменим срещу: Руди.

— Добре! — каза Фридолин. — Къде живее Егерланд, знаете. Нали? Улица „Лесничейска“ Довиждане! Но там да сте!

— В кърпа е вързано! — извикаха останалите.

Фридолин подаде на Непушача своята издраскана от враговете ръка, превързана сега с носна кърпа, и стремително се понесе навън. Останалите момчета също се изправиха.

— А сега, обяснете ми поне — рече Непушача с ясения си глас, от който лъхаше успокоение — откъде е хрумнало на Егерланд и на останалите реалисти да пленяват сина на вашия учител и да конфискуват научните ви трудове.?

Момчетата се умълчаха. Сетне Мартин каза:

— Задачата е тъкмо за нашия поет. Джони, разкажи!

И Джони взе думата:

— Това нападение има дълга предистория — обясни той. — Враждебното отношение на реалистите към нас е до известна степен праисторическо. Казват, че и преди десет години е било съвсем същото. — Това е вражда между училищата, не между учениците. Учениците вършат наистина само онова, което им предначертават летописите на гимназиите. През миналия месец, когато бяхме пуснати в града, ние задигнахме от игрището им едно знаме. Нещо като разбойнически флаг. С отвратителен мъртвешки череп, нарисуван на него. Отказахме; да им върнем плячката. И те се оплакаха по телефона на Юстуса. Той ни дигна страхотен скандал. Но ние не издавахме нищо. Тогава той ни заплаши, че ако до три дни знамето не бъде в

ръцете на реалистите, ще ни забрани да го поздравяваме в продължение на две седмици.

— Странно заплашване — рече Непушача и замислено се усмихна. — Е, и подействува ли то?

— Като рициново масло! — рече Джони. — Още на следния ден реалистите си получиха знамето. Беше паднало сякаш от облаците в училищния им двор.

Тук Себастиан прекъсна Джони.

— В цялата работа имаше само едно черно петно. Знамето беше малко поразкъсано.

— Малко множество поразкъсано — поправи го Мартин.

— И сега те ще искат да излеят отмъщението си върху тетрадките по диктовка — приключи доклада, както винаги остроумният Себастиан.

— Е, потегляйте тогава на праисторическата си война — каза Непушача. — Може и аз да дойда на бойното поле на улица „Лесничейска“ и да превържа ранените. Ще трябва само набързо да се преоблека. А вашият Юстус все повече ми се харесва.

— Да — извика въодушевено Мартин, — доктор Бък е великолепен човек!

Непушача трепна.

— Как се казва вашият Юстус?

— Доктор Йохан Бък — рече Джони. — Да не би да го познавате?

— Че откъде-накъде — отвърна Непушача. — Познавах на времето някого с подобно име... Но тръгвайте сега по „пътеката на войната“, хотентоти такива! И да няма пукнати глави! Нито ваши, нито на другите. Аз ще пъкна само още един брикет в камината си и ще се преоблека.

— Довиждане! — викнаха трите момчета и хукнаха през градината.

Вън Себастиан каза:

— Обзалагам се, че той познава Юстуса.

— Това, никак не ни влиза в работата — заяви Мартин. — Ако иска да му, иде на гости, сега вече знае адреса.

Налетяха на Матиас и Ули.

— Е, най-последно! — изръмжа Матиас. — Ули вече почти замръзнал.

— Дългото тичане стопля — рече Мартин. — Напред!
И се понесоха към града.

ТРЕТАТА ГЛАВА

съдържа завръщането на Фридолин; един разговор за най-чешитския първенец на класа в цяла Европа; най-новите ядове на госпожа Егерланд; един пеши пратеник на кон; неприемливи условия; един сполучлив военен план, и още по-сполучливото предложение на Непушача.

Все още валеше рняг. Дъхът на тичащите момчета димеше, сякаш пушеха дебели пури; Пред кино „Еден“ на площада „Барбароса“ стояха неколцина външни седмокласници. Искаха да гледат филма и чакаха-да отворят киното.

— Продължавайте спокойно нататък! — извика Мартин на приятелите си. — Ще ви настигна.

Сетне пристъпи към седмокласниците.

— Бихте могли да ни направите една услуга — каза той — Зарежете киното! Реалистите са пленили Кройцкам и трябва да го измъкнем.

— Веднага ли да дойдем? — запита седмокласникът Шмиц.

Той беше нисък и закръглен като топка и му казваха Буренцето.

— Не — рече Мартин. — Бъдете след четвърт час на ъгъла на улица „Овощарска“ и „Лесничейска“, Доведете още няколко момчета. Но като тръгнете, движете се поотделно. И тикнете фуражките в джоба. Инак реалистите ще разберат преждевременно, че готвим нещо.

— Дадено, Мартин! — каза Буренцето.

— И тъй, разчитам на вас.

— В кърпа е вързано! — извикаха седмокласниците.

А Мартин, запъхтян, продължи да тича. Настигна другарите си и тъй като искаха да останат незабелязани, ги поведе по околни пътища към улица „Лесничейска“. На ъгъла с „Овощарска“ спряха.

Малко след това долетя като светкавица Фридолин.

— Е? — запитаха всички в хор.

— Руди още не се е прибрал в къщи — каза той съвсем задъхан. — За щастие домашната прислужничка не е чак толкова тъпа, колкото изглежда. Ако старият Кройцкам запита, ще му каже, че Руди е поканен да яде у нас.

— Значи става сериозно! — отбеляза със задоволство Матиас. — Влизам веднага в номер седемнадесет и разбивам Егерланд на атоми.

— Ще стоиш тук! — заповяда Мартин: — Няма да се оправим само с пердах. А дори и да откъснеш главата на Егерланд, пак няма да знаем къде са тикнали Кройцкам, и тетрадките. Почакай. Ще ни потрябваш и ти.

— Това е задача за мен — каза Себастиан Франк и имаше пълно право. — Ще ида като парламентъор. Може би ще успеем да уредим работата с преговори.

— Тъкмо ти приляга! — изсмя се пренебрежително Матиас.

— Ще мога поне да подразбера къде е Руди — рече Себастиан. — А и това е нещо.

Той тръгна. Мартин го поизпрати малко. Матиас се облегна на един електрически стълб, извади от джоба си тефтерче и почна да мърда устни, като че смята. Ули пак зъзнеше.

— Какво пресмяташ бе, Мац? — запита той.

— Дълговете си — печално призна Матиас. — Просто ще изям и ушите на моя старец.

Сетне затвори бележника, прибра го и каза:

— Фридолин, бутни ми някой грош назаем! В полза на справедливата кауза. Най-късно в други ден ще си го получиш. Старецът ми писа, че пратил пари за път и освен тях още двайсет марки. Ако не ям сега, после не ще мога да се бия.

— Та това е истинско изнудване! — рече Фридолин и му даде десет пфенига.

Матиас полетя като стрела към най-близката пекарница. Когато се върна, той блажено дъвчеше. Покани и другите да си вземат от кесията, в която имаше кифлички. Но останалите не искаха. Фридолин напрегнато поглеждаше какво става зад ъгъла. А Джони се взираше във витрината на една бакалница, сякаш там бе изложено най-малко съкровището на инките. Знаеха вече той негов навик. Винаги, когато наблюдаваше нещо, той се пулеше тъй, сякаш никога дотогава не го

беше виждал. И сигурно затова говореше толкова малко. Непрекъснато бе зает с гледане и слушане.

В този миг Мартин сви край ъгъла, но само им кимна и изчезна в ъгловата къща на улица „Овощарска“.

Ули се радваше на добрия апетит на Матиас и каза:

— Ама и Мартин е момче и половина, а? Как изхвърли само одеде горнокласниците от гимнастическия салон!

— Мартин безспорно е най-чешитският класен първенец в цяла Европа — рече Матиас, без да престава да дъвче. — Отвратително прилежен е и при все това не е зубрач. Откак е в даскалото, винаги е бил пръв по успех и въпреки това участвува във всяка сериозна тупаница. Плаща половин такса и получава стипендия, но не позволява на никого да го унижава. И независимо от това дали насреща му са горнокласници, или даскали, или пък махараджи — прав ли е, държи се като стадо побеснели маймуни.

— Струва ми се, че той е взел за образец Юстуса — каза Ули, сякаш издаваше някоя голяма тайна. Г-н Мартин обича справедливостта, точно както я обича и Юстус. И навярно ще стане мъж на място като него.

Себастиан позвъни у Егерландови, на третия етаж на „Лесничейска“ 17. Отвори му някаква жена и намусено го изгледа.

— Аз съм съученик на вашия син — каза Себастиан. Може ли да поговоря с него?

— Днес къщата ни заприлича вече на гълъбарник! — промърмори недоволно жената. — Какво ви е прихванало всичките? Един взима ключа от избата, за да приберял там шейната си. На друг му трябвало на всяка цена въжето за простиране. А другите току се мъкнат вътре и ми цапат килимите.

Себастиан изтърка обувките си в сламената изтривалка и запита:

— А сам ли е сега синът ви, госпожо Егерланд?

Тя кимна недоволно и го пусна да влезе.

— Ето стаята му — рече тя и посочи една вратав дъното на коридора!

— Ах, да не забравя! — каза момчето. — Получихте ли си обратно ключа от избата?

— Да не искаш и ти да оставяш там шейна? — изръмжа тя.

Себастиан поклати глава отрицателно.

— Не е абсолютно необходимо, уважаема госпожо Егерланд — рече той и без да чука, влезе в стаята на вражеския предводител.

Реалистът Егерланд се смая толкова, че подскочи от стола си.

— Какво значи това? — извика той. — Гимназист?

— Аз съм, тъй да се каже, нещо като конен пратеник — рече Себастиан. — Ида като парламентъор и моля това да се има предвид.

Егерланд смръщи чело.

— Вържи си тогава поне бяла кърпа над лакътя. Инак, ако те пипнат моите хора, зле ще си изпатиш.

Себастиан измъкна от джоба си носна кърпа и усмихнато каза:

— Не е вече съвсем бяла.

Сетне с помощта на лявата ръка и на зъбите си я върза над лакътя на дясната.

— И тъй, какво искаш? — запита Егерланд.

— Приканваме ви учтиво да ни предадете гимназиста Кройцкам и тетрадките по диктовка.

— Какво предлагате в замяна?

— Нищо — отвърна хладно Себастиан. — Нашите хора са в настъпление и ако не предадете пленника доброволно ще го освободят.

Егерланд прихнада се смее.

— Най-напред трябва да знаете къде е. И после — да го освободите. А това са две неща, които струват много време, драги мой.

— Протестирам срещу всякакъв вид интимност! — отговори строго Себастиан. — Не съм „твой драг“, ясно ли е? Освен това позволявам си да изтъкна, че вие не сте в състояние да предприемете каквото и да било с Руди Кройцкам. Да не смятате да го криете с дни? Това може да ви излезе доста солено. Но да говорим по същество. Какви условия поставяте вие?

— Трябва да изпълните едно единствено условие — каза Егерланд. — Да ни напишете веднага писмо, за да ни се извините, че сте разкъсали знамето ни, и да ни помолите да ви върнем пленника и тетрадките.

— В противен случай?

— В противен случай ще изгорим тетрадките по диктовка и Кройцкам ще си остане пленник. Мога да го съобщя още отсега: ако не напишете писмото, той ще остарее при нас! А освен това яде и плесници. Всеки десет минути по шест парчета.

Себастиан каза:

— От само себе си се разбира, че условията са неприемливи. За последен път приканвам да ни се предаде без каквито и да било условия Кройцкам с тетрадките.

— Нямаме такова намерение! — отвърна решително Егерланд.

— Тогава моята мисия тук е свършена — рече Себастиан. — След около десет минути ние ще пристъпим към освобождаването на пленника.

Егерланд взе от масата една черна кърпа, отвори прозореца, окачи кърпата отвън и изрева към двора:

— Ахой!

Сетне затвори прозореца, изсмя се подигравателно и каза:

— Заповядайте, вземете си го!

Двамата се поклониха враждебно един на друг и Себастиан напусна жилището с най-голяма бързина.

Когато се завърна при своите, седмокласниците току-що бяха пристигнали под предводителството на Буренцето. Двадесетина момчета стояха на улица „Овощарска“ и пръстите на краката им мръзнаха. Чакаха с нетърпение парламентъора.

— Трябвало да им напишем писмо, с което да им се извиним заради скъсаното знаме — докладва Себастиан. — А освен това трябвало да ги замолим писмено да ни върнат пленника и тетрадките.

— Та да ни се смеят после и кокошките! — викна Матиас. — Напред, деца! Да ги набутаме в казана!

— Но къде се губи Мартин? — запита угрижено Ули.

— И къде ли е всъщност Кройцкам? — запита Джони Троц.

— Мисля, че са го заключили и вързали в избата на Егерландови — рече Себастиан. — Майката на Егерланд спомена нещо подобно. Искали са от нея ключа за избата. И едно въже за простиране.

— И тъй, да почваме представлението! — викна Буренцето.

И на другите вече не им се чакаше.

В този миг се зададе тичешком Мартин.

— Тръгвайте! — извика той. — Те се събират вече в двора.

Себастиан докладва на първенеца на класа.

— Ами къде беше изчезнал ти през цялото време? — запита Ули! Мартин посочи към ъгловата къща на улица „Овощарска“.

— Оттам се вижда в двора на Егерландрви. Оня провеси една черна кърпа и изрева: „Ахой!“ — и сега цялата банда наизскача от съседните къщи.

Огледа се й преброи момчетата.

— Достатъчно сме — рече той успокоен.

— Да не би да знаеш дори и къде са тикнали Кройцкам? — запита ревниво Себастиан.

— Да. В избата на Егерландови. И неколцина реалисти го пазят. Трябва да ударим веднага. Инак оттатък ще се съберат още повече. Трябва да атакуваме двора и да превземем избата. Половината от нас под командата на Джони ще нахлуят в къщата откъм улицата. Другата половина под мое ръководство ще удари във фланг през оградата, откъм ъгловата къща, където току-що бях. Но няколко минути по-късно.

— Почакайте за миг — каза някой зад тях.

Извърнаха се уплашени.

Непушача ги гледаше усмихнат.

— Добър ден! — извикаха всички дружно и отвърнаха на усмивката му.

— Тъй както сте го намислили, разбира се, не става — заяви той. — Егерланд е събрал вече трийсет момчета. Току-що ги видях. Освен това от вашата война ще се вдигне такава врява, че ще докарате дежурната полиция.

— И тогава и двете училища ще се научат — каза зъзнещият Ули. — И ще стане скандал. Тъкмо пред ваканцията.

Матиас строго погледна малкия.

— Е, че така си е — рече смутено Ули. — То не е, защото се страхувам за себе си, Мац.

— И тъй какво ни съветвате вие? — запита Мартин.

— Виждате ли строителната площадка ей там, отвъд? Ще поканите реалистите да се срещнат там с вас. И тогава ще устроите двубой. Защо да се изпобият всички? Всяка от двете страни ще излъчи по един представител. Достатъчно е да се опердашат двама. Ако спечели вашият представител, те ще трябва безусловно да ви предадат пленника.

— Ами ако спечели реалистът? — запита иронично Себастиан.

— Дяволска работа! — рече Матиас. — Да не би да си се побъркал внезапно? Ще изям само набързо още една кифличка. — Той бръкна в кесията и започна да дъвче. — Реалистите ще излъчат Ваверка. Ще го ликвидирам с лявата си ръка.

— Добре! — рече Мартин. — Да опитаме тъй! Себастиан, поемай и ги доведи на строителната площадка! Ние отиваме там.

— Направете за всеки случай една камара снежни топки! извика Себастиан. — Ако нещо се обърка. След това изчезна тичешком зад ъгъла.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

съдържа двубой с технически нокаут; отмятането на реалистите от дадената дума; душевната борба на Егерланд; тайнственият боен план на Мартин; многобройни плесници в избата; купчинка пепел; разрешение за победа и оттеглянето на Егерланд.

От едната страна на строителната площадка стояха гимназистите, от другата — учениците от реалното училище. Хвърляха си сърдити погледи. По средата на площадката се състоя формалната среща на двамата предводители. Парламентьорът Себастиан придружаваше Егерланд.

— Нашите противници са съгласни с предложението — каза той на Мартин. — Значи двубоят ще се състои. Като свой представител те излъчват Хайнрих Ваверка.

— От наша страна ще излезе Матиас Зелбман — заяви Мартин. — Той предлага турнирът да се смята за приключен, ако един от двамата напусне ринга или не е в състояние повече да се защитава.

Егерланд погледна към Ваверка — едро, набито момче. Ваверка мрачно кимна и Егерланд каза:

— Приемаме условията на борбата.

— Ако нашият представител победи — заяви Себастиан, — ще ни предадете без каквито и да било условия пленника и тетрадките. Ако спечели Ваверка, можете да, ги задържите.

— И тогава ще напишете извинително писмо, така ли? — запита подигравателно Егерланд.

— Във всеки случай тогава ще преговаряме наново — каза Мартин; — Ако се стигне дотам, може да напишем дори писмото. Но най-напред ще се състои дуелът.

— Моля предводителите да се завърнат при хората си! — извика Себастиан.

Сега мястото между двете враждебни войсковы части се опразни. Вляво от редиците на реалистите се отдели Ваверка. Отдясно се приближи Матиас.

— Ахой! — викнаха реалистите.

— Напред! — изреваха гимназистите.

И ето, двамата борци стояха един срещу друг и се дебнеха.

Бе станало тихо. Всички очакваха започването на враждебните действия. Изглеждаше, че нито единият, нито другият иска да почне.

Изведнъж Ваверка светкавично се наведе и дръпна краката на противника си. Матиас се просна по гръб със цялата си дължина върху снега. Ваверка се хвърли отгоре му и почна да го налага. Реалистите виеха от възторг. Сърцата на гимназистите се свиваха от уплаха; а Ули, който цял се тресеше от студ и вълнение, непрекъснато мълвеше под носа си:

— Мац, моля ти се, внимавай много! Мац, внимавай! Маценце, дръж се!

Внезапно Матиас докопа дясната ръка на Ваверка и бавно и безпощадно почна да я извива. Ваверка ругаеше като файтонджия. Но това не му помогна. Принуди се да отстъпи и се претърколи встрани. Сега вече Матиас сграбчи главата на Ваверка и натика лицето на противника си дълбоко в снега. Реалистът безпомощно зарита с крака. Не му достигаше въздух.

Матиас неочаквано го пусна, отскочи три крачки назад и зачака следното нападение. Лявото му око беше подпухнало.

Ваверка се изправи с пъшкане, изплю четвърт кило сняг и яростно се хвърли срещу Матиас. Но той се приведе ниско, спъна го и реалистът изхвърча над него като щука. Пак сред снега Матиас се извърна към приятелите си и извика:

— Едва сега почвам!

Ваверка стана, сви ръце в пестници и зачака. Матиас се приближи към него, замахна и го удари. Другият отвърна на удара му. Кратко време се биха тъй, без явни предимства за единия или другия. Сетне Матиас се наведе. Ваверка смъкна юмруци, за да защити тялото си. Ала Мац бързо скочи, замахна и тресна реалиста по незащитената брадичка.

Ваверка се олюля, завъртя се като пиян в кръг и не можа да вдигне вече ръце. Беше напълно замаян.

— Удряй, Мац! — изкрещя му Себастиан, — Довърши го!

— Не! — извика Матиас. — Нека по-напред се съвземе отново.

Ваверка се наведе с усилие и натика една порция сняг под яката на дрехата си. Това му помогна да се опомни. Вдигна пак пестници и се втурна към Матиас. Мац отскочи встрани. И Ваверка префуча край него. Реалистите изреваха:

— Ахой!

Ваверка спря, извърна се като бик на арена и изръмжа:

— Ела ми само по-наблизо, хлапако!

— Ей сега! — рече Матиас.

Пристъпи към него и тикна юмрук под носа му. Побеснял от яд, Ваверка го удари по пестника. Така лицето му отново остана открито и сега вече той получи такъв удар зад ухото, че седна на земята. Скочи отново, заклатушка се като пиян към Матиас и беше отблъснат с няколко звънки плесници. Но те вече не бяха необходими Той бе окончателно победен.

Матиас хвана беззащитния си противник за раменете, обърна го с гръб към себе си и го изрита от бойното поле. И Хайнрих Ваверка се запрепъва като кукла с курдисана пружина към занемялата от смайване група на реалистите. Ако не го бяха спрели, щеше да продължи да се клатушка, и по-нататък.

Матиас бе посрещнат с въодушевление. Всички стиснаха ръката му. Ули цял сияеше.

— Ама че страхове брах заради тебе! — рече той. — Боли ли те много окото?

— Никак! — изръмжа победителят трогнат. — Впрочем запази ли последната ми кифла?

Малкият му подаде кесията и Матиас отново задъвка.

— Хайде сега бързо да измъкваме Кройцкам! — викна Буренцето.

Това обаче не стана. Появи се Егерланд. По лицето му пролича смущение. Той каза:

— Ужасно съжалявам. Хората ми не искат да ви предадат пленника.

— Но как е възможно! — каза Мартин. — Нали още от самото начало се уговорихме съвсем точно. Не можете току-тъй да се отмятате от думата си!

— Споделям напълно твоето мнение — отвърна съкрушено Егерланд. — Но те отказват да ми се подчинят. Нищо не мога да сторя. Мартин отново се изчерви до уши.

— Просто да не повярваш! — извика той. — Нима у твоите хора няма и капка почтеност?

— Дяволска работа! Ако знаех само — рече, без да престава да дъвче Матиас, — щях да скълцам Ваверка на кайма. Ули, как се пише кайма?

— С „и кратко“ — отвърна Ули.

— На кайма с „и дълго“ щях да го скълцам — рече Матиас.

— За мен тая история е ужасно неприятна — каза Егерланд. — Аз наистина споделям вашето мнение, но все пак не трябва да зарязвам хората си. Нали?

— Естествено — каза Себастиан. — Ти чисто и просто нямаш късмет. Ти си типичен пример за конфликт с дълга. Такова нещо неведнъж се е случвало в историята.

Непушача бавно прекоси площадката, кимна с уважение на Матиас и се осведоми какво става. Себастиан му докладва за положението на нещата.

— Гръм и мълния! — каза Непушача. — Нима сред днешните момчета се намират такива негодници? Съжалявам, че ви предложих двубоя, Мартине. Такова нещо, разбира се, е възможно само между почтени хора.

— Имате пълно право, господине! — рече Егерланд. — Единственото, което мога да сторя, е да се поставя на разположение на гимназията като заложник. Мартин Талер, аз съм ваш пленник!

— Браво, момчето ми! — каза Непушача. — Но това, разбира се, няма никакъв смисъл. Колко момчета още ще бъдат затваряни днес?

— Добре! — каза Мартин. Лицето му беше сериозно и бледо. — Ти си човек на място. Върни се при хората ей и им съобщи, че след две минути ще ви нападнем. Това впрочем ще бъде последната борба между нас и вас. Няма да се бием повече с хора, крило не устояват на думата си. Само ще ги презираме.

Егерланд се поклонил безмълвно и побягна.

Мартин бързо събра момчетата около себе си и каза тихо:

— Сега внимавайте добре! След две минути започват най-спокойно бой със снежни топки. Ръководството поема Себастиан

Защото Матиас, Джони Троц и аз ще идем на кратка разходка. Тежко ви, ако спечелите битката, преди да сме се върнали ние! Вашата задача е да задържате тук реалистите! Може дори да поотстъпите малко. За да ви преследват.

— Това не мога да го проумея — рече Буренцето, наведе се и почна да прави снежни топки.

— Великолепен план! — каза възхитен Себастиан. — Разчитай напълно на мен. Аз ще подредя работата тук.

Ули, който предпочиташе да бъде заедно с Матиас, пристъпи към Мартин.

— Не може ли да дойда и аз?

— Не — отвърна Мартин.

— Ама, Ули! — извика Себастиан. — Че нали трябва да останеш тук и да помагаш при отстъплението. Та ти тъй добре умееш това!

Очите на Ули се насълзиха.

Матиас замахна, сякаш искаше да убие Себастиан на място.

— Друг път — изръмжа после той. — Не искам да се занимавам сега с частни работи.

Откъм отсрещната страна долетяха първите снежни топки. Себастиан почна да издава заповеди. Битката на строителната площадка започна.

Непушача каза на Ули:

— Горе главата, малкият!

На останалите кимна.

— Стъпете им на шията, немирници! Вие си имате Мартин. Значи от мене нямате нужда.

— Вързани са ни в кърпа! — изреваха в отговор те.

Сетне, приветлив и замислен, той се упъти сред префучаващите снежни топки към дома си. Към своя железопътен вагон.

Себастиан търчеше от група на група. Гимназистите бяха побеснели, загдето реалистите бяха престъпили думата си, и горяха от нетърпение да ги смажат. Най-малко от всички се сдържаше Буренцето.

— Че издай ни най-сетне заповед за...

„Атака“ — искаше да извика той. Но една вражеска снежна топка влетя право в устата му. Лицето на Буренцето изрази смущение. Останалите седмокласници прихнаха да се смеят.

— Ти наистина не си загрял защо сега още не бива да спечелим — каза Себастиан. — Но все пак трябва да се подчиняваш.

Сетне се огледа за Ули. Ръцете на малкия бяха премръзнали и той ги бе тикнал в джобовете на панталоните си. Когато забеляза погледа на Себастиан, бързо измъкна пръстите си навън и се включи в бомбардировката.

В това време Мартин, Джони и Матиас се носеха по улица „Овощарска“; изчезнаха в ъгловата къща, прекосиха тичешком двора, прескочиха зида и се намериха пред входа към задния двор на дома, където живееше Егерланд.

— Ето вратата на избата — прошепна Мартин.

Матиас предпазливо натисна дръжката и тримата безшумно заслизаха по хлъзгавите стъпала. Сред пълен мрак. Миришеше на стари картофи. Продължиха пипнешком през тесни ниски ходници. На няколко пъти трябваше да завиват.

Изведнъж Джони дръпна Мартин за ръкава. Спряха и забелязаха страничен коридор, който бе осветен. Бавно се запромъкваха по него и чуха непознат момчешки глас.

— Курт — каза гласът, — пак-минаха десет минути.

— Е, тогава да се хващаме отново на работа! — рече друг непознат глас. — Вече ме заболяха ръцете!

Чу се силно пляскане — шест пъти едно след друго. И после отново стана тихо като в гроб.

— Най-много се учудвам, че не се срамувате! — каза внезапно трети глас.

— Това е Кройцкам — прошепна Джони.

Продължиха да се промъкват, докато видяха какво е положението.

Зад една притворена врата, скована от летви, стояха двама ученици от реалното училище, а на стар, разклатен кухненски стол седеше Руди Кройцкам. Беше овързан цял с едно въже за простиране, не можеше да помръдне крайниците си и бузите му бяха неестествено червени.

На една маса догаряха три свещи. А в най-отдалечения ъгъл, между дърва, брикети и въглища, бе изправена елха.

Бащата на Егерланд я беше купил преди два дни.

— Ще ви се отплатя, щом ме освободят приятелите ми — каза Кройцкам разярен.

— Дотогава може и да плесеняш — рече единият от реалистите.

— Най-късно след час те ще открият къде съм — отвърна уверено Кройцкам.

— В такъв случай ти предстои да изядеш още доста плесници — каза другият реалист. — Всеки десет минути по шест, това прави тридесет и шест за един час.

— Приложна математика! — извика първият и се разсмя така, че сводът на избата прокънтя. — А може би твоите хора ще пристигнат по-рано, а?

— Надявам се! — рече Кройцкам.

— Тогава за всеки случай да ти тръснем още половин дузина. Тъй да се рече, в предплата. Куртхен, заеми се.

Реалистът, който се казваше Куртхен, пристъпи съвсем близо към стола на Кройцкам, вдигна лявата си ръка и удари.

Сетне замахна с дясната, удари и каза:

— Дотук бяха две.

След това замахна отново с лявата, но в този миг Матиас вече се намираще до него и третата плесница получи самият Курт.

Той отхвъркна и падна с трясък сред клоните на коледното дърво на Егерландови. Остана сред елховите иглички и зарева, притиснал с ръка лявата половина от лицето си. Мартин, от своя страна, тръсна на другия реалист такова кроше, че момчето изгуби и ума, и дума. А Джони развързваше подпухналия Кройцкам.

— Бързо! — извика Мартин. — След две минути трябва да бъдем отново на строителната площадка.

Руди Кройцкам се протегна и опъна крушата си. Всичките кости го боляха. Бузите му бяха отекли тъй, като че ли в устата му имаше цял домати.

— От един и половина часа седя на тоя стол! — каза той и ритна здравата стола. — А сега е четири. И всеки десет минути по шест плесници!

— Това наистина не е шега — съгласи се Мартин и взе въжето за простиране.

Поставиха двамата реалисти с гръб един до друг и ги завързаха извънредно добросъвестно.

— Тъй! — рече Мартин. — А сега на бърза ръка върни плесниците на тия дангалаци! Два и половина часа са сто и петдесет минути. Колко плесници прави това, Курт?

— Деветдесет парчета — отвърна Курт през сълзи. — По четиридесет и пет на човек.

— Толкова много време обаче нямаме — рече Матиас. — Аз ще зашлевя на всеки по една-единствена плесница. И ще бъде все едно, че са получили от Руди деветдесет.

Сега вече се разрева и другият реалист.

— Руди, къде са впрочем тетрадките по диктовка? — запита Мартин.

Кройцкам посочи към един ъгъл.

— Не ги виждам — рече Мартин.

— Трябва да поогледаш по-внимателно! — отвърна Кройцкам.

В ъгъла имаше купчина пепел. Различаваха се още няколко листа овъглена хартия и ъгълче от синя подвързия.

— Свети Тарапонтий! — извика Матиас. — И ти твърдиш, че това са тетрадките по диктовка?

Кройцкам кимна:

— Изгориха ги пред очите ми.

— Старецът ти ще има да се радва — каза Мартин. Сетне извади носната си кърпа, събра в нея пепелта, завърза грижливо кърпата и тикна изгорелите тетрадки по диктовка в джоба на панталона си.

— Може да стане завързано — рече Джони.

Матиас доволно потриваше ръце.

— Ще поднеса в дар една урна за праха — заявя той — и ще погребем нашите тетрадки по диктовка в градината на Непушача. Съболезнования молим да не се изказват!

Мартин помисли малко и рече:

— Руди, веднага се омитай в къщи! Ако баща ти пита за тетрадките, ще му кажеш, че са останали в ласкалото. А пък утре заран през първия час аз ще му ги предам. Ясно ли е? Нищо повече няма да разправяш. Сега ще отупаме на бърза ръка и реалистите на строителната площадка, а после бегом ще се приберем. Хубавият Теодор сигурно вече ни чака. Хайде!

Напуснаха избата. Там остана само Матиас. Докато изкачваха стълбите, чуха силно изплющяване, което веднага след това се повтори. А сетне двете момчета долу ревнаха като магарета.

Матиас настигна тримата в двора.

— Тъй, това навярно им стига! — рече той. — Вече няма да затварят гимназисти.

На входа Кройцкам се сбогува.

— Впрочем много ви благодаря! — каза той и им подаде ръка. — Хайде, дано им видите бързо сметката!

— Вързани са ни в кърпа! — викнаха те и стремително свиха край ъгъла.

Кройцкам опипа предпазливо бузите си, поклати глава и хукна към къщи.

Пред строителната площадка Мартин заповяда да спрат.

— Джони — каза той, — ти ще изтичаш до нашите хора и ще извикаш на Себастиан! „Сега вече може да победите!“ Ясно ли е? Значи веднага преминавате към нападение. Щом стигнете до ръкопашен бой, ние с Матиас ще нападнем тая паплач в тила. Заминавай!

Джони така хукна, сякаш от бързината, с която тичаше, зависеше животът му.

Мац и Мартин погледнаха скришом през една цепнатина на дъсчената ограда. Себастиан и другарите му се бяха оставили да ги притиснат в един ъгъл. Снежните топки валяха като град. Реалистите крещяха: „Ахой!“ и се чувствуваха вече победители.

— Можеш ли да откриеш Ули? — запита Матиас.

— Не го виждам — каза Мартин. — Внимание, Мац! Прескачай оградата!

Прехвърлиха се отвъд и пристигнаха тъкмо навреме. Себастиан вършеше отлично работата си. Съвсем неочаквано гимназистите се устремиха напред. Реалистите се огънаха под техния напор. Матиас и Мартин прекосиха площадката тичешком и почнаха да нанасят удари в гърба на отстъпващите реалисти. От страх някои останаха проснати в снега.

— Напред! — ехтеше от всички страни.

Навсякъде, гдето се появеше Мац, враговете си плюеха на петите. Бягаха поединично. Бягаха групово.

Продължаваше да се съпротивява само Егерланд. Беше окървавен; изражението на лицето му бе мрачно, решително и той приличаше, на изоставен, нещастен крал. Буренцето се нахвърли върху него.

Но Мартин застана пред неприятелския предводител и извика:

— Разрешаваме му да се оттегли свободно. Той единствен беше почтен и храбър докрай.

Егерланд се извърна. Напусна бойното поле победен и самотен.

Сетне до приятелите дотърча Фридолин.

— Освободен ли е Кройцкам?

Мартин кимна утвърдително.

— А тетрадките по диктовка? — обади се любопитно Буренцето.

— Те са в носната ми кърпа — отвърна Мартин и показа остатъците от тетрадките на страхопочтително удивената тълпа.

— Невежият ще се чуди, вещият ще се мае — забеляза Себастиан.

— Но къде е Ули? — запита Матиас.

Буренцето посочи с палец зад гърба си. Матиас, се втурна към най-далечният ъгъл на площадката. Там, на една талпа, седеше Ули, повесил нос над снега.

— Какво се е случило, малкият? — запита Матиас.

— Нищо особено — отвърна тихо Ули. — Пак избягах. Тъкмо Ваверка намери да се спусне насреща ми. Искях на всяка цена да му направя марка. Но щом видях лицето, му, всичко свърши.

— Да, отвратителна физиоутра има — рече Матиас. — И на мен едва не ми прилоша, като се спусна насреща ми.

— Ти искаш само да ме утетиш, Маценце — каза Ули, — но с мен не може да продължава тъй. Много скоро трябва да стане нещо.

— Е, хайде идвай! — рече Матиас. — Другите вече тръгват.

И двамата приятели се втурнаха след останалите. Тичаха непрекъснато до училището. Попаднаха право в ръцете на Хубавия Теодор.

Разбитата армия на учениците от реалното училище се събра в двора на улица „Лесничейска“ 17. Чакаха Егерланд. Той пристъпи замислено сред тях и каза:

— Пуснете пленника на свобода!

— Нямаме такова намерение! — извика Ваверка.

— Тогава правете каквото щете! — отвърна Егерланд. — И си търсете нов водач.

Сетне се прибра у дома си, без да погледне някого от тях.

Останалите се втурнаха с крясъци към избата. Искаха, да излят яда си върху пленника.

Но вместо един пленник намериха двама! Тогава всички провесиха носови и се засрашиха, доколкото изобщо можеха да се срамуват.

ПЕТАТА ГЛАВА

съдържа срещата с Хубавия Теодор; разисквания по вътрешния ред; една неочаквана похвала; едно наказание съобразно простъпката; един по-дългичък разказ на възпитателя и онова, което момчетата казаха сетне във връзка с него.

Бе вече късно следобед; минаваше пет часът. Снегът бе престанал. Но по небето бяха нависнали тежки облаци, жълти като сярра. Зимната нощ се спущаше над града; бе една от малкото, една от последните вечери преди най-хубавата вечер в годината, вечерта срещу Коледа. Човек просто не можеше да вдигне очи към който и да било от прозорците на многото сгради, без да помисли за това, че след няколко дни запалените свещи по елхите ще свеждат поглед оттам към тъмните улици. И че тогава той ще си бъде в къщи, при своите родители, под своята собствена елха.

Осветените витрини бяха окичени с борови клонки и стъклени украшения. Натоварени с пакети, възрастните сновяха от магазин до магазин и лицата им имаха необичайно тайнствен израз. Във въздуха се носеше уханието на медени сладкиши, сякашулиците бяха павирани с гях. Петте момчета тичаха нагоре по стръмното.

— За Коледа ще ми подарят боксьорска круша — каза Матиас. — Юстуса положително ще разреши да я закача в гимнастическия салон. Ама и това ще бъде нещо, а?

— Окото ти е станало още по-малко — каза Ули.

— Няма нищо. Това си върви със занаята.

Приближаваха училището. Вече го виждаха. То се намираще високо над града. И с осветените си етажи приличаше на огромен презокеански параход, потеглил нощем на път през морето. В най-орния край на лявата кула блестяха два самотни прозореца. Там живееше училищният възпитател доктор Йохан Бьок.

— Всъщност имаме ли някакво домашно по аритметика? — запита Джони Троц.

— Да — каза Мартин. — Задачите за изчисление на проценти. Но те са детска играчка. Ще ги направя след вечеря.

— А пък аз ще ги препиша утре сутринта от теб — рече Себастиан. — Инак би било жалко за времето! Тъкмо чета едно произведение върху теорията за наследствеността?. Много по-интересно е.

Момчетата задъхани изкачваха склона. Снегът скърцаше под краката им.

Някой сновеше нагоре-надолу пред училищната порта и пушеше цигара. Беше Хубавия Теодор.

— Ах, ето ги, миличките дечица! — каза ехидно той. — Ходили сте тайно на кино, а? Надявам се, че е било много приятно. За да си струва наказанието.

— Великолепен филм беше — тутакси излъга Себастиан. — Главният артист удивително приличаше на вас. Само че не беше толкова хубав.

Матиас се изсмя. Но Мартин каза:

— Остави тия дивотии, Себ!

— Ти, разбира се, пак си на линия! — извика Хубавия Теодор, като се престори, че едва сега забелязва Мартин. — Едва ли ще разбере някога как дават стипендия на нехранимайковци като теб.

— Не губете надежда! — рече Джони. — Вие сте още толкова млад!

Хубавия Теодор доби такъв вид, сякаш се готвеше да блъвне огън.

— Е, хайде елате с мене, дечица! Господин доктор Бьок просто копнее да ви види.

Заизкачваха се по витата стълба на крилото с кулата. Дванайсетокласникът вървеше последен като полицай, сякаш се опасяваше, че може пак да офейкат. Минута, по-късно всички стояха в кабинета пред Юстуса.

— Ето ги бегълците, господин докторе — каза Хубавия Теодор.

Гдасът му беше сладък като мед.

Бьок седеше зад писалището си и оглеждаше петимата осмокласници. Нищо по лицето му не издаваше какво мисли.

Петимата приличаха направо на бандити. Едното око на Матиас беше подпухнало. Панталонът на Себастиан бе скъсан над коляното. Лицето и ръцете на Ули бяха станали синкавочервени от студа. Разрошените коси на Мартин бяха паднали на челото му. Горната устна на Джони кървеше. В една от снежните топки, които го бяха улучили, противниците бяха сложили камък. А снегът по петте чифта обувки се топеше и образуваше пет малки локви.

Доктор Бьок се изправи и дойде съвсем близо до обвиняемите.

— Как гласи съответният член от правилника за вътрешния ред, Ули?

— „На учениците от интерната е забранено да напускат училищната сграда освен по времето, определено за излизане“ — отвърна боязливо малкият.

— Има ли случаи, когато се прави изключение? — запита Бьок.
— Матиас?

— Тъй вярно, господин докторе — стегнато отговори Мац. — Ако някой член от учителското тяло нареди или разреши допълнително излизане.

— Кой от господата учителите ви нареди да отидете в града? — запита възпитателят.

— Никой — отвърна Джони.

— С чие разрешение сте отишли?

— Измъкнахме се без разрешение — обясни Матиас.

— Не беше тъй — каза Мартин. — Аз заповядах на останалите да ме последват. Отговорен съм единствено аз.

— Твоята мания да поемаш отговорността заради другите ми е достатъчно добре известна, драги Мартин — каза строго доктор Бьок. — Не би трябвало да злоупотребяваш с това свое право!

— Той не е злоупотребил — извика Себастиан. — Налагаше ни се да идем в града. Крайно необходимо беше.

— Защо не замолихте за разрешение съответната инстанция, с други думи, мен?

— По силата на правилника за вътрешния ред вие не бихте ни разрешили — каза Мартин. — И тогава ние все пак щяхме да се видим принудени да избягаме в града! Това щеше да е бъде много неприятно!

— Как? Нима щяхте да пренебрегнете моята недвусмислена забрана? — запита Юстуса.

— Да! — отговориха и петимата.

— За съжаление — добави едва чуто Ули.

— Та това е направо безподобно, господин докторе! — каза Хубавия Теодор и поклати глава.

— Не ми е известно да съм ви питал за вашето особено мнение — каза доктор Бьок.

Хубавия Теодор се изчерви като пуяк.

— Защо трябваше да идете в града? — запита учителят.

— Пак заради учениците от реалката — заразказва Мартин. — Те бяха нападнали един от нашите външни ученици. Този външен ученик и тетрадките по диктовка, които трябваше да бъдат занесени за преглед на господин учителя Кройцкам, бяха изчезнали. Друг от външните ученици ни съобщи това. И тогава вече беше ясно, че трябва да слезем в града, за да освободим пленника.

— Освободихте ли го? — запита учителят.

— Да — извикаха четирима от тях.

Ули мълчеше. Смяташе, че е недостоеен да отговори утвърдително на тоя въпрос.

Доктор Бьок огледа разцепената горна устна на Джони и отеكلото око на Матиас.

— Пострада ли някой? — Запита сетне той.

— Дума да не става! — рече Матиас. — Никой.

— Само тетрадките по диктовка... — подхвана Себастиан. Мартин го погледна толкова яростно, че той замлъкна.

— Какво е станало с тетрадките? — запита Юстуса.

— Били са изгорени в една изба пред очите на пленника, докато е бил вързан — каза Мартин. — Намерихме само пепелта.

— Мартин прибра пепелта в носната си карпа — заяви тържествуващ Матиас. — А пък аз ще подаря за нея урна.

Лицето на доктор Бьок незабележимо трепна. За една десета от секундата той се усмихна. Сетне отново стана сериозен.

— А какво ще правите сега? — запита той.

— Утре сутринта ще съставя списък — каза Мартин. — И всеки от съкласниците ще ми каже бележките, които е получил по диктовка от есента насам. Ще нанесе всички бележки и в началото на часа ще

предам на господин учителя Кройцкам попълнения списък. А последната, още непрегледана диктовка ще трябва, разбира се, да направим още веднъж.

— Дяволска работа! — прошепна Матиас и от ужас се разтърси като куче, което са залели с вода.

— Не зная дали учителят Кройцкам ще се задоволи с това — каза Юстуса, — Пък и вие едва ли ще помните наизуст всичките си бележки. Все пак трябва да ви съобщя, че одобрявам постъпката ви. Държали сте се просто безупречно, немирници такива!

Петте момчета засияха като пет малки кръгли месечинки.

Хубавия Теодор, направи опит да се усмихне. Но това не му се удаде.

— Все пак остава си противозаконно — каза Бък, — че сте напуснали училището без разрешение. Седнете на кушетката! Изморени сте. Да обмислим какво може да се стори.

Петте момчета насядаха на кушетката и впериха в своя Юстус погледи, изпълнени с доверие. Дванадесетокласникът остана прав. Всъщност много му се искаше де избяга. Доктор Бък заснова нагоре-надолу из стаята и най-сетне каза:

— На случая би могло да се погледне съвсем формално и да се установи единствено, че сте излезли без разрешение. Какво наказание се налага обикновено в такива случаи, Себастиан?

— Отнема се правото за излизане из града в продължение на четиринадесет дни — отвърна момчето.

— Но биха могли да се вземат предвид и особените обстоятелства — продължи Юстуса. — И ако се подходи към въпроса така, няма да има спор, че вие като верни приятели е трябвало на всяка цена да идете в града. Тогава простъпката ви би се състояла само в това, че сте забравили да вземете разрешение.

Той пристъпи до прозореца и се загледа през стъклата. После, все още обърнат с гръб към тях, каза:

— Но защо не ме запитахте? Толкова ли малко доверие имате в мен?

Извърна се.

— В такъв случай сам аз заслужавам наказанието! В такъв случай за простъпката ви съм виновен аз!

— Но не, мили господин Юстус! — извика извън себе си Матиас, поправи се бързо и смутено рече: — Но не, уважаеми господин докторе. Надяваме се, че вие все пак знаете колко ви...

Ала не можа да изрече докрай започнатото. Срамуваше се да признае колко много обичаха човека, застанал сега до прозореца.

Мартин каза:

— Преди да тръгнем, за миг размислих дали не би било по-добре да ви попитаме. Но ми се стори, че няма да е добре, Не от липса на доверие към вас, господин докторе. Сам аз като че де зная защо се отказах.

Темата отново бе подходяща единствено за хитроумния Себастиан.

— Цялата работа е съвсем логична — обясни той. — Имаше само две възможности. Или да отхвърлите молбата ни; тогава щяхме да бъдем принудени да действваме въпреки вашата забрана. Или пък наистина да ни пуснете; и тогава, ако на някой от нас се случеше нещо, щяха да търсят отговорност от вас. Срещу вас щяха да гракнат и учители, и родители.

— Нещо такова — каза Мартин.

— Та вие направо умираете от желание да поемете чужда отговорност — отвърна учителят. — Значи не ме попитахте единствено за да ми спестите неприятностите тъй ли? Е, хубаво! Ще си получите така горещо желаното наказание. С настоящото ви лишавам от правото да излезете през първия следобед след ваканцията, когато ще бъде даден отпуск. За да се спази правилникът за вътрешния ред, или? — Бък погледна въпросително дванадесетокласника.

— То се разбира от само себе си, господин докторе — побърза да заяви Хубавия Теодор.

— Щ през този следобед, посветен на наказанието, ще бъдете мои гости тук, в кулата. Ще прием кафе и ще си побъбрим. Наистина, такова нещо не е упоменато в правилника за вътрешния ред. Но не ми се вярва, че срещу него би могло да се възрази нещо. Или?

И отново погледна дванадесетокласника.

— Но съвсем не, доктор Бък — изписука Хубавия Теодор.

Идеше му да се пукне от яд.

— Приемате ли наказанието? — запита Бък.

Момчетата зарадвани кимнаха и се смушкаха един друг с лакти в ребрата.

— Великолепно! — извика Матиас. — Ще има ли и сладкиши?

— Да се надяваме твърдо — рече Юстуса. — А сега, преди да ви изхвърля оттук, искам да ви разкажа една историйка. Защото смътно долавям, че доверието ви в мен все още не е толкова голямо, колкото би трябвало да бъде, за да се чувствувате добре, и колкото бих искал да бъде.

Хубавия Теодор се обърна кръгом и се накани да се измъкне на пръсти.

— Не, не, останете си тук! — извика Бьок.

След това седна зад писалището и обърна стола си тъй, че да може да гледа през прозореца. Навън, в зимната вечер.

— От онова време са изминали двайсетина години — подхвана той своя разказ. — Още тогава в тая сграда имаше момчета като вас. И такива строги дванаесетокласници. И такъв училищен възпитател. И той живееше в същата тази стая, в която седим сега ние... В историята се разказва за един от малките осмокласници, които преди двайсет години спяха във вашите железни легла и седяха на вашите места в класните стаи и в трапезарията. Той беше добро, прилежно; момче. Негодуваше срещу несправедливостите като Мартин Талер. Биеше се, когато това се налагаше, като Матиас Зелбман. Понякога седеше нощем върху перваза на прозореца и тъгуваше за дома като Ули фон Зимерн. Четеше страхотно умни книги като Себастиан Франк. И се усамотяваше понякога в парка като Йонатан Троц.

Момчетата мълчаливо седяха едно до друго на кушетката и слушаха благоговейно.

Доктор Бьок продължи:

— Един ден майката на това момче заболя сериозно. И тъй като иначе положително щеше да умре, докараха я от малкото ѝ родно селище в Кирхбергската болница. Знаете къде е. Хей там отвъд, на другия край на града. Голямата червена тухлена сграда. С павильоните за изолиране на заразно болните в градината зад нея.

През ония дни малкото момче се тревожеше много. Нямаше минутка спокойствие. И понеже положението на майка му все повече се влошаваше, един ден то чисто и просто избяга от училище, прекоси града и отиде в болницата. Седна до леглото на болната и хвана

горещите ѝ ръце. После ѝ каза, че на следния ден ще дойде пак — защото на следния ден за учениците се предвиждаше излизане, — и побягна обратно по дългия път.

При училищната порта вече го чакаше един дванайсетокласник. Той бе от ония, които не са достатъчно зрели, за да упражняват разумно и великодушно властта, която им е поверена. Запита момчето къде е било. Ала момчето по-скоро би си отхапало езика, отколкото да каже на тоя човек, че се връща от посещение при болната си майка. За наказание дванайсетокласникът го лиши от правото да излезе на следния ден.

Въпреки това на следния ден момчето избяга. Нали майка му го чакаше! Прекоси града. Остана цял покрай леглото и. Този път тя се чувствуваше още по-зле. И го замоли да дойде и на другия ден. То и обеща и хукна обратно към училището.

Дванайсетокласникът бе уведомил вече училищния възпитател, че въпреки забраната момчето пак е избягало. Момчето трябваше да се качи при възпитателя. В същата тази стая на кулата. И застана, преди двайсет години, точно там, където стояхте преди малко вие. Възпитателят беше строг човек. И той не бе от ония, на които момчето можеше да се довери! То мълчеше. И тогава му беше казано, че му се забранява да напуска училището в продължение на четири седмици.

На другия ден то отново избяга. А когато се върна, го отведоха при директора на гимназията. И той го наказа с два часа карцер. Ала когато на следния ден директорът нареди на домакина да отвори карцера, за да отиде при момчето и да му чете конско евангелие, в карцера намериха съвършено друго момче! То бе приятелят на беглеца и вместо него се бе оставило да го затворят, за да може момчето отново да иде при майка си.

— Да — каза доктор Бък, — такива приятели бяха! Те и по-късно не се разделиха. Следваха заедно. Живееха заедно. Не се разделиха дори тогава, когато единият от тях се ржени. Ала след това жена му роди дете. И детето умря. И жената умря. И в деня след погребението мъжът изчезна. И неговият приятел, чиято история ви разказвам сега тук, никога вече не чу за него.

Доктор Бък подпря глава на ръката си и очите му станаха много, много тъжни.

— Директорът — продължи най-сетне той — побесня от яд, като забеляза в карцера измамата. Но тогава момчето му разказа защо приятелят му постоянно е бягал и всичко завърши добре. Ала хлапакът, чиято майка беше лежала в болницата, още тогава реши един ден да стане възпитател в същото това училище, където бе страдал като дете, защото не бе могъл да се довери напълно никому. За да имат момчетата един човек, комуто да могат да казват всичко, което тежи на сърцата им.

Юстуса стана. Лицето му бе приветливо и същевременно сериозно. Той дълго не откъсна поглед от петте момчета.

— И знаете ли как се казваше този осмокласник?

— Да — рече тихо Мартин. — Казвал се е Йохан Бьок.

Юстуса кимна утвърдително.

— А сега, дим да ви няма, разбойници такива!

Момчетата станаха, поклониха се тържествено и тихо напуснаха стаята. Хубавия Теодор мина край тях с наведена глава.

По стълбите Матиас каза:

— Ако се наложи, бих се оставил да ме обесят заради този човек горе.

Ули имаше такъв вид, сякаш бе плакал скришом, и каза:

— Аз също.

Преди да се разотидат по различните стаи, Джони спря в коридора.

— А знаете ли — запита той — кой е приятелят, който седял вместо него в карцера и изчезнал безследно в деня на погребението?

— Нямам понятие — рече Матиас. — Че откъде пък ще знаем?

— Все пак — каза Джони Троц — ние всички го познаваме. Той живее недалеч оттук и когато днес чу името Бьок, потръпна.

— Имаш право! — каза Мартин. — Положително имаш право, Джони! Ние познаваме неговия изчезнал приятел!

— Е говорете най-сетне! — извика нетърпеливо Матиас.

А Джони рече:

— Той е Непушача.

ШЕСТАТА ГЛАВА

съдържа една картина с каляска в която са впрегнати шест коня: голямо удоволствие от една стара шега; Името Балдуин; една мокра изненада; шествие от призраци; едно животно, което пръска прах за сърбеж; Джони върху перваза на прозореца и плановите му за бъдещето.

След вечерята се качиха отново в занималните. Мартин написа домашното си по аритметика за следния ден и състави списъка, в който искаше да нанесе бележките от изгорените тетрадки по диктовка. Матиас, когото той запита, не можа да си спомни своите бележки.

— Пиши ми две за всяка диктовка — предложи най-сетне той. — Струва ми се, че няма да съм оцетен.

После Матиас взе от домакина чук и пирони и с голям шум се залови да кове борови клонки по стените. Докато от съседните стаи не проводиха бързи пратеници да питат дали някой не се е побъркал.

Хубавия Теодор, старши на стая номер 9, бе станал просто неузнаваем. Когато Мартин го запита бива ли да отиде по другите стаи, за да събере бележките за своя списък, дванадесетокласникът каза:

— Разбира се, моето момче. Само не се бави много.

Матиас недоумяващ погледна Мартин. Останалите присъстващи в стаята, които не можеха да знаят какво се бе случило при Юстуса, зяпнаха и изобщо не можеха да затворят уста. А на другия дванадесетокласник, който седеше в помещението, от уплаха пурата изгасна.

— Какво става с тебе, Тео? — запита той. — Да не си болен?

Тая сцена бе неприятна за Мартин и той побърза да изчезне от стаята.

След като беше обиколил всички други осмокласници от интерната и беше нанесъл бележките им в списъка, си, той отиде при Джони Троц. Неговият старши по стая бе симпатяга.

— Какво, Мартине, пак ли си тръгнал по пътеката на войната? — запита той.

— Не — отвърна момчето. — Този път не. Искаме да поговорим с Джони за една коледна изненада.

Сетне двамата си засушукаха и се споразумяха веднага след обяда на следния ден да завлекат Юстуса в градинския квартал.

— Само дано да не се лъжем — рече Мартин. — Инак ще стане ужасна история. Я си представи Непушача и Юстуса изведнъж да заявят, че изобщо не се познават?

— Това е напълно изключено — каза твърдо Джони. — За такива неща никога не се мамя. Можеш да разчиташ напълно на мен!

Той се позамисли.

— Не бива да забравяш следното: Непушача положително не се е заселил току-тъй с вагона си до нашето даскало! Наистина, той е илкал да заживее самотно, преди години е напуснал всичко, което го е заобикаляло, и не е оставил никакви следи. Но все пак не е могъл да се откъсне напълно от миналото. И като разговаря с нас, мисли за своето собствено детство. Толкова добре разбирам всичко това, Мартине! Чувствувам го тъй, сякаш самият аз съм го преживял.

— Навярно имаш право — рече Мартин. — Ех, че ще се радват двамата! А?

Джони кимна въодушевено.

— Щом разберем, че сме отгатнали правилно, ще се изпарим колкото може по-незабелязано.

— Всякак! — промълви Мартин.

Сетне се върна в стая номер 9. Извади от своя чин една картина, която бе нарисувал за родителите си. Тя не беше още съвсем готова и той се зае да я довърши. Искаше да я постави в къщи под елхата. Утре, най-късно в други ден трябваше да пристигнат парите за път, които майка му щеше да прати.

Картината бе доста странна. На нея се виждаше зелено езеро и високи планини, покрити със сняг. По бреговете на езерото растяха палми и портокалови дървета с големи портокали по клоните. Сред езерото плуваха позлатени гондоли и лодки с ръждивочервени платна. По крайбрежната улица минаваше синя колесница. Тая синя колесница бе теглена от шест бели коня с черни петна. В колесницата седяха родителите на Мартин с празничните си дрехи. А на капрата бе самият

Мартин. Но беше по-възрастен отсега и имаше наперени тъмноруси мустаци. Около колесницата сетрупаха хора с пъстри южни облекла и махаха. Родителите на Мартин кимаха приветливо на всички страни, а Мартин бе отпуснал за поздрав плетения камшик.

Картината се наричаше: „След десет години“. И навярно с нея момчето искаше да каже, че след десет години то ще печели толкова пари, че тогава, водени от него, родителите му ще могат да предприемат пътешествия в чудни далечни страни.

Матиас огледа картината, присви леко очи и каза:

— Дяволска работа! Ти положително ще станеш един ден знаменитост като Тициан или Рембранд. Още отсега се радвам, като си помисля, че някогаше мога да казвам: „Да, Мартин Талер, той на времето беше първенец в класа ни. Юначага и половина беше при това. Какви попари сме сърбали двамата с него!“

При думата „сърбали“ обаче му хрумна, че пак е гладен, и той побърза да седне на чина си, където винаги държеше на склад хранителни продукти. От вътрешната страна на капака на чина бяха забодени с кабарчета снимките на всички световни боксови шампиони.

Дори Хубавия Теодор помоли Мартин да му покаже картината и намери, че е очебийно доказателство за талант.

Вечерта бе много приятна. Петокласниците и шесто-класниците си шушукаха и доближили глави, споделяха един с друг какви подаръци са си пожелали за празниците в писмата, изпратени до дома. А сетне единадесетокласникът Фриче започна да разказва нещо, което се беше случило сутринта в клас. Накрая почнаха да го слушат всички, които бяха в стаята.

— Всяка година Грюнкерн редовно прави една и съща шега — разказваше Фриче. — Редът на тази шега идва винаги, когато в единайсети клас трябва да предава за качествата на луната. Всяка година, и то повече от дванайсет години насам, той казва в началото на часа: „Днес ще говорим за луната, погледнете ме!“

— Че каква шега е пък това? — запита шестокласникът Петерман.

Но другите, които се смееха, му извикаха „млък!“ и той млъкна. Хубавия Теодор каза:

— В нашия клас вече никой не се засмя на това.

В този миг шестокласникът Петерман прихна силно. Беше разбрал шегата.

— Е, загоря ли? — запита Матиас.

Фриче каза:

— Ние му скроихме майсторски номер. Знаехме, че днес иде редът на тая шега, и бяхме уговорили помежду си всичко, до последната подробност. Когато директорът изрече прочутото си изречение, разсмя се най-задната редица от класа. И той, естествено, се зарадва. Сетне поиска да продължи урока. Но тогава се разсмя следващата редица. И Грюнкерн се зарадва пак. Но тъкмо когато се канеше да продължи, прихна да се смее третата редица. Той само изкриви лице. И тогава се разсмя четвъртата редица. Грюнкерн стана жълтозелен. В този миг почна да се смее първата редица. Товаго довърши окончателно. Крепяха го още прав, дето се вика, само дрехите му. „Не ви ли харесва шегата, господа?“ — запита той. Тогава стана Мюлберг и каза: „Шегата съвсем не е толкова лоша, господин директоре. Но баща ми казваше, че още по времето, когато той бил единадесетокласник, тази шега била вече толкова стара, че трябвало да я пенсионират. Как мислите, няма ли да е добре, ако ви хрумне нещо по-ново?“ Тогава след дълго мълчание Грюнкерн отговори: „Може би имате право“. И посред час побягна от класната стая и ни остави сами. Имаше такъв вид, сякаш бе тръгнал пеш на собственото си погребение.

Фриче прихна и неколцина се разсмяла заедно с него. Но повечето момчета не изглеждаха съвсем съгласни с единадесетокласниците.

— Не знам — каза едно от тях, — но май не е трябвало да огорчавате тъй стария човек.

— Че защо пък не? — извика Фриче. — Даскалите, дявол да го вземе, са длъжни в края на краищата да се попроменят. Инак учениците биха могли сутрин да си остават в леглата и да слушат лекциите им на грамофонни плочи. Не не, за учители ни трябва истински хора, а не двукраки консервени кутии! Трябват ни учители, които да се развиват, ако искат да помогнат и за нашето развитие.

В този миг вратата се отвори. Директорът на училището, професор доктор Грюнкерн, влезе в стая номер 9. Учениците скочиха на крака от столовете си.

— Не ставайте и продължавайте да работите — каза директорът.
— В ред ли е всичко?

— Тъй вярно! — докладва Хубавия Теодор. — Всичко е в ред, господин директоре.

— Това е най-важното — каза старият човек кимна уморено и се упъти към съседната стая.

— Дали не е слушал зад вратата, преди да влезе? — любопитствува един шестокласник.

— И да е слушал — кой му е крив — рече безпощадно Фриче. — Ако на младини е искал да става чиновник, тогава не е бивало да става учител.

Матиас се приведе към своя съсед, един; червенокос петокласник.

— Знаеш ли впрочем как е малкото име на Грюнкерн?

Петокласникът още не го знаеше. Матиас каза:

— Името му е Балдуин. Балдуин Грюнкерн! Винаги пише едно Би слага след него точка. Навярно се срамува.

— Я оставете стария човек на мира! — рече Хубавия Теодор. — Той ни е необходим като контраст. Ако не беше той, едва ли щяхме да знаем какъв ценен човек имаме в лицето на доктор Бьок.

Другият дванадесетокласник се опули.

— Тео — каза той, — сега вече е окончателно ясно: от усилена работа мозъкът ти е хванал мазоли.

След вечерната молитва всички се втурнаха надолу по широкото стълбище към помещението с шкафовете, окачиха там дрехите си и префучаха по дълги нощници отново горе. Първо в умивалните. Сетне в спалните.

На дванадесетокласниците бе разрешено да се прибират за спане по-късно. Само ония от тях, които бяха инспектори по спалните, трябваше да са горе и да бдят момчетата да се измият хубавичко, да не забравят и зъбите и бързо да се качат на леглата си.

Самото лягане представляваше трудна процедура. Трябваше да застанат прави в леглата си и да увият хубаво огромните одеяла около телата си; едва след това им се разрешаваше да се строполят върху дюшека като ударени от мълния, тъй че железните легла издрънчаваха.

Във II спална зала стана инцидент. Някакъв шегобиец бе пъхнал под чаршафа на Матиас пълен легеи с вода. И когато Матиас, изморен

от приключенията през деня, се тръсна в леглото като пън, падна на мокро. Като проклинаше и тракаше със зъби, той скочи от леглото и измъкна легена изпод завивката си.

— Кой ми погоди тоя номер? — разкрещя се яростно той. — Такава подлост! Да се обади негодникът! Ще го убия! Ще нахраня птиците с трупа му!

Другите се смееха.

Ули угрижен дойде по ношница и му донесе възглавницата си.

— Подла сган! — ревеше Матиас.

— Я си легни! — извика му някой. — Инак ще ти простинат четирите букви.

— Тишина! — изкрещя друг. — Юстуса чде!

Ули и Матиас се хвърлиха в леглата си.

Когато доктор Бък влезе, в залата цареше пълна тишина.

Момчетата лежаха като агънца, в редици, и жумяха. Юстуса мина покрай леглата.

— Е — каза високо той. — Тук положително нещо не е в ред! Когато момчетата са толкова тихи, преди това положително е имало олелия. Мартине, думай какво е станало!

Мартин отвори очи и рече:

— Нищо особено, господин докторе. Само малка шега.

— Нищо повече ли?

— Нищо повече.

Бък тръгна към вратата.

— Лека нощ, немирници такива!

— Лека нощ, господин докторе! — извикаха всички.

И сетне вече притихнаха действително спокойни и доволни в леглата си. Матиас се прозина като лъв, сложи възглавницата на Ули върху мокрия чаршаф и заспа. Наскоро след него заспаха и останалите.

Буден лежеше само Ули. Първо, беше без възглавница. И второ, той пак размишляваше как да докаже най-сетне смелостта си. Сетне чу сигнала, с който тръбачът от отсрещната казарма съобщаваше на войниците, завръщащи се от градски отпуск, че трябва да побързат за вечерна проверка. И сега Ули си спомни за своите родители и за братята и сестрите си, и за това, че след три дни ще си бъде в къщи, и после усмихнат заспа.

След около час спящите наскачаха уплашено. Откъм I спална зала идеше чудовищен вой. Внезапно блъсната сякаш от призрачна ръка, вратата на II спална зала се разтвори рязко. И глъчката стана още по-непоносима. Няколко от по-малките момчета скриха глави под завивките и запушиха уши.

Внезапно в тъмната зала нахълтаха бели вещици и призраци. Някои от тях носеха запалени свещи. Други тракаха с тенекиени капаци. Трети пък ревяха като гладни волове. В самия край на шествието се клатушкаше някакво огромно бяло чудовище, дърпаше завивките на някои от момчетата и изсипваше от една голяма кесия някакъв тайнствен прах в леглата. Неколцина петокласници се разплакаха от страх.

— Стига си ревал! — каза Ули на своя съсед по легло. — Това са дванайсетокласниците. Няколко дни преди Коледа те винаги обикалят тъй всички стаи. Трябва да внимаваш само да не ти пъхнат в леглото прах за сърбеж.

— Толкова се страхувам — прошепна, хълцайки, петокласникът. — Какво е онова голямо добиче, дето върви последно?

— Това са трима дванайсетокласници. Зашили са един за друг няколко чаршафа и са се пъхнали под тях.

— Все пак се страхувам — рече малкият.

— Ще свикнеш — утеши го Ули. — Първата година и аз плаках.

— И ти ли?

— И аз — каза Ули.

Страхотната маскарадна процесия изчезна през другата врата. Малко по малко почна да се въдворява спокойствие. Само ония, които спяха в най-предната редица легла, още се чешеха и ругаеха полугласно. Прахът за сърбеж действуваше.

Но накрая, се умириха и те.

Матиас изобщо не се бе събуждал. Затвореше ли веднъж очи, до него можеха да гърмят топове, той пак нямаше да се събуди.

Най-сетне заспаха всички освен един. Този един беше Джони Троц. Той стана и тихо се промъкна до един от големите прозорци. Качи се на широкия перваз, подви крака под нощницата си и впери поглед надолу, към града. Много прозорци светеха още, а над центъра на града, където бяха кината и танцувалните локали, небето сякаш кипеше. Отново валеше сняг.

Джони се взираше изпитателно надолу, към града.

Мислеше:

„Под всеки покрив живеят хора. А колко много покриви има в един град! И колко много градове има в нашата страна! И колко много страни има на нашата планета! И колко много звезди във вселената. Щастието е разделено до безкрайност. А също и нещастията... Един ден аз непременно ще живея на село. В малка къща с голяма градина и ще имам пет деца. Но няма да ги изпращам през морето, за да се отърва от тях. Няма да бъда тъй лош, както баща ми към мен. И жена ми ще бъде по-добра от майка ми. Къде ли е сега тя, моята майка? Дали е още жива? Може би Мартин ще дойде да живее при мен, в моя дом. Той ще рисува картини. А пък аз ще пиша книги. Ех — мислеше си Йонатан Троц, — хубава работа, ако животът ни и тогава не бъде хубав!“

СЕДМАТА ГЛАВА

съдържа описание на учителя Кройцкам; едно събитие, от което косите настръхват; изречението, което момчетата трябваше да препишат пет пъти: едно тайнствено съобщение през междучасието; разходка с доктор Бък; срещата в градинката и едно ръкостискане край плета.

На следната сутрин, малко преди започване на занятията, Мартин излезе от класната стая в коридора. Държеше, в ръка списъка с бележките по диктовка и искаше да съобщи на учителя по немски Кройцкам за вчерашната злополука още преди да е влязъл в клас. Руди Кройцкам, синът на учителя, току-що беше казал, че баща му още нищо не знае за станалото.

Коридорът бе празен. Но глъчката, която се вдигаше във всички класни стаи, проникваше и навън, в коридора, и го изпълваше с глухо бръмчене, сякаш по стаите бяха затворени рояци мухи.

Сетне от първия етаж почнаха да слизат учителите. Бяха в добро настроение и се смееха високо. Всеки влизаше в някоя класна стая и бръмченето в коридора все повече и повече утихваше.

Последен се зададе учителят Кройцкам. Движеше се сковано както винаги; сякаш бе глътнал бастун. До него вървеше доктор Бък и му разказваше нещо интересно. Учителят слушаше внимателно и изглеждаше по-строг от когато и да било.

Странен човек беше този господин Кройцкам. Винаги изпитваха известен страх от него. Навярно защото той не можеше да се смее. Разбира се, също тъй възможно бе, че той само не искаше да се смее! Във всеки случай синът му Руди, бе казал на своите съученици, че баща му дори и в къщи не се усмихва.

Към това с течение на времето би могло да се привикне.

Но цялата история се усложняваше и от обстоятелството, че макар сам да не се смееше, той говореше неща, на които човек, ще не

ще, трябваше да се смее!

Така например, като връщаше класните работи преди няколко седмици, той запитва Матиас:

— Колко получи на миналото класно?

— Две — отговори Матиас.

— Тъй ли? — каза учителят. — Този път си много по-добре. И Мац вече се беше зарадвал, ала след това учителят рече:

— Този път двойката ти е с прибавка. Има и един минус!

Друг път шкафът в класната стая беше останал разтворен.

И Кройцкам бе извикал:

— Фридолин, затвори шкафа! Става течение!

И винаги, когато ги напушеше да се смеят, учениците имаха чувството, че учителят ги поднася, защото самият Кройцкам гледеше строго от високата катедра и се мръщеше, сякаш го присвиваше стомах. Никога не знаеха какво точно да сторят. Защото изражението на лицето му никога не издаваше какво чувства той. Но през часовете му научаваха сума нещо, а в края на краищата и това беше нещо.

И тъй, сега Мартин трябваше да му признае, че тетрадките по диктовка са изгорени. Юстуса влезе в стаята на шестокласниците и учителят Кройцкам се насочи сам право срещу момчето.

— Имаш ли нещо да ми казваш? — запитва строго той.

— Да, господин учителю — каза унило Мартин. — Вчера следобед учениците от реалното училище изгориха нашите тетрадки по диктовка.

Учителят се спря.

— Вие ли ги помолихте за това? — запитва той.

И този път Мартин пак не знаеше дали трябва да се засмее. Ала сетне поклати глава отрицателно, разказа бързо най-важното и връчи на учителя списъка.

Учителят отвори вратата, бутна леко Мартин пред себе си и влезе в класната стая.

Докато Мартин бе чакал пред вратата, вътре се беше случило нещо, от което можеха да настръхнат косите на всеки!

Неколцина от приходящите ученици, подстрекавани от Георг Кунцендорф, бяха натикали Ули в кошчето за отпадъци и бяха закачили кошчето на двете куки, които служеха за окачване на географските

карти. Четири момчета бяха държали през това време Матиас здраво, за да не може да мръдне от чина си. И сега Ули висеше горе, под самия таван на стаята, и зачервен до уши, поглеждаше от кошчето. Мартин едва не припадна. Ала учителят Кройцкам се престори, че изобщо не е забелязал това скандално положение, седна най-спокойно зад катедрата, развърза носната кърпа на Мартин, която се намираше пред него, и погледна пепелта.

— Какво би трябвало да представлява това? — запита той.

— Това са нашите тетрадки по диктовка — отвърна Мартин смутено.

— Аха! — каза учителят. — Едва ли може да ги познае човек. Кому бяха поверени впрочем вчера по обяд тетрадките?

Руди Кройцкам, синът на учителя, се изправи.

— Не можа ли да защитиш по-добре тетрадките?

— За съжаление не — рече Руди. — Момчетата, които нападнаха Фридолин и мен, бяха около двадесет. И преди да изгорят тетрадките, ме вързаха с въже в една изба.

— Докога беше в избата? — запита баща му.

— Докъм четири часа следобед.

— Не забелязаха ли нещо родителите ти?

— Не — Отвърна Руди.

— Изглежда, че имаш добри родители — рече гневно учителят.

Неколцина ученици се изсмяха. Пък и наистина смешно беше, дето учителят ругаеше сам себе си.

— Нима те не забелязаха отсъствието ти от трапезата по обяд? — запита той.

— Не — отвърна Руди. — Казано им бе, че съм поканен на обяд у един приятел.

Учителят каза строго:

— Поздрави баща си от мен и му предай занаяд да бъде така любезен да следи по-внимателно за твоето поведение!

Сега вече прихна целият клас. Освен Ули. И освен учителя.

— Ще предам на баща си думите ви — отвърна Руди Кройцкам.

И всички отново се изсмяха.

— Хубави неща стават при вас — рече учителят. — Впрочем Мартиновият списък не ми е нужен. Имам всички бележки в тефтера си. Но ще сравня двата списъка. Дано никой да не е излъгал. Е, то ще

се види. Освен това бих желал да ви предупредя още отсега: при следната беля, която сторите, ще ви тръсна такава диктовка, че ще видите звезди по пладне.

Сякаш по команда, всички впериха погледи нагоре към. Ули. Можеше да стане весело!

— Какво търси впрочем кошчето за отпадъци на тавана? — запита учителят. — Престанете най-сетне с тия глупости!

Няколко момчета скочиха, за да смъкнат кошчето.

— Не! — извика строго учителя. — Оставете го да си виси. Има време за това.

Дали пък наистина не бе забелязал, че вътре седеше Ули?

— Преди да преминем по-нататък — каза той, — ще повторим набързо няколко думи от вчерашната диктовка. Как се пише „шкаф“? Себастиан!

Себастиан Франк тикна под чина си книгата за наследствеността и произнесе думата буква по буква. Изрече я правилно.

Учителят кимна утвърдително.

— А как се пише „грамофон“? Ули!

Целият клас замръзна от ужас.

Учителят забаравани нервно с пръсти по катедрата.

— Е, какво се бавиш, Зимерн? Хайде почвай!

И тогава от кошчето се чу разтреперан глас:

— Г...р...а...м...

Ули не успя да произнесе нито буква повече. Сякаш притеглен от магия, учителят погледна нагоре и стана.

— Откога тази стая се е превърнала в панаир? Можеш ли да ми обясниш какво търсиш в тая глупава панаирджийска люлка горе? Да не сте се побъркали? Слизай веднага!

— Не мога — каза Ули.

— Кой стори това? — запита учителят. — Впрочем няма да питам. Не искате да го издадете. Матиас!

Мад се изправи.

— Защо не попречи да стане това?

— Много бяха — обясни Ули от висините.

— За всяка беля, която се случва, са виновни не само ония които я извършват, а и ония, които не попречат на извършването ѝ — заяви

учителят. — Всеки от вас да напише за следния час това изречение пет пъти.

— Петдесет пъти ли? — запита подигравателно Себастиан.

— Не, пет пъти — отвърна учителят — Когато напише едно изречение петдесет пъти, човек накрая го забравя. Петдесет пъти ще го напише само Себастиан Франк. Как гласеше изречението, Мартине?

Мартин каза:

— За всяка беля, която се случва, са виновни не само ония, които я извършват, а и ония, които не попречат на извършването ѝ.

— Да знаеш само колко си прав! — рече учителят и се облегна на стола си. — Това беше първата част от трагедията. Хайде смъквайте малкия от люлката.

Матиас се спусна напред. Последваха го още няколко момчета. И най-сетне Ули отново почувствува под краката си здрава почва.

— А сега — каза учителят — следва втората част от трагедията.

И им даде една диктовка, ум да ти зайде. Чужди думи, главни и малки букви, препинателни знаци — направо да се отчаеш. В продължение на половин час осмокласниците се обливаха в кървав пот. Въпреки зимата и снега. (И след години споменаваха за тази диктовка. Най-добрата бележка, получена на нея, беше тройка.)

— Дяволска работа! — прошепна Матиас на своя съсед. — Дано реалистите нападнат Руди и днес!

Но тоя път учителят Кройцкам отнесе тетрадките по диктовка сам до дома си.

— Сигурното си е сигурно — каза той и напусна стаята пак тъй сковано и строго, както беше дошъл.

През междучасието Ули се качи на катедрата и извика:

— Тишина!

Но момчетата продължаваха да шумят.

— Тишина! — викна повторно той. Гласът му прозвуча като мъчителен стон. И тогава всички утихнаха. Ули беше блед като платно.

— Искам да ви съобщя — каза той тихо, — че не издържам повече. Съвсем ще се поболея. Вие си мислите, че съм страхливец. Е добре, ще видите. Каня ви да дойдете днес в три часа следобед на игрището. В три часа. Не забравяйте! После слезе и се върна на мястото си.

— Какво значи това, бе малкият? — запита Матиас.

Мартин и Джони също дойдоха и любопитствуваха какво възнамерява да прави Ули.

Но той поклати почти враждебно глава и каза:

— Оставете ме на мира! Ще видите.

Точно преди обяда дежурният в трапезарията раздаде пощата. Матиас и мнозина други получиха пари. Това бяха парите за път, които всички очакваха. Мартин получи писмо от майка си. Пъхна го в джоба си. При все че живееше вече доста време в интерната, той все още не можеше да свикне да чете писмата си на трапезата, сред общия шум и под любопитните погледи на околните. Не, след репетицията на пиеската той щеше да иде в парка или в някоя от празните музикални зали, за да бъде сам, когато разтвори писмото си.

Опипа го. Дисмото не беше много дебело. Майка му сигурно пращаше една банкнота от десет марки. Осем марки струваше пътят. Значи щяха да му останат две марки и с тях можеше да купи някои дребни подаръци за родителите си. Наистина, картината която бе нарисувана за тях, бе доста хубава. Но струваше му се, че една картина не е съвсем достатъчна за двама родители.

Когато обядът завърши, Матиас свика своите кредитори и им, изплати заемите, които му бяха давали, когато го беше мъчил гладът. Сетне избяга нанякъде. Трябваше бързо да отскочи до лекаря Шерф. Понеже днес бе богат, искаше да купи сладкиши за всички участници в коледната пиеса. Разбира се и за себе си; нали и той участвуваше.

Трапезарията се беше опразнила. Само Мартин и Джони стояха още при вратата. А в дъното на помещението, до своята малка маса, седеше Юстуса и тъкмо палеше пурата си. Те се отправиха към него. Той им кимна приветливо и ги погледна изпитателно.

— Изглеждате съвсем тържествени — рече той. — Какво кроите пак?

— Искаме да ви помолим да направите с нас една малка разходка. Трябва да ви покажем нещо.

— Тъй ли? — рече той. — Трябва?

Двамата кимнаха енергично. Тогава той стана и излезе заедно с тях от трапезарията. Отведоха го без никаква съпротива от негова страна чак до училищната порта.

— Е, какво — каза тогава той. — Навън ли?

Те кимнаха отново.

— Това вече здравата ме озадачава — рече той. Поведоха го нагоре по улицата, все покрай желязната училищна ограда. Той се заинтересува как вървят репетициите им.

Джони Троц каза:

— Знаем вече много добре рилите си. Дори и Матиас няма да засече утре вечер на представлението. Утре следобед имаме генерална репетиция. С костюми.

Юстуса запита дали бива да дойде на генералната репетиция. Момчетата отвърнаха, че бива разбира се. Но той забеляза, че не им бе особено приятно. И реши, че все ще съумее да обуздае любопитството си до първото публично представление.

— Но накъде сте ме повели всъщност? — запита доктор Бьок.

Те не отговориха, а само се усмихнаха и изглеждаха много развълнувани. Внезапно Джони запита:

— Какъв беше по професия вашият приятел, за когото ни разказахте снощи?

— Беше лекар — каза доктор Бьок. — И сигурно тъкмо затова преживя толкова тежко факта, че не можа да помогне на жена си и на детето си. Беше дори много способен лекар. Но ерещу съдбата все още понякога не помагат никакви знания.

— А можеше ли да свири на пиано? — продължаваше да пита Джони.

Юстуса погледна смаян момчетата.

— Да — каза най-сетне той. — Свиреше дори отлично. Но откъде ти хрумна да питаш за това?

— Тъй само — рече Джони.

А Мартин отвори вратата на градинското поселище.

— Оттук ли ще минем? — запита учителят.

Те кимнаха и го поведоха покрай множество малки заснежени градинки.

— Преди двайсет години по тия места беше още гора — заразказва им доктор Бьок. — И когато намислехме някоя лудория, прескачахме оградата и идвахме тук.

— И сега ние правим същото — каза Мартин.

Засмяха се.

Сетне момчетата спряха.

— Ха, та тук някой живее в истински железопътен вагон! — извика изненадан Юстуса.

— Да — каза Джони. — Човекът, който живее в тоя вагон, е наш приятел. И ние го обичаме почти толкова, колкото вас. И затова искаме най-сетне да се запознаете с него.

Мартин беше влязъл в градината, спря пред вагона и почука три пъти. Вратата се отвори и Непушача се появи на прага. Подаде ръка на Мартин. Сетне погледна към градинската порта, където стояха Джони и учителят.

Внезапно Юстуса въздъхна дълбоко, бързо блъсна решетъчната порта и се втурна към Непушача.

— Роберт! — извика той, забравил всичко друго.

— Йохан! — каза Непушача и подаде ръка на приятеля си.

За двете момчета съвсем не бе трудно да се измъкнат крадешком, защото двамата мъже стояха като вкаменени сред снега и не откъсваха поглед един от друг.

— Стари момко! — каза Юстуса. — Най-сетне те намерих пак!

Мартин и Джони тичаха мълчаливо между градините. Пред училищната ограда спряха да си поемат дъх. Не проговориха нито дума. Но преди да се прехвърлят през оградата, си подадоха ръце.

Сякаш безмълвно си даваха обещание. Обещание, което не можеше да се изрази с думи.

ОСМАТА ГЛАВА

съдържа много сладкиши; следващата репетиция на „Хвърчащата класна стая“: причината, поради която Ули донесе със себе си чадър; страшно вълнение на игрището и в училищната сграда; утешителните думи на доктор Бьок и III музикална зала.

Предпоследната репетиция на „Хвърчащата класна стая“ започна с небивало ядене на сладкиши. Матиас бе проявил разточителство при покупката си и сега грижливо следеше нищичко да не остане неизядено.

Ули пристигна със закъснение. Носеше под мишница чадър.

— Какво си помъкнал със себе си тая спринцовка? — рече Себастиан.

Но Ули не каза нищо и повече не го питаха.

Себастиан си помисли: „От тая заран насам е станал неузнаваем. И той е като часовник. Навиваха го повече, отколкото трябва. И ето, че сега е вече превит.“

Ули остави чадъра в ъгъла. По никакъв начин не поиска да вземе от сладките въпреки дългите молби на Матиас. Каза, че било време да започнат репетицията.

Сетне репетираха коледната пиеса на Джони. Изиграха я от първото до петото действие без никаква засечка и в края на краищата останаха много доволни.

— Видяхте ли! — каза гордо Матиас. — Колкото повече ям, толкова по-силна става паметта ми!

Сетне още веднъж поговориха за костюмите и за реквизитите. Фридолин обеща да вземе още днес русите плитки за Ули от фризьора Крюгер и да ги донесе утре сутринта. Така нищо нямаше да попречи да направят генералната репетиция. Подредили бяха вече дори и елхата. Бяха я окичили цялата с електрически крушки. А домакинът беше наслагал по клоните к няколко кила памук.

— Дано всичко мине както трябва и утре вечер — каза Джони. — Най-важното е да не ви хване сценична треска. Представяйте си чисто и просто, че сме сами в гимнастическия салон, както на репетициите.

— Е, колкото до това, ще се оправим — рече Мартин. — Но би трябвало да се поуспражним на бърза ръка в подреждането на декдоите. Защото ако утре вечер вземе да падне някоя от картините — пирамидата или пък северният полюс, — зрителите ще почнат да се смеят още преди да сме отворили уста. И тогава няма да има нужда изобщо да играем пиесата.

Джони призна, че Мартин има право. И затова измъкнаха пак от ъгъла големите боядисани картони и бързо ги поставиха пред подпорите им. Сетне опитаха дали могат да движат самолета така, че зрителите да не виждат момчетата, които, скрити зад картоната, дърпат паралелката.

— Всичко трябва да върви като по часовник! — извика Мартин. — За минутка сцената трябва да бъде напълно готова!

Тикнаха картините и паралелката отново в ъгъла и после пак ги извадиха. Влачеха и ругаеха като опитни сценични работници.

Ули се бе измъкнал от гимнастическия салон, без да го забележат, останалите. Опасяваше се, че те можеха да му попречат да изпълни намерението си. А това не биваше да става.

Повече от петдесет любопитни момчета стояха на заснежената ледена пързалка и го чакаха. Бяха все от долните класове. На полемите не бяха казали нищо. Момчетата веднага бяха подушили, че предстои да стане нещо необичайно и непозволено. Пъхнали ръце в джобовете на палтата си, те изказваха различни предположения.

— Може би изобщо няма да дойде — рече едно от тях.

Ала ето, че Ули се зададе. Мина безмълвно край насъбраните и се отправи към върлините за катерене в края на игрището.

— Защо ли пък носи чадър? — запита някой.

Но другите му изсъскаха: „Шшт!“

До върлините се издигаше висока стълба. Една от обикновените гимнастически стълби, каквито могат да се намерят във всяко училище. Ули пристъпи към стълбата и се заизкачва по ледено студеният ѝ пречки. На предпоследната пречка спря, извърна се и погледна надолу, към голямата тълпа от момчета. Олюля се малко, сякаш му се виеше свят. Сетне се съвзе и каза високо:

— Ето каква е работата. Сега ще отворя чадъра и ще скоча с него като с парашут. Отстъпете по-назад, че да не връхлетя върху главата на някого!

Няколко от момчетата заявиха, че Ули се е побъркал напълно. Но повечето мълчаливо се отдръпнаха назад и изгаряха от нетърпението да видят оповестеното вълнуващо зрелище.

Четиримата осмокласници, които работеха в гимнастическия салон, тикнаха най-сетне за последен път през тоя дей декорите и паралелката в ъгъла. Себастиан проклинаше учителя Кройцкам, загдето го бе накарал да напише петдесет пъти изречението, за белята и вината.

— И това се случва един ден преди Коледа! — рече той огорчено. — Тоя човек няма сърце!

— Пък и ти май нямаш — каза Джони.

В този миг Матиас се озърна и запита:

— Но къде е малкият? Та той си е отишъл.

Джони погледна часовника.

— Тъкмо минава три — рече той. — Нали Ули смяташе да прави нещо в три часа.

— Вярно! — извика Мартин. — Вън, на игрището! Любопитен съм да видя какво е измислил!

Напуснаха салона и се втурнаха към игрището. Свиха край ъгъла й спряха като вкаменени. Игрището гъмжеше от ученици. И всички гледаха към високата гимнастическа стълба, на чийто връх Ули едва пазеше равновесие. Над главата си беше издигнал разтворения чадър. Мартин прошепна:

— Гледай го ти! Иска да скочи!

И тутакси хукна нататък. Останалите трима го последваха. Въпреки снега игрището беше страшно плъзгаво. Джони падна.

— Ули! — закрещя Матиас. — Недей!

Ала в този миг Ули скочи. Чадърът веднага се обърна. И Ули полетя стремглаво към заснежената ледена повърхност. Чу се глух удар и момчето остана неподвижно на земята.

Тълпата се пръсна с крясъци. В следния миг четиримата приятели бяха при падналия. Бледен като мъртвец и загубил съзнание, Ули лежеше в снега. Матиас коленичи до него. И почна да го милва.

Сетне Джони хукна към училището, за да повика меди-цинската сестра на интерната. А Мартин се завтече към оградата и се прехвърли през нея, за да вдигне тревога при Непушача. Нали той беше лекар. Трябваше да помогне. Пък и Юстуса беше още при него. Матиас поклати глава.

— Мъничкият ми! — рече той на припадналия. — А пък те седнали да разправят, че не си бил смел!

И после от очите на бъдещия световен шампион по бокс се зарониха едри детски сълзи. Повечето от тях паднаха в снега. Но няколко капнаха и върху смъртно бледото лице на Ули.

Матиас, Мартин, Джони и Себастиан стояха мълчаливо до прозореца в преддверието, — откъдето се влизаше в болничната стая на интерната. Не ги пускаха вътре. Още не знаеха какво е станало с Ули. В стаята бяха Непушача и Юстуса, медицинската сестра и господин директорът Грюнкерн. Дошъл бе и училищният лекар, старият санитарен съветник Хартвиг.

Най-сетне Мартин каза:

— Едва ли ще е нещо страшно, Маценце!

— Положително не е страшно — обади се Джони.

— Аз му премерих пулса, биеше съвсем нормално — зараказва Себастиан. Разправяше го впрочем за трети път. — Сигурно си е счупил само десния крак!

Сетне пак се умълчаха и втренчиха погледи през прозореца навън, към побелелия парк. Ала не виждаха нищр. Тъжните мисли замъгляваха очите им. Та това чакане продължаваше цяла вечност!

В този миг вратата се отвори тихо. Юстуса излезе и бързо се отправи към тях.

— Не е много лошо — каза той. — Счупването на крака е без усложнения. Има освен това и леки натъртвания на гърдния кош. Не се установи сътресение на мозъка. И тъй, горе главата, момчета!

Приятелите си отдъхнаха. Мац притисна лице към стъклото на прозореца. Раменете му потръпваха. Юстуса доби такъв вид, сякаш се канеше да помилва едрият немирник. Ала не посмя да го стори.

— След четири седмици той ще бъде отново здрав — каза доктор Бьок. — А сега ще ида бързо да телефонирам на родителите му, че през ваканцията момчето ще трябва да остане тук.

Готвеше се вече да тръгне.

Но запитва още:

— Можете ли изобщо да ми обясните как му е хрумнала тая идиотска мисъл да скача от стълбата с чадър?

— Всички непрекъснато го ядосваха — подхвана, хълцайки Матиас, — казваха, че бил страхливец и какво ли не! — Матиас извади носна кърпа и си изтри носа. — А пък аз, говедото, вчера го посъветвах да стори някога пред всички нещо, което да ги смае...

— Е, и той наистина успя да го стори — рече Юстуса. — Но вие се съвземете малко! Не забравяйте следното: по-добре подобно счупване на крак, отколкото малкият цял живот да се бои, че другите ще го смятат за непълноценен. Сега наистина ми се струва, че този парашутен скок съвсем не е бил толкова глупав, както то мислех отначало.

Сетне бързо се спусна по стълбището, за да уведоми по телефона родителите на Ули.

Четири момчета си отидоха едва когато излезе Непушача и даде честна дума, за да ги увери, че след месец Ули пак ще скача като козле. Матиас се отдалечи последен. Запитва още дали може да влезе при Ули. Но Непушача каза, че това е строго забранено. Порано от утре не можело и да се мисли за подобно нещо. Тогава и Матиас отиде в стаята си.

Докато слизаше по стълбите, Мартин усети как писмото от майка му прошумоля в джоба му.

Влезе в III музикална зала. Там седна върху перваза на прозореца и разкъса плика. Първото нещо, което видя, беше ивица пощенски марки. Извади ги и бързо ги преброи. Бяха двадесет марки по двадесет и пет пфенига. Значи само пет марки!

Сърцето му почти престана да бие. Сетне той взе в ръка писмото. Разгъна го и го обърна. Бръкна в плика. Огледа пода около себе си. Но нямаше нищо повече. Стойността на пощенските марки си оставаше същата.

Коленете му се подкосиха. Затрепереха. Погледна писмото и зачете:

„Мое мило, добро момче,

Това писмо наистина ще стане тъжно. Просто не знам как да го почна. Защото, представи си, мое добро дете, този път не мога да ти изпратя осемте марки за път! Просто не успяваме да свържем двата края, а това, че татко ти не печели нищо, вече знаеш. Като си помисля само, че по Коледа ще трябва да останеш в училището, става ми съвсем тежко. Как не си блъсках главата. Наминах и при леля ти Ема. Но напразно. Баща ти ходи при един свой бивш колега. Но и той нямал възможност да му заеме... Нито пфениг.

Няма изход, мое малко момче. Този път ще трябва да останеш в интерната. И чак до пролетната ваканция няма да се видим. Като си помисля само..., но всъщност не бива, защото няма никакъв смисъл човек да мисли за това. Напротив. Ще бъдем страшно смели и ще стиснем зъбки, нали? Едничкото, което можах да намеря, бяха пет марки. От шивача Рокшро. До Нова година. Тогава ще трябва да му ги върна.

Мартине, купи си с тях в някоя сладкарница чаша шоколад и някакви сладкиши, и не стой все в училището и в стаята. Чуваш ли? Може би там наблизко има пързалка. Непременно ходи да се пързалиш. Нали ми обещавах?

А утре ще получиш по пощата колет. В него са подаръците, които трябваше да намериш под елхата в къщи. Може би ние изобщо няма да имаме елха. Щом като ти не ще си бъдеш тук, няма и смисъл.

Не е много онова, което ти пращаме. Но нали наеш, че парите не стигат. Твърде тъжно е, но така си е. Мило мое момче, нека всички бъдем много храбри за Коледа и никак не плачем. Аз ти обещавам това. И ти ми обещавах, нали? А сега много поздрави и целувки от твоята любеща те майка.

Татко ти също те поздравява. Поръчва да си много послушен. Но ти и без това си такъв, нали? Пращам ти парите в пощенски марки. Ти ще ги смениш.“

Мартин. Талер гледаше втренчено писмото. Буквите се размазаха пред очите му. Майка му беше плакала. Личеше.

Тук-там мастилото беше зацапано.

Момчето стисна с пръсти дръжката на прозореца, вдигна очи към морното, сиво декемврийско небе и прошепна:

— Мамичко! Моя мила, мила мамичко!

И сетне, ще не ще, заплака, макар че всъщност не биваше да плаче.

ДЕВЕТАТА ГЛАВА

съдържа една принципна декларация на Себастиан по въпроса за страха; заместването на един артист; тайно посещение на болничната стая; ресторантът „Последният кокал“ и една топла вечеря; срещата с един пощенски раздавач и писмото на Мартин до родителите му.

Парашутният скок на Ули се превърна в злободневна тема за разговор във всички занимални. И всички бяха единомдушни: малкият Зимерн бил страшен разбойник — никой не подозирал, че някога той ще бъде способен на подобна безумно смела постъпка.

Възразяваше само Себастиан.

— Този скок няма нищичко общо със смелостта — твърдеше настойчиво той. — Когато скочи от стълбата, Ули не беше по-смел от преди. Към този скок го тласна отчаянието.

— Да, но смелостта на отчаянието! — извика един горнокласник. — Има много страхливци, който дори и насън не биха помислили да скочат от стълба. Пък макар и да са отчаяни до немай-къде!

Себастиан благосклонно кимна.

— Това е вярно — рече той. — Само че разликата между тях и Ули не трябва да се търси в пределите на смелостта.

— Ами в какво тогава?

— Разликата е в това, че Ули е в състояние да се срамува повече от тях. Защото Ули е съвсем простодушно, наивно момче. Неговата страхливост смущаваше най-много самия него!

Себастиан се позамисли малко. След тока продължи:

— Всъщност това което възнамерявам сепа да ви кажа, никак не ви влиза в работа. Но замисляли ли сте се вие някога дали аз съм храбър? Идвало ли ви е някога на ум, че съм страхлив? Не ви е идвало на ум! Ето защо сега ще ви съобщя съвсем поверително, че съм дори извънредно страхлив. Но аз съм разсъдлив човек и не допускам това да се забележи. Моята липса на смелост не ми пречи особено много. Аз

не се срамувам от нея. И това се дължи пак на обстоятелството, че съм разумен. Зная, че всеки човек си има грешки и слабости. Важното е само да не допуска тия грешки да се видят от другите.

Естествено, не всички разбраха думите му. Особено по-малките никак не загряха.

— Все пак според мен за предпочитаме е човек да може да се срамува — каза горнокласникът.

— И аз мисля тъй — отвърна тихо Себастиан.

Днес той беше забележително разговорлив. Навярно причина за това беше злополуката с Ули. Иначе той винаги казваше само присмехулни неща, които озадачаваха. Нямаше нито един приятел. И момчетата винаги бяха смятали, че той не се и нуждае от приятели. Ала сега почувствуваха, че все пак самотата го измъчва. Положително не беше твърде щастлив.

— Впрочем — внезапно каза той неприязнено, — Впрочем никой да не е посмял да намира смешно това, че ми липсва смелост. Инак ще се видя принуден, чисто и просто за поддържане на авторитета си да му обърша един. Защото дотолкова смелост все пак имам.

Такъв си беше той! Тъкмо бяха почнали почти да му съчувствуват. И ето че пак тикна под носовете им опаката си страна.

— Тишина! — извика старшият по стая. Беше заспал за малко и току-що се беше пробудил.

А Себастиан седна, за да напише петдесет пъти изречението за белята.

Малко по-късно той отиде в занималнята на Джони.

— А кой ще играе утре вечер ролята на Ули? — запита той.

Джони сякаш падна от облаците. Изобщо не се беше сетил още, че злополуката с Ули можеше да се отрази фатално върху премиерата на „Хвърчащата класна стая“.

— Ролята не е чак толкова голяма — рече Себастиан. — Трябва само да намерим някой, който да я научи до утре по обяд. И освен това тоя достоен за съжаление нещастник трябва да бъде в състояние да изглежда като малко, русокосо момиче.

Най-сетне се спряха на седмокласника Щюкер. Но преди да поискат съгласието му, отидоха в стая 9, за да обсъдят въпроса с Мартин.

В стая 9 цареше неопикуема печал. Матиас бе ходил при Юстуса и го беше питал ще му разреши ли да остане през ваканцията в училище. Защото иначе Ули оставаще съвсем сам. Но Юстуса му бе отговорил, че в никакъв случай не разрешава. Матиас трябвало като добро момче да замине при родителите си, които положително очаквали с радост пристигането му. Пък и нали в училището оставал Джони. А родителите на Ули казали преди малко по телефона, че щели да дойдат за няколко дни в Кирхберг. И така сега Матиас гледаше втрещено пред себе си и умираше от яд при мисълта, че трябваше да си замине за празниците в къщи.

А само през няколко чина седеше Мартин и бе дълбоко опечален, загдето трябваше да остане по празниците в училище. Наистина от цял час насам той непрекъснато си повтаряше, че в края на краищата щяха да останат и Ули, и Джони. Но работата с тях бе съвсем друга. Защото какво щеше да прави Джони при сестрата на своя капитан? Не беше кой знае какъв подвиг да останеш тук, след като баща ти е лош човек и на това отгоре е в Америка. Колкото до Ули, нали неговите родители щяха да му гостуват в училище? Това все пак беше нещо. Пък и щом като си счупил крака си, естествено, че не можеш да заминеш.

„Но аз — мислеше Мартин — нали аз съм здрав! Не съм си счупил крака и все пак не мога да замина. Толкова обичам родителите си, и те ме обичат, и все пак не можем да бъдем заедно на празника. И защо всъщност не можем? Заради парите. А защо нямаме пари? Нима баща ми е по-неспособен от другите мъже? Не. Да не би аз да съм по-малко прилежен от другите момчета? Не. Или пък сме лоши хора? Не. Къде се крие тогава причината? В несправедливостта, която носи страдания за мнозина. Наистина, има мили хора, които се стремят да поправят несправедливостите. Но Коледа е в други ден. Няма да успеят дотогава.“

Мартин дори обмисляше дали не би могъл да си иде до в къщи пеша. Пътешествието щеше да трае три дни. Посред зима. Щеше да пристигне у дома си най-рано на втория ден от празниците. Дали петте марки щяха да му стигнат за храна и ношуване? Но след ваканцията трябваше пак да се върне в училище! И тогава родителите му пак нямаше да имат пари за неговото заминаване.

Не ставаше тъй. Както и да го въртеше и сучеше, трябваше да си остане тук.

Когато Джони и Себастиан дойдоха в стаята и го запитаха дали смята, че седмокласникът Щьокер е подходящ да замести Ули, той изобщо не ги чу. Джони го хвана за раменете, разтърси го и го изтръгна от мрачните му мисли. Себастиан повтори въпроса.

Мартин равнодушно каза:

— Сигурно.

И нищо повече.

Двамата смаяни го изгледаха.

— Но какво ти е? — запита Себастиан. — Да не би заради злополуката с Ули? Не си блъскай главата с това. Можеше да бъде и много, много по-лошо.

— Сигурно — каза Мартин.

Джони се наведе над него и прошепна:

— Слушай, какво ти е? Болен ли си? Или пък има нещо, друго?

— Сигурно — отвърна Мартин.

Ясно бе, че за него сега не съществуваше друга дума. Той вдигна капака на чина си и извади оттам хартия за писма.

Двамата си отидоха.

— Какво ли значи пък това? — запита Джони Троц угрижено в коридора.

— Нямам представа — каза Себастиан. — Може би главоболие...

Сетне говориха със седмокласника Щьокер. Момчето бе огън и пламък. Наистина, като чу, че ще трябва да облече женски дрехи и да си сложи перука с плитки, въодушевлението му значително се поизпари. Но те му казаха, че в никакъв случай не бива да изоставя осмокласниците, когато ги е сполетяла беда. Джони тикна в ръката му ръкописа на „Хвърчащата класна стая“. А Себастиан заповяда:

— За утре на обяд да си знаеш ролята по вода!

И тогава малкият седна и здраво се залови за работа.

Матиас не бе издържал дълго и се беше измъкнал под благовиден предлог. Старшият на стаята, Хубавия Теодор, все още се намираше под впечатлението от вчерашния разказ на доктор Бък и бе олицетворение на отстъпчивостта.

И тъй, сега Матиас стоеше скрит зад една от колоните в коридора близо до болничната стая и дебнеше.

Късметът му проработи. Само след няколко минути медицинската сестра излезе от стаята и заслиза по стълбите, за да вземе нещо от кухнята. Матиас предпазливо се огледа.

Миг по-късно той вече стоеше до леглото на Ули. Момчето спеше. Миришеше на лекарства. Сърцето на Матиас биеше лудо, сякаш искаше да изхвъркне от гърдите му. Той се взираше с умиление в бледото лице на малкия си приятел.

Внезапно Ули отвори очи. И в погледа му се появи уморена, едва забележима усмивка.

Матиас кимна. Гърлото му се свиваше на плач.

— Не ме боля чак толкова — каза Ули. — Наистина. А в други ден ще дойдат родителите ми.

Матиас отново кимна. Сетне каза:

— Искях да остана през ваканцията тук. Но Юстуса ми забрани.

— Много ти благодаря! — прошепна Ули. — Но замини си за в къщи. А пък, като се върнеш, вече ще бъда почти здрав.

— Разбира се — рече Матиас — Само че наистина ли не те боли вече никак?

— Никак! — прошепна Ули. — Ами какво казват другите?

— Направо са се шашнали! — разправи му Матиас. — И гледат вече на теб със страшно уважение.

— Виждаш ли — прошепна Ули. — Ти беше напълно прав. Страхът се лекува.

— Но, малкият... вчера аз съвсем не мислех за подобно нещо — рече Мац. — Та то можеше да свърши и много по-зле. Сам знаеш, че не съм бързливец. Но и милион да ми обещаеш — пак не бих скочил от тая стълба.

Лицето на Ули засия от радост и гордост.

— Наистина ли?

— Напълно изключено! — рече Матиас. — Бих предпочел да ми викат страхливо псе.

Ули беше доволен от себе си и от света. Въпреки болките и въпреки няколко седмичното лежане, което му предстоеше.

— На нощната масичка има шоколад — прошепна той. — Лично от Грюнкерн. Вземи го.

— Не благодаря! — рече Матиас. — Не съм гладен.

Ули едва не прихна да се смее. Но гърдният кош го болеше.

— Ти... да не си гладен? — прошепна той. — Но, Маценце! Заповядавам ти да изядеш шоколада. Инак ще се развълнувам, а Непушача ми забрани каквото и да било вълнение.

Тогава Матиас бързо взе шоколада. Ули продължи да го гледа строго, докато Мац тикна няколко късчета в устата си. После се усмихна примирително.

В този миг вратата се отвори и медицинската сестра влезе в стаята.

— Веднага да се махаш оттук! — викна тя. — Просто да не повярва човек: тоя дангалак дошъл и плюска шоколада на болцото момченце!

Матиас се изчерви до уши.

— Но Ули ми заповяда! — извика той, като все още дъвчеше.

— Излизай оттук! — викна тя отново.

Двете момчета си кимнаха съучастнически.

— Скорошно оздравяване, Ули! — каза Матиас и си тръгна.

Преди лягане Юстуса държа кратка реч пред всички ученици.

— Трябва да бъдем действително доволни — рече той, — че опитът, който малкият Ули сметна за наложително да предприеме, си остана само злополука и не се превърна в нещастие.

Той можеше да завърши и много по-зле. Ето защо смятам за необходимо да помоля присъстващите да внимават добре подобен род храброст да не стане-мода. Моля всички да проявяват както смелостта, така и страха си колкото може по-незабелязано. Трябва да пазим престижа на училището, като че ли е наш личен престиж! Чупенето на крака е доказателство за храброст, което аз в качеството си на училищен възпитател трябва решително да отхвърля. Впрочем не го намирам и за особено убедително. Тъй. А сега да считаме историята за приключена! Тази вечер аз излизам. Искам да пия чаша бира. Ще ме замества дванадесетокласникът Хенкел. Дръжте се прилично. И имайте предвид, че ако вдигнете някой врява днес, за в бъдеще няма да мога да излизам. А вярвам, че не бихте ми отказали чаша бира. Тъй, а сега лека нощ!

— Лека нощ, господин докторе! — извикаха всички.

Доктор Йохан Бьок се отправи надолу към града. Пътят бе дълъг. Ресторантът „Последният кокал“ се намираше чак в отвъдното предградие. Непушача му беше казал, че свири там на пиано.

„Музика и танци, без задължителна консумация на вино“ — пишеше на вратата. Юстуса влезе. Локалът съвсем не бе от най-добрите. И посетителите имаха достау предизвикателен вид. Непушача седеше до едно раздрънкано пиано и свиреше шлагер след шлагер.

Бьок седна край малка маса и запали пура. Непушача го забеляза, и му кимна. Докато неговият приятел блъскаше клавишите, Юстуса внимателно се огледа. Локалът наистина беше загубен. Мъжете не сваляха шапките си дори когато танцуваха. Ама че работа!

След около половин час Непушача дойде на масата на Бьок.

— Това е големият антракт! — каза той и доволно се усмихна.

Келнерът му донесе немски бифтек с пържени картофи и една малка бира.

— А пък това е топлата вечеря! — рече Непушача и почна да яде с голяма охота.

— Не ми се сърди, Роберт — каза Юстуса, — но тая работа, разбира се, не е за теб! Не искаш ли да опиташ поне да се върнеш към живота на обикновените хора?

И тъй като приятелят му не отговори, Бьок каза:

— Направи го, ако щеш, заради мен!

Непушачапоклати глава отрицателно.

— Какво искаш, Йохан? — каза той. — Та аз се чувствавам безкрайно доволен в моя смешен железопътен вагон. Напролет цветята ще цъфнат пак. Не ми трябва много пари. А никога досега не съм имал толкова време за размисъл и за четене, колкото през последните изгубени според теб години. Нещастieto, което ме сполетя на времето, си имаше своя смисъл. Все пак трябва да има на земята такива особняци, какъвто станах аз. Не трябваше да ставам лекар, а градинар. Но за съжаление твърде късно е вече за подобно нещо. А тук, в този шумен и простоват локал, се чувствавам тъй приказно сам, сякаш си седя нейде в гората.

— Изслушай ме внимателно, Роберт — каза Юстуса, — нашият училищен лекар, санитарният съветник Хартвиг, е порядъчно стар. Той има голяма частна практика. Не смятам, че ще бъде голяма жертва от негова страна, ако вземе да те предложи за свой заместник в нашето училище. Все ще получаваш толкова, колкото сега като пианист. А ще

можеш, да си живееш пак в железопътния вагон. Е? Какво ще кажеш за това предложение? Да попитам ли стария Хартвиг?

— Както искаш! — отвърна Непушача. — Ако ти прави удоволствие, питай го. Но не си мисли, драги приятелю, че ще стана по-щастлив, ако някой ден пак почна да предписвам аспирин. И не се; опитвай да ме убеждаваш, че човек не можел да живее без стремежи и честолюбие. Твърде малко са наистина, които живеят като мене. Не искам, разбира се, да кажа, че всички трябва да станат пианисти в съмнителни заведения. Но бих желал да имаше на света повече хора, които разполагат с време да си припомнят за същественото в живота. Парите, общественото положение и славата това са детински неща. Нещо като играчки, нищо повече. За какво могат да послужат те на истински възрастните хора? Имам ли право, старче?

Непушача помълча малко.

— Но, разбира се — додаде след малко той, — ако можеш да се грижа за твоите гимназисти да бъдат здрави и бодри... Това съвсем няма да е неприятна задача. Като се разболееш някой, ще трябва чисто и просто да прескачам през плета. А наред с това ще мога да си отглеждам цветята и да чета книги! Е добре, стари момко, попитай одъртелия си санитарен съветник! А пък ако той не се съгласи, ще продължа да блъскам клавишите тук. Така или иначе, не ще напусна градското си жилище дотогава, докато Мартин и Джони, Матиас, Ули и Себастиан не завършат гимназия.

— И аз — моята стая в кулата — рече Юстуса. — Великолепни момчета са те!

Сетне вдигнаха чашите за наздравица.

— За скорошното оздравяване на малкия Ули! — извика Непушача.

И чукнаха чашите си!

После си разказаха един другиму всичко, което знаеха за войната с учениците от реалното училище. И Юстуса се усмихна на своя приятел.

— Обичат и двамата ни тия пакостници — рече той. Непушача му кимна весело и рече: — А нима нямат право?

След това трябваше да се върне пак при раздрънканото пиано. Гостите искаха да танцуват.

След полунощ тръгнаха да се прибират, прекосявайки целия град. Идваха им на ум много случки от тяхната младост. Колко отдавна бе това! Но беше ставало тук. На същите улици, по които бавно вървяха тая нощ! А какво ли правеха другите, които бяха седели заедно с тях на училищните скамейки преди двадесет години? За някои знаеха по нещо. Но какво ли бе станало с другите?

Над тях блещукаха звездите. Същите звезди, както някога.

На ъгъла на „Нордщрасе“ пощенският раздавач тъкмо изпразваше пощенската кутия.

— Колко често сме тичали на времето до тази кутия! — рече Юстуса.

— Най-малко два пъти седмично — отвърна замислено Непушача. — Почнех ли да пиша по-рядко, майка ми смяташе, че се е случило нещо лошо.

В пощенската кутия, която раздавачът изпразваше, имаше впрочем и едно писмо до господин и, госпожа Талер в Хермсдорф. На гърба му беше написано: „Подател: Мартин Талер. Кирхберг, гимназията“.

— Пощенската кутия си е останала същата — каза Юстуса. — Но раздавачът не е вече същият.

Писмото, за което току-що стана дума, гласеше така:

„Мила, добра мамичко,

Отначало много се уплаших, знаеш ли? Но щом като не може да се промени нищо, няма какво да се стори. И никак не плаках. Нито сълзица. И ви обещавам, на теб и на татко, да не плача. Сладкиши и шоколад ще си купя от пекаря Шерф. Матиас казва, че там било ужасно евтино. И на пързалката ще ида, щом като това ще ви достави радост. Положително. Можеш да не се съмняваш. И много, много благодаря за парите. Утре ще ида на пощата и ще ги разменя.

Тази е първата Коледа, когато няма да се видим, и това, разбира се, е много тъжно. Но нали ме познавате? Щом реша да не се поддавам на нещо, държа се твърдо. Че защо съм най-сетне мъж? Страшно се радвам на колета,

който ще получа утре. Ще сложа на чина си няколко елхови клонки, има и свещи. Освен мен тук остава и Джони. Нали знаете защо. А пък Ули, той си счупи десния крак. Това е много по-неприятно, нали? Джони каза, че съвсем не било трудно да прекараш ваканцията тук, стига да умееш да се владееш. Така!

Знаеш, мила мамичко, че този път не мога да ви подаря нищо, нито на теб, нито на татко. Догодина може би ще давам частни уроци на някого от новите петокласници и тогава ще имам много пари. Ще бъде великолепно, нали? Но ви нарисувах една картина. Казва се «След десет години» и вие ще я разберете. На нея се вижда как ви отвеждам с една синя каляска чак отвъд Алпите. Слагам картината в писмото и трябва да я сгъна на четири. Инак няма да влезе в плика. Дано ви се хареса. Още не мога да рисувам по-хубаво и съм я работил четиринайсет дни. А сега, мила мамичко, трябва да свършвам, защото ще бие звънецът за вечеря, пък трябва да изтичам и до пощенската кутия.

Обичайте ме, както досега, макар че не мога да си дойда в къщи за празниците. И не тъжете! Та нали и аз не тъжа! Можеш да бъдеш сигурна в това, мамичко! Не, ще ходя на пързалката и постоянно ще мисля за вас. Положително ще бъде много весело. Много, много, Много поздрави на теб и татко

от вашия покорен син.

Мартин.“

Раздавачът, който изпразваше пощенската кутия, не знаеше колко много въздишки се изсипаха в голямата му чанта. Доктор Бък и Непушача също не знаеха.

ДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа последния учебен ден преди ваканцията; една разходка из Кирхберг и много срещи; още един шоколад за Матиас; коледното тържество в гимнастическия салон; един неочакван зрител; какви подаръци получава той и какво казва; един миг, край леглото на Мартин.

Настана и последният ден, през който се водеха учебни занятия. През този декемврийски ден нито един учител не може да иска от учениците си да проявяват необходимия интерес към произхода на електричеството или към глаголните спрежения, към изчислението на лихвения процент или към крал Хайнрих от Каноса. Нито един учител на света не може да иска такова нещо. И никой не го иска. Така беше и в гимназията „Йохан Сигизмунд“ в Кирхберг. Повечето от учениците, които живееха в интерната, бяха започнали вече да стягат куфарите си. Радваха се отсега на коледното тържество в гимнастическия салон. Радваха се на пътуването с влак, което им предстоеше на следния ден. Радваха се на подаръците, които щяха да получат в къщи. Радваха се на подаръците, които щяха да занесат на родителите, на братята и на сестрите си. Бяха просто, полудели от радост и трябваше здравата да се сдържат, за да не се покатерят посред час върху чиновете и да заиграят там хоро.

Учителите се виждаха принудени да се съобразяват с тази временна невъзприемчивост на своите възпитаници и ги караха да четат приказки и легенди или пък сами им разказваха разни случки, когато им хрумнеха такива, разбира се. През най-последния от часовете осмокласниците имаха география при доктор Бьок. Той донес една книга, в която бяха събрани най-хубавите басни от световната литература, и накара учениците един след друг да четат някои от тия кратки поучителни истории, в които почти винаги се говори за животни и почти винаги се подразбират хора.

Дойде ред и на Мартин. Той заекваше. Бъркаше. Прескочи два реда и не забеляза. Неколцина осмокласници се изсмяха. Джони го гледаше угрижен.

— Блестящ успех! — каза Юстуса. — Ти май си се пренесъл вече духом у вас, в Хермсдорф, под елхата. Не бързай. Ще пристигнеш навреме при родителите си!

Мартин сведе глава и си заповяда: „Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено!“ Още снощи, когато до късно не бе мигнал, той си бе повтарял на ум това изречение. Повторил го беше поне сто пъти.

Юстуса даде книгата с басните на следния ученик и до края на часа често поглеждаше изкосо към първенеца на класа. Имаше учуден и изненадан вид.

Мартин беше втренчил поглед в чина си и не смееше да вдигне очи.

По обяд пощенският раздавач донесе колета, за който майката на Мартин бе съобщила в писмото си. Колетът с коледните подаръци! Мартин дори не погледна какво има в него, взе го под мишница и го отнесе в стаята с шкафовете. Тъкмо когато беше разтворил своя шкаф и поставяше в него колета, край него мина Матиас. Мъкнеше голям куфар. Искеше да си стяга багажа.

— Ха, откъде пък получаваш колет днес? — запита той.

— От къщи — отвърна Мартин.

— Че защо ти изпращат колет един ден преди да пристигнеш при тях?

— Мама ми праща праните дрехи — излъга Мартин, — та да не трябва да ги мъкна на връщане през януари.

— Всъщност много практично — рече Матиас. — Е, аз ще си стегна сега куфара. Наистина, най-много ми се ще да остана тук. Но Юстуса е против. Казва, че трябвало все пак да създам на достопочтените си родители малко радост и да се умъдря под елхата у Зелбманови във Франкенщайн. Е, от мен да мине. Впрочем по Коледа в къщи винаги е много весело, нали? И у вас ли е тъй?

— То се знае — каза Мартин. — Дори премного весело. Матиас не го оставяше на мира.

— И ти ли ще заминеш по обяд?

— Не, ще пътувам по-късно.

— В седемнадесет часа и дванадесет минути?

— Да. В седемнадесет часа и дванадесет минути.

— Слушай, я тръгни и ти още е обедния влак! — замоли го Матиас. — Най-малко петдесет момчета ще пътуват по обяд в нашата посока. Ще си окупираме цял вагон и ще лудуваме славно! Чудесно ще бъде! А? Ще дойдеш ли и ти?

Мартин не можа да издържи повече. Затръшна вратата на шкафа, извика „не!“ и побягна от стаята. Матиас поклати глава и каза:

— На тоя му е изпила кукувица ума!

Следобед повечето момчета слязоха в града, за да направят набързо още някои покупки или пък чисто и просто да погледат витрините на магазините за играчки. Сутринта бе валил сняг и сега бе настанал лют мраз. Продавачите на елхи по уличните ъгли гледаха час по-скоро да се отърват от последните дръвчета. Лесно намаляваха цената.

Мартин отиде в пощата и замоли чиновника на гишето да размени марките му срещу пари. Наистина, човекът почна да ръмжи като лъв, но в края на краищата се съгласи. Момчето благодари учтиво, прибра парите и поскита още малко из улиците.

На площад „Вилхелм“ срещна бившия предводител на реалистите, Егерланд. Поздравиха се като неприятелски генерали, които се срещат след войната на курорт в Ривиерата. Враждебно, но с взаимно уважение.

А на „Кайзерщрасе“ налетя на Себастиан Франк. Себастиан се посмути. Посочи няколкото пакетчета, които държеше в ръка.

— Какво да се прави — рече той. — Обичай. И ти ли си тръгнал по покупки?

— Не — отвърна Мартин.

— Аз все ги оставям за последната минута — рече Себастиан. — Всеки път ми се иска да не взимам нищо. Та това всъщност е допотопен обичай, нали? Но после всеки път хуквам. Все пак има нещо мило в него. В края на краищата изпитвам истинско удоволствие да подаря никому шещо. Не намираш ли и ти, че е тъй?

— Разбира се — каза Мартин, — Това е дори великолепен обичай.

Сетне прехапа долната си устна. Още една дума само, и щеше да се разреве.

„Плакането е строго забранено!“ — помисли си той, кимна на Себастиан и бързо продължи пътя си. Едва ли не тичаше. По-далеч и по-скоро да се махне от тая коледна атмосфера!

На ъгъла на „Нордщрасе“ спря и огледа обстойно витрината на пекаря Шерф.

Тук значи щеше да пие утре следобед шоколад и да яде сладкиши. Щеше да бъде ужасно. Но майка му искаше така и нали той и беше обещал тържествено.

„Как ли ще издържа — мислеше той, — как ли ще издържа цели четиринасет дни, без да се разрева нито веднъж!“

После бавно тръгна към училището. В джоба му дрънкаха три монети.

Генералната репетиция на „Хвърчащата класна стая“ се състоя с костюми. Момчетата се бяха страхували, че малкият Щюкер ще се провали. Останаха приятно измамени.

Седмокласникът играеше като дявол! Пък и страшно хубаво му стояха русите плитки от фризьора Крюгер и роклята от шкафа на Ули! Всеки, който не знаеше, че е предрешен, би го взел за момиче.

— Дванадесетокласниците ще се влюбят безнадеждно в теб — извика Себастиан.

Само Матиас намираше, че Ули все пак бил малко по-добър в тая роля. Но това беше нещо съвсем естествено. В края на краищата то беше негов приятелски дълг.

Репетираха пиесата два пъти. Най-тежко беше за Мац. Мъчеше го особено краткият антракт за преобличане между четвъртото и петото действие. Защото да се превърнеш от бяла мечка в свети Петър за една-единствена минута, разбира се, не е лесно нещо. Но и това щеше да се нареди някак.

— Достатъчно — каза Джони Троц. — Дано да сме късметлии довечера. Пу, пу, пу!

И всички си плюха взаимно по три пъти в пазвите. Себастиан беше казал, че артистите винаги правели тъй. Джони се приближи до Мартин.

— Какво става с тебе? — запита го той. — Вярно е, че си знаеш ролята, но я казваш тъй машинално, сякаш мислиш за съвсем друго нещо.

— За довечера ще се оправя — рече първенецът на класа. — Нощеска спях зле.

Преоблякоха се и оставиха костюмите, плитките и брадите си в шкафа, където държаха трамплините. Сетне отидоха в училищната сграда и се качиха горе, в болничната стая. Бяха им разрешили да посетят Ули.

След като го запитаха как е, те му разправиха, че представлението положително ще мине добре. Матиас добави, че седмокласникът Щьокер досега се е проявил задоволително. Естествено, не можел и да се сравнява с Ули. Но все пак. Останалите кимнаха с глава.

— Радвам се — каза Ули. — А пък утре всички заминавате! Освен мен и Джони. Пожелавам ви много подаръци.

А после даде знак на Матиас да се приближи до леглото и тикна скришом в ръката му един шоколад.

— Грюнкерн пак идва — прошепна той. — А ти как си е апетита?

— Горе-долу — рече Матиас.

— Е, виждаш ли? — рече Ули. — Яж и не се шегувай!

— В къщи положението с мен е още по-отчайващо! — заяви Матиас и тикна шоколада в джоба си. — Почна ли да лапам, старата се звери като шашардисана. Казва, че съм плюскал направо престъпно.

— Ти не си го слагай на сърцето — рече му Себастиан. Днес той бе по-примирително настроен, отколкото обикновено. — Нали човек трябва да получава всичко според насъщните си нужди!

А сетне се обърна към Ули и поклати глава като някой премъдър дядо.

— Ама и ти си юначага! Истинско щастие е, че на гимнастическата площадка не разполагаме с камбанария. Инак сигурно щеше да скочиш и от нея.

Стояха около леглото и при все че издумаха сума неща, всъщност не знаеха какво следва да кажат. Момчето в кревата вече не бе за тях малкият Ули, когото познаваха от години.

— Жалко, че няма да бъдеш довечера и ти — каза Джони. — Е, утре аз най-подробно ще ти разкажа как е минало всичко.

Мартин стоеше до прозореца. Всъщност искаше му се да съобщи на другарите си, че ще остане и той. Но просто не можеше да събере

сили. Макар да бе сред приятелите си, той се чувствуваше изоставен. Изоставен напълно.

Коледното тържество надмина всички очаквания. Отначало двама дванадесетокласници свиреха на пиано. Вариации по известни коледни песни. Сетне директорът, професор доктор Б. Грюнкерн, държа кратко слово. То наистина приличаше на всички коледни речи, които директорът бе държал през живота си, но накрая той добави няколко изречения, които бяха новии трогнаха момчетата. Каза:

— Струва ми се понякога, че самият аз съм Дядо Мраз. Въпреки черния фрак, с който съм облечен, и макар да нямам бяла брада. Аз съм стар почти колкото него. И като него идвам всяка година сред вас. И аз съм човек, на когото се смеят, когато заплаши някого с тоягата. И най-сетне и аз като него съм човек, който обича децата. Моля ви, никога не забравяйте това. Защото то извинява много неща.

Той седна на мястото си и изтри с носната кърпа очилата си. А единадесетокласниците сведоха глави. Засрашиха се, загдето се бяха присмели редица по редица на стария човек. А голямата елха грееше толкова хубаво с безбройните си електрически крушки, че всички присъстващи изпаднаха в извънредно тържествено настроение.

Сетне започна премиерата на „Хвърчащата класна стая“. Нека кажем веднага: представлението мина великолепно. При стиха: „Обучението се превръща в оглед“ — учителите се разсмяха точно тъй, както Себастиан бе очаквал. Наистина Мартин не беше на висотата си. Но затова пък толкова по-силно впечатление направи седмокласникът Щьокер. Освен седмокласниците и осмокласниците никой не можа да го познае. Сметнаха го съвсем сериозно за малко, очарователно момиче и просто не можеха да си обяснят отде се е взела в гимназията тая личност от женски пол. Наистина през последното действие Щьокер се измъкна прекалено рано от своя облак. Но коледната песен, която идваше непосредствено след това и към която се присъединиха всички, поправи този недостатък. Зрителите бяха в луд възторг.

Грюнкерн развя полите на фрака си към артистите и стисна ръката на всеки един поотделно. А на Джони Троц въодушевено каза:

— Та ти си истински поет, моето момче! Ах, как се радвам!

Момчето се поклони. Много похвали получиха и Мартиновите декори.

— А кое си ти, момиченце? — запита директорът артистката.

Зрителите напрегнаха слуха си. Най-много даваха ухо дванадесетокласниците.

Тогава малкото момиче свали от главата си перуката с плитките и в следния миг над двеста ученици прихнаха да се смеят така, че свените едва не се разклатиха.

— Щюкер! — крещяха момчетата.

Просто не можеха да се усмирят.

Внезапно Себастиан каза на своите приятели:

— Ха, какво ще кажете? Знаете ли кой седи при учителите? Там, до Юстуса? Непушача!

Себастиан имаше право. Между учителите, облякъл синия си костюм, седеше Непушача! Само Мартин и Джони знаеха на какво се дължи това. И ето че Джони бързо хукна и напусна гимнастическия салон.

Доктор Бъок стана и пристъпи към средата на залата.

Настана тишина.

— На стола, който се намира там до моя стол — каза Юстуса, — седи един човек, когото повечето от вас не познават. Този човек е моят единствен приятел. Преди двадесет години ние двамата също така седяхме един до друг в този гимнастически салон. Разбира се, не между учителите, а на пейките, където седите сега вие. Преди редица години моят приятел изчезна. И вчера най-сетне го намерих пак! Събраха ни отново две момчета от вашата среда. През целия си живот не съм получавал по-хубав коледен подарък. Моят приятел се казва Роберт Утофг и е лекар. И понеже не искам занаят да се разделяме с него, днес говорих с нашия стар санитарен съветник, доктор Хартвиг.

Сега Непушача седеше строго изправен на мястото си. А Юстуса продължи:

— Запитах санитарния съветник Хартвиг, дали не би се застъпил пред общинските власти в Кирхберг, та моят приятел, доктор Утофт, да бъде назначен за училищен лекар в нашата гимназия. И тъй, в същото това училище, където двамата станахме приятели, ние ще останем и за в бъдеще. Той като ваш лекар, аз като ваш учител. Ние двамата сме част от това училище, също както основните стълбове на сградата и като старите дървета във, в заснежения парк. Нашето място е тук. Нашето място, е сред вас и ако вие ни обичате поне наполовина,

колкото ви обичаме ние, тогава всичко е наред. Повече от това не можем да желаем. Прав ли съм, Роберт?

Непушача стана, приближи се до Юстуса и се приготви да каже няколко подходящи думи. На само стисна ръката на приятеля си. Нищо повече не можа да стори.

В този миг дотърча Джони. Държеше в ръка няколко пакетчета, спусна се към Непушача, поклони се ниско и каза:

— Драги господин Непушач, или както е името ви! Не подозирахме, че ще ви видим тая вечер тук, на нашето коледно тържество. Мартин и Ули, Матиас и Себастиан ме бяха натоварили да ви поднеса тия подаръци утре вечер, срещу празника, във вашия железопътен вагон. Но сега вече вие сте изцяло сред нас и затова бих искал да ви поднеса подаръците още днес.

Джони връчи на доктор Утофт чорапите, цигарите, тютюна и пуловера.

— Ако пуловерът не ви става — каза момчето, — няма нищо страшно. Ние уговорихме, че ще го сменим, и бележката от магазина е в пакета.

Непушача стисна подаръците под мишница.

— Благодаря ти, Джони — каза той. — Благодаря и на твоите четирима приятели, те са и мои приятели. Останалите, които още не ме познават, вярвам, ще свикнат с мене. В това отношение не ме е страх.

Той се огледа. Сетне рече:

— Ние е Йохан Бьок, вашия Юстус, научихме доста неща. Тук, на училищната скамейка и вън, в живота. И при все това нищо не сме забравили. Запазихме в паметта си нашата младост, а то е най-важното. Извинете ме, че съм малко развълнуван. Надявам се, че можете да разберете защо, Надявам се дори, че и вие сте малко развълнувани. Но това минава. А мога да ви уведя, че при счупени крака и при пневмонии не се вълнувам чак толкова. Ще видите сами. Не бива да схващате обаче сегашните ми думи като покана за вас да си чупите краката. В никакъв случай! Непушача хвана Юстуса под ръка. — За да не пропусна най-важното — рече той, — моля ви в този час, който, надявам се, ще остане запечатан в паметта ви, не забравяйте младостта си! Сега, когато сте още деца, това може да ви прозвучи доста излишно. Но не е излишно. Повярвайте ми! Ние сме вече възрастни

хора и все пак останахме млади. Ние, двамата, знаем много добре колко е важно това!

Доктор Бъок и доктор Утофт впериха очи един в друг. И в сърцата си момчетата решиха никога да не забравят този поглед.

Бе вече късна нощ, когато Юстуса започна своята обиколка на спалните. Вървеше на пръсти. Подът тихо поскърцваше. А малките стенни лампи примигваха при всяка негова стъпка.

Във II спална зала той се спря до леглото на Мартин. Какво ли ставаше с това момче? Какво ли се беше случило?

Мартин Талер спеше неспокойно. Мяташе се насам-натам в леглото и непрестанно мълвеше едно и също изречение.

Доктор Бъок се наведе и напрегнато се вслуша. Какво ли шепнеше момчето насън?

— Плакането е строго забранено!

Юстуса престана да диша.

— Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено!...

И все същото. Непрекъснато.

Странен сън трябва да беше това. Сън, в който плакането бе строго забранено!

Доктор Бъок напусна спалнята с тихи и бавни стъпки.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа една весела игра; едно училище без ученици; откритието при кегелбана; един учител, който тайно прескача огради; посещение при Ули: твърдението на Джони, че човек не може да издири родителите си; и за втори път в същото неудобно положение.

В гимназията „Йохан Сигизмунд“ 24 декември започна с ужасно зрелище. Момчетата фучаха като подивели нагоре и надолу по стълбите. Един си забравил по недоглеждане четката за зъби в умивалнята. Друг търсеше ключа от куфара си, както се търси карфица. Трети забравил да прибере с багажа си кънките. Четвърти викаше подкрепление, защото куфарът му бе тъй препълнен, че можеше да се затвори само ако върху него седнеха най-малко трима души.

Дванадесетокласниците се преструваха, че съвсем не бързат толкова. Но когато не ги наблюдаваше никой, те фучаха из коридорите точно както по-малките.

Към десет часа сутринта училището вече се опразни наполовина. Вярно е, че ония, които заминаваха по-късно, все още вдигаха достатъчно врява. Но всеки запознат по-добре с живота в интерната можеше да почувствува, че преселението вече бе започнало.

По обяд през широко разтворената порта, се изниза и втората върволица. Фуражките бяха накривени. Тежките куфари се влачеха по снега.

Матиас се появи запъхтян няколко минути след тях. Беше се забавил при Ули. Джони стоеше при портата и му подаде ръка:

— Отваряй си хубаво очите за малкия! — каза Матиас. — Аз ще му пиша често. И приятно прекарване!

— Подобно! — каза Джони Троц. — Ще си отварям очите. Но ти си плюй на петите: Себастиан вече отмина напред.

— Тежка задача! — изпъшка Мац. — Трябва да се отбия още и при пекаря Шерф. Инак ще пукна от глад във влака. А не бива да поднасям подобна изненада на моите старци. Но слушай, поете над поетите, къде е всъщност Мартин, тоя безценен „талер“? Искан да се сбогувам с него. Никъде обаче не успях да го намеря. А пък в негово отсъствие ми е невъзможно да сторя това. Е, хубаво, предай му поздрав от мен. И да ми пише картичка, за да знам с кой влак ще се върне след ваканцията в нашето общообразователно заведение.

— Хубаво — рече Джони, — ще му предам. Но сега си затваряй устата и си обирай крушите!

Мац вдигна куфара на лявото си рамо и извика:

— Братле, утре ще ми подарят боксьорска круша!

Сетне пое към гарата с походка на опитен носач.

Гарата гъмжеше от гимназисти. Едни се канеха да пътуват на север. Други — на изток. Двата влака, които очакваха, щяха да минат през Кирхберг почти един след друг.

Дванадесетокласниците се разхождаха по перона със своите дами от часовете по танц и водеха разгорори като истински светрки мъже. Разменяха си букети и медени курабийки. От своята партньорка по танго, някоя си госпожичка, Малвина Шнайдиг, Хубавия Теодор получи табакера, която почти приличаше на сребърна. Гордо я показа на останалите дванадесетокласници и те прижълтяха от завист.

Себастиан, който стоеше наблизко и беше събрал около себе си цяла тълпа долнокласници, пускаше по адрес на дванадесетокласниците шегички, с които жънеше небивал успех.

Най-сетне пристигна и Матиас. Седна на куфара си и изяде една след друга шест кифлички. Малко след това в гарата влезе първият от двата влака. Гимназистите, които щяха да пътуват на север, го атакуваха като неприятелска крепост. Сетне се подадоха по прозорците на купетата и поведоха колкото можеха по-шумни разговори със съучениците си, които трябваше още да чакат. Един горнокласник повеси от влака табела. На нея пишеше: „Напред към дома!“ Някакъв петокласник бе смъкна разплакан от влака. Малкият глупчо беше забравил куфара си на перона. Но го намери и пак успя да се качи навреме.

Когато влакът потегли, всички размахаха фуражки. А госпожичките от часовете по танц развяха съвсем мъничките си носни

кърпички. Едни крещяха: „Весела Коледа!“, Други: „Щастлива Нова година!“. А Себастиан извика: „Честита пролет!“ После влакът се измъкна от гарата.

Веселбите продължаваха и след това. И всички освен началника на гарата бяха в добро настроение. Той си отдъхна облекчен едва когато и вторият влак се отдалечи с пухтене и на дълж и шир не остана нито един гимназист. От своя гледна точка началникът на гарата беше всъщност прав.

В училищната сграда цареше пълно мъртвило. Десетината ученици, които щяха да заминат следобед, изобщо не вдигаха вече шум.

Сега Юстуса облече зимното си палто и заслиза надолу през тихия, побелял парк. Снегът бе засипал градинските пътеки. Никой не бе минал още по тях. Глъчката и смеховете бяха заглъхнали. Йохан Бьок спря и се вслуша в шумоленето на снега, който вятърът смъкваше от клоните. Е, сега вече голямата почивка и голямата самота можеха да започнат!

Когато сви по една странична пътека, забеляза следи от стъпки. Отпечатъци от момчешки обувки. Кой ли пък беше тръгнал да се разхожда по това време сам из парка?

Проследи дирите. Те водеха надолу, към кегелбана. Юстуса тръгна на пръсти през снега покрай тясната страна на бараката и предпазливо надникна зад ъгъла. На ниската оградка седеше едно момче. Беше опряло глава на една от дървените подпори и втренчено гледаше към небето, по което се носеха тежки, снежни облаци.

— Ехей! — извика Юстуса.

Момчето трепна и уплашено се извърна. Беше Мартин Талер. Скочи от оградката. Учителят се приближи.

— Какво правиш тук?

— Искях да бъда сам — каза момчето.

— Тогава извини ме за безпокойството — каза Юстуса. — Но добре стана, че те срещам. Защо четете вчера заран така безобразно?

— Мислех за нещо друго — отвърна Мартин объркано.

— Смяташ ли, че това извинение е достатъчно? И защо игра снощи ролята си толкова лошо? И защо вчера и днес почти не докосна яденето си в трапезарията?

— И тогава трябваше да мисля за нещо съвсем друго, господин докторе — отвърна Мартин и му идеше да потъне в земята от срам.

— Тъй. И за какво имаше да мислиш? За Коледата ли?

— Да, господин докторе.

— Е, както изглежда, не й се радваш много.

— Не, не особено, господин докторе.

— А кога си заминаваш? Със следобедния влак ли? Сега вече от очите на първенеца на класа се отрониха две големи сълзи. И после още две. Но той стисна зъби и сълзите спряха. Най-сетне каза:

— Няма да си заминавам, господин докторе.

— Ха — рече Юстуса. — Значи оставаш през ваканцията в училището?

Мартин кимна утвърдително и изтри четирите сълзи с опакото на дланта си.

— Нима родителите ти не искат да си идеш?

— О, не, господин докторе, искат.

— Ами ти? Значи тогава ти не искаш?

— Не, господин докторе. Аз също искам.

— Е, да му се не види! — извика Юстуса. — Какво значи цялата тая история? Те искат! Ти искаш! И въпреки това оставаш тук? Защо?

— Предпочитам да не говоря за това, господин докторе — каза Мартин. — Може ли сега да си ида?

Извърна се и поиска да избяга.

Ала учителят го хвана и задържа.

— Почакай за миг, моето момче! — каза той.

Сетне се наведе над ученика и съвсем тихо, сякаш не биваше да чуят това дори дърветата, запита:

— Да не би да нямаш пари за път?

Сега вече храбростта на Мартин окончателно се изпари. Той кимна. Сетне отпусна глава върху заснежената оградка на кегелбана и отчаяно заплака. Мъката го бе сграбчила здраво за шията и го разтърсваше цял.

Юстуса стоеше уплашен до него. Почака малко. Знаеше, че не бива да се започва прекалено рано с утешаването. После извади своята кърпа, притегли момчето към себе си и избърса лицето му.

— Е, е — каза той. — Стига вече, стига...

Сам той се бе поразвълнувал. Принуди се да се изкашля силно няколко пъти. Сетне запита:

— Колко струва това удоволствие?

— Осем марки.

Юстуса извади портфейла си, взе от него една банкнота и каза:

— Така, ето ти тук двайсет марки. Ще ти стигнат и за отиване, и за връщане.

Мартин уплашено се взираше в банкнотата. После поклати отрицателно глава.

— Не, господин докторе, не може така.

Юстуса пхна парите в джоба на якето му и каза:

— Ще слушаш ли ти, хлапако, или не?

— Но самият аз имам още пет марки — промълви Мартин.

— Е, какво, нима не искаш да подариш нещо на родителите си.

— Много искам дори. Но...

— Е, видя ли! — рече училищният възпитател. Мартин се бореше със себе си.

— Много, много ви благодаря, господин докторе. Но не зная кога ще могат родителите ми да ви върнат парите. Баща ми е без работа. Може би напролет ще намеря някой петокласник, на когото да давам частни уроци. Ще чакате ли дотогава?

— Затваряй си веднага устата! — каза доктор Бьок строго. — Щом ти подарявам пари срещу Коледа, значи изобщо не трябва да ми ги връщаш. Хубава работа!

Мартин Талер стоеше до своя учител и не знаеше какво да стори й как да му благодари. Най-сетне колебливо посегна към ръката на мъжа и леко я стисна.

— Хайде, а сега стягай си куфара! — каза Юстуса. — И предай на родителите си много поздрав от мен. Най-вече на майка си. Нали с нея вече се познавам.

Момчето кимна утвърдително. После отвърна:

— И вие предайте много поздрав на майка си от мен.

— Това за съжаление не ще бъде възможно — рече доктор Бьок. — Майка ми се помина преди шест години.

Мартин неволно разпери ръце. Сякаш щеше да прегърне учителя си. Но, разбира се, не го стори, а почтително отстъпи назад и впери продължителен, сърдечен поглед в Юстуса.

— Няма нищо — каза доктор Бьок. — Нали вие ми поднесохте в дар Непушача! Тази вечер ще празнувам с него Коледа. Оттатък, в железопътната му вила. А пък ще трябва да се погрижа малко и за Ули и неговите родители, и за Джони Троц. Както виждаш, няма да ми остане много време, за да се почувствувам самотен.

Сетне потупа момчето по рамото и приветливо кимна:

— На добър път, Мартине!

— Още веднъж много благодаря! — промълви тихо момчето.

После се извърна и побягна. Нагоре, към училището. Към стаята с шкафовете.

А Юстуса продължи своята разходка през утихналия, заснежен парк. До оградата. Там се огледа внимателно на всички страни. И сетне, точно както бе правил като момче, се прехвърли през оградата. Прескачането не го затрудни.

— Наученото си остава научено — каза той на един зъзнец врабец, който внимателно го наблюдаваше.

После отиде на гости у Непушача. Той беше донесъл една малка елха. Окичиха я заедно със станиолови лентички и с позлатени орехи.

Докато Мартин стягаше куфара си, в стаята с шкафовете дойде Джони.

— Ето къде си бил! — извика той. — Мац искаше да се сбогува с тебе. Каза да му пишеш с кой влак ще пътуваш обратно.

— Дадено — весело каза Мартин.

— Е, ти постепенно почваш да ставаш отново нормален — каза зарадван Джони. — Мислех си вече, че си се побъркал. Какво имаше? А?

— Не ме питай — замоли го Мартин. (Та как да каже за мъката си на Джони, който изобщо нямаше дом!) — Мога да те уверя само в едно — втори човек като Юстуса няма.

— Да не си въобразяваш, че съобщавах нещо ново? — запита Джони.

Докато Мартин си стягаше багажа, в ръцете му подадна „Заселникът“. Картината, която бе нарисувал за Непушача.

— Олеле! — каза той. — Впрочем сега тая картина няма много смисъл. Че нали той вече не е заселник, а наш училищен лекар. Но може би все пак ще се зарадва, а?

— Положително — каза Джони. — За него тя ще бъде спомен. От миналата самотна година. Довечера ще му я дам.

Сетне се качиха при Ули. Малкият имаше гости. Лежеше, щастливо усмихнат в кревата си, а родителите му седяха до него.

— Хубави истории — каза господин фон Зимерн.

— Той положително няма вече да го повтори — заяви Мартин.

Майката на Ули плесна с ръце над главата си:

— Само това оставаше!

— Има някои лоши неща, които човек не може да избегне в живота си. — каза Джони Троц. — Ако не си беше счупил крака, Ули сигурно щеше да се разболеє много по-зле.

Родителите гледаха Джони с недоумение.

— Той е поет — обясни им Ули.

— Аха — рече баща му, — това, разбира се, е нещо друго.

Двете момчета не останаха дълго. Ули обещал на Мартин да оздравее колкото може по-скоро:

Джони и Мартин се разделиха при градинската порта. Джони почувствува, че на Мартин се иска да го запита нещо, но не смее.

— Всичко е навик — каза Джони. — Човек не може да избира родителите си. Но като ей представя, че някой ден биха могли да цъфнат тук, за да ме вземат, забелязвам колко е хубаво, че мога да остана сам. Впрочем капитанът пристига на трети януари в Хамбург и ще ми дойде на гости и за два дни и ще идем заедно до Берлин. Чудесно ще бъде.

Той кимна на приятеля си.

— Не се безпокой. Не съм много щастлив. Би било лъжа да твърдя такова нещо. Но и много нещастен не съм.

Подадох си ръце.

— Какво носиш в тоя пакет? — запита Джони.

Защото Мартин не бе могъл да смести колета с коледните си подаръци в куфара.

— Дрехи за пране — отвърна Мартин.

Това бе същият отговор, който бе дал предишния ден на Матиас. Та можеше ли да каже на Джони, че носеше в къщи собствените си коледни подаръци? Че ги взема със себе си от Кирхберг, вместо да ги намери под елхата в Хермсдорф!

В града той купи за баща си кутия с пури. Двадесет и пет парчета. С ленти през средата и с етикет от Хавана. А от един магазин за трикотаж взе на майка си топли плетени терлици. Защото нейните, от камилската вълна, отдавна бяха вече за хвърляне. Но тя все казваше: „Ще изкарат още десет години“.

Сетне, тежко натоварен, се упъти към тарата.

На гишето каза:

— Един третокласен билет до Хермсдорф.

Чиновникът му подаде билета. Върна му и пари. Мартин грижливо прибра всичко в джоба си. А след това каза:

— Много благодаря, господине!

И погледна сияещ към човека от гишето.

— Защо се радваш толкова? — запита чиновникът.

— Защото иде Коледа — отвърна момчето.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа голям брой хубави коледни елхи и едно малко борче; портокали, които тежат по два килограма парчето; твърде много сълзи; двукратно извъняване; плач и сълзи в едно и също време; нови цветни моливи и тяхната първа употреба; нощната кутия за писма в Хермсдорф и една падаща звезда.

Бе към 20 часа вечерта срещу големия празник. Метеорологичната служба беше предсказала силни снеговалежи за цяла Средна Европа. И сега небето се бе запретнало да докаже колко добре осведомена беше метеорологичната служба. Действително в цяла Средна Европа валеше сняг!

Валеше следователно и в Хермсдорф. Господин Херман Талер стоеше до прозореца в гостната. В стаята беше тъмно. Защото светлината струва пари. А Талерови трябваше да пестят.

— От години насам не е имало толкова много сняг по Коледа — каза той.

Госпожа Талер седеше на кушетката. Тя само кимна с глава. Пък и мъжът ѝ не очакваше отговор. Говореше само за да не стане прекалено тихо в стаята.

— У Нойманови вече раздават подаръците — каза той. — Охо, а у Милдови тъкмо палят свещите! Имат хубава, голяма елха. Е да, сега той отново печели повече.

Господин Талер гледаше към улицата. Броят на осветените прозорци нарастваше с всяка изминала минута. А снежинките се въртяха във въздуха като пеперуди.

Госпожа Талер се размърда. Старата плюшена кушетка изскърца.

— Какво ли прави той сега? — запита тя. — В онова голямо, зловещо празно училище?

Мъжът ѝ тайно въздъхна.

— Прекалено трагично гледаш на нещата — рече ѝ той. — Първо, там е Йонатан Троц. Нашият Мартин изглежда, че много го обича. А пък нали там е и другият, оня, малкият, дето си е счупил крака. Сигурно сега седят край леглото му и се веселят.

— Ти сам не вярваш на думите си — каза жената. — Не по-зле от мен знаеш, че момчето ни сега съвсем не е весело. Навярно се е свряло в някой ъгъл и ще си изплаче очите.

— Положително няма да го стори — отвърна мъжът ѝ. — Нали обеща, че няма да плаче. А пък момче като него държи на думата си.

Впрочем господин Талер съвсем не бе толкова сигурен в твърдението си, както се мъчеше да изглежда. Но какво ли друго можеше да каже?

— Обещал! Обещал! рече майката на Мартин. — Че нали и аз му обещах. А пък се разревах още докато му пишех писмото.

Господин Талер обърна гръб на прозореца. Блещукащите елхи действуваха на нервите му. Погледна вгъмната стая и каза:

— Хайде, светни дампата!

Жена му се изправи и запали лампата. Очите ѝ бяха зачервени от плач.

На кръглата маса имаше едно съвсем, съвсем малко борче. Беше им го подарила госпожа Ридел, една вдовица, която продаваше коледни дървета на горния пазар. „За вашия Мартин“ — беше казала, тя. И така, сега Талерови имаха истинско коледно дръвче — а момчето им не си беше в къщи!

Господин Талер отиде в кухнята, дълго тършува из нея и най-сетне се върна с малка кутия.

— Ето свещите от миналата година — каза той. — Изгорили сме ги само до половината.

После закрепил дванадесет недогорели свещи по клоните на борчето. В края на краищата дръвчето стана наистина хубаво. Ала това само натъжи още повече родителите на Мартин.

Седнаха един до друг на кушетката. И госпожа Талер за пети път прочете писмото на Мартин. Тук-там спираше и бършеше с ръка очите си. Когато тя свърши да чете, мъжът и извади носната си кърпа и шумно се изсекна.

— Как може съдбата изобщо да допуска подобно нещо! — рече той. — Такова едно момченце, а пък още отсега трябва да разбере

колко е лошо да нямаш пари. Дано само да не укорява родителите си, че са излезли толкова неспособни и са останали бедни!

— Не дрънкай глупости! — каза жена му. — Откъде-накъде изобщо ти хрумва подобна мисъл! Вярно е, че Мартин е още дете. Но той много добре знае, че способност и богатство са две различни неща.

Сетне донесе от своята масичка за шиене картината със синята каляска и шестте коня и внимателно я постави под малкото коледно дърво.

— Нищо не разбирам от изкуство — каза бащата, — но според мен картината е великолепна. Може би един ден той ще стане прочут художник! И тогава наистина ще можем да идем с него в Италия. Или пък да не би това да е Испания?

— Главното е да бъде здрав! — заяви майката.

— Гледай само какви мустаци си е нарисувал под носа!

Родителите печално се усмигнаха.

Майката каза:

— Толкова хубаво ми се струва, дето не ни е нарисувал в някоя лека кола, а в синя колесница с шест коня. Това е много по-поетично.

— А пък тези портокали — каза бащата. — Такъв едър сорт изобщо няма. Та всеки от тях трябва да тежи поне два килограма!

— И как умело само размахва камшика — рече майката.

Сетне пак се умълчаха. Не сваляха очи от картината, наречена „След десет години“, и мислеха за малкия художник. Бащата се изкашля.

— След десет години! Много неща могат да станат дотогава — рече той.

Извади от джоба си кибрит, запали дванадесетте свещи и изгаси лампата. Коледната светлина озари гостната стая на Талерови.

— Ех, мила, вярна душичке! — каза мъжът на жената. — Този път нищо не можем да си подарим. Затова пък толкова повече хубави неща да си пожелаем! — Той я целуна по бузата. — Весела Коледа!

— Весела Коледа! — каза и тя.

После заплака. И плачът ѝ звучеше тъй, сякаш никога нямаше да престане.

Кой знае колко време седяха така на старата плюшена кушетка... Стеариновите свещи се смаляха все повече и повече. В съседното

жилище запяха „Тиха нощ, свята нощ“. А снежинките не спираха да се въртят пред прозореца.

Внезапно се позвъни! Двамата не помръднаха от местата си. Не искаха да позволят никому да смущава скръбта им.

Ала звънът се повтори. Силно и нетърпеливо.

Госпожа Талер стана и бавно отиде в коридора. И срещу Коледа дори не оставяха човека на мира!

Отвори вратата на жилището и в продължение на няколко мига остана като вцепенена. Сетне изписка:

— Мартине!

Викът ѝ отекна пронизително по стълбището.

Мартин ли? Откъде-накъде? Бащата уплашено трепна. Изтича навън, в коридора, и просто не вярваше на очите си!

Коленичила на прага, жена му беше прегърнала здраво с двете си ръце Мартин.

Тогава дори и очите на господин Талер се осмелиха да проронят по една сълза. Той ги избърса скришом, вдигна куфара, захвърлен на пода и каза:

— Но, мое момче как тъй изведнъж се озова тук?

Доста време измина, докато стигнат в гостната стая. Майката и момчето ту се смееха, ту плачеха, а бащата най-малко десет пъти издума на пресекулки:

— Ама че работа!

Сетне се втурна навън. Защото от силно вълнение бяха забравили, разбира се, да затворят вратата.

Най-после тримата се успокоиха дотолкова, че момчето беше в състояние да разкаже защо бе тук, а не в Кирхберг.

— Наистина не се поддадох — каза то. — Всъщност все пак поплаках, но тогава вече всичко се бе оправило. Доктор Бьок, нашият училищен възпитател забелязал, че нещо не е в ред. Да. И тогава ми даде двадесет марки. Долу в парка. При кегелбана. Подари ми ги. И ви изпраца по мен много здраве.

— Благодарим! — казаха в хор родителите.

— И можах дори да купя някои подаръци — заяви Мартин, гордо.

След това даде на баща си пурите с етикета от Хавана. А на майка си поднесе плетените терлици. Родителите се зарадваха

неимоверно много.

— Ами на теб харесаха ли ти нашите подаръци? — запита майка му.

— Още не съм ги погледнал дори — призна Мартин.

И сега вече отвори колета, който му бяха изпратили в Кирхберг. В него намери великолепни неща: нова нощница, която майка му беше ушила сама; два чифта вълнени чорапи; пакет медени курабийки с шоколадена глазура; увлекателна книга за южните морета; блок за рисуване и — което бе най-хубавото — кутия с великолепни цветни моливи.

Мартин бе въодушевен до немай къде и щедро раздаваше целувки.

Казано без преувеличение, това беше празник, по-хубав от който човек едва ли би мргъл да си представи. Наистина свещите по мъничкото борче много скоро изгоряха. Но тогава запалиха лампата. Майка му свари кафе. Баща му си запуши една коледна пура. После ядоха медени курабийки и се чувствуваха по-щастливи от всички живи и мъртви милиардери, взети заедно. Мартин накара майка си да изпробва плетените терлици и тя каза, че никога в живота си не е имала толкова хубави домашни пантофи.

По-късно Мартин седна, извади от джоба си една обикновена пощенска картичка, която бе купил на гарата, и започна да рисува. С новите цветни моливи, разбира се!

Родителите му се спогледаха усмихнати, а сетне надникнаха към него. Той рисуваше един млад човек. Иззад палтото му се подаваха две големи ангелски крила. Този необикновен човек се спущаше от облаците. А под него се виждаше малко момче, от очите на което се ронеха огромни сълзи. Крилатият господин държеше в ръце натъпкан портфейл и го подаваше на момчето.

Мартин се облегна назад, примижа като истински художник, позамисли се малко и сетне нарисова на картичката още някои неща: преди всичко много, много снежинки, а на заден план един влак, върху локрмотива на който имаше коледно дърво, обсипано с играчки. До влака стоеше началникът на гарата и вдигаше ръка, за да даде знак за тръгване. Отдолу момчето написа с красиви печатни букви: „Един коледен ангел на име Бьок“.

На гърба на пощенската картичка родителите на Мартин драснаха няколко реда:

„Многоуважаеми господин докторе — пишеше госпожа Талер. — Нашето момче наистина има право да ви рисува като ангел. Аз не мога да рисувам. Мога да ви изкажа признателността си само с думи. Много, много ви благодаря за живия коледен подарък, който ни изпратихте. Вие сте добър човек. И заслужавате всичките ви ученици да станат добри хора! Пожелава Ви го вечно благодарната вам

Маргарита Талер“

Бащата недоволно изръмжа:

— Че ти изобщо не си ми оставила място!

И наистина, успя да напише само името си. Накрая Мартин попълни адреса.

Сетне облякоха палтата си и отидоха заедно на гарата. Там пуснаха картичката в нощната пощенска кутия, та Юстуса непременно да я получи още сутринта на първия ден от празниците. И после си тръгнаха обратно към къщи. Момчето вървеше по средата и здраво държеше под ръка родителите си.

Разходката беше великолепна! Небето блестеше като безкраен бижутериен магазин. Не валеше вече сняг. И във всички къщи сияеха елхи.

Мартин спря и посочи към небето.

— Звездната светлина, която виждаме сега — рече той, — е отпреди много, много хилядолетия. Толкова дълго време е необходимо, за да стигнат светлинните лъчи до очите ни. Може би повечето от тия звезди са изгаснали още преди да започне нашето лятоброене. Но светлината им продължава да пътува. Тъй те за нас светят още, при все че в действителност, отдавна са вече студени и тъмни.

— Брей! — рече баща му.

Учуди се и майката. А след това продължиха пътя си.

Снегът скърцаше под обувките им. Мартин притискаше здраво към себе си ръцете на своята майка и на своя баща.

Беше щастлив.

Когато стояха вече пред дома си и баща му отключваше външната врата, Мартин погледна още веднъж към небето. И тъкмо в този миг една звезда се откъсна от нощния мрак и безмълвно се плъзна по небосвода, надолу, към хоризонта. Момчето си каза: „Сега човек може да си пожелае нещо“. И докато следеше с очи пътя на падащата звезда, бързо помисли: „Пожелавам на мама и на татко, на Юстуса и на Непушача, на Джони и на Мац, на Ули и на Себастиан да бъдат много, много щастливи през живота си! И на себе си пожелавам същото!“

Вярно, че това желание беше доста дълго. Но все пак имаше изгледи да се изпълни. Защото, докато звездата падаше, Мартин не бе проговорил нито дума.

А известно е, че при такива случаи тоа е най-важното.

ПОСЛЕСЛОВЪТ

съдържа автобуси и трамваи; скръбни спомени за пеперудата Гертруда и телето Едуард; една среща с Джони Троц и неговия капитан; много поздрави за Юстуса и Непушача и края на книгата.

Тъй. Сега вече ви разказах моя коледен роман. Спомняте ли си, че когато започнах да го пиша, седях сред една голяма ливада? На дървена пейчица зад малка маса която непрестанно се клатеше? И че когато ми ставаше прекалено горещо, поглеждах нагоре към Рифелвенде и към заснежените пропасти на Цугшпице? Но времето минава, „сякаш летиме ние“.

Сега, докато пиша послеслова, аз съм отново в Берлин. Разполагам тук с едно малко жилище. В дворното крило, на четвъртия етаж. Майка ми тъкмо ми е дошла на гости — ето защо трябва да се върна за обяд навреме. Днес имаме макарони с шунка. Това е една от любимите ми гозби.

В момента седя пред едно кафене на Курфюрстендам.

Есента е настъпила вече. Духне ли вятърът, по асфалта се посипват жълти и кафяви листа.

Къде ли отлетя оная пъстра пеперуда, наречена Гертруда, която в продължение на пет седмици ме посещаваше почти всеки следобед? Пеперудите не доживяват до старост. Гертруда трябва да е умряла. А беше, толкова мила, любезна пеперуда. Мир на праха ѝ!

И какво ли прави хубавичкото кафяво теленце, което всяка вечер ме взимаше от просторната ливада и ме придружаваше до самия вход на хотела край езерото? Дали е станало вече вол? Или пък са го преработили на телешки шницели? Ах, Едуард ми беше толкова симпатичен! И ако би се задал сега, прекосявайки с тромавата си походка по Курфюрстендам, и би спрял пред моя плетен стол, и би ме погледнал сърдечно, и би ме мушнал с рогцата си — тогава от радост просто бих подел с цяло гърло тиролски песни! И положително бих го

задържал завинаги при себе си. Може би щеше да може да живее на моя балкон. Щях да го храня с морска трева от стари дюшеци. А вечер да ходя с него на разходка в Грюневалд.

Но тук, където седя сега, покрай мен не минават никакви, телета. В най-добрия случай по някоя и друга двукрака орца или пък някой носорог.

А трамваите звънят. Автобусите ръмжат и скърцат покрай мен. Автомобилите пищят, като че са набодени на шиш. Всички бързат. Е, да. Нали съм пак в големия град.

В подножието на Цугшпице ухаеха полските цветя. Тук мирише на автомобилни гуми и бензин. И все пак, независимо от това, дали пред мен се намират елхи или пък фабрични комини, високи сгради или върхове с вечен сняг, ниви или гари за подземната железница, есенни паяжини или телефонни жици, препълнени кина или зеледи планински езера, град или село, аз ги обичам. Защото и едните, и другите заслужават да бъдат обичани от нас. Че какво ли биха правили едните без другите?

Преди да завърша, трябва да ви разкажа още и за срещата, която току-що имах. Сред многото хора, минаващи край мен, видях и един морски офицер от търговския флот. Възстар господин с хубава синя униформа, със златни ширити и звезди. А до него вървеше момче с ученическа фуражка. Изключено бе да се мамя: това бяха Йонатан Троц и капитанът.

— Джони! извиках аз.

Момчето се извърна. Капитанът спря. Приближих се към двамата и се поклоних на капитана.

— Нали ти си Джони Троц от кирхбергската гимназия „Йохан Сигизмунд“? — казах аз на момчето.

— Да — отвърна то!

— Радвам се да се запознаем — рекох. — А вие сигурно сте капитанът, който се грижи за Джони като роден баща, нали? — запитах господина с офицерската униформа.

— Той кимна вежливо и двамата си подадохме ръце.

— Написах за теб и твоите приятели една книга — казах тогава на гимназиста. — По-точно за интересните ви преживелици преди две години по Коледа. Сега ти вече си десетокласник и аз би трябвало всъщност да ти говоря на „вие“. Но не го правя. Пък и ти не би искал.

Спомняш ли си още за времето, когато учениците от реалното училище изгориха вашите тетрадки по диктовка в избата на Егерландови?

— И още как, — рече Джони. — Значи вие описахте тая случка? Кимнах утвърдително.

— А също и парашутния скок, при който Ули си счупи крака.

— Нима знаете и това? — удиви се Джони.

— Разбира се — рекох. — Това и още много неща. Как сте вие всичките? Продължава ли Матиас да яде все със същата охота?

— Той не яде — каза Джони, — а направо се тъпче! И два пъти седмично взима уроци по бокс в една спортна школа.

— Великолепно! Ами какво прави Себастиан?

— Понастоящем се е заровил в химията. Чете страхотно трудни книги върху електронната теория и кинетичната теория за газовете, и за квантовата теория и тям подобни. Исква да стане учен и да открие какво има в атома.

— Ами какво прави твоят приятел?

— Мартин все още е първенец на класа. И все още побеснява, когато някой извърши несправедливост. А през останалото време рисува. Но вие сигурно знаете и това. Картините му са много хубави. Един професор от Художествената академия му писа, че по-късно трябва непременно да стане художник. А пък баща му пак си намери работа.

— Радвам се от сърце — рекох аз. — Ами Ули?

— Странен човек е Ули — каза Джони. — Той все още си е най-дребничкият в класа. Но е станал съвсем друг. Матиас се намира изцяло под неговия чехъл. А пък и с всички ни е прчти същото. Ули си остана дребничък, но в него се крие някаква сила, на която никой не може да устои. Всъщност самият Ули съвсем не го иска. Но погледне ли някого, свършено е.

— Той успя да надвие себе си тогава — каза замислено капитанът. — А сполучи ли човек в това, всичко останало е дреболия.

— Тъй трябва да е.

Обърнах се отново към Джони.

— А ти сигурно пишеш, както и преди?

Капитанът се усмихна:

— Да, пише приказки и драми, и стихове. Може би ще позволите да ви изпрати някога нещо, за да го прегледате. Бихте ли сторил това?

— В кърпа е вързано! — рекох. — Но аз мога да се произнеса само за написаното, не и за таланта. Мога да проверя само дали можеш да пишеш, но не и дали някога ще станеш писател. Това се решава покъсно.

— Ще чакам — заяви Джони тихо.

„Славно момче“ — помислих си аз. Сетне казах:

— А като се върнеш в Кирхберг, поздрави преди всичко Юстуса и Непушача!

— Но нима познавате и тях? — смаян запита Йонатан Троц. — А от кого, моля, да им предам тия поздрави?

— От берлинския им приятел — рекох аз. — Те ще се сетят! Поздрави и момчетата.

— На драго сърце. Ще предам поздравите ви. А пък вие ще ни изпратите книгата, когато се отпечата, нали?

— Ще я изпратя на доктор Бьок — рекох аз. — И ако той намери за правилно, нека ви я даде. Освен на него ще пратя още един екземпляр само за Мартин Талер.

После си стиснахме ръце за сбогом. Капитанът и осиновеното от него момче отминаха. Джони се извърна още веднъж и ми махна с ръка.

Сега обаче трябва бързо да взема автобус № 1 и да се понеса с него към къщи. Иначе макароните ще изстинат.

Майка ми положително немалко ще се изненада, като ѝ кажа, че съм срещнал Джони Троц и неговия капитан!

ДВОЙНАТА ЛОТХЕН

ПЪРВА ГЛАВА

Зеебюл край Бюлзее. Детските летовища са като пчелни кошери. Един автобус с двадесет „новачки“. Къдрици и плитки. Бива ли едно дете да отхапе носа на друго?

Английският крал и неговият астрологичен близък. Трудно е да получиш трапчинки от смях по бузите си.

Знаете ли всъщност къде е Зеебюл? Планинското село Зеебюл? Зеебюл край Бюлзее? Не? Не знаете? Чудно, никой когото запита човек, не знае Зеебюл! Може би пък Зеебюл край Бюлзее да е едно от селищата, известни изключително само на хората, които не питаме? Не бих се учудил. Стават такива работи.

Е добре, щом като не знаете Зеебюл край Бюлзее, естествено не можете да знаете и детското летовище в Зеебюл край Бюлзее, прочутото летовище за малки момиченца. Жалко. Но няма значение. Детските летовища си приличат като типови хлябове или диви теменужки: знаеш ли едно — знаеш всичките. И когато минеш покрай някое от тях, може да го помислиш за огромен кошер. То кънти от смехове, викове, шушукане и кикотене. Тия летовища са истински кошери на детското щастие и безгрижие. И колкото много летовища и да има, никога няма да са достатъчни.

Наистина вечер сивото джудже, наречено „Мъка по дома“, сяда понякога на леглата в спалното помещение, изважда от джоба си сивия бележник и сивия молив и със сериозно изражение на лицето установява общия брой на детските сълзи наоколо — изплаканите и неизплаканите.

Ада на сутринта — докато да го видиш — то е изчезнало. Тракат чашите за мляко, бърбят в надпревара малките уста.

Горящи от желание да се изкъпят, децата се втурват на стада към хладното зеленикаво езеро, хвърлят се в него, пляскат, пищят, викат, крякат, плуват или поне се правят, че плуват.

Тъй е и в Зеебюл край Бюлзее, гдето започва историята, която ще ви разкажа. Малко позаплетена история. И понякога ще се налага дяволски да внимавате, за да разберете всичко свършено точно и безпогрешно. Във всеки случай отначало тя започва съвсем спокойничко. Объркана ще стана едва в следните глави. Объркана и твърде интересна.

Засега всички се къпят в езерото. И както винаги, най-буйно е едно малко деветгодишно момиченце, чиято глава е обсипана с къдрици и изпълнена с хрумвания. Името му е Луиза, Луиза Палфи. От Виена.

Но ето, че откъм сградата се чува гонг. После втори и трети. Децата и надзирателките, крило се къпят, излизат на брега.

— Гонгът е за всички! — вика госпожица Улрика. — Дори и за Луиза!

— Ида де! — креци Луиза. — Стар човек съм, не съм бърз влак!

И наистина иде. Госпожица Улрика закарва целокупно в обора, ах не, в сградата, своето бърливо стадо. Обядва се точно в дванадесет часа. А следобедът се чака с любопитство. Защо?

През този следобед се очакват двадесет „новачки“. Двадесет малки момиченца от Южна Германия. Дали между тях няма да има някоя и друга кокетка? Някоя и друга клюкарка? А — много е възможно — и престарели дами по на тринадесет-четирнадесет години? Ами ще донесат ли интересни играчки? Дано между тях да има поне една голяма гумена топка. Топката на Труде вече издиша. А пък Бригита не дава своята. Заключила я е в шкафа. Здравно. За да не й стане нищо. И такива работи стават.

И ето на, следобед Луиза, Труде, Бригита и другите деца стоят пред голямата, широко разтворена порта и нетърпеливо чакат автобуса, който ще докара „новачките“ от близката гара. Ако влакът е пристигнал навреме, те всъщност би трябвало вече...

Но ето, чува се клаксон!

— Идат!

Автобусът се носи по шосето, завива внимателно пред портата и спира. Шофьорът слиза и усърдно започва да сменя от колата едно след друго малките момиченца. Но не само момиченцата, а още и куфари, чанти, кукли, кошници, кесии, платнени кучета, тротинетки, чадърчета, термоси, шлифери, раници, сгънати одеяла, книжки с

картинки, тенекени кутии за събиране на цветя, мрежи за пеперуди — какъв ли не багаж.

Най-сетне на автобусната врата се появява със своето имущество и двадесетото момиченце със сериозен поглед. Шофьорът услужливо протяга ръце нагоре.

Малката тръсва глава така че двете и плитки се разлюляват.

— Благодаря, не! — казва учтиво и твърдо тя и слиза сама съвсем спокойно и уверено от стъпалото.

Едно малко създание долу се оглежда със смутена усмивка. Изведнъж очите и се разширяват и смаяно се втрещават в Луиза! Но ето че и Луиза се облещва. Тя уплашено гледа „новачката“ в лицето!

Другите деца и госпожица Улрика се взират слисани ту в едната, ту в другата. Шофьорът тиква фуражката си назад, почесва се по темето и не смогва да затвори устата си. Защо ли?

Луиза и „новачката“ дотолкова си приличат, че просто можеш да ги объркаш! Вярно е, едната има дълги къдрици, а другата — скромно сплетени плитки, ала това е наистина единствената разлика!

Изведнъж Луиза се извъръща и хуква към градината, като че я гонят лъвове и тигри.

— Луиза! — вика госпожица Улрика. — Луиза! След това свива рамене и се заема най-напред да прибере в сградата двадесетте нови. На опашката нерешително и безкрайно изненадано се движи малкото момиченце с плитките.

Управителката на детското летовище, госпожа Мутезиус, седи в кабинета си и обсъжда със старата, енергична готвачка менюто за следните дни.

Почуква се. Влиза госпожица Улрика и съобщава, че новите са пристигнали здрави и бодри и че не липсва нито една.

— Чудесно! Благодаря!

— Но има още нещо...

— Да?

Крайно заетата управителка вдига за миг очи.

— Отнася се до Луиза Палфи — започва малко нерешително госпожица Улрика, — тя чака вълн, пред вратата...

— Доведете тази палавница! — Госпожа Мутезиус неволно се усмихва. — Какви ги е забъркала пак?

— Този път никакви — отвърща помощничката. — Просто... Тя отваря вратата внимателно и извиква:

— Влезте, и двете! Не се бойте де!

И ето, двете малки момиченца пристъпват в стаята. Застават на голямо разстояние едно от друго.

— Ама че каша! — промърморва готвачката.

Докато госпожа Мутезиус гледа смаяна децата, госпожица Улрика се обажда:

— Новата се казва Лоте Кьорнер и иде от Мюнхен.

— Роднини ли сте?

Двете момиченца поклащат едва забележимо, но решително главите си в знак на отрицание.

— До ден днешен никога не са се виждали! — добавя госпожица Улрика. — Странно, нали?

— Защо пък странно? — пита готвачката. — Откъде накъде ще могат да се видят? Щом едната иде от Мюнхен, а другата — от Виена?

Госпожа Мутезиус потапя перото в мастилницата.

— Две момиченца, които си приличат толкова много, сигурно ще станат добри приятелки. Не се дърпайте така едно от друго, деца! Хайде, подайте си ръце!

— Не! — виква Луиза и скрива ръце зад гърба си.

Госпожа Мутезиус свива рамене, позамисля се малко и накрая казва:

— Можете да си вървите.

Луиза побягва към вратата, разтваря я шумно и хуква навън. Лоте се покланя учниво и тръгва бавно към изхода на стаята.

— Почакай, Лотхен — казва управителката.

Тя разтваря една голяма книга.

— Мога още отсега да нанеса името ти. И кога и къде си родена. И как се казват родителите ти.

— Аз имам още само мама — прошепва Лоте.

Госпожа Мутезиус дотапя перото в мастилницата.

— И тъй, най-напред: кога си родена?

Лоте прекосява коридора, качва се по стълбите, отваря една врата и се озовава в гардеробната. Тя още не е извадила нещата си от куфара. Започва да подрежда роклите, блузите, престилките и чорапите си в

отредения и шкаф. През отворения прозорец нахлува далечен детски смях.

Лоте държи в ръката си снимка на млада жена. Взира се нежно в нея, после грижливо я скрива под престилките. Когато посяга да затвори шкафа, погледът ѝ пада върху огледалото от вътрешната страна на вратата. Оглежда се сериозно и изпитателно, сякаш се вижда за пръв път. След това, с внезапна решителност, отхвърля назад плитките и приглажда косата си тъй, че прическата и заприличва на тази на Луиза Палфи.

Някъде хлопва врата. Лоте отпуца бързо ръце, сякаш заловена на местопрестъплението.

Луиза седи заедно със своите приятелки върху градински зид и над носа ѝ се е врязала строга бръчка.

— Аз няма да позволя това — каза виенската ѝ съученичка Труде. — Пристига току-тъй, най-нахално, с твоето лице.

— Но какво да правя? — пита сърдито Луиза.

— Издраскай ѝ го с нокти! — предлага Моника.

— Най-хубаво ще бъде да ѝ отхапеш носа! — съветва я Кристина. — Тогава с един удар ще ликвидираш цялото зло.

При това тя спокойно, клати краката си.

— Да ми развали така ваканцията! — мърмори Луиза истински огорчена.

— Но какво е виновна тя — се мъчи да обясни бузестата Шефи. — Ами ако сега пристигне някой и изглежда също като мен...

Труде прихва да се смее.

— Самата, ти едва ли вярваш, че някой ще толкова щур да се разхожда с твоята глава!

Шефи се нацупва. Останалите се смеят. Дори Луиза поизкривява лице в усмивка. В този миг еква гонгът.

— Храненето на хищниците започва! — провиква се Кристина.

И момиченцата скачат от зида.

В трапезарията госпожа Мутезиус казва на госпожица Улрика:

— Ще наредите нашите малки двойнички една до друга. Може би радикалното лечение ще помогне.

Децата нахлуват шумно в залата. Местят с тътрене табуретки. Дежурните момичета мъкнат към масите супници, от които се издига пара. Други пълнят подаваните им чинии.

Госпожица Улрика пристъпва зад Луиза и Труде потупва леко Труде по рамото и казва:

— Седни до Хилда Щурм!

Труде се извърща и иска да отговори нещо:

— Никакви възражения!

Труде свива рамене, става и недоволна гримаса се премества.

Лъжиците тракат. Мястото до Луиза е празно. Удивително е колко много погледи може да привлече към себе си едно празно място.

След това, като по заповед, всички погледи се насочват към вратата. Влязла е Лоте.

— Ето те и тебе най-сетне — казва госпожица Улрика. — Ела да ти покажа мястото!

Тя завежда до масата мълчаливото, сериозно момиченце с плитките. Луиза не вдига поглед, а гневно гълта супата си.

Лоте покорно сяда до Луиза и посяга към лъжицата, макар че гърлото ѝ се е свило съвсем.

Другите малки момичета поглеждат скритом и с голямо любопитство към забележителната двойка. Дори теле с две-три глави не би могло да възбуди по-голям интерес. Устата дебелията, бузеста Щефи е зинала от прекалено напрежение.

Луиза не смогва да се обуздава повече. Пък и съвсем не иска. С всички сили тя ритва под масата Лоте в глезена.

Лоте изтръпва от болка и здраво стисва устни.

На масата за възрастни надзирателката Герда поклаща глава и казва:

— Просто да не ти го побере умът! Две съвършено чужди, момичета, а пък такава прилика.

Госпожица Улрика се обажда замислено:

— Може би са астрологични близначки.

— Това пък какво е? — пита госпожица Герда. — Астрологични близначки?

— Има хора, които си приличат напълно, без да са каквито и да било роднини. Но те са дошли на този свят в една и съща частичка от секундата!

Госпожица Герда измърморва:

— Ах!

Госпожа Мутезиус кимва с глава.

— Четох преди време за някакъв лондонски мъжки шивач, който приличал досущ на английския крал Едуард VII. Приличал му толкова, че просто можело да ги сбъркаш. А на това отгоре шивачът имал същата козя брадичка. Кралят наредил да поканят човека в Бъкингамския дворец и водил дълъг разговор с него.

— И наистина ли излязло, че и двамата са били родени в една и съща секунда?

— Да, по една случайност тоъв могло да се установи с абсолютна точност.

— И какво станало по-нататък? — пита силно заинтригувана Герда.

— По желание на краля мъжкия шивач трябвало да си обръсне брадата!

Докато останалите се смеят, госпожа Мутезиус гледа замислено към масата, гдето седят двете малки момиченца. След това казва:

— На Лоте Кьорнер да се даде леглото до Луиза Палфи! Трябва да привикнат една с друга.

Нощ е. И всички деца спят. Освен две. Тези две деца са се обърнали с гръб едно към друго, правят се на дълбоко заспали, но лежат с отворени очи и се взират пред себе си.

Луиза гледа сърдито сребърните кръгчета, които луната чертае по леглото ѝ. Внезапно тя наостря уши. Долавя тих, с мъка сподавен плач.

Лоте затиска уста с ръцете си. Какво каза при раздялата майка ѝ?

„Толкова се радвам, че ще прекараш няколко седмици с много други, весели деца! Ти си твърде сериозна за годините си, Лотхен! Прекалено сериозна. Знам, че вината не е у теб. Аз съм причината. Работата ми. Твърде малко време съм в къщи. И когато се върна, съм уморена. А през това време ти не си играла като другите деца, ами си прала, готвила, сложила си масата... Да ми се върнеш сега с хиляди гънчици от смях по бузите си, мое малко къщовниче!“

А ето на, сега тя лежи тук, на това чуждо място, до някакво лошо момиче, което я мрази само защото му прилича.

Тя тихо въздъхва. Иди, че имай гънчици от смях по бузите!

Лоте тихичко хлипа.

Неочаквано малка чужда ръка погалва несръчно косите ѝ.

Лотхен се вцепенява от страх. Дали от страх? Ръката на Луиза продължава, плахо да я гали.

Месецът надниква през големия прозорец на спалното помещение и здравата се изненадва: там лежат едно до друго две малки момиченца, които не смеят да се погледнат. И едното, което до преди малко плачеше, сега съвсем бавно се опитва да докосне галещата ръка на другото.

— Е добре. — казва си старата сребърна луна. — Сега вече и аз мога да заляза спокойно.

И наистина залязва.

ВТОРА ГЛАВА

За разликата между примирие и мир. Умивалнята като фризьорски салон.

Двойната Лотхен. Труде изяжда плесница. Фотографът Айпелдауер и жената на лесничея. Моята майка, нашата майка. Дори госпожица Улрика е подушила нещо.

Остава ли задълго в сила примирието между двете? Въпреки че бе сключено без всякакви преговори и думи? Склонен съм да вярвам, но все пак пътят от примирието до мира е дълъг. При децата също. Или може би не?

Те не смеят да се погледнат — нито когато на другата сутрин се събуждат, нито когато след това се втурват в умивалнята с белите си дълги нощници, нито докато се обличат една до друга пред шкафчетата си, нито докато закусват мляко една до друга на столовете си, нито дори и догава, когато с песни тичат край езерото, а после играят с възпитателките хора и сплитат венчета от цветя. Един единствен път бързите им, бегли погледи се срещат и веднага след това уплашено се зарейват встрани.

Сега госпожица Улрика седи на поляната и чете чудесен роман, в който на всяка страница се говори за любов. Понякога тя отпуска книгата и унесени мисли за господин Радмахер, дипломирания инженер, който живее под наем у леля й. Той се казва Рудолф. Ах, Рудолф!

През това време Луиза, играе с приятелките си на народна топка. Но не и е до играта. Често се оглежда, като че ли търси някого, а не може да го намери.

Труде я пита:

— Кога все пак ще отхапеш носа на новачката, а?

— Не бъди толкова тъпа! — отвръща Луиза.

Кристина изненадано я поглежда.

— Охо! А пък аз мислех, че й имаш зъб.

— Та аз не мога да отхапвам носа на всекиго, комуто имам зъб — обяснява Луиза хладно. И добавя: — Освен това нямам и зъб.

— Но нали вчера й имаше? — настоява Щефи.

— И то какъв зъб! — допълва Моника. — На вечеря я ритна по крака под масата тъй, че тя едва не ревна с глас!

— Ето на — заявява Труде с явно задоволство.

Перушината на Луиза настръхва.

— Ако не престанете веднага — виква тя гневно, — и вашите крака ще пострадат!

При тези думи се извъръща и офейква.

— Тя самата не знае какво иска — казва Кристина и свива рамене.

Лоте седи сама на поляната с венче от цветя в скута и плете още един венец. В този миг някаква сянка пада върху престилката ѝ.

Тя вдига очи.

Пред нея е застанала Луиза и смутено и нерешително пристъпва от крак на крак.

Лоте се решава на една лека усмивка. Едва забележима, всъщност забележима само с увеличително стъкло.

Луиза облекчено отвръща на усмивката ѝ.

Лоте вдига в ръка венеца, който току-що е свила, и плахо пита:

— Искаш ли го?

Луиза се отпуща на колене и развълнувана отговаря:

— Да, но само ако ти ми го сложиш на главата!

Лоте поставя венеца върху къдриците ѝ. След това кимва доволно и додава:

— Прекрасно!

И ето, сега двете еднакви момиченца са седнали едно до друго на поляната, съвсем самички, мълчат и предпазливо се усмихват.

След малко Луиза въздъхва тежко и пита:

— Сърдиш ли ми се още?

Лоте поклаща отрицателно глава.

Луиза гледа към земята и бързо казва:

— Всичко стана толкова неочаквано! Автобусът! И после ти! Такъв ужас!

Лоте кимва.

— Такъв ужас! — повтаря тя. Луиза се привежда напред.

— А пък всъщност е страшно забавно, нали?

Лоте се взира смаяно в нейните весело бляскащи очи. „Забавно ли?“

След това тихо запитва:

— Имащ ли братя или сестри?

— И аз нямам — казва Лоте.

Двете са се промъкнали в умивалнята и сега стоят пред голямото огледало. Лоте усърдно се мъчи да приглади къдриците на Луиза с помощта на гребен и четка.

Луиза вика „ау“ и „ой“!

— Ще; млъкнеш ли? — кара ѝ се престорено строго Лоте. — Когато мамичка ти прави косите на плитки, не бива с да плачеш.

— Но аз си нямам мамичка! — ръмжи Луиза. — Затова, ау, затова съм такова кресливо дете, както казва баща ми.

— А той никога ли не те пошляпва отзад? — разпитва обстойно Лоте, като почва да плете плитките.

— Ами! Той толкова ме обича! Как ще ме бие!

— Тези две неща нямат нищо общо едно с друго! — забелязва премъдро Лоте.

— А на това отгоре умът му е зает с разни други неща.

— Достатъчно е едната му ръка да е свободна.

Двете прихват да се смеят.

Ето че плитките на Луиза са готови и двете деца с пламнал поглед се влизат в огледалото. Лицата им сияят като коледни елхи. В огледалото се оглеждат две съвършено еднакви момичета! От огледалото ги гледат две съвършено еднакви момичета!

— Като сестри! — пошепва въодушевено Лоте. Еква обедният гонг.

— Ех, че весело ще бъде! — виква Луиза. — Тръгвай! Двете напускат тичешком умивалнята. И се държат за ръце.

Другите деца отдавна са насядали. Само местата на Луиза и Лоте са още празни.

И ето вратата се отваря и се появява Лоте. Тя сяда без колебание на стола на Луиза.

— Слушай — предупреждава я Моника. — Това място е на Луиза. Спомни си за глезена си!

Момичето само свива рамене и започва да се храни.

Вратата се отваря наново и... ха, дявол да го вземе! — Лоте, цяла-целеничка, влиза още веднъж! Без да променя изражението на лицето си, тя се запътва към последното празно място и сяда.

Другите момичета на масата зяпват от почуда. А ето че и децата от съседните маси започват да гледат нататък. Наскачват от местата си и се натрупват около двете Лоти.

Напрежението спада едва когато и, двете прихват да се смеят. Не минава дори минута вече цялата зала ехти от многогласен детски смях.

Госпожа Мутезиус сбръчква чело.

— Каква е тази врява?

Тя става и с царствено строг поглед тръгва да види каква е тази страшна глъчка. Но когато се озовава до двете момиченца с плитките, гневът ѝ се стопява като сняг на слънце. И тя пита развеселена:

— Е, коя от вас сега е Луиза Палфи и коя Лоте Кьорнер?

— Не казваме! — отвръща една от двете Лоти и намигва.

Отново еква звънък смях.

— Но за бога! — провиква се със смешно отчаяние госпожа Мутезиус. — Какво ще правим сега?

— Може би — предлага втората Лоте със задоволство, — може би все пак някой ще познае?

Щефи маха ръка във въздуха — също като момиче, което гори от нетърпение да издекламира стихотворение.

— Нека да кажа! — вика тя. — Труде е в един и същи клас с Луиза! Тя да отгатне!

Труде колебливо излиза на преден план, оглежда изпитателно ту едната, ту другата Лоте и клати безпомощно глава. След секунда обаче по лицето ѝ плъзва хитра усмивка. Тя дръпва порядъчно силно плитката на по близко стоящата Лоте — и в следния миг изплющява плесница.

Хванала бузата си, Труде вика възторжено:

— Тази беше Луиза!

С това всеобщото веселие достига връхната си точка.

Луиза и Лоте получават разрешение да отидат в близкото село. „Двойната Лоте“ трябва непременно да бъде увековечена на снимка. За

да изпратят снимки у дома! Има да се чудят там!

След първоначалното си смайване фотографът — някой си господин Айпелдауер — свърши добра работа. Направи шест различни снимки. След десет дни пощенските картички ще бъдат готови.

А когато момиченцата си отиват, той казва на жена си:

— Знаеш ли какво? Ще взема накрай да пратя няколко гланцирани копия на някой илюстриран вестник или списание. Понякога списанията се интересуват от такива работи!

Вън, пред ателието му, Луиза разплита „глупавите“, си плитки, защото тази скромна прическа разваля настроението ѝ. И когато разтърсва отново своите къдрици, темпераментът ѝ се възвръща. Тя поканва Лоте на чаша лимонада. Лоте се дърпа. Тогава Луиза казва енергично:

— Ще слушаш! Завчера татко ми изпрати нови пари за харчене. Хайде, тръгвай!

И тъй, те се запътват към лесничейството, сядат в градината, пият лимонада и бърбят. Има толкова неща за разказване, за питане и за отговаряне, когато две малки момичета току-що са станали приятелки!

Кокошките тичат насам-натам между масите на заведението, кълват тук-там по нещичко и кудкудякат. Старо, ловджийско куче подушва двете посетителки и няма нищо против присъствието им.

— Отдавна ли е умрял баща ти? — пита Луиза.

— Не зная — казва Лоте. — Мама никога не говори за него... а пък не ми се ще да питам.

Луиза кимва.

— И аз никак вече не си спомням мама. По-рано на татковото пиано имаше една голяма нейна снимка. Веднъж той ме свари, когато я гледах. И на другия ден снимката изчезна. Вероятно я е заключил в работната си маса.

Кокошките кудкудякат. Ловджийското куче дреме. Едно малко момиченце, което няма татко, пие лимонада с друго малко момиченце, което няма майка.

— Нали си деветгодишна? — пита Луиза.

— Да — кимва Лоте. — На 14-ти октомври ще навърша десет.

Изведнъж Луиза се изправя като свещ.

— На 14-ти октомври ли?

— На 14-ти октомври.

Луиза се привежда напред и прошепва:

— Аз също!

Лоте се вцепенява като кукла. Зад къщата изкукуригва петел. Ловджийското куче се мъчи да лапне една пчела, която бърмчи около него. През отворения кухненски прозорец се чува да пее жената на лесничея.

Двете деца се гледат в очите като хипнотизирани. Лоте преглъща с мъка и пресипнала от вълнение, пита:

— Ами... къде си родена?

Бавно и колебливо, сякаш се страхува, Луиза отвърща:

— В Линц на Дунава.

Лоте прекарва език по пресъхналите си устни.

— Аз също!

В градината е съвсем тихо. Само върховете на дърветата се полюшват. Може би съдбата току-що е прелетяла над градината и ги е докоснала с крилете си. Лоте казва бавно:

— Аз имам в шкафа снимка на... на мама.

Луиза скача.

— Покажи ми я!

Тя дръпва стола на другото момиче и го повлича след себе си към изхода на градината.

— Гледай ти! — виква възмутено някой. — Що за нови моди?

Това е жената на лесничея.

— Пиете лимонада, а пък не плащате, а?

Луиза се изплашва. Рови с трепереци пръсти в малкото си портмоне, тиква в ръката на жената неколkokратно сгъната банкнота и тичешком се връща при Лоте.

— Чакайте да ви върна! — вика жената.

Но децата не я чуват вече. Тичат, сякаш от това зависи животът им.

— Какво ли са намислили тия малки гъски? — промърморва жената.

Сетне тя се прибира в къщи. Старото ловджийско куче се потътря подире й.

В детското леговище Лоте рови нервно в шкафа си. Измъква изпод купчината бельо една снимка и я подава на Луиза, която трепери

с цялото си тяло.

Луиза поглежда боязливо и страхливо снимката. Сетне погледът и се прояснява. Очите ѝ буквално се впиват в женския образ.

Лицето на Лоте е обърнато в очакване към лицето на другото момиченце.

Съкрушена от огромното щастие, Луиза отпуща снимката надолу и блажено кимва. След това я притиска буйно до себе си и прошепва:

— Моята майка!

Лоте обвира с ръка шията на Луиза.

— Нашата майка!

Две малки момиченца се притискат плътно едно до друго. Зад тайната, която току що им се е разкрила, се таят нови загадки, други тайни.

Из сградата проехтява гонгът. Със смях и шум се спускат надолу по стълбите деца. Луиза посяга да остави снимката обратно в шкафа. Лоте казва:

— Подарявам ти я!

Госпожица Улрика е застанала в кабинета пред писалището на ръководителката и от вълнение на двете ѝ бузи са се изписали яркочервени кръгли петна.

— Не мога вече да тая това в себе си! — извиква тя. — Трябва да ви се доверя! Да знаех само какво би трябвало да сторим!

— Е, е — казва госпожа Мутезиус, — какво ви тежи на сърцето, мила?

— Те съвсем не са астрологични близнаци!

— Кой? — пита с усмивка госпожа Мутезиус. — Английският крал и шивачът ли?

— Не! Луиза Палфи и Лоте Кьорнер! Проверих в приемната книга. И двете са родени на един и същи ден в Линц! Това не може да бъде случайност!

— Навярно не е случайност, мила. И аз вече мислих по този въпрос.

— Значи вие знаете? — пита госпожица Улрика и разтваря широко уста, за да си поеме дъх.

— Разбира се! След пристигането на малката Лоте аз я запитах за данните и ѝ ги вписах в книгата; след това ги сравних с рождения ден

и родното място на Луиза. Това беше съвсем естествено, нали?

— Да, да. Ами какво ще стане сега?

— Нищо.

— Нищо ли?

— Нищо! И ако не държите устата си затворена, ще Ви отрежа ушите, мила.

— Но...

— Никакво, „но“! Децата не подозират нищо. Те се фотографираха и ще изпратят снимките у дома. Ако по този начин работата се разнищи, добре! Но вие и аз не бива да играем ролята на съдбата. Благодаря ви за прозорливостта, мила. А сега ми изпратете готвачката.

Докато напуска кабинета, изражението върху лицето на госпожица Улрика не е много умно.

Впрочем противното би било нещо съвсем ново за нея.

ТРЕТА ГЛАВА

Откриване на нови континенти. Загадка след загадка. Разделеното на две име. Една сериозна снимка и едно весело писмо. Родителите ца Шефи се развеждат. Бива ли да се разполовяват децата? Времето минава. То си знае само това.

Взеха ли двете момиченца снимките си от господин Айпелдауер в селото? Отдавна! Осведоми ли се любопитно госпожица Улрика дали са изпратили снимките по домовете си? Отдавна! Кимнаха ли Луиза и Лоте с глави и казаха ли „да“? Отдавна!

И също така отдавна същите тези снимки, разкъсани на мънички парченца, лежат на дъното на тъмнозеленото Бюлзее край Зеебюл! Децата излъгаха госножица Улрика! Те искат да запазят своята тайна за себе си! Двете искат да я потулят и може би пак двете да я извадят наяве! А онзи, който се приближи прекалено много до техните тайни, бива най-безогледно излъгван. Инак не може. Дори Лотхен не чувствава угризение на съвестта. А това значи много.

В последно време двете са се залепили като репей една за друга. Труде, Шефи, Моника, Кристина и останалите момиченца понякога се сърдят на Луиза — ревнуват Лоте. Но каква полза от това? Никаква! Къде ли са се заврели й сега?

Заврели са се в гардеробната. Лоте изважда от шкафа си две еднакви престилки, дава на сестра си едната от тях и докато си връзва втората, казва:

— Мама купи тия престилки от „Берлингер“.

— Аха — прекърва я Луиза. — Това магазинът, на улица „Нойхаузер“ до... как се казваше портата?

— Карлова порта!

— Да, до Карловата порта!

Всяка от двете знае вече доста добре какви са навиците, съученичките, съседите, учителките и жилището на другата! Всичко,

свързано с мама, е тъй страшно важно за Луиза! А Лоте просто умира да научи всичко, абсолютно всичко, което сестра ѝ знае за татко! По цели дни те не говорят за нищо друго. А и вечер с часове шушукат в леглата си. Веляко открива друг, нов континент. Онова, което техният детски небосвод е обгръщал досега, е било, както неочаквано се оказа, само половината от света им!

А когато понякога наистина не се занимават да сглобяват трескаво двете половини, за да могат да видят цялото, вълнува ги друга тема, мъчи ги друга тайна: защо родителите им не са вече заедно?

— Отначало те, естествено; са се оженили — обяснява за стотен път Луиза. — И после им са се родили две малки момиченца. И понеже мама се казва Луизалоте, кръстили са едното Дуиза, а другото Лоте. Това, разбира се, е много симпатично! Но тогава сигурно още са се обичали, нали?

— Положително! — казва Лоте. — Само че след това трябва да са се скарали. И са се разделили. Разделили са и нас точно тъй, както преди това името на мама!

— Всъщност трябвало е да ни питат, преди да ни делят!

— Та тогава ние още не сме могли да говорим!

Двете сестри безпомощно се усмихват. После се хващат под ръка и отиват в градината.

Пристигнала е пощата. Навсякъде — в тревата, на зида и по пейките в градината, са насядали малки момиченца и разчитат писма. Лоте държи в ръце снимката на един около тридесет и пет годишен човек и с нежен поглед гледа баща си. Значи тъй изглежда той! И така се стопля сърцето ти, когато имаш истински, жив татко!

Луиза чете онова, което той ѝ пише:

„Мило, едничко мое дете!“

— Ама че дявол — казва тя, като вдига поглед. — А пък много добре знае, че има близнаци! — После продължава да чете:

„Нима съвсем си забравила как изглежда главата на твоето семейство, че искаш снимка от него непременно, още преди края на ваканцията? Отначало бях намислил да ти пратя една снимка от детинството си, на която съм голо бебе и лежа върху една бяла меча кожа. Но ти пишеш, че снимката трябва да бъде нова-новеничка! Е

добре, изтичах веднаха при фотографа, макар всъщност да нямах никакво време, и му обясних точно защо ми трябва толкова бързо снимката. Иначе, рекох, моята Луиза няма да ме познае, когато отида да я посрещна на гарата! За щастие той можа да ме разбере. И ти ще получиш снимката навреме. Надявам се, че не си се качила на главата на госпожицата в колонията, тъй както се качваш на главата на баща си, който ти изпраща хиляди поздрави и те очаква с голямо нетърпение!“

— Хубаво! — казва Лоте. — И весело! А пък на снимката изглежда толкова сериозен!

— Навярно го е било срам да се засмее прел фотографа — предполага Луиза. — Пред чужди хора той винаги се прави на строг. Но когато сме сами, понякога става много забавен.

„Лоте държи здраво снимката.“

— Значи наистина мога да я запазя?

— Естествено — казва Луиза. — Та нали затова писах да ми я прати!

Бузестата Щефи седи на една пейка, държи в ръката си писмо и плаче. При това не издава нито звук.

Сълзите се търкалят безспир по закръгленото, неподвижно детско лице.

Труде се задава бавно, спира любопитно пред пейката, сяда до Щефи и я гледа въпросително.

Идва и Кристина и сяда от другата ѝ страна.

Приближават се Луиза и Лоте и застават прави.

— Какво ти е? — пита Луиза.

Щефи продължава да плаче беззвучно. Внезапно навежда глава и казва монотонно:

— Родителите ми се развеждат!

— Каква подлост! — виква Труде. — Изпращат те най-напред на летовище, а после вършат такова нещо! Зад гърба ти!

— Татко като че ли обича друга жена — хълца Щефи.

Луиза и Лоте бързо отминават. Това, което току-що са чули, вълнува силно умовете им.

— Нашият татко — пита Лоте, — няма друга жена, нали?

— Не — отвръща Луиза, — инак бих знаела.

— Може би някоя, с която не е женен? — пита Лоте колебливо.

Луиза поклаща отрицателно къркосата си глава.

— Познати, разбира се, има. Жени също. Но с никоя от тях не е на ти! А как е положението с мама? Има ли мама някой... някой добър приятел?

— Не — казва Лоте уверено. — Мама има само мен и работата си и не иска нищо повече от живота; тъй казва тя.

Луиза поглежда в недоумение сестра си.

— Добре, но защо са се развели тогава?

Лоте размишлява.

— Може би изобщо не са ходили в съда, както сега ще ходят родителите на Шефи?

— Защо татко е във Виена, а мама в Мюнхен? — пита Луиза. — Защо са ни разполовили?

— Защо — продължава да се рови Лоте — не са ни казвали никога, че всъщност ние не сме сами, а близначки? И защо татко не ти е казал, че мама е жива?

— И мама е премълчавала пред теб, че татко е жив!

Луиза слага ръце на хълбоците си.

— Хубави родители си имаме, а? Е, почакай, ще ги наредим ние и двамата! Ще има да се чудят.

— Не бива да правим това — казва Лоте плахо. — Нали сме само деца!

— Само ли? — пита Луиза и отмята глава назад.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Пълнени палачинки, какво ужасно нещо! Тайнствените тетрадки. Пътят до училище и целувки за „лека нощ“. В ход е едно съзаклятие. Градинското увеселение като генерална репетиция. Сбогом на Зеебюл край Бюлзее.

Ваканцията клони към своя край. Купчините чисто бельо в шкафовете са се стопили. Тъгата, че скоро ще трябва да се напуска детското летовище, и радостта; от завръщането у дома нарастват равномерно.

Госпожа Мутезиус подготвя малко прощално увеселение. Бащата на едно от момиченцата, собственик на магазин, е изпратил голям сандък с лампиони, гирлянди и много други неща. Сега прислужничките и децата са се заели усърдно да почистят верандата и градината, както е редно. Мъкнат от дърво на дърво леки стълби, закачват сред шумата пъстри фенерчета, промушват от клон на клон гирлянди и приготвяват томболата на една дълга маса. Други пишат на малки листчета печеливши номера. Първа главна печалба: чифт летни кънки със сачмени лагери!

— Но къде са къдриците и плитките? — пита госпожица Улрика. (Тъй наричат напоследък Луиза и Лоте.)

— Ох, те ли! — казва Моника неодобрително. — Сигурно пак седят някъде в тревата и си държат ръцете, за да не ги отвее вятърът!

Близначките не седят някъде в тревата, а в градината на лесничейството. И не се държат за ръцете — нямат никак време за това, — а са разтворили пред себе си малки тетрадки, хванали са в ръце моливи и тъкмо в момента Лоте диктува на Луиза, която усърдно драще.

— Мама обича най-много супа от фиде с говеждо месо. Говеждото месо ще взимаш от месаря Хубер. Четвърт кило, с ребра; хубаво прошарено, с тлъстина.

Луиза вдигна глава.

— Месарят Хубер, ъгълът на улица „Макс Емануел“ и на улица „Принц Ойген“ — издекламира тя.

Лоте кимва доволна.

— Готварската книга е в кухненския шкаф, в най-долното чекмедже, съвсем в ляво. А в книгата са всички рецепти, които мога да готвя.

Луиза записва:

„Готварската книга в кухненския шкаф...най-долното чекмедже...съвсем вляво...“

После се облакътява и казва:

— Дяволски ме е страх от готвенето! Но може би ако първите дни не тръгне както трябва, ще мога да кажа, че през ваканцията съм забравила да готвя, а?

Лоте кимва колебливо.

— Освен това ако нещо не върви, можеш веднага да ми пишеш. Всеки ден ще ходя на пощата и ще питам не е ли пристигнало нещо!

— И аз — казва Луиза. — Но пиши по-често! И яж здравата в „Империал“! Татко винаги толкова се радва, когато ми се услажда!

— Глупавото е, че най-много обичаш палачинки! — мърка Лотхен. — Ех, няма що! Но бих предпочела телешки шницел и гулаш!

— Ако още първия ден изядеш три или четири, или пет палачинки, после можеш да кажеш, че си си отяла за цял живот — предлага Луиза.

— Става! — отвърща сестра ѝ, макар че и се повдига още при самата мисъл за пет палачинки. Какво да прави, като никак не ги обича!

Сетне двете пак се надвесват над тетрадчиците си и на смени изслушват имената на съученичките си, реда за сядане в клас, навиците на учителката и точния път до училището.

— На тебе е по-лесно с пътя до училището, — казва Луиза. — Просто ще кажеш на Труде да дойде да те вземе първия ден. Тя понякога идва. И тогава ще си ходиш спокойничко след нея и ще запомниш улиците и разните там подробности.

Лоте кимва. Но внезапно се изплашва.

— Как не съм ти казала още... Не забравяй, когато мама те слага да спиш, да я целунеш за „лека нощ“!

Луиза гледа съсредоточено пред себе си.

— Няма нужда да го записвам! Това положително не ще забравя!

Забелязахте ли какво се заплита? Близначките все още не искат да кажат на родителите си че знаят всичко. Не искат да заставят татко и мама да взимат решения. Долавят, че нямат право за това. И се страхуват, че решенията на родителите могат да разрушат пак — тутакси и веднъж, завинаги — тъй отскорошното им сестринско щастие. Ала сърчицата им не могат да се примирят и с другото: да се завърнат там, отгдето са дошли, сякаш не се е случило нещо! Да продължат да живеят сред оная половина от живота, която родителите им са определили, без да ги попитат! Не! Накратко казано, в ход е едно съзаклятие! Ето как изглежда фантастичният им план, породен от копнеж и от жажда за приключения: двете ще разменят по между си дрехите, прическите, куфарите, престилките и съществуването си. Със скромни плитки (а и иначе скромна, доколкото може) Луиза ще се „върне“ при мама, която познава само от една снимка! А Лоте, с разпуснати коси и колкото може по-весела и игрива, ще отпътува при татко във Виена!

Подготовката за предстоящото приключение е изчерпателна. Малките тетрадки са изпълнени от край до край с бележки. Ако загазят или пък се случат важни, непредвидени събития, ще си пишат „до поискване“.

Може би в края на краищата, като внимават хубаво и двете, ще им се удаде дори да разгадаят защо родителите им живеят разделени. И може би след това, през някой хубав, чудно хубав ден, те пак ще бъдат заедно и заедно с двамата си родители... но за това не смеят още дори да помислят, камо ли да говорят.

Градинското увеселение в навечерието на отпътуването е определено за генерална репетиция. Лоте се явява като къдрокоса, палава Луиза, Луиза — с плитки като послушна Лоте.

И двете играят отлично ролите си. Никой не забелязва нищо! Дори Труде, съученичката на Луиза от Виена!

И двете умират от удоволствие, като се викат една друга със собствените си разменени имена. Лоте скача и се премята от радост. А Луиза се преструва на тиха и кротка — същинска божа кравичка.

Лампионите блестят сред лятната тъма на дърветата Гирляндите се полюшват във вечерния вятър. Увеселението и ваканцията клонят към своя край. След томболата се раздават печалбите. Щефи,

горкичката, печели първата награда — летните кънки със сачмени лагери. (По-добре малка, отколкото никаква утеха!)

Накрая, верни на ролите си, всяка от двете сестри заспива в леглото на другата и от вълнение и двете сънуват небивалици. Лоте например е посрещната на перона на Виенската гара от една снимка на баща си, по-голяма от човешки ръст. А до снимката, с бяла шапка на главата, стои хотелиерският готвач с цяла количка палачинки, над които се издига пара — бррр!

На другата сутрин, още в ранни зори, в железопътната станция Егерн, близо до Зеебюл край Бюлзее, влизат два влака, които идват от съвсем противоположни посоки. Десетки момиченца нахълтват с писукане в клетата.

Лоте се надвесва през прозореца. От един прозорец на другия влак маха Луиза. И двете се стараят с усмивки да си вдъхнат смелост. Сърцата туптят. Все повече ги завладява треска, сякаш са млади артисти пред първото си представление. И ако сега локомотивите не съскаха и не пухтяха вече, може би момиченцата в последния миг щяха...

Но не, думата има разписанието на влаковете. Началник-гарата издига своя жезъл. Влаковете потеглят едновременно.

Детски ръце махат за сбогом.

Лоте заминава като Луиза за Виена.

А Луиза — като Лоте за Мюнхен.

ПЕТА ГЛАВА

Едно дете седи на куфар. Самотните чичковци от „Империял“. За Пеперл и за безпогрешния инстинкт на животните. „Луиза“ пита може ли да маха с ръка в операта. Аритметични грешки в домакинската книга. На Шърлей Темпъл не позволявали да гледа собствените си филми. Сложният душевен живот на господин диригента Палфи.

Мюнхен. Главната гара, шестнадесети перон.

Локомотивът спира и се мъчи да си поеме дъх. Сред потока от пътници са се образували островчета от посрещачи. Малки момиченца се хвърлят на шиите на сияещите си родители. От щастливо и задушевно бърборене хората забравят, че съвсем не са у дома, а още едва на гарата.

Но все пак постепенно перонът се опразва.

И накрая там остава едно-единствено дете, едно дете с плитки и панделки. До вчера то имаше къдрици. До вчера се казваше Луиза Палфи.

Най-сетне момиченцето сяда на куфара си и здраво стисва зъби. Не е детска игра това — да чакаш на гарата на някакъв чужд град майка си, която познаваш само по снимка и която не идва!

Госпожа Луизалоте Палфи, по баща Кьорнер, която от шест години и половина (след развода си) отново се казва Луизалоте Кьорнер, се е забавила в издателството на „Мюнхенско илюстрирано списание“ — гдето работи като фоторедактор — поради новопристигналия материал за актуалните страници.

Най-сетне тя успява с мъка да вземе такси. Най-сетне се сдобива с перонен билет. Най-сетне стига тичешком до перон 16.

Перонът е празен.

Не! Съвсем, съвсем в дъното, на един куфар е седнало някакво дете! Младата жена се понася по перона вихрено като пожарникарска кола!

Коленете на малкото момиченце, седнало на куфара, се разтреперват. Неподозирано чувство завладява детското сърце. Тази млада, засияла от щастие, тази истинска, вихрена, жива жена — та това е мама!

— Мамо!

Луиза се спуска срещу жената и с разперени ръце се хвърля на шията ѝ.

— Моето малко къщовниче! — шепне през сълзи младата жена. — Най-сетне, най-сетне си пак при мен!

Мъничката детска уста страстно целува мекото ѝ лице, нежните ѝ очи, устните, косата елегантната ѝ шапчица. Да, дори шапчицата!

Както в ресторанта и бирхалето, тъй и в кухнята на хотел „Империал“ във Виена владее доброжелателно вълнение. Любимката на постоянните посетители и на служещите, дъщерята на оперния диригент Палфи, отново е тук!

Лоте, пардон, Луиза седи, както са свикналида я вижда всички, върху двете дебели възглавници на своя стол самоотвержено яде пълнени палачинки.

Постоянните посетители на заведението идват до масата един след друг, погалват къдриците на малкото момиче, потупват го нежно по раменете, питат го доволно ли е от летуването, казват, че сигурно все пак при татко, във Виена, е най-добре, и оставят на масата най-различни подаръци: захарчета, шоколади, бонбони, цветни моливи, а един от тях дори изважда от джоба си малко старомодно несесерче за шиене и смутено казва, че било още от покойната му баба. Сетне кимат на диригента и се връщат обратно на масите си. Днес най-сетне яденето наистина ще се услади на тия самотни чичовци!

Разбира се, обедът се услажда най-много на самия господин диригент. Той, който винаги е отдавал толкова голямо значение на нуждата от самота за всички „истински артистични натури“ и който винаги е смятал изтеклия си брак за подхлъзване в еснафщината, днес изведнъж усеща в сърцето си някаква съвсем „неартистична“ топлина и уютност. И когато дъщеря му, плахо усмихната, хваща ръката му, сякаш се страхува, че баща и може да избяга, на гърлото му засяда бучка, макар че всъщност яде месо, а не тестени топки.

Ах, но ето че пак се носи келнерът Франц, с нова палачинка!

Лоте разтърсва къдриците си.

— Не мога повече, господин Франц!

— Но, Луизерл! — казва с укор келнерът. — Та това е едва петата!

След като господин Франц се е отправил леко загрижен назад към кухнята заедно с петата, палачинка, Лоте събира смелост и казва:

— Знаеш ли, татко... От утре ще ям винаги това, което ядеш ти!

— Ха! — възкликва господин диригентът. — Ами ако ям свинска пача? Нали не можеш да я понасяш! Става ти лошо от нея.

— Ако ядеш свинска пача — отвърща тя съкрушена, — тогава аз ще ям пак палачинки. — (Не било толкова просто да бъдеш собствената си сестра!) А сега?

Сега се появява доктор Щробъл с Пеперл. Пеперл е куче.

— Я виж кой се е върнал, Пеперл! — казва усмихнато господин докторът. — Върви да кажеш „добър ден“ на Луизерл!

Пеперл размахва опашка и усърдно дотичва до масата на Палфи, за да каже „добър ден“ на старата си приятелка Луизерл.

Вятър! Когато стига до масата, Пеперл подушва малкото момиче и бързо се оттегля при господин Щробъл никакво „добър ден“.

— Глупаво добиче! — забелязва сърдит той. — Да не познае най-добрата си приятелка! Само защото е била за няколко седмици в провинцията! А пък хорала седнали да ми разправят големи приказки за безпогрешния инстинкт на животните.

А Лотхен си казва наум:

„Добре, че докторите не са умни като Пеперл!“

Натоварени с подаръците от посетителите на ресторанта, с куфара, куклата и банската чанта, господин диригентът и дъщеря му пристигат в своя дом на „Ротентурмщрасе“. И Рези, икономката на Палфи, просто не смогва да се овладее от радост.

Ала Лоте знае от Луиза, че Рези е неискрен човек и винаги се преструва. Разбира се, татко не забелязва нищо. Мъжете никога нищо не забелязват!

Той измъква от порфейла си един билет, дава го на дъщеря си и казва:

— Довечера ще дирижирам „Хензел и Гретел“ от Хумпердинк. Рези ще те доведе до театъра и след края на представлението ще те върне в къщи.

— О! — засиява Лоте. — Ще мога ли да те виждам от мястото си?

— Разбира се.

— Ами ти ще поглеждаш ли сегиз-тогиз към мен?

— Естествено!

— А бива ли да ти махам лекичко с ръка, когато поглеждаш?

— И аз ще ти махам, Луизерл.

Сетне иззвънява телефонът.

От другия край на жицата се чува женски глас. Отговорите на бащата са доста кратки. Но след като оставя слушалката, той, доста се разбързва. Трябва да остане за няколко часа сам, за да композира. Защото в края на краищата той не е само диригент, а и композитор. А в къщи не може да композира.

Не, за тази цел той има ателие на „Рингщрасе“. И тъй...

— Довиждане утре на обед в „Империял“!

— Значи, бива да ти махам с ръка в операта, татко?

— Разбира се, детето ми. Защо не?

Бащата слага една целувка по сериозното детско челце и шапката на ъгловатата си артистична глава.

После затваря вратата.

Момиченцето отива бавно до прозореца и угрижено размишлява за живота. Майка ѝ не бива да работи в къщи. Баща ѝ не може да работи в къщи. Не е лесно да имаш на главата си родители!

Но тъй като Лотхен е решително и практично същество — и то не само благодарение на майчиното възпитание, — скоро изоставя размишленията. Въоръжена с бележника, тя започва систематично да открива за себе си стая по стая хубавото старовиенско жилище според дадените от Луиза сведения.

След като привършва изследователското си пътешествие, тя по стар навик сядва до кухненската маса и пресмята ред по ред разходите, подредени на колонки в домакинската книга.

При това и правят впечатление две неща: първо икономката Рези почти на всяка страница е бъркала. И, второ — всеки път грешката е била в нейна полза!

— Ха, това пък какво е?

На кухненската врата е застанала Рези.

— Проверяхах сборовете в книгата ти — казва тихо, но твърдо Лоте.

— Що за нови моди? — пита сърдито Рези. — Смятай си в училище, където трябва!

— Отсега нататък винаги ще проверявам сметките ти — казва меко детето и скача от кухненския стол. — Ние учим в училището, но не за училището; тъй ни каза учителката.

И след това гордо излиза през вратата. Рези гледа смаяно подир момиченцето.

Многоуважаеми малки и големи читателки и читатели! Вярвам и се опасявам, че вече дойде време да ви кажа нещо за родителите на Луиза и Лоте и преди всичко — как на времето се стигна до техния развод.

Ако тъкмо на това място някой възрастен надникне през раменете ви в книгата и извика: „Ах, този човек! Как може, за бога, да разказва такива неща на деца!“, тогава прочетете му, моля ви се, следното:

„Като малко, седем-осемгодишно момиченце, Шърлей Темпъл била вече филмова звезда, прочута по цялата земя, и фирмите печелели с нея много милиони долари. Но когато веднъж Шърлей поискала да отиде с майка си на кино, за да види един филм с Шърлей Темпъл, не я пуснали в салона.

Била още малкд. Забранено било. Тя бивало само да играе във филми. Това и се позволявало. За това била достатъчно голяма!“

Ако възрастният, който наднича през рамото ви, не разбере примера с Шърлей Темпъл и връзката с родителите на Луиза и Лоте и техния развод, тогава поздравете го от мен и му кажете от мое име, че на света има прекалено много разведени родители и прекалено много деца, които страдат от това! И че има твърде много други деца, които страдат, защото родителите им не са се развели!

Но щом децата бива да страдат поради подобни положения, тогава прекалено деликатно и опако е да се смята, че не бива да се поговори с тях в разумна и понятна форма по тия въпроси.

И тъй, господин диригентът Лудвиг Палфи е човек на изкуството, а всеизвестно е, че хората на изкуството са странни твари. Наистина той не носи широкопола шапка, нито артистична,

вратовръзка. Напротив, облечен е съвсем прилично, спретнато и почти елегантно.

Но душевният му живот е нещо сложно! Да, душевният му живот е много особен! Хрумне ли му някоя музикална идея, той трябва на минутата да бъде сам, за да може да я запише и оформи композиционно. А възможно е такава идея да му хрумне тъкмо когато е в някаква голяма компания! „Къде изчезва Палфи?“ — пита сетне домакинът. И някой отговаря: „Сигурно пак му е хрумнало нещо!“ Домакинът се усмихва сладникаво-кисело, а в себе си помисля: „Какъв дървенияк! Та може ли да бягаш така всеки път, когато ти хрумне нещо?“ Но диригентът Палфи може!

Точно така бягаше той и от собствения си дом на времето, когато беше още женен — тогава, когато бе едновременно и млад, и влюбен, и амбициозен, и блажен, и побъркан. А когато малките близначки започнаха да грачат денонощно в жилището и виенските филхармоници свиреха за пръв път първия му концерт за пиано, той чисто и просто нареди да вдигнат пианото от дома му и да го закарат в едно ателие на „Ринга“, което бе наел в артистичното си отчаяние!

И понеже по онова време беше цял изпълнен с идеи, той започна да се връща твърде рядко при жена си и при ревливите близначета.

Всичко това не се стори никак весело на едва двадесетгодишната Луизалоте Палфи, по баща Кьорнер. И когато до нейните едва двадесетгодишни уши стигна мълвата, че господин съпругът ѝ не пише само ноти в ателието си, ами изучава и роли с разни оперни певици, които го намирали много мил, тя възмутена подаде молба за развод!

Лесно се отърва господин диригентът, който бе толкова, загрижен за творческото си усамотение! Сека вече можеше да бъде сам, колкото си искаше. Грижите за близначето, което му остана след развода, пое една добра бавачка в дома му на „Ротентурмщрасе“. А за самия него в ателието на „Ринга“ не се грижеше никой — точно както беше копнял открай време! Ала сега изведнъж и това не му беше вече по угодата. О, тия артисти! Наистина не знаят какво искат!

Както и да е, той продължи да композира и да дирижира, усърдно и от година на година ставаше все по-прочут. А започнеше ли да го гризе съвестта, можеше да отиде в другото, жилище и да поиграе с дъщеричката си Луиза.

Винаги когато в Мюнхен имаше концерт, на който се изпълняваха нови произведения на Лудвиг Палфи, Луизалоте си купуваше билет, сядаше, свела глава, на някой от последните евтини редове и долавяше от музиката на своя бивш съпруг, че той не беше станал щастлив човек. Въпреки успехите си. И въпреки самотата.

ШЕСТА ГЛАВА

Къде е магазинът на госпожа Вагенталер? Не, готвенето не може да се забрави.

Лоте маха с ръка в операта. Дъжд от бонбони. Първата нощ в Мюнхен и първата нощ във Виена. Един забележителен сън, в който госпожица Герлах се явява като вещица. На родителите е позволено всичко! „Незабравка“, Мюнхен 18!

Госпожа Луизалоте Кьорнер едва успя да заведе дъщеря си в мъничкото жилище на улица „Макс Емануел“. Сетне тя трябваше веднага — много неохотно и много бързо — да отиде в издателството. Чакаше я работа. А работата не бива да чака.

Луиза — грешка! — Лоте се поогледа из жилището, за да го проучи. После взе ключовете, портмонето и една пазарска мрежа. И вече прави покупки.

Купува от месаря Хубер на ъгъла на улица „Принц Ойген“ половин килограм говеждо месо — от ребрата, хубаво прошарено с тлъстина, с малко бъбрек и няколко кокала.

А сега трескаво търси магазина на госпожа Вагенталер, за да вземе зарзават за супа, фиде и сол.

И Ани Хаберзецер зяпва от учудване, когато вижда своята съученичка Лоте Кьорнер да стои посред улицата и усилено да прелиства някаква тетрадка.

— По улицата ли почна вече да готвиш домашните си упражнения? — пита тя любопитно. — Та днес е още ваканция!

Луиза смутено вперва поглед в момичето. Глупава работа е да говориш с някого, когато би трябвало, да познаваш добре, макар да не си го виждала никога в живота си! Най-сетне тя се съвзема и казва:

— Здравей! Ще дойдеш ли с мене? Трябва да отида до госпожа Вагенталер да купя зарзават за супа.

След това хваща под ръка приятелката си — да знаеше прне как е малкото му име на това същество, покрито цялото с лунички! — и я оставя незабелязано за самата нея да я отведе до магазина на госпожа Вагенталер.

Естествено, госпожа Вагенталер се радва, че Лотхен Кьорнер се е завърнала от летуване и че бузките ѝ толкова са се зачервили! Когато покупката е приключена, всяко от момиченцата получава по един бонбон и бива натоварено да носи много поздравии на госпожа Кьорнер и на госпожа Хаберзецер.

Камък пада от сърцето на Луиза. Най-йегне тя вече знае, че другото момиче е Ани Хаберзецер! В традицията пише:

„Ани Хаберзецер, бях ѝ сърдита три пъти, защото бие помалките деца, особено Илзе Мерк, най-дребната в класа.“) Е с това вече може да се подхване нещо!

Ето защо, когато се разделят пред къщната врата, Луиза казва:

— Докато не съм забравила, Ани. Три пъти съм ти се сърдила заради Илзе Мерк и прочее... знаеш вече. Следния път няма само да ти се сърдя, ами...

При това прави недвусмислено движение с ръка и се прибира.

„Ще видим — мисли разярена Ани, — още утре ще видим! Тази трябва да се е побъркала през ваканцията!“

Луиза готви. Вързала си е една мамина престилка и тича като пумпал ту към крановете за светилния газ, над чиито пламъци са поставени тенджери, ту към масата, върху която лежи отворена готварската книга.

Вдига постоянно капациите на тенджерите. Изтръпва, когато врящата вода прелее със съскане. Колко сол трябва да се сложи във водата с фидето? „Половин лъжичка!“ Колко подправка? „Една щипка!“ Колко е, за бога, една щипка? И после: „Да се настърже мушкатовото орехче!“ Къде ли е тикнато Мушкатовото орехче? Къде е рендето?

Момиченцето рови из чекмеджетата, качва се по столовете, поглежда във всички буркани, вира се в часовника на стената, скача от стола, грабва вилица, вдига един капак, изгаря си пръстите, изквичавя, мушка с вилицата говеждото месо — не още не е омекнало!

Спира се като вкаменена с вилица в ръка. Какво още трябваше да потърси? А, да мушкатовото орехче и рендето!

Я, какво е това, дете лежи тъй мирно до готварската книга? Корените за супа! Божичко, та нали трябва да ги очисти и сложи в бульона! И тъй, хвърляй вилицата, грабвай ножа!

Дали е увряло вече месото? А къде са мушкатовото ренде и орехът? Глупости, рендето и мушкатовият орех?

Корените за супата трябва най-напред да се измият на чешмата. И морковът трябва да се остърже. Ау, при това, разбира се, не бива да се порязват пръстите! А щом омекне месото, трябва веднага да се извади от тенджерата. А след това, за да се махнат кокалите, трябва цедилка!

А след половин час пристига мама! И двайсет минути преди това във врящата вода трябва да се сипе фидето! А какъв хаос е само в кухнята! Ами мушкатово орехче? Ами рендето! Ами цедката? Ами... ами... ами...

Луиза безпомощно се отпуца на един кухненски стол, Ах, Лотхен! Не било толкова лесно да бъдеш сестра си! Хотел „Империал“! ... Доктор Щробъл... Пеперл... Господин Франц... И татко... татко... татко...

А часовникът продължава да отмерва секундите.

След двадесет и девет минути ще дойде мама!. След двадесет и осем!

Луиза решително свива пестници и се надига отново, готова за действие. „Ще видим сега!“ — изръмжава тя.

Ала готварството е специална работа. Решителността е достатъчна може би само за да скочиш от някоя висока кула. Но за да сготвиш фиде с говеждо месо, трябва нещо повече от решителност и силна воля!

И когато, изморена от дневните си грижи, госпожа Кьорнер се завръща у дома, тя не свари там своето усмихнато къщовниче — пази боже! — а една напълно изтощена, клета човешка купчинка, едно объркано, смутено, смазано Нещо, от чиято изкривена за плач уста се чува:

— Не ми се карай, мамо! Струва ми се, че не мога да готвя вече!

— Но Лотхен, готвенето не се забравя! — извиква смаяна майка й.

Ала няма време за чудене. Трябва да се изтрият детските сълзи, да се оправи на вкус бульонът, да се сложи в него преврялото месо, да се извадят от бюфета чинии, вилици и ножове и още много други неща.

Когато най-сетне седят под лампата в дневната стая и ядат супа с фиде, майка ѝ окуражително казва:

— Всъщност много е вкусно, нали?

— Да? — плаха усмивка пропълзва по детското лице. — Наистина ли?

Майка ѝ кима с глава и мълчаливо и се усмихва.

Луиза си поема дъх и изведнъж на самата нея супата и се услажда, както никога досега. Въпреки хотел „Империял“ и палачинките!

— През следните дни ще готвя аз — казва майка ѝ. — А ти ще внимаваш добре. Така скоро пак ще можеш да готвиш, както преди ваканцията.

Детето кима усърдно с глава.

— Може би дори по-добре! — казва малко нескромно то.

През това време, облечена в най-хубавата рокля на Луиза, Лоте седи притисната до кадифения парапет на една от ложите във Виенската Държавна опера, отправила пламнал поглед долу към оркестъра, гдето диригентът Палфи дирижира увертюрата към „Хензел и Гретел“.

Татко изглежда великолепно във фрак! И как го слушат музикантите, макар че между тях има ѝ съвсем възрастни господа! Като им се закани с палката си, те свирят, колкото могат по-силно. А пък когато поиска да свирят тихо, почват да шепнат като тих вечерник. Сигурно се страхуват много от него! А той преди мъничко тъй радушно махна с ръка към ложата!

Вратата на ложата се отваря.

Влиза елегантна млада дама — роклята ѝ шумоли. Тя се усмихва на детето, което вдига поглед към нея.

Лоте се извъръща плахо и отново започва да следи как татко дресира музикантите.

Младата дама изважда оперен бинокъл. И кутия шоколадени бонбони. И програма. И пудриера. Не престава да трупва, докато

кадифеният парапет на ложата не заприлича на витрина.

Когато увертюрата свършва, публиката ръкопляска. Господин диригентът Палфи се покланя няколко пъти. И после, когато вдига отново диригентската палка, той пак поглежда нагоре, към ложата.

Лоте махва плахо с ръка. Татко се усмихва още по-нежно от преди. Изведнъж Лоте забелязва, че не само тя, а и дамата до нея маха с ръка.

Дамата маха на татко? Може би татко заради нея, а съвсем не заради дъщеря си се усмихва толкова нежно? Ами защо Луиза не ѝ е казала нищо за тая чужда жена? Дали татко не я познава отскоро? Но как може тя тогава да му маха толкова интимно? Детето си повтаря наум: „Още днес да пиша на Луиза. Дали знае нещо. Утре преди училище — на пощата. До поискване: «Незабравка», Мюнхен 18!“

След това завесата се вдига и съдбата на Хензел и Гретел събужда силно съчувствие у малкото момиче. Лотхен затаява дъх. Там долу родителите изпращат двете си деца в гората, за да се отърват от тях. А при това те толкова обичат децата! Как могат тогава да бъдат толкова лоши? Или пък не са лоши? Дали е лошо само това, което вършат. Мъчно им е, че трябва да постъпят така. Ами тогава защо го правят?

Все по-силно вълнение обзема Лотхен — разполовената и сменена близначка. Без сама да съзнава, конфликтът на нейните чувства се отнася все по-малко до двете деца и родителите им долу на сцената и все повече до самата нея, близначката ѝ и собствените и родители. Бивало ли е те да сторят това, което са сторили? Мама положително не е лоша жена, а и татко съвсем не е лош, но онова, което са направили, е лошо! Дърварят и жена му са били толкова бедни, че не можели да купят хляб за децата си. Ами татко? Беден ли е бил татко?

Когато след малко Хензел и Гретел стигат до къщичката от хрупкави сладкиши, започват да си чупят от нея и се стресват от гласа на вещицата, госпожица Ирена Герлах — тъй се казва елегантната дама — се навежда към детето, доближава кутията е шоколадените бонбони и прошепва:

— Искаш ли и ти да си хруснеш малко?

Лотхен трепва, вдига поглед, вижда пред себе си женското лице и необуздано махва с ръка за защита. При това блъсва кутията и долу в

залата се посипват шоколадени бонбони! Няколко глави се обръщат нагрре. Сподавен смях се примесва с музиката.

Госпожица Герлах се усмихва смутено и в същото време ядосано.

Детето се вцепенява от страх. То изведнъж е изтръгнато от опасното обаяние на изкуството. Изведнъж се е намерило в опасния обсег на действителността.

— Много извинявайте! — шепне Лотхен. Дамата се усмихва снизходително.

— О, няма нищо, Луизерл! — казва тя.

Дали и тя не е вещица? Само че по-хубава, отколкото онази на сцената?

Луиза за пръв път ляга да спи в Мюнхен. Майка ѝ седи на края на леглото и казва:

— Тъй, Лотхен, лека нощ сега! И да сънуваш нещо хубаво!

— Стига да не съм прекалено изморена — промърморва детето. — Ще дойдеш ли скоро и ти?

До отсрещната стена има едно по-голямо легло. Върху отметнатото одеяло е оставена нощницата на мама, готова за обличане.

— Ей сега! — казва майка ѝ. — Веднага щом заспиш!

Детето обвива ръце около шията и ѝ я целува. После още веднъж. И трети път.

— Лека нощ!

Младата жена притиска мъничкото същество до себе си.

— Как се радвам, че пак си у дома! — шепне тя. — Нали само теб още имам?

Главата на детето се отпуска уморено назад. Луизалоте Палфи; по баща Кьорнер, оправя юрганчето и се вслушва за малко в дишането на дъщеря си. После внимателно става. Връща се на пръсти в дневната стая.

Под настолната лампа е папката. Толкбва много работа има да се върши още!

Намусената Рези настанява за пръв път Лоте в леглото.

След това момиченцето тайно става и написва писмото, което иска да занесе на другата сутрин на пощата. Сетне тихичко се пъхва

обратно в леглото на Луиза и преди да изгаси лампата, оглежда още веднъж на спокойствие детската стая.

Хубаво, просторно помещение с картинки от приказки по стените, с шкаф за играчки, етажерка за книги, с чин за писане на домашните упражнения, голям търговски магазин за игра, изящна старомодна тоалетна масичка, кукленска количка, кукленско легло — нищо не липсва, освен най-важното!

Та не е ли мечтала понякога съвсем тайничко — за да не забележи мама — за такава хубава стая? Сега, когато я има, в сърцето ѝ се влива остра болка, изострена още повече от копнеж и завист. Тя копнее за малката скромна спалня, гдето сега лежи сестра ѝ, копнее за целувката на мама преди лягане, за светлината, която примигва откъм дневната стая, гдето мама работи още, чака с копнеж вратата тихичко да се откряне, да чуе как мама спира до детското креватче, как се примъква на пръсти до своето легло, как се пъхва в нощницата си и се сгушва под юргана.

Ех, ако беше тук леглото на татко! Поне в съседната стая. Може би той хърка. Хубаво би било! Тогава щеше да знае, че той е съвсем наблизко. Но той не е наблизко, а в друг дом, на „Кертнер Ринг“. А може би изобщо не спи още, а седи с елегантната госпожица с шоколадените бонбони в някоя голяма, блестяща зала, пие вино, смее се, танцува с нея, кима ѝ нежно, както днес в операта — на нея, а не на малкото момиче, което щастливо му махаше скришом с ръка от ложата.

Лоте заспива. Сънува. Приказката за бедните родители, които изпратили Хензел и Гретел в гората, понеже нямали хляб; се смесва със собствените ѝ страхове и собствените ѝ неволи.

В този сън Лоте и Луиза седят с разширени от страх очи на общото легло и се взират в някаква врата, през която влизат много хлебари с бели шапки и мъкнат хлябове в стаята. Те струпват хлябовете на купища край стените: Все повече и повече хлебари идват и си отиват. Куповете хляб растат. Стаята става все по-тясна и по-тясна.

След това се явява баща ѝ с фрак и с ръкомахания дирижира парада на хлебарите. Мама бързо влиза вътре и тревожно пита:

— Но, мъжо, какво ще стане сега?

— Трябва да се махнат децата! — крещи сърдито той. — Нямаме вече място! Прекалено много хляб имаме в къщи.

Мама кърши ръце. Децата горко плачат.

— Вън! — вика той й заплашително вдига диригентската си палка.

Леглото покорно се понася към прозореца. Той се разтваря. Леглото хвърква навън. То лети над някакъв голям град, над някаква река, над хълмове, поля, гори и планини. Сетне се спуща отново към земята и казва сред огромен гъсталак, който прилича на джунгла и ехти страховито, от птичи крясъци и рев на диви зверове. Вцепенени от страх, двете малки момиченца се гушат в леглото.

В този миг сред гъсталака се чува тракане и пукот.

Децата се хвърлят по гръб и се завиват презглава. От трънаците излиза вещицата. Но това не е вещицата от оперната сцена, а по-скоро прилича на дамата с шоколадовите бонбони от ложата.

Тя поглежда с бинокъла си към детското легло, кимва с глава, усмихва се извънредно високомерно и плясва три пъти с ръце.

Като по заповед тъмната гора се превръща в слънчева поляна. И на поляната има къща, построена от кутии с шоколадови бонбони и с ограда от шоколадови блокчета. Весело цвърчат птички, из тревата подскажат зайци от марципан и навсякъде блестят златни гнезда, в които има великденски яйца. Малко птиче казва на леглото и толкова хубаво запява, че Лоте и Луиза се осмеляват да се подадат изпод завивката, макар и отначало само до ножовете.

Щом съзират поляната с великденските зайци, шоколадовите яйца и къщата от шоколадови бонбони, те бързо изскачат от леглото и се втурват към оградата. Застават там по дългите си нощнички и се удивяват.

— Специално качество — прочита гласно Луиза — и шоколадови бонбони с орехи! И нуга!

— Има и битер шоколад! — извиква радостно Лоте. (Защото тя и насън не обича да яде сладки работи.)

Луиза си отчупва от оградата голямо парче шоколад.

— С орехи! — казва тя доволно и се готви да отхапе.

В този миг откъм къщата еква смехът на вещицата! Децата се изплашват. Луиза хвърля шоколада.

А ето че мама вече се задава, тика задъхана през поляната голяма ръчна количка, пълна с хлябове.

— Стойте, деца! — вика уплашено тя. — Всичко тук е отровно!

— Бяхме гладни, мамо!

— Ето ви хляб! Не можах да се измъкна по-рано от издателството.

Тя прегръща децата си, иска да ти отведе със себе си. Ала в тоя миг вратата на къщата от шоколадови бонбони се отваря. Появява се бащата с голям трион, каквито имат дърварите, и вика:

— Оставете децата на мира, госпожо Кьорнер!

— Те са мои деца, господин Палфи!

— Но и мои! — изкрещява в отговор той. И докато се приближава, заявява сухо:

— Ще разполовя децата. С триона. Ще взема половин Лоте и една половинка от Луиза. А също и вие, госпожо Кьорнер!

Близначките скокват разтреперани в леглото.

Мама застава пред кревата, разперила отбранително ръце.

— Никога, господин Палфи!

Но баща им я блъсва настрана и започва да реже леглото откъм горния му край. Трионът скърца така, че ти настръхват косите, и сантиметър по сантиметър разрязва леглото надлъж.

— Пуснете се! — заповядва баща им.

Трионът все повече и повече се приближава до здраво оплетените ръце на сестричките. Ей сега ще се вреже в кожата им.

Мама плаче сърцераздирателно.

Чува се кикотенето на вещицата.

Най-сетне детските ръце се пускат.

Трионът минава между тях и прерязва леглото докрай, докато най-сетне то се превръща в две легла, всяко с по четири крака.

— Коя от близначките искате вие, госпожо Кьорнер?

— И двете, и двете!

— Съжалявам! — казва мъжът. — Трябва да има справедливост. Е, щом вие не можете да решите, аз ще взема тая тук! На мен ми е все едно! И без това не ги различавам!

Той посяга към едно от леглата.

— Коя си ти?

— Луизерл! — викна тя. — Но не бива да правиш така!

— Не! — крещи Лоте. — Не бива да ни разполовявате!

— Я си затваряйте устата! — казва строго мъжът. — На родителите е позволено всичко!

И като тегли зад себе си завързано с въженце едно от леглата, той се отправя към къщата от шоколадови бонбони. Шоколадовата ограда се отваря от само себе си, за да, му стори път.

Луиза и Лоте отчаяно си махат.

— Ще си пишем! — крещи Луиза.

— До поискване — вика Лоте. — „Незабравка“, Мюнхен 18!

Татко и Луиза изчезват в къщата. След това, сякаш пометена, изчезва и самата къща.

Мама прегръща Лоте и тъжно казва:

— Сега двете сме сам-самичкина света! Внезапно тя се взира несигурно в детето.

— Кое от моите деца си ти? Приличаш на Лоте!

— Да, аз съм Лоте!

— Не, изглеждаш като Луиза.

— Да, аз съм Луиза.

Майката уплашено поглежда детето си в лицето и — странно! — проговорва с татковия глас:

— Веднъж плитки, веднъж къдрици. Еднакви носове, еднакви главици!

Изведнъж Лоте вижда, че отляво има плитка, а отдясно — къдрици като Луиза. От очите ѝ потичат сълзи. И тя безутешно промълвя:

— Сега вече самата аз не зная коя от двете съм! Ах, аз, клетата половинка!

СЕДМА ГЛАВА

Минали са седмици. Пеперл се е примирил с положението. В палачинките няма кокали. Всичко се е променило, особено Рези. Диригентът Палфи преподава уроци по пиано. Госпожа Кьорнер сама се упреква. Ани Хаберзецер изяжда няколко плесници. Една неделна почивка, по-хубава от всичко друго на света.

Минали са седмици от онзи пръв ден и онази първа нощ в непознатия свят сред непознати хора. Седмици, през които всеки миг, всяка случайност и всяка среща можеха да докарат опасност и разкритие. Седмици с твърде много сърцебиене и някое и друго писмо „до поискване“, в което настойчиво се изискваха нови важни сведения.

Всичко премина добре. Намесило се бе изглежда и малко щастие. Луиза „отново“ се научи да готви, учителките в Мюнхен се примириха донякъде с това, че малката Кьорнер се завърна от летуване недотам прилежна, редовна и внимателна, но затова пък толкова по-жива и находчива.

А техните колежки от Виена нямат нищо против това, че дъщерята на диригента Палфи от известно време внимава по-добре и по-добре умее да умножава. Дори вчера в учителската стая госпожица Гстетнер каза доста високопарно на госпожица Брукбаур:

— Извънредно поучително за всяко педагогическо око е да се наблюдава развитието на Луиза, драга колежке. Развитието на една спокойно действаща сдържана сила от тоя прекомерен темперамент и на една непрестанна жажда за образование, вникваща до най-малки подробности... от тая разюздана веселост и любознателност... това, драга колежке, е нещо единствено по рода си! И не забравяйте едно: тази промяна, тази метаморфоза на характера в по-висша и уравновесена форма стана изцяло от само себе си, без какъвто и да било възпитателен натиск отвън!

Госпожица Брукбаур кимна енергично и отвърна:

— Това самостоятелно разгръщане на характера, този вътрешен стремеж към формата се изразява дори в промяната на Луизиния почерк! Нали аз винаги казвах, че почерк и характер...

Но нека си позволим да не чуем докрай какво е казвала винаги госпожица Брукбаур.

По-добре да чуем с безрезервно възхищение, че Пеперл, кучето на доктор Щробъл, възприе от известно време наново стария си обичай да казва „добър ден“ на малкото момиченце на масата на господин диригента. Впреки че това надхвърля възможностите на кучешкия му разум то се примири с факта, че Луизерл не мирише вече на Лизерл. За хората са допустими толкова много неща защо не и това? Пък и напоследък милото момиченце не яде вече толкова често палачинки, а вместо тях с голямо удоволствие месо. И като се вземе предвид, че в палачинките няма кокали, а в котлетите, напротив, те се срещат дори в отрадното изобилие, двойно по-добре ще може да се разбере защо животното превъзмогна своята сдържаност.

Щом като учителките на Луиза вече забелязват, че у нея е настъпила такава смайваща промяна... какво ли биха казали за Рези, ако познаваха по-добре икономката Рези? Защото — извън всяко съмнение — Рези наистина е станала свършено друг човек. Може би по начало тя съвсем не е била лъжлива, размъкната и мързелива? А е станала такава само защото е липсвало наблюдателно око, което да следи и вижда всичко.

Откакто Лоте е в тоя дом и меко, ала неотклонно следи, открива и знае всичко, което може да се знае за кухнята и килера. Рези е станала истинска „първокласна сила“.

Лоте убеди баща си да не дава вече домакинските пари на Рези, а на-нея. И до известна степен е смешно, когато Рези похлопва и влиза в детската стая, за да иска пари от деветгодишното дете, което, седнало сериозно на чина си, пише своите домашни упражнения. Тя покорно съобщава какво трябва да се купи, какво ще се поднесе за вечеря и какво е необходимо изобщо за домакинството.

Лоте бързо пресмята разноските, изважда от чина си пари, наброява ги на Рези и вписва сумата в една тетрадка. А вечер на кухненската маса двете съвестно преглеждат сметката.

Дори на бащата прави впечатление, че по-рано домакинството струваше по-скъпо и че сега, макар да дава по-малко пари, на масата

— а също и отгатык, в ателието на Ринга — редовно има цветя, и че на улица „Ротентурм“ бе станало наистина уютно. (Тъй като че ли в къщи има жена — помисли неотдавна той! И тая мисъл здравата го изплаши!) Това, че сега той остава по-често и по-продължително на улица „Ротентурм“, прави от своя страна впечатление на госпожица Ирена Герлах, дамата с шоколадените бонбони. И по тоя повод тя поиска от господин диригента, тъй да се каже, обяснение. Разбира се, съвсем предпазливо, защото хората на изкуството са чувствителни.

— Да, знаеш ли? — отвърна той. — Заварих напоследък Луиза да седи пред пианото и да си чука доволно по клавишите. При това пееше някаква малка песничка, беше просто трогателно! Преди човек и с бой не можеше да я закара до пианото!

— После? — запита госпожица Герлах и веждите и се дигнаха чак до косите.

— После ли? — засмя се смутено господин Палфи. — Оттогава започнах да ѝ давам уроци по пиано. Прави ѝ дяволско удоволствие. Всъщност и на мен.

Госпожица Герлах погледна твърде презрително. Защото тя е високо издигната в духовно отношение. След това язвително заяви:

— Мислех, че си композитор, а не учител по пиано на малки момиченца!

По-рано никой не би се решил да каже такова нещо право в лицето на артиста Лудвиг Палфи. А днес той се разсмя като ученик и извика:

— Та аз никога в живота си не съм композирал толкова много, колкото сега. И никога досега нещо толкова хубаво!

— Какво ще бъде то?

— Детска опера — отвърна той.

И тъй, в очите на учителките се беше променила Луиза. В очите на детето се бяха променили Рези и Пеперл. В очите на бащата се е променила улица „Ротейедурм“. Ех, че промени.

Естествено, и в Мюнхен се е променило много нещо. Щом забеляза, че Лоте не е вече такава добра домакиня и не заляга толкова в училище, но затова пък е станала по-подвижна и повесела от преди, майка ѝ се замисли и си каза:

„Луизалоте, ти успя да направиш от едно податливо малко същество домакиня, но не и дете! И ето, достатъчно бе то да прекара

едва няколко седмици със своите връстнички в планината, на брега на едно езеро, за да се превърне в онова, което винаги е трябвало да бъде: весело малко момиченце което не се вълнува много от своите грижи. Ти постъпи твърде егоистично, засрами се! Радвай се, че сега Лотхен е весела и щастлива! Нека счупи спокойно някоя чиния при миенето! Нека донесе дори писмо от учителката си: «За съжаление вниманието, чувството за ред и прилежанието на Лоте на последък са незадоволителни. Вчера тя пак удари на съученичката си Ани Хаберзецер четири силни плесници. Пръв дълг на всяка майка — колкото и грижи да има — е да предпази детето си от твърде ранното му изгонване от рая на детството!»“

Ето такива и подобни неща говори, сериозно сама на себе си господка Кьорнер, а един ден ги каза и на класната наставница на Лоте, госпожица Линекогел:

— Детето ми — рече ѝ тя, — трябва да си бъде дете, а не възрастен дребосък. Предпочитам да бъде весела и поривиста лудетина, отколкото да остане на всяка цена най-добрата ви ученичка!

— Но преди Лоте умееше много добре да съчетава тия две неща — заяви леко обидена госпожица Линекогел.

— Не зная защо не умее вече. Изобщо жена, която работи вън от къщи, не познава добре детето си. Промяната ми изглежда свързана някак си с летуването, но зная и виждам едно: че тя не умее вече да го прави. А това е решаващото!

Госпожица Линекогел оправи енергично очилата си.

— Пред мене, като възпитателка и учителка на вашата дъщеря, са поставени за съжаление други задачи. Аз трябва и ще се опитам да възстановя вътрешната хармония на детето!

— Наистина ли намирате, че малко невнимание в час по смятане или няколко мастилени петна в тетрадката по писане.

— Отличен пример, госпожо Кьорнер! Да, тетрадката по писане! Тъкмо почеркът на Лоте показва до каква степен детето е загубило, бих казала, душевното си равновесие. Но да оставим настрана почерка! Нима намирате, че е редно Лоте да бие съученичките си?

— Съученичките ли? — Госпожа Кьорнер умишлено натърти окончанието. — Доколкото зная, тя е ударила само Ани Хаберзецер.

— Само?

— А тази Ани Хаберзецер наистина си е заслужила плесниците! Нали в края на краищата все трябва да си ги получи от някого?

— Но, госпожо Кьорнер!

— Това едро и лакомо същество, което тайно излива злобата си върху най-малките в класа, не би трябвало да бъде закриляно от учителката.

— Как, моля? Наистина ли? Но аз не зная нищо за това!

— Питайте тогава горката малка Илзе Мерк! Може би тя ще ви разкаже нещичко.

— Но защо Лоте не ми каза нищо, когато я наказах?

Тогава госпожа Кьорнер се, поизпъчи малко и отговори:

— Може би за това и липсва — за да си послужи с вашите думи — достатъчно душевно, равновесие!

Сетне тя се понесе към издателството. За да стигне навреме, трябваше да вземе такси. Две марки и тридесет. Ах, пустите пари!

В събота по обяд мама внезапно стегна раницата и каза:

— Обувай здравите обувки! Заминаваме за Гармиш и ще се върнем чак утре вечер!

Луиза попита малко страхливо:

— Мамичко... няма ли да струва много скъпо?

Тези думи боднаха малко госпожа Кьорнер. Но после тя се засмя:

— Ако не стигнат парите, ще те продам из пътя!

Детето затанцува от задоволство.

— Великолепно! А пък щом вземеш парите, аз пак ще избягам! И като ме продадеш така три-четири пъти, ще съберем толкова, че цял месец не ще има нужда да работиш!

— Толкова скъпо ли струваш?

— Три хиляди марки и единайсет пфенига! Ще си взема и устната хармоника!

Ех, че излет беше — като малини със сметана. През Гармиш и Грайнау стигнаха чак до Баадерското езеро. Сетне до Айбското езеро. Свириха с устната хармоника и пяха на воля. След това се спуснаха надолу през високи гори. През камънак и храсталаци. Намериха горски ягоди. И хубави тайнствени цветя. Петров кръст, който прилича на лилия, и кичеста виолетова тинтява. И мъх, покрит с малки остри гуглички отгоре. И мънички алпийски теменужки, които ухаеха толкова сладко, просто невероятно!

Надвечер попаднаха в някакво село, наречено Грийс. Наеха си стая с едно легло. И след като се навечеряха здравата със сандвичите от раницата си легнаха да спят заедно в леглото. Навън по поляните щурците свиреха на цигулките си малка нощна музика...

В неделя сутринта потеглиха наново. Към Ервалд и Лермоос. Цугшпице блестеше сребристобял. Селяните, облечени в своите носии, тъкмо излизаха от черква. По селската улица бяха застанали крави, като стари клюкарки, събрани на кафе.

После минаха през Тьорл. Божичко, какво катерене падна! Край една ливада с коне, сред милиони полски цветчета, ядоха варени яйца и хляб със сирене. И като десерт — подремнаха малко в тревата.

Сетне през малинажите и сред кръжащите пеперуди се спуснаха до Айбското езеро. Хлопатарите на кравите звънтяха в късния следобед. Видяха лифта, който лазеше по небето към Цугшпице. Езерото лежеше съвсем мъничко на дъното на котловината.

— Сякаш дядо господ просто е ширнал някога там — каза унесено Луиза.

Разбира се, изкъпаха се в Айбското езеро. На терасата на хотела мама поръча кафе и сладкиши, а след това стана крайно време да се връщат в Гармиш.

Седяха във влака доволни и загорели от слънцето. А симпатичният господин, седнал срещу тях, в никакъв случай не можеше да повярва, че младото момиче до Луиза е мама и на това отгоре — жена с професия.

В къщи се свлякоха като чували върху леглата си. Последните думи на детето бяха:

— Мамичко, толкова хубаво беше днес... толкова хубаво, както нищо друго на света!

Майка ѝ не можа да заспи още известно време. От толкова много и тъй лесно постижимо щастие бе лишавала тя досега своето малко момиченце! Е, все още не беше късно. Все още всичко можеше да се навакса!

След това и госпожа Кьорнер заспа. На лицето ѝ се изписа лека усмивка. Тя премина по бузите ѝ като вятъра над Айбското езеро.

Детето се бе променило. А сега започваше да се променя и майка му.

ОСМА ГЛАВА

Прозорците на господин Габеле са прекалено малки. На кафе в жилището на „Кертнер Ринг“. Дипломатически разговори. Бащите трябва да умеят да бъдат строги. Една песен в до-миньор. Намерения за женитба. Улица „Кобениъл“, 43. Госпожица Герлах се превръща цяла в слух. Доктор Щробъл е много загрижен. Диригентът гали една кукла.

Лотхен е зарязала упражненията си по пиано. Вината не е нейна. Напоследък на баща ѝ не остава вече много време за уроци. Може би това е във връзка с неговата работа върху детската рпера? Възможно, или пък?

Но малките момиченца долавят, когато нещо не е в ред. Когато бащите говорят за детски опери, а премълчават за госпожица Герлах... тогава те като малки животинчета надушват откъде иде заплахата.

Лоте излиза от апартамента на улица „Ротентурм“ и позвънява на отсрещната врата. Там живее един художник на име Габеле — симпатичен, любезен господин, който много бе желал да рисува някога Лоте — когато тя има време.

Господин Габеле отваря.

— О, Луиза!

— Днес имам време — казва тя.

— За минутка! — извиква господин Габеле.

Втурва се в работната си стая, взима едно голямо платнище от софата и покрива с него някаква картина върху триножника. Той тъкмо рисува древна класическа сцена. А пък такива неща не винаги са подходящи за деца.

След това въвежда малкото момиче, настанява го в едно кресло, грабва блока ѝ започва да скицира.

— Напоследък вече не свириш толкова често на пиано! — казва той.

— Много ли ви смущавах?

— Нищо подобно! Тъкмо обратното. Дори ми липсва!

— Татко няма вече толкова много време — казва сериозно тя. — Сега той композира опера. Детска опера.

Господин Габеле се радва, като чува това. А сетне започва да се ядосва.

— Ах тия прозорци! — изруга той. — Нищо не можеш да видиш. Трябва ми ателие!

— Но защо тогава не си наемете, господин Габеле?

— Защото никъде няма. Ателиетата са рядкост!

— Татко има ателие. С големи прозорци. И със светлина отгоре.

Господин Габеле промърморва нещо неразбрано.

— На „Кертнер Ринг“ — допълва Лоте.

И след като помълчава още малко, пита:

— Когато човек композира, съвсем не е нужно толкова светлина, както когато рисува, нали?

— Не — отвърща господин Габеле.

Сега Лоте пристъпва предпазливо още една крачка напред.

Тя казва замислено:

— Всъщност татко би могъл да се смени с вас! Тогава вие бихте имали по-големи прозорци и повече светлина за рисуване. А пък жилището на татко за композиране би било тук, непосредствено до другото жилище!

Изглежда, че тая мисъл ѝ доставя много голяма радост.

— Би било извънредно практично, нали?

Господин Габеле би могъл да направим редица възражения срещу хода на Лотините мисли Но понеже не бива, той заявява усмихнато:

— Да, наистина би било много практично! Въпрос е само дали и татко ти е на същото мнение. Лоте кимва с глава.

— Ще го питам! Веднага щом свършим!

Господин Палфи седи в ателието си и има гост, по-точно — гостенка. Госпожица Ирена Герлах „случайно“ трябвало да пазарува някъде съвсем наблизо и си казала:

„Я да отскоча за мъничко до горе при Лудвиг!“

Лудвиг е оставил настрана партитурите, върху които драще, и сега бърби с Ирена. Отначало го е малко, яд, защото мрази до смърт да го нападат тъй, изневиделица, и да му пречат на работата. Ала

постепенно у него надделява удоволствието да седи до една тъй хубава дама и почти небрежно да гали ръката и.

Ирена Герлах знае какво иска. Исква да се омъжи за господин Палфи. Той е прочут. И ѝ харесва. И тя му се харесва. Значи, няма кой знае колко големи пречки.

Наистина той дори още не подозира какво щастие го очаква. Но с течение на времето тя внимателно ще му го подсказе. И накрая той ще си въобрази, че сам е стигнал до мисълта за женитба.

Във всеки случай все още има една пречка: това глупаво дете! Но след като Ирена подари на Лувиг едно-две бебчета, всичко ще тръгне тъй, както иска тя, госпожица Ирена Герлах ще съумее да се справи с това сериозно плахо хлапе!

Звъни се.

Лудвиг отваря.

Кой стои на вратата?

Сериозното плахо хлапе! То държи в ръка букет, покланя се леко и казва:

— Добър ден, татко! Нося ти свежи цветя!

След това влиза в ателието, покланя се кратко и пред гостенката, взема една ваза и изчезва в кухнята.

Ирена се усмихва злобничко:

— Като те види човек с дъщеря ти, добива впечатление, че си прд чехъл.

Господин диригентът се засмива смутено.

— Напоследък постъпките ѝ са станали такива едни решителни, а пък... и всичко, което прави, е толкова безупречно... нищо не мога да сторя!

Докато госпожица Герлах свива хубавите си рамене. Лоте отново се появява, на сцената.

Най-напред тя поставя на масата свежите цветя, сетне донася част от сервиз, разпределя чашите и казва на баща си:

— Ще сваря набързо кафе. Нали трябва да почерпим с нещо твоята гостенка!

Татко и гостенката гледат слисани след нея.

„Аз пък смятах, че детето е плахо! — мисли госпожица Герлах. — О, колко съм била глупава!“

След малко Лоте се явява с кафе, захар и сметана, налива като истинска домакиня, пита ще обичат ли още захар, бутва сметаната към гостенката, сетне сяда до татко си и с дружелюбна усмивка казва:

— И аз ще пийна една глътка за компания.

Той и налива кафе и кавалерски пита:

— Колко сметана, госпожице!

Детето се смее.

— Наполовина, господине.

— Заповядайте, госпожице!

— Много благодаря, господине.

Пият. Мълчат. Накрая Лоте подхваща разговор.

— Тъкмо бях при господин Габеле.

— Започна ли да те рисува? — пита баща ѝ.

— Съвсем малко — казва детето.

Още глътка кафе; след това Лоте безобидно добавя:

— Той има много малко светлина. И главно, необходима му е светлина отгоре. Както тук...

— Ами тогава да си наеме ателие с горна светлина — забелязва на място господин диригентът, без дори да подозира, че отива право натам, накъдето го води Лоте.

— И аз му казах така — обяснява спокойно детето. — Но всички ателиета били наети.

„Каква гадинка!“ — мисли си госпожица Герлах. Защото тя също е Евина щерка и вече разбира накъде бие детето. И наистина...

— За композиране всъщност не е нужна горна светлина, нали, татко?

— Не, всъщност не...

Детето поема дълбоко дъх, заглежда се втренчено в роклята си и пита, сякаш тъкмо сега му е дошъл наум този въпрос:

— Ами защо не направиш смяна с господин Габеле, татко?

Слава богу, каза го вече!

Лоте поглежда баща си изкосо отдолу. Очите ѝ боязливо молят.

Бащата гледа полуядосан-полуразвеселен ту към малкото момиченце, ту към елегантната дама, която едва успява да измайстори навреме върху лието си нежно-иронична усмивка.

— Тогава господин Габеле би имал ателие — казва детето и гласът му леко потреперва — с толкова светлина, колкото му трябва. А

пък ти би живял съвсем до нас. До Рези и до мен.

Очите на Лоте — ако може човек да се изрази така — са паднали на колене пред погледа на баща ѝ.

— Тогава пак ще бъдеш сам, също като тук. А щом не искаш да си сам, просто ще прекосиш коридора и ще дойдеш при нас. Няма нужда да слагаш дори шапка... А на обед ще можем да се храним в къщи. Когато яденето е готово, ще ти звъним три пъти на вратата... Ще готвим винаги каквото искаш... И пача... А когато свириш на пиано, ще чуваме и ние през стената...

Детското гласче звучи все по-колебливо и накрая замира.

Внезапно госпожица Герлах скоква. Трябва да се прибере колкото може по-скоро в къщи. Как лети времето! Пък и разговорите бяха толкова интересни!

Господин диригентът Палфи изпраща гостенката си навън. Целува ухаещата женска ръка.

— И тъй, до довечера — казва той.

— Може би няма да имаш време?

— Но как така, мила?

Тя се усмихва:

— Може би тъкмо тогава ще се пренасяш!

Той се смее.

— Не се смей предивременно! Доколкото познавам дъщеря ти, тя сигурно е пазарила вече и хамалите!

Роклята на младата дама прошумява гневно надолу по стълбите.

Когато, господин диригентът се връща в ателието, Лоте е започнала вече да мие чашите от кафето. Той изсвирва няколко такта на пианото. Втренчва поглед в надрасканите страници от партитурата.

Лоте се старее много да не трака с чиниите и чашите. След като избърсва и прибира отново всичко в шкафа, тя слага шапчицата на главата си и отива тихичко в ателието.

— Довиждане, татко!

— Довиждане.

— Ще се върнеш ли за вечеря?

— Не, днес не.

Детето кимва бавно с глава и плахо протяга ръка за сбогом.

— Слушай, Лоте, не обичам други да се тревожат заради мен, ако ще да бъде дори собствената ми дъщеря! Аз сам зная кое е най-

доброто за мен.

— Разбира се, татко! — казва тя спокойно и тихо.

Все още държи ръката си протегната за сбогуване.

Накрая той все пак стисва ръката ѝ и тогава забелязва, че по ресниците на детето има сълзи.

Бащите трябва да умеят да бъдат строги. Затова той си дава вид, че не е забелязал нищо особено, кимва късо с глава и сяда до рояла.

Лоте се отправя бързо към вратата, отваря я внимателно и... изчезва.

Господин диригентът прекарва ръка през косата си. Само това липсваше още — детски сълзи! А трябва да композира детска опера! Дяволска работа! Как да гледа спокойно човек, като бликат сълзи в очите на такова едно малко дете! Те бяха надвиснали по дългите ресници като капчици роса по тънки стръкчета трева...

Ръцете му удрят няколко тона. Той наклонява глава и се ослушва.

Изсвирва още веднъж последователно тия тонове. Повтаря ги в друга гама. Това е вариация на една весела детска песничка от неговата опера. Променя ритъма. Работи.

Колко полезни били детските сълзи! Да, добре му е на такъв артист. Ще грабне тутакси нотната хартия и ще започне да пише ноти. А накрая ще се облекне необикновено доволен в стола си и ще потрие ръце, защото му се е удало да съчини една тъй прелестно тъжна песен в до-миньор.

Няма ли наблизно някой великан или пък друг някой, който да го потупва от време на време?

Отново са минали седмици.

Госпожица Герлах не е забравила случката в ателието. Тя много добре е разбрала точно какво значи предложението на детето баща му да смени жилището си с художника Габеле: обявяване на война!

В такива случаи у истинската жена няма място за колебание. А Ирена Герлах — колкото и да не може да я понася Лоте — е жена в пълния смисъл на думата. Тя познава оръжията си. Знае как да ги използва. Сигурна е в тяхното действие. И е отпратила безпогрешно всичките си стрели към трептящата мишена — артистичното сърце на диригента.

Всички стрели са попаднали право в центъра. И техните остриета са забити здраво в сърцето на мъжа, на любимия враг. Той просто не знае какво да прави вече.

— Искам да станеш моя жена! — казва той.

Думите му прозвучават като гневна заповед.

Тя погалва косите му, усмихва се и казва подигравателно:

— Добре мили, тогава утре ще облека най-хубавата си рокля и ще отида да поискам ръката ти от дъщеря ти!

Още една стрела се забива в сърцето му. Но този път стрелата е отровна!

Господин Габеле рисува Лоте. Изведнъж той отпуска молива и блока и казва:

— Какво ти е днес, Луизерл? Та ти си се намръщила като буреносен облак!

Детето тежко си поема дъх, сякаш върху гърдите му са струпани цяла кола камъни.

— Ах, няма нищо особено.

— Да не е нещо във връзка с училището?

Тя поклаща отрицателно глава:

— То не би било толкова лошо!

Господин Габеле оставя настрана блока.

— Знаеш ли какво, малка скръбнице? Хайде да прекъснем за днес.

Той става.

— Иди да се поразходиш малко. Това докарва други мисли в главата на човека.

— Или пък да посвирия малко на пианото?

— Още по-добре! — казва господин Габеле. — Аз ще слушам през стената. Така и аз ще имам полза.

Тя му подава ръка, прави реверанс и си тръгва.

Господин Габеле гледа замислено след малкото същество. Той знае колко тежко може да потисне мъката детското сърце. Сам той някога е бил дете и за разлика от повечето възрастни не е забравил това.

Когато от съседното жилище се дочува дрънкане на пиано, той одобрително кимва и започва да свири с уста мелодията.

После с един замах смъква платницето от триножника, взема в ръка четката и палитрата, оглежда с присвити очи работата си, и започва да рисува.

Господин Лудвиг Палфи се прибира у дома на улица „Ротентурм“. Стъпалата му се струват двойно по-високи, отколкото друг път. Окачва палтото и шапката си на една закачалка в гардероба.

На пиано ли свири Луиза? Е добре, тогава ще трябва да прекъсне и да го изслуша. Той изпъва сакото си, сякаш отива при директора на операта. После отваря вратата.

Детето вдига поглед от клавишите и му се усмихва.

— Татко! Колко хубаво е, че си идваш! Да ти сваря ли кафе?

Тя скоква от табуретката и тръгва бързо към кухнята.

Той я хваща за ръката.

— Благодаря, не искам! — казва той. — Трябва да поговоря с теб. Седни!

Детето се настанява в широкото кресло, гдето изглежда мъничко като кукла, приглажда с ръце карираната си рокля и вдига към баща си изпълнен с очакване поглед.

Той нервно покашлюва, пристъпва насам-нататък и най-сетне се спира пред креслото.

— И тъй, Луизерл — подхваща той, — касае се за една важна и сериозна работа. Откак майка ти... не е вече тук, аз останах самичък. Цели седем години. Разбира се, не бях съвсем сам... нали ти беше при мене. И още си при мене!

Детето го гледа с широко разтворени очи.

„Какви глупости дрънкам!“ — мисли мъжът. Обзема го ужасен яд срещу самия него.

— С две думи — додава той. — Не искам вече да бъда сам. Нещо ще се промени. В моя, а оттам и в твоя живот.

В стаята е съвсем тихо.

Една муха бръмчи и се опитва да излети навън през стъклото на затворения прозорец. (Всеки човек би могъл да й каже, че това е напълно безсмислено и че така тя само ще разбие насекомовия си череп! Мухите са глупави, но хората — те имат ум, нали?)

— Реших да се оженя пак!

— Не! — произнася високо детето.

Тази едничка дума прозвучава като писък. След това то повтаря тихо:

— Моля те, татко, недей, недей, моля те!...

— Ти вече познаваш госпожица Герлах. Тя много те обича. И ще ти бъде добра майка. Пък изобщо за тебе ще е трудно и лошо да растеш в бъдеще без жена край себе си.

(Трогателно, нали? Малко остава още баща ѝ да почне да твърди, че иска да се ожени единствено и само за да има тя отново майка!)

Лоте продължава да клати отрицателно глава, а устните ѝ се движат, без да произнесат нито звук. Прилича на някакъв автомат, който непрестанно върши едно и също нещо. Просто да те обхване страх!

Ето защо баща ѝ бързо извърща поглед от нея и казва:

— Ще свикнеш с новото положение много по-скоро, отколкото сама предполагаш. Лоши мащехи има още само в приказките. И тъй, Луизерл, знам, че мога да разчитам на теб. Ти си най-разумното мъничко същество на света!

Сетне поглежда часовника си.

— Тъй... А сега — да вървя да корепетирам „Риголето“ с Лузер.

И само след миг той вече е на вратата.

Детето седи като замаяно.

Застанал пред гардероба, горподин Палфи нахлупва шапката върху артистичната, си глава.

В този миг откъм стаята се чува писък:

— Татко!

Звучи тъй, като че ли някой се дави. „Никой не може да се удави в стая!“ — мисли господин Палфи и се измъква навън.

Той бърза много. Нали трябва да работи с камерния певец Лузер?

Лоте се е съвзела от своето замаяване. Дори в отчаянието тя запазва и доказва практичния си дух. Какво трябва да се стори? Защото ясно е, че трябва да се стори нещо. Татко ѝ в никакъв случай не бива да се ожени за друга жена, никога! Та нали той си има жена! Макар и да не е вече при него. Детето никога няма да се примири с новата майка. Та нали си има майка, своята мамичка, която то обича повече от всичко!

Може би мама би могла да помогне. Но тя не бива да знае. Не бива да научи голямата тайна на двете деца. И още по-малко това, че

баща им иска да се жени за тая госпожица Герлах!

И така, остава само един път. И Лоте трябва да тръгне сама по него.

Тя взема телефонния указател. Прелиства го с разтреперани пръсти. „Герлах.“ Няма много хора на име Герлах. „Герлах, Шефан, главен директор на О.О. Д-во «Виенски хотели», ул. «Кобенцъл» № 43.“

Неотдавна татко беше споменал, че бащата на госпожица Герлах притежавал ресторанти и хотели; негов бил и този „Империял“, гдето обядват всеки ден. Значи, улица „Кобенцъл“ № 43.

След като Рези ѝ обяснява как може да се стигне до улица „Кобенцъл“, детето слага шапката, облича палтото си и казва:

— Излизам.

— Какво ще правиш на улица „Кобенцъл“? — любопитствува Рези.

— Трябва да говоря с някого.

— Само не се бави!

Детето кимва с глава и тръгва.

В елегантната стая на Ирена Герлах влиза една камериерка и се усмихва.

— Някакво дете иска да говори с вас, уважаема госпожице. Едно малко момиченце.

Уважаемата госпожица току-що е лакирала ноктите си и маха ръце във въздуха, за да изсъхне по-бързо лакът.

— Дете ли?

— Да. Казва се Луиза Палфи.

— Ах! — въздиша проточеноуважаемата госпожица. — Доведи я горе!

Камериерката изчезва.

Младата дама се изправя, хвърля поглед в огледалото и не може да сподави усмивката си, когато вижда там своето напрегнато, сериозно лице.

„Луиза Милерин идва при леди Мйлфорд“ — мисли си тя развеселена, защото е доста образована, знае и Шилеровата пиеса „Коварство и любов“.

Когато детето влиза в стаята, тя нарежда на камериерката:

— Направи ни шоколад и ни донеси от пълнените вафли!

Сетне се обръща приветливо към гостенката си:

— Колко мило е от твоя страна, че си дошла да ме навестиш! Едва сега виждам колко съм била невнимателна, отдавна е трябвало да те поканя. Няма ли да свалиш палтото си?

— Благодаря! — отвърща детето. — Няма да стоя дълго.

— Тъй ли?

Госпожица Герлах съвсем не изгубва дружелюбното изражение на лицето си.

— Но надявам се, че все пак ще имаш време да седнеш, нали?

Детето сяда на ръба на един стол и не откъсва очи от дамата.

Цялото това положение започва да се струва на госпожица Герлах безкрайно глупаво. Но тя се овладява. Нали все пак това е част от играта, която тя иска да спечели и ще спечели?

— Случайно ли минаваш край нас? — пита тя.

— Не, трябва да ви кажа нещо.

Ирена Герлах се усмихва очарователно.

— Цялата съм превърната в слух. За какво се отнася?

Детето се свлича от стола, застава наред стаята и заявява:

— Татко каза, че вие искате да се ожените за него.

— Така ли каза? — засмива се звънливо госпожица Герлах. — Не каза ли по-скоро, че той река да се ожени за мен? Но това не е толкова важно. И тъй: да, Луиза, татко ти и аз искаме да се оженим. И ние с тебе положително ще разбираме много добре. Твърдо съм убедена в това мислиш ли и ти? Като поживеем известно време заедно, ще видиш, че ще станем най-добрите приятелки! И двете ще се постареем. Дай ръка!

Детето отстъпва крачка назад и казва сериозно:

— Не бива да се жените за татко!

Това хлапе решително прекалява.

— А защо не?

— Защото не бива!

— Това обяснение съвсем не е задоволително — казва рязко госпожицата.

Явно е, че с добро няма да се стигне далеко.

— Значи чисто и просто ми забраняваш да стана жена на баща ти?

— Да!

— Хубава работа!

Младата дама се разсърдва.

— Сега те моля да си вървиш в къщи! Ще си помисля дали да кажа на баща ти за това странно посещение. И ако не му кажа, то ще бъде само за да не поставям сериозни пречки по пътя на нашето бъдещо приятелство, в което все още бих искала да вярвам. Довиждане!

На вратата детето се извървда още веднъж и казва:

— Оставете ни така, както сме!... Моля ви... моля ви...

След това госпожица Герлах остава сама.

Има един-единствен път: да се ускори женитбата. И сетне детето да се тикне в пансион. Незабавно! Тук може да помогне само строго възпитание посредством чужда ръка.

— Какво искате пък вие?

Пред нея е застанала камериерката с поднос в ръцете.

— Нося шоколада. И пълнените вафли. Къде е момиченцето?

— Махайте се по дяволите!

Господин диригентът няма да дойде за вечеря, тъй като трябва да дирижира в операта. Както винаги в такива случаи Рези прави компания на детето.

— Та ти не ядеш нищо днес! — казва укорно Рези. — И изглеждаш като призрак, просто да се уплаши човек. Какво ти е?

Лоте клати глава и мълчи.

Икономката хваща ръката на детето и изплашено я пуска.

— Та ти имаш температура! Веднага в леглото!

След това, като се вайка и пухти, тя занася изпадналото в пълна апатия същество в детската стая, съблича дрехите му и го настанява в леглото.

— Нито дума на татко! — мълви малкото момиче.

Зъбите му тракат.

Рези натрупва върху него възглавници и заяивки. След това тича на телефона и се обажда на господин доктор Щробъл.

Старият господин обещава да дойде веднага. И той е разтревожен също като Рези.

Тя телефонира и в държавната опера.

— Добре! — отговарят ѝ оттам. — През антракта ще съобщим на господин диригента.

Рези се втурва отново в спалнята.

Детето се мята в леглото си и бълнува объркани, неразбрани неща. Одеядлата, възглавниците и пухените завивки са паднали на земята.

Дано само господин докторът дойде по-скоро! Какво трябва да направи човек? Компреси? Но какви? Студени? Горещи? Влажни? Сухи?

През антракта диригентът Палфи, облечен във фрак, седи в гардероба на певицата. Отпиват по глътка вино и приказват по своята работа. Театралните дейци винаги говорят за театър. Това си е така.

Почуква се.

— Да.

Влиза инспициентът.

— Най-сетне ви намерих, господин професоре! — извиква разтревожено старият човек. — Обадиха се по телефона от улица „Ротентурм“. Госпожица дъщеря ви внезапно се е разболяла. Господин доктор Щробъл е уведомен веднага и сигурно е отишъл вече да види болната.

Господин диригентът изглежда бледен.

— Много ти благодаря, Херличка! — казва тио той.

— Дано да не излезе нещо лошо! — обажда се певицата. Малката прекарвала ли е шарка?

— Не — казва той и става. — Извинявай, Мици! — Щом вратата зад него се затваря, той започва да тича. Обажда се по телефона.

— Ало, Ирена!

— Да, мили! Свърши ли вече? Но аз съвсем не съм готова още за излизане!

Той и съобщава набързо онова, което току-що е чул.

Накрая казва:

— Страхувам се, че днес не ще можем да се видим!

— Разбира се. Дано да не излезе нещолошо. Малката прекарвала ли е шарка?

— Не! — отвръща той нетърпеливо. — Утре сутринта ще ти се обадя пак.

След това окачва слушалката.

Прозвучава сигнал. Антрактът е свършил. Операта и животът продължават.

Най-сетце операта свършва! Господин диригентът тича нагоре по стълбата на улица „Ротентурм“.

Отваря му Рези. Тя е още с шапка на глава, понеже е ходила на дежурната аптека.

Доктор Щробъл седи на ръба на детското легло.

— Как е? — пита шепнешком бащата.

— Не е добре — отговаря докторът. — Но спокойно можете да говорите и високо. Сложих ѝ инжекция.

Лотхен лежи силно зачервена сред възглавниците и диша тежко. Сгърчила е мъчително лицето, си, сякаш изкуственият сън, който ѝ е наложил старият лекар, ѝ причинява силна болка.

— Шарка ли е?

— Нищо подобно! — изръмжава докторът.

В стаята влиза Рези и смърка сълзите си.

— Свалете най-сетне тая шапка! — казва нервно диригентът.

— А, да, разбира се! Извинявайте.

Тя сваля шапката си и я държи в ръка.

Доктор Щробъл поглежда въпросително и двамата.

— Детето очевидно изживява тежка душевна криза — казва той.
— Знаете ли на какво се дължи? Не? Не предполагате ли поне?

— Аз, разбира се, не знам дали това има нещо общо с тази работа, но... днес следобед тя излиза. Защото трябвало да говори с „някого“. А преди да тръгнем запитва как се стигало най-лесно до улица „Кобенцъл“.

— До улица „Кобенцъл“ ли? — пита докторът и поглежда диригента.

Палфи отива бързо в съседната стая и се обажда по телефона.

— Идвала ли е, Луиза днес следобед при теб?

— Да отговаря женски глас. — Но защо ти го разказва?

Той не отвръща, а продължава да разпитва:

— Какво искаше?

Госпожица Герлах се размива нервно:

— Нека ти разкаже тя!

— Отговори, моля ти се!

Истинско щастие е, че тя не може да види лицето му!

— Ако го приема буквално, дъщеря ти дойде, за да ми забрани да се омъжа за теб! — отвръща тя раздразнено.

Той промърморва нещо неразбрано й оставя слушалката.

— Какво й е? — пита госпожица Герлах.

След това забелязва, че разговорът вече е прекъснат.

— Такава гадинка! — казва тя полугласно. — Води борбата с всички средства! Ляга й се преструва на болна!

Докторът се сбогува и дава още някои наставления. На вратата диригентът го задържа.

— Какво е на детето?

— Нервна треска... Ще намина пак утре рано сутринта. Лека нощ!

Диригентът отива в детската стая, сяда до леглото и казва на Рези:

— Не сте ми необходима повече. Приятен сън!

— Но по-добре е...

Той я поглежда.

Рези си отива, като все още държи в ръка шапката си.

Той гали малкото горещо лице. Детето се изплашва в трескавия си сън и бясно се хвърля настрана.

Бащата оглежда стаята.

Подредена и затворена, училищната чанта лежи на седалката на чина. До нея седи куклата Кристъл.

Той става тихо, взема куклата, изгасва лампата и сяда отново до леглото.

Сега седи на тъмно и гали куклата, като че тя е дете. Дете, което не се стряска от ръката му.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Снимките на господин Айпелдауер всяват смут. А дали е изобщо Лоте? Госпожица Линекогел става довереница. Прегорели свински ребърца и счупени чинии. Луиза изповядва почти всичко. Защо ли Лоте не отговаря вече?

Главният редактор на „Мюнхенско илюстрирано списание“, доктор Бернау, изпъшква:

— Мъртъв сезон, драга! Откъде да вземем актуална картина за корицата, без да крадем?

Госпожа Кьорнер, застанала до неговото писалище, казва:

— „Неопрес“ изпрати снимки от новата шампионка по брус.

— Хубава ли е?

Младата жена се усмихва.

— За плуване е добра.

Доктор Бернау махва обезкуражено с ръка. След това започва да рови по масата:

— Тези дни получих снимки от някакъв си смешен селски фотограф. Близачета бяха!

Той рови между преписки и вестници.

— Две чудесни малки момиченца! Досуц еднакви! Хей, къде сте, малки госпожички? Публиката винаги харесва такова нещо: Ще сложите някакъв подходящ надпис. Щом като няма нищо актуално, тогава две хубави близнета! А, ето ги най-сетне!

Той е открил плика със снимките, гледа ги и одобрително кима с глава.

— Ще влязат в работа, госпожо Кьорнер!

Подава ѝ снимките.

След известно време доктор Бернау най-сетне вдига глава, защото колежката му не казва нищо.

— Ха! — виква той. — Какво сте застанали като вкаменена, Кьорнер? Събудете се! Или ви прилоша нещо?

— Малко, господин докторе! — Гласът ѝ потреперва. — Вече ми мина.

Тя втренчва поглед в снимките. Прочита адреса на подателя: „Йозеф Айпелдауер, фотограф, Зеебюл край Бюлзее“.

Всичко се върти в главата ѝ.

— Изберете най-подходящата снимка, измислете някакъв текст... такъв, че читателите да пукнат от смях! Вас ви бива за тая работа!

— Все пак може би не е добре да ги поместваме — чува тя гласа си.

— А защо не, уважаема колежке?

— Струва ми се, че снимките не са истински.

— Монтирани едно до друго, а? — Доктор Бернау се смее. — Вие решително давате висока оценка на господин Айпелдауер. Не е чак дотам изпечен! И тъй, бързо на работа, любезна госпожо! За текста има време до утре. Ще ми го донесете да го видя, преди да го предадете за набор.

Той ѝ кимва с глава и се навежда над някаква нова работа.

Тя едва смогва да се добере до стаята си, отпуска се в едно кресло и притиска силно ръце до слепите си очи.

Мислите се въртят лудо в главата ѝ. Нейните две деца! Детското леговище! Ваканцията! Разбира, се! Но защо Лотхен не ѝ е разказала нищо? Защо Лотхен не е донесла снимките? Защото, щом са се фотографирали двете, явно е, че не са го сторили без умисъл. Сигурно са открили, че са сестри! И след това са решили да не казват нищо по този въпрос. Да, разбира се, ясно защо. Господи, как си приличат! Дори и тъй прехваленото майчино око не може да ги различи. О, вие мои двенки, двенки, двенки любими дечица.

Ако доктор Бернау подадеше сега глава през вратата, би видял едно завладяно от щастие и болка лице, по което струят сълзи, сълзи, които омаломощават сърцето тъй, сякаш през очите изтича самият живрт.

За щастие доктор Бернау не подава глава през вратата.

Горпожа Кьорнер се мъчи да се овладее. Тъкмо сега не бива да изпада в малодушие! Какво да се направи? Какво ще стане? Какво трябва да стане? Ще поговоря с Лотхен!

Ледени тръпки побиват майката. Една мисъл разтърсва като невидима ръка цялата ѝ снага:

Дали Лоте е тази, с която тя ще говори?

Госпожа Кьорнер отива в жилището на учителката — госпожица Линекогел.

— Въпросът, който отправяте към мен, е повече от странен — казва госпожица Линекогел. — Дали смятам за възможно вашата дъщеря да не е вашата дъщеря, а някое друго момиче? Позволете, но...

— Не, не съм побъркана — уверява я госпожа Кьорнер и поставя една от фотографиите на масата.

Госпожица Линекогел поглежда снимката, след това посетителката си, след това отново снимката.

— Аз имам две дъщери! — казва посетителката тихо. — Втората живее при бившия ми съпруг във Виена. Тази снимка попадна случайно в ръцете ми преди няколко часа. Не знаех, че децата ра се срещали през ваканцията.

Госпожица Линекогел отваря и затваря уста като шаран върху тезгяха на рибарски магазин. Тя поклаща глава и отстранява фотографията от себе си, сякаш се страхува да не я ухапе. Най-сетне запитва:

— Нима досега и двете нищо не са знаели една за друга?

Младата жена поклаща отрицателно глава:

— Не: Мъжът ми и аз решихме така, защото смятахме, че тъй е най-добре.

— А и вие ли не сте чула вече нищо за мъжа си и за другото си дете?

— Нищо.

— Може би се е оженил повторно?

— Не зная. Не вярвам. Той смяташе, че семейният живот не е за него.

— Такава невероятна история! — казва учителката. — Дали на децата наистина е дошла абсурдната идея да се разменят? Като си представя само тая характерна промяна у Лотхен! И после почеркът, госпожо Кьорнер, почеркът! Главата ми не го побираше! Но това вече обяснява някои неща!

Майката кимва и гледа втренчено пред себе си.

— Не ми се сърдете, ако бъда откровена — казва госпожица Линекогел. — Никога не съм била женена. Аз съм възпитателка и нямам деца, но винаги съм мислила: жените, тия истинските, омъжените, обръщат прекалено много внимание на мъжете си, А при това важно е само едно: щастието на децата!

Госпожа Кьорнер се усмихва болезнено.

— Вярвате ли, че моите деца щяха да бъдат по-щастливи в един дълъг нещастен брак?

Госпожица Линекогел казва замислено:

— Не ви упреквам. Вие и сега още сте много млада. Когато сте се омъжила, била сте почти дете. И през целия си живот ще бъдете по-млада, отколкото съм била аз когато и да било. Това, което е правилно за едного, може да се окаже погрешно за другиго.

Посетителката става.

— И какво ще правите?

— Да знаех само какво! — отвръща младата жена.

Луиза стои пред едно гише в мюнхенската поща.

— Не — казва съчувствено чиновникът от службата „До поискване“, — не, госпожице „Незабравка“, и днес нямаме нищо.

Луиза го поглежда колебливо.

— Какво може да означава това? — смутолевя угнетено тя. Чиновникът прави опит да се пошегува:

— Може би „Незабравката“ е станала „Забравка“.

— Това е изключено — казва тя, вдълбочена в своите мисли. — Утре пак ще намина.

— Заповядайте пак, моля! — отвръща засмяно той.

Госпожа Кьорнер се връща у дома. Палещо любопитство и леден страх се борят в сърцето ѝ, тъй че просто дъхът ѝ спира.

Детето шета усърдно в кухнята. Тракат капаци на тенджери. Нещо се задушавя в тигана.

— Колко на хубаво мирише днес! — казва майката. — Какво готвиш?

— Свински ребърца с кисело зеле и картофи! — извиква гордо дъщеря ѝ.

— Колко бързо се научи да готвиш! — казва майка ѝ, сякаш съвсем безобидно.

— Нали? — отвърща весело момиченцето. — Никога не бих помислила, че аз...

Тя млъква ужасена и прехапва устни. Само да не погледне майка си сега!

Госпожа Кьорнер се е облегнала пребледняла на стената. Бледа е като стената.

Застанало пред отворения кухненски шкаф, детето изважда съдовете. Чиниите тракат, сякаш има земетресение.

В тоя миг майката отваря с голямо усилие уста и казва:

— Луиза!

Прас!

Чиниите се пръсват на парчета по пода. Луиза се обръща като ужилена. Очите ѝ са разширени от ужас.

— Луиза! — повтаря нежно майка ѝ и разперва широко ръце.

— Мамичко!

Детето увисва като удавница на шията на майка си и се разридава страстно.

Майката се свлича на колене и гали с треперещи пръсти Луиза.

— Детето ми, милото ми дете!

Те са коленичили между счупените чинии. Свинските ребърца на печката загарят. Мирише на прегоряло месо, водата от тенджерата съска в пламъците на светилния газ.

Жената и малкото дете не забелязват нищо. Те, както понякога се казва и много рядко се случва, не са „на този свят“!

Изминали са часове. Луиза се е изповядала. А майка ѝ е дала опрощение.

Изповедта беше дълга, многословна, а опрощението на всички грехове — кратко и безмълвно: един поглед, една целувка — не беше необходимо повече.

Сега седят на канапето. Детето се е притиснало плътно, съвсем плътно до майка си. Ах, колко е хубаво най-последно да си казал истината! Тъй ти е леко, сякаш си перце! Трябва да се притиснеш хубаво до майка си, за да не литнеш!

— Две отракани девойчета сте ми станали вие! — казва майка ѝ.

Луиза се киска от гордост. (Във всеки случай тя още не е издала една тайна: че във Виена, както беше писала уплашено Лоте, имало отскоро някаква си госпожица Герлах!)

Майка ѝ въздъхва.

Луиза я гледа загрижено.

— Е, да — казва майка ѝ, — обмислям какво трябва да правим сега! Нима можем да се държим тъй, като че ли нищо не се е случило?

Луиза клати отрицателно глава.

— На Лотхен положително и е много мъчно за теб и за в къщи; А нали и на тебе за нея, мамичко?

Майка ѝ кимва.

— На мен също — признава детето, — за Лотхен и...

— И за баща ти, нали?

Луиза кимва. Енергично и същевременно плахо.

— Да знаех поне защо Лотхен не пише вече?

— Да — промълвя майка ѝ. — Много се тревожа.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Междуградски разговор с Мюнхен. Спасителната дума. Сега вече и Рези не може да се оправи. Две места в самолета за Виена. Пеперл е като ударен от гръм: Който подслушва на вратите, излизат му цицини. Господин диригентът не спи в дома си и му иде нежелан гост.

Лотхен лежи апатично в постелята. Тя спи. Спи много. „Слабост“ — каза днес по обед доктор Щробъл.

Господин диригентът седи до детското легло и сериозно се взира в малкото, тясно личице. Няколко дни вече трй не е излизал от стаята. Наредил е да го заместват в дирижирането. Смъкнаха от тавана едно легло за него.

В съседната стая звъни телефонът.

Рези влиза на пръсти в стаята.

— Междуградски разговор с Мюнхен! — прошепва тя. — Питат дали можете да се обадите?

Господин Палфи става тихо и й прави знак да остане при детето, докато той се върне. След това отива тихо в съседната стая.

Мюнхен? Кой може да е? Навярно концертната дирекция „Келер“. Ах, по-добре да го бяха оставили на мира!

Той взема слушалката и се обажда. Връзката е дадена.

— Тук Палфи.

— Тук Кьорнер! — извиква женски глас от Мюнхен.

— Какво? — пита той смаян. — Кой? Луизалоте, ти ли си?

— Да! — казва далечният глас. — Извинявай, че ти се обаждам.

Но съм разтревожена за детето. Надявам се, че не е болно, нали?

— Наопаки. — Той говори тихо. — Болно е.

— О!

Далечният глас прозвучава съвсем изплашено.

Сбърчил чело, господин Палфи пита:

— Но не разбирам, как така ти...

— Имахме такова едно предчувствие, аз и... Луиза!

— Луиза ли?

Той се засмива нервно. След това объркан се вслушва:

Слуша все по-объркан. Клати глава. Прекарва съвсем развълнувано ръка през косата си.

Далечният глас съобщава бързо онова, което може да се събщи при такава трескава бързина.

— Говорите ли още! — осведомява се чиновничката от пощата.

— Да, по дяволите!

Диригентът направо изкрещява тия думи. Човек може да си представи донякъде объркаността, която го е завладяла.

— Какво става с детето? — пита загриженият глас на бившата му съпруга.

— Нервна треска — отговаря той. — Лекарят казва, че кризата вече е минала. Но телесното и душевно изтощение са много големи.

— Добър ли е лекарят?

— Разбира, се! Доктор Щробъл. Познава Луиза от малка. Мъжът се засмива нервно. — Извинявай, сега е Лоте! Значи не я познава! Той въздъхва.

— Оттатък в Мюнхен въздъхва една жена... Двама възрастни не знаят какво да правят. Сърцата и езиците им са схванати. А умовете им? Изглежда че и умовете.

И сред това угнетително, опасно мълчание еква буден детски глас!

— Татенце! Мило, мило татенце! — се носи от далечината. — Тук е Луиза! Здравей, татенце! Да дойдем ли във Виена? Още сега?

Спасителната дума е казана. Леденото угнетение на двамата възрастни се стопява като при южен вятър.

— Здравей, Луизерл! — виква баща й й в гласа му прозвучава копнеж. — Чудесна идея!

— Нали?

Детето се смее щастливо.

— Кога можете да пристигнете тук? — вика той.

Сега прозвучава отново гласът на младата жена:

— Веднага ще се осведомя кога тръгва утре първият влак.

— Вземете самолет! — вика той. — В такъв случай ще пристигнете по-бързо!

„Как мога да крещя така! — помисли внезапно господин диригентът. — Ще събудя детето!“

Когато се връща в детската стая, Рези освобождава привичното му място до леглото и тръгва да излезе на пръсти.

— Рези! — прошепва той. Двамата остават прави.

— Утре ще дойде жена ми.

— Вашата жена?

— Шшт! Не викай толкова силно! Бившата ми съпруга! Майката на Лотхен.

— На Лотхен?

Той усмихнато махва с ръка. Че откъде пък може да знае това Рези?

— С нея ще дойде и Луизерл.

— Как?... Та нали Луизерл лежи тук?

Той поклаща отрицателно глава:

— Не, това е нейната близначка.

— Близначка? — Семейните отношения на господин диригента надхвърлят умствените възможности на клетото същество.

— Погрижете се за ядене! А по въпроса за спането ще поговорим после.

— О, мили бо...! — мърмори тя и се измъква тихо през вратата.

Бащата спира поглед върху изтощеното, задрямало дете, чието чело блести от пот. Той внимателно го изсушава с една кърпа.

Значи, това е другата малка дъщеря! Неговата Лотхен! Какъв героизъм, каква силна воля изпълваха това дете, преди да го надвият болестта и отчаянието! То положително не е наследило тоя героичен дух от баща си. Тогава от кого! От майка си?

Телефонът иззвънява отново. Рези подава глава в стаява:

— Госпожица Герлах!

Без да се обръща, господин Палфи поклаща глава в знак на отказ.

Госпожа Кьорнер взема от доктор Бернау отпуск по „важни, семейни причини“. Тя се свързва по телефона с летището и действително получава за следната сутрин две места в самолета. След това Стяга един куфар само с най-необходимото.

Колкото и къса да е, нощта изглежда безкрайна. Но и нощите, които изглеждат безкрайни, в края на краищата минават.

Когато на другата сутрин, придружен от Пеперл, доктор Щробъл стига до къщата на улица „Ротентурм“, пред нея тъкмо спира едно такси.

От автомобила слиза малко момиченце... и този път Пеперл се хвърля вече като луд върху детето. Той лае, върти се като пумпал, скимти от удоволствие, скача нависоко!

— Здравей, Пеперл! Здравейте, господин докторе!

Господин докторът е тъй слисан, че забравя да отвърне на поздрава. Внезапно той се хвърля върху детето, макар и не тъй грациозно като Пеперл, и крясва:

— Да не си се побъркала съвсем? Веднага да лягаш в леглото!

Луиза и кучето профучават през пътната врата. От автомобила слиза една дама.

— Ще умре това дете! — крещи възмутено докторът.

— То не е детето, за което го смятате вие! — казва любезно дамата. — То е сестра му.

Рези отваря вратата на коридора. Отвън стоят задъханият Пеперл и едно дете.

— Здравей, Рези! — вика детето и се втурва в детската стая заедно е кучето.

Икономката поглежда тъпо подире им и се прекръства. След това по стълбите се задава с пъшкане старият доктор Щробъл. Заедно с него, идва една жена — хубава като картинка. Жената носи, пътнички куфар.

— Как е Лотхен? — пита бързо тя.

— Мисля, че е малко по-добре — казва Рези. — Позволете ми да ви покажа пътя.

— Благодаря, зная го!

И непознатата изчезва в детската стая.

— Когато дойдете горе-долу отново на себе си — казва развеселено докторът, — помогнете ми да си съблека палтото. Но не бързайте.

Рези се стряска.

— Много извинявайте! — смотолевя тя.

— Днес визитата ми не е толкова бърза — казва търпеливо лекарят.

— Мамичко! — шепне Лоте.

Очите ѝ, големи и блестящи, са се впили в майката като в някакво видение от сънищата и вълшебствата.

Младата жена гали безмълвно горещата детска ръчица.

Коленичила до леглото, тя нежно прегръща треперещото създание.

Луиза хвърля бърз поглед към баща си, който стои до прозореца. След това се заема с възглавницата на Лотхен, изтупва я, обръща я, подръпва чаршафа, за да го оправи. Сега тя е къщовниче. Нали междуременно се научи!

Господин диригентът поглежда скритом към трите — майката и децата ѝ. Децата, разбира се, са и негови. А преди години младата майка беше дори негова млада съпруга! Потънали в забрава дни, забравени часове изплуват отново пред него. Колко отдавна беше то, колко отдавна!

Пеперл лежи като ударен от гръм до единия край на кревата и непрекъснато поглежда ту едното, ту другото малко момиче. Дори малкото му черно, лъскаво връхче на муцунката потреперва нерешително насам-натам между двете, сякаш и то се колебае какво да прави сега. Да поставиш в такова неудобно положение едно симпатично куче, което обича децата!

Почуква се.

Четиримата в стаята сякаш се събуждат от някакъв странен сън наяве. Весело и както винаги малко шумно влиза господин докторът. Той се спира до леглото.

— Как е пациентката?

— Добре съм! — казва Лотхен и се усмихва изнурено.

— Имаме ли днес най-сетне апетит? — изръмжава той.

— Ако сготви мамичка! — прошепва Лотхен. Мама кимва и отива към прозореца.

— Извинявай, че едва сега ти казвам „добър ден“, Лудвиг!

Господин диригентът стисва ръката ѝ.

— Много ти благодаря, че дойде!

— Но моля ти се! Това беше нещо съвсем естествено. Детето...

— Разбира се, детето! — отвръща той. — И все пак...

— Изглеждаш, сякаш не си спал от дни насам — казва колебливо тя.

— После ще си отспя. Страхувах се за, за детето!

— То скоро ще оздравее! — казва уверено младата жена. — Чувствувам го.

Откъм леглото се носи шепот. Луиза се навежда ниско над ухото на Лотхен:

— Мама не знае нищо за госпожица Герлах. Не бива да го казваме!

Лотхен кимва страхливо.

Докторът не може да ги чуе, защото се занимава с термометъра. Макар че, разбира се, не го изследва с ушите си. Но и да е чул нещо, той умее прекрасно да не прояви и най-малък признак за това.

— Температурата е почти нормална — казва той; — Прескочила си трапа. Хайде да е на добър час, Луизерл.

— Много благодаря, господин докторе! — отговаря със смях истинската Луиза.

— Или може би имате предвид мене? — пита Лотхен, като се смее предпазливо.

Главата още я понаболява.

— Какви интригантки сте ми вие! — изръмжава той. — От най-опасните! Объркахте дори моя Пеперл.

Той протяга ръце и погалва нежно с всяка от своите лапи по една детска главица. След това енергично се изкашля, става и казва:

— Хайде, Пеперл откъсни се от тия две измамни жени!

Пеперл размахва опашка за сбогом. Сетне се долепя до огромните, крачоли на доктора, който тъкмо казва на господин диригента Палфи:

— Майката е лекарство, което не може да се купи от аптеката!

Сетне се обръща към младата жена:

— Ще можете ли да останете, докато Луизерл... исках да кажа: докато Лотхен се оправи напълно?

— Навярно ще мога, господин докторе. И аз бих желала.

— Е, добре! — казва старият доктор. — Господин бившият съпруг ще трябва просто да се примири с положението.

Палфи отваря уста.

— Оставете! — казва подигравателно господин докторът. — Артистичното ви сърце ще се облива в кръв, разбира се. Толкова много хора в къщи! Но имайте търпение. Скоро отново ще си бъдете доволно сам.

В добро настроение е днес господин докторът! И отваря толкова бързо вратата, че на челото на Рези, която подслушва вън, излиза цицина. Тя хваща с две ръце бръмналата си глава.

— Притиснете удареното място с чист нож! — препоръчва той, защото е лекар до мозъка на костите си. — Няма нищо! Този болезен съвет ви се дава безплатно!

Над земята се е спуснала вечерта. И във Виена, както и другаде. В детската стая е тихо; Луиза спи. Лоте спи. Здрав, укрепителен сън.

Госпожа Кьорнер и господин диригентът седяха до преди малко в съседната стая. Говориха за някои неща, но повечето мълчаха. След това той стана и каза:

— Тъй! А сега трябва да вървя.

При това на самия него се стори — впрочем с основание, — че става малко смешен. Като си помисли човек, че в съседната стая спят две деветгодишни момиченца, които той има от хубавата жена, застанала сега пред него, а сам трябва да се измъква като кавалер за танц, когото са оставили на сухо! От собствения си дом! Ако в къщата имаше невидими духове, както в добрите стари времена... как щяха да се смеят те сега!

Тя го изпраща до вратата на коридора.

Тойсе поколеба.

— Ако й стане по-зле... аз съм оттатък в ателието.

— Не се тревожи! — казва уверено тя. — Не забравяй, че имаш да набавяш много сън!

Той кимна с глава.

— Лека нощ.

— Лека нощ.

Докато той слиза бавно по стълбите, тя го повиква тихо:

— Лудвиг!

Той се обръща и я гледа въпросително.

— Ще дойдеш ли утре сутринта за закуска?

— Ще дойда.

След като е затворила вратата и е поставила веригата, тя остава замислена още за миг. Той действително е позастарял. Изглежда вече като истински мъж нейният бивш съпруг!

След това тя отмята назад глава и отива да бди майчински над съня на своите и на неговите деца.

Около час по-късно млада елегантна дама слиза от автомобил пред една къща на „Кертнер Ринг“ и започва да води преговори с навъсения портиер:

— Господин диригентът ли? — мърмори той. — Не зная дали е горе.

— В ателието свети! — казва тя. — Значи тук е! Ето.

Тя пъхва в ръката му пари и бързо минава край него.

Той оглежда банкнотата и се вмъква обратно в жилището си.

— Ти? — пита горе на вратата Лудвиг Палфи.

— Позна! — отбелязва язвително Ирена Герлах и влиза в ателието.

Тя сяда, запалва си цигара, гледа мъжа и чака. Той не продумва.

— Защо се криеш, когато те търся по телефона? — пита тя. — За много красиво ли го намираш?

— Не съм се крил.

— А какво?

— Не бях в състояние да говоря с теб. Не ми беше до това. Детето беше тежко болно.

— Но изглежда, че сега вече е по-добре. Инак щеше да бъдеш на улица „Ротентурм“.

Той кимва.

— Да, по-добре е. Освен това там е жена ми.

— Кой?

— Жена ми. Бившата ми жена. Тя пристигна тази сутрин с другото дете.

— С другото дете? — повтаря като ехо младата елегантна дама.

— Да, те са близначета. Най-напред при мен беше Луизерл. А от края на ваканцията — другото. Но аз изобщо не съм забелязал. Едва вчера научих.

Дамата злобно се смее:

— Майсторски нагласено от твоята разведена съпруга.

— Но и тя го знае едва от вчера! — казва припряно той.

Ирена Герлах иронично свива красиво начервените си устни.

— Положението е пикантно, нали? В едното жилище е жената, за която ти вече не си женен, а в другото онази, за която още не си женен!

Хваща го яд.

— Има още много жилища, гдето седят жени, с които още не съм женен.

— О! — Тя се надига. — Ти можеш да бъдеш и духовит!

— Извинявай, Ирена, нервен съм.

— Извинявай, Лудвиг, аз също.

Трас!

Вратата се затръшва. И госпожица Герлах си е отишла.

След като гледа известно време втренчено вратата, господин Палфи отива до Бьозендорферовия роял, прелиства нотите с детската опера, изважда един лист и сяда пред клавишите.

Известно време той гледа свирепо листа. Сериозен, прост канон в старинна църковна тоналност. След това модулира. От до-миньор на ми-мажор. И бавно, съвсем бавно от парафразата се оформя нова мелодия. Толкова проста и затрогваща мелодия, сякаш я пеят две малки момиченца с ясните си детски гласчета. На една поляна през лятото. Край прохладно планинско езеро, в което се оглежда синьото небе. Онова небе, което е издигнато над всеки разум, чието слънце топли и озарява всички твари, без да прави разлика между добри, лоши и средни.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Двоен рожден ден с едно единствено желание по този случай. Родителите се оттеглят на съвещание. Стискай палци! Блъсканица пред дупката на ключалката.

Недоразумения и споразумение.

Известно е, че времето лекува рани — то лекува и болести. Лотхен отново е здрава. Тя отново носи и плитките си, и панделките на плитките. А Луиза, както преди, ходи с предишните си къдрици и ги раздрусва колкото си ще.

Те помагат на мама и на Рези при пазаруване и в кухнята. Играят заедно в детската стая. Пеят заедно, докаго Лртхен — или татко — свири на пианото. Ходят на гости у господин Габеле в съседния апартамент. Или пък водят на разходка Пеперл, когато господин докторът има приемен час.

Кучето се е примирило с двойната Луизерл, като отначало е удвоило способността си да обича малки момиченца, а след това я е разполовило. Винаги трябва да знаеш какво да правиш!

А понякога — да, понякога сестричките страхливо се споглеждат. Какво ли ще стане сега?

На 14 октомври двете момиченца имат рожден ден. Те седят с родителите си в детската стая. На масата се виждат два кръга от по десет запалени свещи. Ядоха торти, приготвени в къщи, и горещ шоколад. А татко изсвири великолепен „Марш за близнаци по случай рожден ден“

Сега той се завъртява на табуретката пред пианото и пита:

— Защо собствено не искахте да ви подарим нещо?

Лотхен поема дълбоко дъх.

— Защото искаме да си пожелаем (нещо; което не може да се купи.

— Е, и какво е то? — пита мамичка.

Сега Луиза на свой ред поема дълбоко дъх. Сетне, разтреперана от вълнение, казва:

— За рождения си ден Лоте и аз желаем от вас да можем отсега, нататък винаги да бъдем заедно!

Най-сетне думите са казани!

Родителите мълчат. Лоте добавя съвсем тихо:

— Тогава цял живот няма да има нужда да ни подарявате нищо. Нито за рожден ден. Нито за Коледа.

Родителите все още мълчат.

— Можете да опитате поне?! — Очите на Луиза са пълни със сълзи. — Ще бъдем послушни, уверяваме ви. Много повече, отколкото сега. И изобщо всичко ще стане много, много по-хубаво.

Лоте кимва.

— Обещаваме. С тежка честна дума и с всичко... — допълва бързо Луиза.

Бащата става от пианото.

— Имаш ли нещо против да поговорим малко в съседната стая, Луизалоте?

— Не, Лудвиг — отвърща бившата му съпруга. И двамата отиват в съседната стая. Вратата се затваря зад тях.

— Стискай палци! — прошепва развълнувано Луиза.

Четири малки ръчички етисват здраво четири малки палеца.

Лоте беззвучно движи устни.

— Молитва ли четеш? — пита Луиза.

Лоте кимва.

Тогава й Луиза започва да движи устни.

„Седни сред нас, Исусе, за да бъде и днеска сладък залькът ни скъден!“

Лоте тръсва неодобрително плитките си.

— Не подхожда! — прошепва обезкуражено Луиза. — Но нищо друго не ми идва наум.

„Седни сред нас, Исусе, за да бъде и днеска сладък...“

— Ако се откъснем напълно от мисълта за самите нас — казва в тоя миг господин Палфи в съседната стая и е забил поглед в пода, — то без съмнение за децата би било най-добро да не се разделят вече.

— Положително — казва младата жена. — Всъщност не биваше изобщо да ти разделяме.

Той продължава да гледа пода.

— Имаме да поправяме много неща...

След това се поизкашлюва.

— И тъй, съгласен съм ти... ти да вземеш двете деца със себе си в Мюнхен.

Тя се хваща за сърцето.

— Може би — продължава той — ще позволиш да ми гостуват по един месец в годината?

Понеже тя не отвръща нищо, той казва:

— Или три седмици? Или поне четиринайсет дни? Защото, макар в края на краищата ти да не вярваш, много ги обичам и двете.

— Защо пък да не ти вярвам? — чува той нейния отговор. Той свива рамене.

— Много малко доказателства за това съм дал!

— Напротив! Даде ги сега, когато Лотхен беше болна — казва тя. — Но откъде накъде смяташ, че двете ще бъдат щастливи тъй, както ние им го желаем, ако растат без баща?

— Без тебе съвсем не би могло!

— Ах, Лудвиг, наистина ли не забелязваш за какво жадуват децата, но не се осмелиха да го кажат?

— Разбира се, че забелязах! — Той отива към прозореца. — Разбира се, че зная какво искат! — Той нетърпеливо дръпва ръчката на прозореца. — Искат ти и аз да се съберем отново.

— Нашите деца искат да имат баща и майка! Неразумно ли е това? — пита младата жена и го гледа изпитателно.

— Не, но има и скромни желания, които не могат да се изпълнят!

Той се изправя до прозореца като момче, което е било наказано да стои в ъгъла и от вироглавство не иска да излезе оттам.

— Защо да не е изпълнимо?

Той изненадано се извърща.

— Питаш за това-мен? След всичко, което стана?

Тя го поглежда сериозно и едва забележимо кимва. След това казва:

— Да, след всичко, което стана.

Луиза стои до вратата, долепила очи до дупката на ключалката: Лоте стои до нея и държи пред себе си двата малки юмука, като стиска палците им.

— О, о, о! — мълви Луиза. — Татко целува мама!

Съвсем против своите навици Лотхен грубичко бутва настрана сестра си и на свой ред втренчва поглед през дупката на ключалката.

— Е? — пита Луиза. — Още ли я целува?

— Не — шепне Лотхен и сияеща се изправя. — Сега мама целува татко!

Близначетата се прегръщат с ликуване.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Господин Гравундер се чуди. Смешният разказ ца директора Килиан. Женитбените планове на Луиза и на Лоте. Първата страница на „Мюнхенско илюстрировано списание“. Нова табелка на стара врата. „За добро съседство, господин диригент!“ Загубено щастие може да се навакса. Детски смях и детска песен. „И все близнаци!“

Господин Бено Гравундер, стар опитен чиновник в гражданското отделение на Първи виенски район, извършва едно бракосъчетание, което от време на време, въпреки всичката му обиграност, го изкарва от търпение. Невеста е бившата жена на младоженеца. Две десетгодишни момиченца, които страшно си приличат, са деца на брачната двойка. Единият свидетел, художник, на име Антон Габеде, няма вратовръзка. Затова пък другият свидетел, някой си професор доктор Щробъл, има куче. И кучето вдигна такъв шум в преддверието, дето го бяха оставили, че трябваше, да го докарат вътре и да му позволят да присъствува на бракосъчетанието в гражданското отделение! Куче — свидетел при бракосъчетание! Ама работа, а!

Лотхен и Луиза сядат, благоговейно на столовете си и не се помнят от щастие. Не само са щастливи, но и горди, страшно горди! Защото те самите са станали причина за това великолепно, нечувано щастие! Какво ли щеше да стане с горките родители, ако не бяха децата, а? Е, виждате ли! И съвсем не беше леко да играеш в пълна тайна ролята на съдбата. Приключения, сълзи, страх, лъжи, отчаяние, болест — нищо, съвсем нищичко не остана неизпитано от тях!

След церемонията господин Габеле си шушука нещо с господин Палфи. При това двете артистични натура тайнствено си намигат. Но защо си шушукат й намигат — това знаят само те.

Госпожа Кьорнер, разведена Палфи, омъжена Палфи, дочува своя стар й нов господар и повелител да мърмори: „Рано ли е още?“ След това, като се обръща към нея, той лекичко подхвърля:

— Имам една хубава идея! Знаеш ли какво? Ще отидем с колата най-напред в училището и ще запишем Лоте!

— Лоте? Но Лоте нали от няколко седмици насам...Извинявай, ти, разбира се, си прав!

Господин диригентът поглежда нежно госпожата.

— Така мисля и аз!

Директорът на девическото училище, господин Килиан, се слисва истински, когато диригентът Палфи и неговата жена се явяват да запишат втората си дъщеря, която прилича досущ на първата. Но като стар учител, който е преживял доста не по-малко забележителни неща, той бързо възвръща присъствието на духа си.

След като записват според правилата новата ученичка в една голяма книга, той се обляга удобно назад в креслото на писалището си и казва:

— Като млад стажант-учител веднъж ми се случи нещо, крето трябва да разкажа на вас и на двете момиченца. Тогава беше Великден, в моя клас дойде едно ново момче! Бедно дете, но твърде спретнато и както скоро забелязах, много ученолюбиво. Напредваше добре. Дори за кратко време стана пръв по смятане. Но не винаги! Отначало помислих: „Кой знае накакво може да се дължи това!“ След това си рекох: „Чудно нещо! Понякога смята като по вода и не прави нито грешчица, друг път възприема бавно и на това отгоре бърка!“

Господин директорът на училището нарочно млъква за малко й доброжелателно намига на Луиза и Лоте.

— Най-сетне приложих една особена метода. Почнах да отбелязвам в бележника си кога момчето смята добре и кога зле. И излезе нещо съвсем щуро. В понеделник, сряда и петък той смяташе добре. Във вторник, четвъртък и събота смяташе лошо.

— Гледай ти! — казва господин Палфи.

А двете малки момиченца мърдат любопитно на столовете си.

— В продължение на шест месеца наблюдавах — продължава старият господин. — И все същото! Понеделник, сряда, петък: Добре! Вторник, четвъртък и събота: лошо! Една прекрасна вечер отидох в домана родителите му и споделих с тях моите загадъчни наблюдения. Те се спогледаха полусмутени-полуразвеселени, а след това мъжът каза: „Вярно е това, което, господин учителят е забелязал!“ Сетне

сложи два пръста в устата си и изсвири. И ето, от съседната стая дотърчаха две момчета. Двете еднакво големи, а и инак досущ еднакви! „Близнаци са! — каза жената. — Добрият математик е Сеп, другият е Тони!“

След като се посъвзех, запитах: „Добре, мили хора, защо тогава не пращате на училище и двамата?“ А бащата ми отговори: „Бедни сме, господин учителю, двете момчета общо имат само едни прилични дрехи.“

Съпружеската двойка Палфи се смее. Господин Килиан се усмихва. Луиза виква:

— Отлична идея! И ние ще правим така!

Господин Килиан им се заканва с пръст:

— Само да посмеете! Госпожица Гстетнер и госпожица Брукбаур и без това ще виждат достатъчно зор да ви различават!

— И особено — казва въодушевено Луиза — когато се срещим еднакво и си разменим местата!

Господин диригентът се хваща с ръце за главата и изобщо си дава вид, че е отчаян. — Ужасно! — казва той. — А какво ли ще стане по-нататък, когато пораснете и станете млади дами и някой поиска да се ожени за вас?

— Понеже изглеждаме еднакво — казва замислено Луиза, — сигурно ще се харесаме на един и същи мъж!

— А и на нас положително ще ни хареса един и същи! — извиква Лоте. — Тогава просто и двете ще се оженим за него! Това е най-доброто разрешение. Понеделник, сряда и петък аз ще бъда негова жена! А вторник, четвъртък и събота ще бъде ред на Лоте!

— И ако той случайно не ви накара някога да смятате, изобщо няма да забележи, че има две жени! — казва със смях господин диригентът.

Господин, директорът Килиан се надига от мястото си.

— Горкичкият — казва той съчувствено.

Госпожа Палфи се усмихва:

— Все пак в разпределението има и нещо хубаво. В неделя ще бъде свободен.

Междучасие е, когато новата, по-точно обновената съпружеска двойка минава заедно с близнаците през училищния двор. Стотици

малки момиченца се блъскат и биват блъскани. Всички се дивят на Лукза и Лоте.

Най-сетне Труде успява да си пробие с юмруци път до близначките. Тя поглежда задъхано ту едната, ту другата.

— Е! — казва тя най-напред. След това обидено се обръща към Луиза. — Първо ми забраняваш да говоря за това тук, в училище. А сетне вземате и просто идвате!

— Аз ти забраних! — поправя я Лоте.

— Сега вече спокойно можеш да разправяш на всички! — казва снизходително Луиза. — Защото от утре нататък ще идваме и двете!

След това господин Палфи си пробива като ледоразбивач път през навалищата и превежда семейството си през училищната порта.

В същото време Труде става жертва на всеобщото любопитство. Завличат я на клона на една круша. Оттам тя обажда на тълпата момиченца всичко, каквото знае.

Звънецът бие. Междучасието е свършило. Класните стаи са празни. Учителките отиват до прозорците и възмутено втрещават погледи надолу към училищния двор. Училищният двор е препълнен.

Учителките рахълтват в стаята на директора и се оплакват в хор.

— Седнете, госпожи! — казва той. — Разсилният току-що ми донесе новия брой на „Мюнхенско илюстрировано списание“. Първата му страница представлява интерес за нашето училище. Моля ви, госпожице Брукбаур.

Той ѝ подава списанието.

И ето че и учителките също като малките момиченца на двора забравят, че междучасието отдавна е свършило.

Еlegantна както всякога, госпожица Ирена Герлах стои близо до операта, вторачила смутено поглед в първата страница на „Мюнхенско илюстрировано списание“, дето е дадена снимка на две момиченца с плитки. Но като вдига очи, тя се вторачва още повече. Защото на кръстопътя спира такси, а в таксито седят две малки момиченца с един господин, когото тя познава добре, и една дама, с която тя никога не би желала да се запознае.

Лоте ощипва сестра си.

— Гледай! Ей там, отсреща!

— Ау! Какво има?

Лоте шепне тъй, че едва се чува:

— Госпожица Герлах!

— Къде?

— Вдясно! Онази с голямата шапка и с вестника в ръката.

Луиза поглежда изкосо нататък към елегантната дама.

Много ѝ се иска да ѝ изплезе тържествуващо езика си.

— Какво ви става на вас двете?

Дявол да го вземе, дали мама не е забелязала нещо?

Тогава за щастие от автомобила, който чака до таксито, се навежда една достолепна стара дама. Тя подава на мама едно илюстрирано списание и казва усмихнато:

— Мога ли да ви направя един подходящ подарък?

Гбспожа Палфи взема илюстрираното списание, Поглежда първата страница, усмихнато благодари и подава вестника на мъжа си.

Автомобилите потеглят.

Старата жена кимва за сбогом.

Децата се покатерват до татко си на седалището на колата и възхитени гледат снимката на първа страница.

— Този господин Айпелдауер! — казва Луиза. — Така да ни насади!

— А пък ние мислехме, че сме скъсали всички снимки! — казва Лоте.

— Че нали негативите са у него! — обяснява мамичка. — От тях може да превади стотици снимки!

— Добре, че ви нареди така! — установява баща им. — Ако не беше той майка ви нямаше да узнае вашата тайна. И ако не беше той, днес нямаше да има сватба.

Внезапно Луиза се обръща и поглежда назад към операта. Но от госпожица Герлах няма и следа.

Лоте казва на мама:

— Ще напишем писмо на господин Айпелдауер и ще му благодарим!

Обновената съпружеска двойка се изкачва заедно с близначките по стълбата на улица „Ротентурм“. На отворената врата чака вече Рези, празнично облечена, ухилила се с цялото си широко селско лице, и поднася грамаден букет цветя на младата жена.

— Много ви благодаря, Рези! — казва младата жена. — И се радвам, че искате да останете при нас.

Рези кимва енергично и отсечено като човече от куклен театър. След това смотолевя:

— Аз трябваше да се върна в чифлика при господин баща ми. Но нали тъй много обичам госпожица Лотхен!

Господин диригентът се засмива.

— Не сте особено учтива към нас, другите трима, Рези.

Рези свива безпомощно рамене.

Госпожа Палфи ѝ се притичва на помощ.

— Няма да стоим вечно на площадката!

— Моля!

Рези разтваря широко вратата.

— Момент! — казва спокойно господин диригентът. — Трябва да отида най-напред в другото жилище.

Всички освен него се вдървяват. Нима още в деня на сватбата си ще отиде в ателието на „Ринга“? Не, Рези съвсем не се вдървява. Тя дори беззвучно се смее!

Господин Палфи отива до вратата на апартамента на господин Габеле, изважда един ключ и най-спокойно отваря.

Лотхен изтичва към него. На вратата е сложена нова табелка. А на табелката ясно може да се прочете „Палфи“!

— О, татенце! — вика прещастлива тя.

Ето че до нея застава и Луиза, чете табелката, хваща сестра си за яката и започва да танцува с нея някакъв див танец. Цялото старо стълбище се тресе здравата.

— Стига! — вика накрая господин диригентът. — Вървете сега с Рези в кухнята да ѝ помогнете!

Той поглежда часовника си.

— В това време аз ще покажа на мама апартамента. А след половин час ще се храним. Стане ли време, позвънете!

И той повежда за ръка младата жена.

На отсрещната врата Луиза се покланя и казва:

— За добро съседство, господин диригенте!

Жената сваля шапката и палтото си.

— Каква изненада! — казва тихо тя.

— Приятна изненада, нали? — пита той.

Тя кимва.

— Преди да стане мое, то беше старо желание на Лоте — разказва той нерешително. — Габеле разработи до най-малки подробности плана за похода и ръководи битката на колите с мебелите.

— Значи, затова трябваше да отидем най-напред в училището?

— Да. Пренасянето на рояла позабави сражението на мебелните титани.

Влизат в работната стая. На рояла, възкръснала от чекмеджето на писалището, стои снимката на млада жена от минало, незабравено време. Той я обгръща с ръка.

— На третия етаж вляво ще бъдем щастливи и четиримата, а на третия етаж вдясно... аз сам; но стена до стена с вас.

— Толкова много щастие!

Тя се притиска до него.

— Във всеки случай повече, отколкото заслужаваме — казва сериозно той. — Но не повече, отколкото можем да понесем!

— Никога не бих повярвала, че съществува такава нещца!

— Какво?

— Че загубено щастие може да се навакса като пропуснат училищен час.

Той посочва една картина на стената.

От рамката към родителите гледа малко, сериозно детско личице, рисувано от Габеле.

— За всяка секунда на това ново щастие — казва той — трябва да благодарим на нашите деца.

Нагиздена с кухненска престилка, Луиза се е покачила на един стол и закрепя с карфици на стената първата страница на „Мюнхенско илюстрирано списание“.

— Хубаво! — казва благоговейно Рези.

Лотхен, също с кухненска престилка, шета усърдно край огнището.

Рези избърсва една сълза от ъгълчето на окото си, подсмърква тихичко и после запитва, като все още стои пред снимката:

— Коя от вас двете всъщност е едната и коя другата?

Малките момиченца се споглеждат смутено. След това вперват поглед в забодената снимка. И отново се споглеждат.

— И тъй... — казва нерешително Лотхен.

— Мисля, че когато господин Айпелдауер ни снимаше, аз седях отляво — казва замислено Луиза.

Лоте колебливо поклаща глава.

— Не, аз седях отляво. Или не?

Двете проточват шии нагоре към снимката.

— Е-е-е, сами не знаете коя коя е! — виква извън себе си Рези и избухва в смях.

— Да, ние самите действително не знаем! — казва възхитено Луиза.

И трите прихват да се смеят тъй, че смехът им долита чак до съседния апартамент.

Оттатък една жена пита поизплашена:

— Ами ще можеш ли да работиш при такъв шум?

Той отива до рояла, отваря капака му и казва:

— Само при такъв шум ще мога да работя!

И докато смехът оттатък затихва, той изсвирва на жена си дуета в ми-мажор от детската опера, който се чува чак до кухнята на съседното жилище. Там трите работят колкото може по-тихо, за да не изпуснат нито звук.

Когато песента заглъхва, Лотхен пита смутено:

— Как е то всъщност, Рези? Щом татко и мамичка сега отново са заедно, Луиза и аз можем да имаме още братя и сестри, нали?

— Да, разбира се! — заявява уверено Рези. — Искате ли да имате?

— Разбира се! — казва енергично Луиза.

— Момчета или момичета? — осведомява се небрежно Рези.

— И момчета, и момичета! — казва Лоте. А Луиза виква от все сърце:

— И все близнаци!

ЕЛЕНА НИКОЛОВА-РУЖ ЗА ЕРИХ КЕСТНЕР И КНИГИТЕ МУ ПОСЛЕСЛОВ КЪМ СБОРНИКА „РОМАНИ ЗА ДЕЦА“

Предговори и послеслови се пишат мъчно, особено за автор като Ерих Кестнер, който е имал слабост както към предговорите, така и към послесловите. И почти всяка своя книга е снабдявал и с предговор, и с послеслов, а в някои случаи и с повече от един. За което приятелите му снисходително му се надсмивали. Но той бил неуморим. Смятал, че предговорът например е толкова необходим и разкрасява книгата, както градинката отпред разкрасява къщата. Нима не ще бъде по-приятно за гостите (респективно читателите), вместо да влязат направо във вратата, да минат по малка алея до входа покрай цветни лехи с пъстри градински теменуги или гиргини. А всеки път, когато привършвал някоя книга и написал „край“, се чувствувал неуверен дали е изпълнил успешно замисъла си. Несигурен бил, защото стоял все още много близо до дома, който е построил. Липсвал му погледът от разстояние и никак не знаел дали ще може да се живее добре и удобно в неговата постройка от думи. И тъй като искал да бъде честен, да не заблуди с нищо малките си приятели читатели, се опитвал накрая да им дообясни още някои неща. Ето подбудата, която го карала да пише послеслови.

И предговорите, и послесловите към своите книги Кестнер е писал неподражаемо искрено и хубаво. И това прави моята задача — да напиша няколко странички послеслов за този автор — особено трудна. Не бих могла да пристъпя към нейното изпълнение, преди да ви разкажа как и кога българските деца се запознаха с Ерих Кестнер.

Една написана на чужд език книга може да стане любимо четиво, след като бъде преведена на родния език. И то така добре, че да не личи дали е писана от чужд, или свой, български автор. Следователно

необходим е добър преводач. Такъв не само добър, но необикновено талантлив преводач беше моят колега Владимир Мусаков. Владко (така го наричахме всички, които го обичахме и още го помним, макар вече да не е между нас — зла болест прекъсна младия му живот) още като момче се бе влюбил в Кестнер и преди 15-тина години употреби много енергия, за да убеди нашите издатели, че и българските деца ще харесат Кестнер — както всички деца по света. Така като хубав подарък за българските деца се появиха една след друга „Емил и тримата близнаци“, „Хвърчащата класна стая“, „Двойната Лотхен“, „Изчезналата миниатюра“, „Трима мъже в снега“, „Презгранично пътуване“, „Фабиан“ и други произведения на Кестнер за деца и възрастни. С много обич, познаване и разбиране и Владко Мусаков пишеше предговори към книгите на Кестнер (аз си спомням предговорите към „Изчезналата миниатюра“ и към „Трима мъже в снега“). Той се стараше, пък и умееше да ги пише така, че както казваше лам, „Да не са особено скучни, да не приличат на другите, да не бъдат поучителни и да дават възможно най-обширни сведения за автора“. На едно място Владко казва кое най-много харесва у Кестнер: ...Дето незабелязано, между другото, дори между редовете показвал сложни наглед неща, които се оказват детински прости, и други, уж прости, пък в тях е събрана толкова житейска мъдрост. Че вижда всички гнили порядки в буржоазното общество, сочи социалните противоречия, умее да прави напречен разрез на една действителност, която желае да осмее и бичува (това все по думите на Владко).

Разбирам желанието ви да научите повече за автора. Но аз и по този въпрос най-напред ще дам думата пак на Владко. В предговора си към „Трима мъже в снега“ той бе постъпил много хитро, като бе дал думата на автора да разкаже сам за себе си („Защото и при най-добро желание не бих могъл да променя биографията на Кестнер, нали?“ — оправдава се той). И тъй, какво ни разказва Кестнер?

„Явил съм се на тоя свят през 1899 г. Баща ми — на млади години майстор-седлар със собствена работилничка — по онова време беше работник в една фабрика за куфари. Бях около седемгодишен, когато в града ни избухнаха стачки. Конни полицаи с извадени саби препускаха по нашата улица и безогледно удряха сред насъбраната тълпа. Аз стоях на прозореца, а майка ми разплакала ме дърпаше оттам... Беше 1906 година. Тогава Германия имаше кайзер и за

рождения му ден на големия площад ставаха величествени паради. Тези паради доведоха до Първата световна война.

През 1917 година, когато първите ми съученици бяха паднали вече на западния и източния фронт, повикаха във войската и мене. Оставах ми още две години училище. Когато войната свърши, завърнах се у дома с болно сърце. Трябваше да ме крепят, за да изкача стълбите... А в университета трябваше да мине доста време, докато се усмирят духовете на воювалите студенти. Когато най-сетне те започнаха да мислят пак за учене, изведнъж твърде осезателно се почувствува, че Германия беше загубила войната. Парите внезапно се обезцениха... Моят роден град ми отпусна стипендия. Ала скоро стана тъй, че тая месечна стипендия стигаше само за кутия цигари. За; да мога да продължа следването си, започнах да работя. В края на седмицата долучавах цяла чанта банкноти.! но трябваше да тичам с всички сили, ако исках да си купя нещо за ядене. Докато, стигнех до ъгъла, парите вече бяха обезценени. Разполагах с банкноти, върху които бяха отбелязани милиардни цифри, И след няколко часа те едва стигаха, за да се прибера у дома с трамвай. Беше 1923 година... Сетне инфлацията свърши. И тогава — още студент — станах журналист и редактор. Учех нощем... Беше 1925 година. През 1927 година потеглих с празни джобове да завладее Берлин. В края на годината се появи първата ми книга. Последваха ядруги. Бяха преведени. Бяха филмирани. Попрището ми изглеждаше осигурено... Но и от това не излезе нищо. Безработицата и борбите между повече от 20 партии подготвиха почва за диктатурата. Хитлер дойде на власт и Гьобелс I изгори книгите ми. На литературната ми работа бе сложен край. Беше 1933 година...“

Ако оставим авторът да продължи, той ще ни разказва не с часове, а с дни. Но не е ли по-добре онези, които се интересуват повече от неговия живот, да си прочетат сами, на спокойствие, неговата тъй увлекателна книга „Когато бях малко момче“ — тя вече се, превежда и наскоро ще се появи на витрините на книжарниците. Защото в края на този уж кратък послеслов би трябвало и аз да добавя нещо, инак издателството може да не го хареса, да ми се разсърди и току-виж не пуснало книгата за печат.

Най-напред, какво пропусна сам Кестнер? Каза ви кога е роден, но не и къде. Е, добре — в Дрезден, красивия град на река Елба. „Ако е

истина, че зная не само кое е лошо и грозно, но и кое е красиво, това дължа само на щастието, че съм расъл в Дрезден. Нямаше нужда да уча от книгите кое е кубаво. Нито в училище или университета, Аз можех да вдъхвам красотата, тъй както децата на лесничейте вдишват горския въздух.“

Спомените му ние прекъснахме, преди да е споменал майка си. А той я обича много, както и тя него, И двамата остават близки и свързани през целия си живот. Отпърво тя е шивачка — шие корсети, по-късно става фризьорка. С природната си интелигентност майката на Кестнер знае във всеки момент какво е нужно на любимия й син, тя го изгражда като личност още в детството му. Двамата преброждат планините на Германия, наслаждават се на природата, запознават се с живота на обикновените хора. Тези странствувания са дали много на малкия Ерих. Вече младеж, той мечтае да стане учител. В известния Лайпцигски университет изучава германистика, но същевременно и история, и философия, и френска литература. Както сам авторът спомена по-оре, условията — политически и обществени — го принуждават още в студентските си години да започне работа като журналист и редактор. А с първата си книга за деца „Емил, малкият детектив“ той изведнъж става знаменитост. „Още с появата си Кестнер създаде школа — пише възторжено критиката за него. — Романите му за деца, четени с еднакво удоволствие и от възрастни, се превръщат в чужбина в читанки за изучаване на немски език. Романите му за възрастни разтърсват духовете...“

Нацистите изгарят книгите му на кладата пред Берлинския университет заедно с произведенията на Томас и Хайнрих Ман, на Брехт, Ремарк; Цвайг, Тухолски и др. Въпреки това през мрачните 12 години на фашисткото мракобесие Кестнер не напуска Германия. На приятелите си, които го умоляват да стори това, той отговаря: „В тежки времена един писател трябва да споделя съдбата на своя народ. Аз искам да остана, за да бъда очевидец на ужаоите, които идват; Искам да напиша роман за нацистката диктатура. И искам да съм видял със собствените ек очи онова, за което ще пиша!“

И Ерих Кестнер остава в Германия. За да възненавиди с цялото си сърце войната и да бъде до края на живота си яростен разобличител на милитаризма, горещ привърженик на борбата за мир между народите. Писателят-антифашист Ерих Кестнер разкрива в романите

си зя възрастни зверския лик на нацизма, сенчестите страни на капиталистическо ш общество, жестокостта и егоизма на богатите, опиянени от властта и мощта на парите, зависимостта на милионите бедни безработни... Без да влиза в ролята на досаден моралист, Кестнер и в своите книги за деца не изключва „политическото възпитание“, подсказва на младите си читатели какво е държава и общество, учи ги да си помагат един на друг, да се борят срещу несправедливостта, пробужда у тях чувство за обществено-политическа отговорност.

Какво впрочем е накарало Кестнер да напише книги за деца — така прости и непосредствени, пълни с толкова доброта и хумор и няколко „зрънца житейска мъдрост“? Защо предпочита децата за своя читателска публика? Този въпрос му е поставян неведнъж.

„Защото децата слушат с наострени уши. Тяхната съвест не е покварена.“ Да им помогне да запазят тази чиста съвест е една от най-лавните задачи на учителя и възпитателя. На неопитните и непокварените той иска да разкрие кое е добро и кое лошо на този свят, къде е истината и къде фалшът. Защото децата, това той твърдо вярвал и знаел, се намирали все още близо до доброто, били нещо като негови съседи по стая. Човек трябвало само да ги научи как да отварят предпазливо вратата...

Повечето хора забравят детството си, както се забравя чадър, оставят го някъде в миналото. Но нито четиридесет, нито петдесет години учене и трупане на опит не са равностойни на тънкото душевно съдържание, изпълващо първото десетилетие. „Детството е фарът на нашия живот.“

Кестнер не може да прости на хората, които забравят детството си. „Как може един възрастен човек да забрави до такава степен детството си, че един ден изобщо да не знае колко тъжни и нещастни могат да бъдат понякога децата? Защото всъщност няма значение дали плачеш заради счупената си кукла, или пък след години заради изгубения, си приятел. В живота никога не е важно защо скърбиш, а само колко скърбиш. Детските сълзи съвсем не са по-дребни и често пъти са доста по-тежки от сълзите на възрастните. Но да не се разберем криво, драги приятели. Не е необходимо да се размекваме без нужда. Искам да кажа само, че човек трябвала бъде честен дори когато това му причинява болка. Честен до мозъка на костите си!

Дали с тази именно чистосърдечност Кестнер намира път до сърцата на малките момчета и момичета и събужда у тях рядкото чувство, че всекиму има да каже нещо съвсем особено? Навярно чрез нея и още много други неща. «Това е писател, който съумява и в есето да бъде ясен и понятен, както и в книгата за деца» — пише за Кестнер един негов колега. А самият Кестнер казва в интервюто, което взема сам от себе си; че ненавижда до смърт изкуствената «дълбочина», която никога не излиза от мода в неговата родина, «страната на мислителите и поетите», и си остава подчинен и предан на трите неизменни изисквания за чистосърдечност на чувствата, яснота на мисълта и простота на думите и изреченията.“

Вие сами сте се уверили в това, драги млади читатели, от страниците, които сте прочели.

Издание:

Ерих Кестнер. Романи за деца

Художник: Валтер Трир

Издателство „Народна младеж“, София, 1982

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.